

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**KAMBİYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA
TAKİPTE ŞİKÂYET VE SONUÇLARI**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ**

Mayıs 2023, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU

T.C.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Özel Hukuk

Program Adı : Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı : Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Şikâyet ve Sonuçları

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 152 sayfalık kısmına ilişkin 12/07/2023 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 18' dir.

Filtrelemeye **alıntılar dâhil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimedenden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 16/05/2023

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

Öğrenci: Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU

KILAVUZA UYGUNLUK

“Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Şikâyet ve Sonuçları”
başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım
Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ danışmanlığında **Fatma Cansel POLAT** **KEKÜLLÜOĞLU** tarafından hazırlanan “**Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Şikâyet ve Sonuçları**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Özel Hukuk** Ana Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

16/05/2023

JÜRİ:

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ	İmza
Üye	: Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY	İmza
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Nagehan OKUMUŞ	İmza

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.../..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

.../.../2023

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu çalışmamız, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans programında tez olarak hazırlanmış; jüri üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Şengül Al Kılıç, Prof. Dr. İbrahim Özbay ve Dr. Öğr. Üyesi Nagehan Okumuş huzurunda savunulmuş ve oy birliği ile başarılı bulunmuştur.

Yüksek lisans eğitim sürecinde ve tez yazım aşamasında tüm sorularımı yanıtlayan, bilgi ve tecrübesinden faydalanmamı sağlayan, bana yoğun çalışma programına rağmen vakit ayıran, benimle yakından ilgilenen ve her zaman desteğini hissettiğim tez danışmanım çok kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Şengül Al Kılıç'a minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Görüşleri ile bana yol gösteren ve fikir veren, tez izleme komitesinde yer alan jüri üyesi değerli hocalarım Prof. Dr. İbrahim Özbay, Dr. Öğr. Üyesi Nagehan Okumuş ve yedek jüri üyesi sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Fatih Aydemir'e yürekten teşekkür ederim.

Tez çalışmamda motivasyonumu kaybettiğimde tekrar çalışmama devam edebilmem için gereken cesareti bana sağlayan değerli dostlarım Hakim Fatma Akbulut, Hakim Yağmur Aydemir ve Av. Abdullah Arslan'a teşekkürü borç bilirim. Çalışma hayatımda yükümü hafifletip tez yazarken bana büyük zaman kazandıran, çalışkanlıklarıyla gurur duyduğum değerli çalışma arkadaşlarım katip Eray Ateş ve katip Fatma Atak'a içten teşekkür ederim.

Eğitim ve çalışma hayatım boyunca bana hep destek olup yanımda olan, benim için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan, kaderimi değiştirecek adımları atarken her zaman yanımda olup yol gösteren, benim için en güzel geleceği hazırlayan, beni daima destekleyen canım aileme tüm varlığımla teşekkür ederim.

Bana hukukun keskin kılıç olmaktansa insanlığa faydası olması için yara bandı olması gerektiğini öğütleyen ve bunu uygulayabilmem için her zaman değerli fikirlerini benimle paylaşan, tez yazım süreci boyunca her zaman yanımda olan, hayatımın son üç yılını bana dolu dolu yaşatan, hayatıma ışık saçan sevgili eşim Arda Keküllüoğlu'na hayatıma kattığı tüm anlar için minnettarım.

Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU, Erzincan, 2023

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE ŞİKÂyet VE SONUÇLARI

Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2023

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

ÖZET

Kambiyo senetleri bilindiği üzere ticari hayatın hızına uygun, tedavül yeteneğine sahip, güven fonksiyonunu haiz senetlerdir. Bu senetlerin hem ticari dünyada hızlı değiş tokuşu, hem de belirli bir emniyeti içermesi sıklıkla kullanılmalarına, bu nedenle de bunlara ilişkin özel bir takip yolunun oluşturulmasına neden olmuştur. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, kambiyo senetlerinin anılan özellikleri nedeniyle zaten hızlılık ve etkililiğe önem veren icra iflas sisteminde bu iki özelliğin daha da öne çıkarılmasına sebep olmuştur. Kambiyo senedi alacaklısı alacağını elde edemediği takdirde bu takip yoluna başvurarak alacağına kavuşmaya çalışır. Ancak bu takip yolunda genel haciz yoluyla takipten ayrı olarak kendine özgü bazı şartlar bulunmaktadır. İcra memuru bu takip yolunda takip talebini aldığı takdirde bu şartların sağlanıp sağlanmadığını re'sen inceleyip ödeme emri göndermelidir. İcra memuru kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte gereken şartları taşımamasına rağmen alacaklının takip talebini kabul edip ödeme emri göndermişse veya tüm takip sürecinde kanuna veya olaya uygun olmayan, sebepsizce yerine getirilmeyen ya da sürüncemede bırakılan yahut kamu düzenine aykırı bir işlem mevcutsa bunlara karşı şikâyet sebebine göre belirli sürelerle tâbi olarak ya da olmayarak icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir.

Anahtar Kelimeler: Cebri İcra, İcra Mahkemesi, Kambiyo Senetleri, Şikâyet, Takibin ve Ödeme Emrinin İptali.

**FOLLOW-UP THROUGH FOREIGN EXCHANGE CERTIFICATES
COMPLAINT AND ITS CONSEQUENCES**

Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU

**Erzincan Binali Yıldırım University,
Graduate School of Social Sciences**

Master's Thesis, May 2023

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

ABSTRACT

As it is known, bills of exchange are bills that are suitable for the pace of commercial life, have the ability to circulate, and have a trust function. The fact that these bills include both rapid exchange in the commercial world and a certain security has caused them to be used frequently, and therefore to create a special follow-up path for them. Follow-up through foreclosure specific to bills of exchange has brought these two features to the fore even more in the enforcement and bankruptcy system, which already places emphasis on speed and efficiency due to the aforementioned features of bills of exchange. If the creditor of the bill of exchange cannot obtain his receivables, he tries to recover his receivables by resorting to this procedure. However, there are some specific conditions in this way of follow-up apart from the follow-up through general lien. If the executive director receives the follow-up request on this follow-up path, he must examine ex officio whether these conditions are met and send a payment order. If the bailiff accepts the follow-up request of the creditor and sends a payment order despite not meeting the necessary conditions for the follow-up through foreclosure specific to bills of exchange, or if there is a transaction that is not in accordance with the law or the event, which is not fulfilled without any reason, which is left on hold or contrary to public order, during the entire proceedings, there is a certain period of time against them, depending on the reason for the complaint. Of course, it can apply to the enforcement court to file a complaint.

Keywords: Forced Execution, Enforcement Court, Bills of Exchange, Complaint, Cancellation of Proceedings.

İÇİNDEKİLER

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE ŞİKÂYET VE SONUÇLARI

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİP VE ŞİKÂYET HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip Hakkında Genel Bilgiler	4
1. Genel Olarak Cebri İcra Türleri	6
2. Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip ve Şartları	11
a. Alacağın Kambyo Senedine Dayanıyor Olması	13
b. Kambyo Senedinin Vadesinin Gelmiş Olması	15
c. Alacaklının Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip Hakkının Bulunması	16
d. Kambyo Senedinin İcra Dairesine Tevdi Edilmesi	18
e. Yetkili İcra Dairesine Yapılan Takip Talebinin İİK m. 58’ deki Kayıtları İçermesi	20
f. Borçlu İflasa Tabi Kişilerden ise Takip Talebinde Hangi Takip Yolunun Seçildiğinin Belirtilmesi	22
B. Şikâyet Hakkında Genel Bilgiler	24
1. Şikâyetin Tanımı	24
2. Şikâyetin Amacı	25
3. Şikâyetin Hukuki Niteliği	26

4. Şikâyetin Tarafları	31
a. Şikâyet Eden	31
b. Şikâyet Olunan	35
5. Şikâyet Süresi	36
6. Şikâyet Konu Olan İşlemler.....	40
7. Şikâyet Sebepleri	42
a. İşlemin Kanuna Aykırı Olması	42
b. İşlemin Hadiseye Uygun Olmaması.....	43
c. Hakkın Yerine Getirilmemesi	44
d. Bir Hakkın Sebepsiz Yere Sürüncemede Bırakılması.....	45
e. İşlemin Kamu Düzenine Aykırı Olması	46
8. Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte “Şikâyet” ve “İtiraz” Arasındaki Temel Farklar	47

İKİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE ŞİKÂYET SEBEPLERİ

A. Süreli Şikâyet Sebepleri.....	51
1. Beş Gün Süreli Şikâyet Sebepleri.....	51
a. Senedin Kambiyo Senedi Vafına Sahip Olmaması.....	51
aa. Poliçe ve Bono Yönünden.....	52
ab. Çek Yönünden	63
b. Alacaklının Takip Hakkının Bulunmaması.....	71
ba. Alacaklının Yetkili (Meşru) Hamil Olmaması	72
bb. Kambiyo Senedinin İbraz Süreleri İçinde İbraz Edilmemesi ve/veya Ödememe Durumunun Usulünce Tespit Ettirilmemesi	82
2. Yedi Gün Süreli Şikâyet Sebepleri.....	86
a. Kambiyo Senedinin Vadesinin/İbraz Süresinin Henüz Gelmemiş Olması.....	86
b. Kambiyo Senedi ve Protesto Aslının İcra Dairesine Tevdi Edilmemesi	92
c. Takip Talebinin İİK m. 58/2’deki Kayıtları İçermemesi	96
B. Süresiz Şikâyet Sebepleri.....	96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE ŞİKÂYET USULÜ VE ŞİKÂYET SONUCUNDA VERİLEBİLECEK KARARLAR İLE BU KARARLARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLLARI

A. Görevli ve Yetkili Mahkeme	103
-------------------------------------	-----

B. İnceleme Usulü	107
C. Şikâyet İncelemesinde İspat ve Deliller	114
D. Şikâyet Sonucu Verilebilecek Kararlar	115
1. Şikâyetin Kabulü	117
2. Şikâyetin Reddi	120
a. Şikâyetin Usulden Reddi	121
b. Şikâyetin Esastan Reddi	121
3. Takibin İptali	122
E. Şikâyet Sonucu Verilebilecek Kararlara Karşı Başvurulabilecek Kanun Yolları 122	
1. Olağan Kanun Yolları.....	123
2. Olağanüstü Kanun Yolları	127
3. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru	130
4. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Başvuru	132
F. Şikâyet Sonucu Verilen Kararın İcrası	134
SONUÇ	136
KAYNAKÇA.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZ GEÇMİŞ	152

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AŞ	: Anonim Şirketi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
c.	: Cümle
ÇekK	: Çek Kanunu
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
KİBB	: Kazancı İçtihat Bilgi Bankası
m.	: Madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun

R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.	: Tarih
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
vd.	: ve diğerleri
Yarg.	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı

GİRİŞ

Bir alacak borç ilişkisi içerisinde, yetkili alacaklı usulünce talep ettiği halde borçlunun vadesi gelmiş olan bir borcu geçerli bir sebebi yokken ödememesi halinde, alacaklı, alacağına kavuşmak için icra ve iflas dairesine müracaat edebilecek ve usulüne uygun şekilde düzenlenmiş icra takibi aracılığıyla alacağına kavuşabilecektir. İcra takibinin yürütülmesinde icra ve iflas dairesi geniş yetkilerle donatılmış olup önemli görevler üstlenmektedir. Ancak icra ve iflas dairesi bu görevleri yerine getirirken yaptığı işlemler her zaman kanuna veya usulüne uygun olmayabilir. Bu sebeple icra ve iflas dairesine verilmiş olan yetkinin kötüye kullanılmasını önlemek, icra memuru tarafından yapılan işlemlerin kanuna uygunluğunu sağlamak için icra ve iflas dairesinin denetime tâbi tutulması gereklidir. Kanun koyucu icra ve iflas dairesinin işlemlerinin denetlenmesi için, icra mahkemesini¹ kurmuş ve görevlendirmiştir (İİK m. 13/1)². İcra dairesinin icra mahkemesine bağlı olmaması nedeniyle³, işlemlerinin icra mahkemesi tarafından sürekli olarak denetlenmesi ve gözetim altında tutulması mümkün değildir. Bu nedenle takip devam ederken hukuki yararı ihlal edilmiş her ilgili icra mahkemesinde takibin kanuna uygun şekilde yürütülmesini ve kanuna aykırı işlemin kaldırılmasını veya düzeltilmesini sağlamak için şikâyet yoluna başvurabilir⁴. Şikâyet ise İcra ve İflas Kanunu⁵ m. 16 ilâ m. 18 arasında yer alan hükümlerde genel olarak düzenlenmiştir. İİK m. 168/1-3 ve 170/a'da ise kambiyo sebeplerine mahsus haciz yoluyla takipteki özel şikâyet sebeplerinden bahsedilmiştir.

¹ 5092 sayılı Kanun'un 11. maddesi ile 2004 sayılı Kanun'a Geçici 6. madde eklenerek 2004 sayılı Kanun'da yer alan "*icra tetkik mercii*", "*mercii*" ve "*tetkik mercii*" ibareleri "*icra mahkemesi*" ve "*icra mercii hâkimi*" ile, "*mercii hâkimi*" ibareleri ise "*icra hâkimi*" olarak değiştirilmiş; ayrıca çeşitli mevzuatta bu ibarelere yapılan tüm atıflar icra mahkemesine ve hâkimine yapılmış sayılmıştır. Kanun gerekçesinde de tetkik mercii'nin özel hukuk uyuşmazlıklarını giderdiği ve ceza yargılamasında da hürriyeti bağlayıcı cezalar verebildiği ve bu şekilde objektif hukuku somut olaya uyguladığı belirtilmiş; bu nedenle mercii'nin zaten bir mahkeme olduğunun altı çizilmiş ancak mercii'nin isminin lafzen mahkeme olmamasının uygulamada birçok tereddüt uyandırdığı ifade edilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. 718 sayılı Adalet Komisyonu Raporu, 7, [https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar E.T. 05/10/2022](https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/E.T.05/10/2022); Hakan Pekcanitez ve Cemil Simil, *İcra İflas Hukukunda Şikâyet* (İstanbul: Vedat kitapçılık, 2017), 7.

² Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 3.

³ Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, C.1 (Ankara: Yetkin yayınları, 2021), 198-200.

⁴ Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 370; Hüseyin Ülgen vd. *Kıymetli Evrak Hukuku* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), 367; Şanal Görgün, Levent Börü, Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 365.

⁵ Resmi Gazete, *2004 Sayılı İcra İflas Kanunu*, 19/06/1932, 2128.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, bir kıymetli evrak türü olan kambiyo senedinin tedavül kabiliyetinin olması, ticari hayatta kolay dolaşım sağlayabilmesi ve asıl ilişkiden bağımsız alacağı temsil etmesi gibi özelliklerinden dolayı uygulamada çok sık karşılaşılan bir takip yoludur⁶. Bunun sonucu olarak bu takip yoluna ilişkin şikâyet dosyaları da icra mahkemeleri nezdinde önemli bir yoğunluğu oluşturmaktadır. Kanun koyucu alacağı kambiyo senedine bağlı alacaklının alacağına genel haciz yoluyla takipten daha hızlı bir şekilde kavuşması için özel nitelikte olan bu takip yolunu belirlemiştir. Bu takip yolu ise genel haciz yoluyla takipten ayrı olarak kendine özgü bazı şartları içerir. Genel haciz yoluyla takipte, icra memuru takip talebini İİK m. 58 kapsamında inceleyerek ödeme emri düzenlerken; kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, daha detaylı bir inceleme yükümlüğüne sahiptir. Şöyle ki icra memuru kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebinde bulunduğu anda takip talebinin İİK m. 58'deki şartları sağlayıp sağlamadığını, takip dayanağı olan kambiyo senedinin bu vasfı haiz olup olmadığını, alacaklının yetkili hamil olup olmadığını, senedin vadesinin ya da çekler için ibraz sürelerinin gelip gelmediğini ve kambiyo senedi ile protesto evrakının takip talebine eklenip eklenmediğini incelemekle yükümlüdür. İcra memurunun, bu incelemeyi eksik veya yanlış yapması halinde veya tüm takip sürecinde kanuna veya olaya uygun olmayan, sebepsizce yerine getirilmeyen, sürüncemede bırakılan yahut kamu düzenine aykırı bir işlemi mevcutsa bu işlemlere karşı icra mahkemesi nezdinde şikâyet yoluna başvurulabilir.

Çalışmamızda icra memurunun kambiyo hukuku çerçevesinde yapmış olduğu işlemlere karşı başvuru yollarından biri olan “şikâyet” konusu ele alınmış olup bu başvuru yoluna ilişkin şartlar, inceleme usulü ve inceleme sonucu verilebilecek kararlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde genel olarak cebri icra türlerine, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin icra hukuk sistemindeki yerine, özelliklerine, şartlarına, icra mahkemesi nezdinde yapılan şikâyet, şikâyetin tanımına, amacına, hukuki netiliğine, taraflarına, süresine, konusuna, sebeplerine ve şikâyetin itiraz yolundan farklarına ana hatları ile yer verilmiş olup bu hususlar açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte genel ve özel şikâyet

⁶ Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 370; Ülgen vd, *Kıymetli Evrak*, 367; Şanal Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 365.

sebepleri, Şikâyet süreleri dikkate alınarak bir tasnife tabi tutulmuş ve incelenmiştir. Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde ise Şikâyetle görevli ve yetkili mahkemeye, yargılama usulüne, ispat ve delillere, verilebilecek kararlara ve bu kararlara karşı gidilebilecek kanun yollarına yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİP VE ŞİKÂyet HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip Hakkında Genel Bilgiler

Kıymetli evrak, Türk Ticaret Kanunu⁷,’nun 645’inci maddesinde düzenlenmekte olup ilgili hükme göre, “*kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez*” şeklinde tanımlanmaktadır. Kıymetli evrakın kendine özgü pek çok özelliğini bünyesinde barındıran ve uygulama açısından önem arz eden bir türü de kambiyo senetleridir. Türk Ticaret Kanunu’nun “Üçüncü Kitabı” olan “Kıymetli Evrak”ın “Kambiyo Senetleri” başlıklı “Dördüncü Kıs(ı)mı”nda, 670 ilâ 823’üncü maddeleri arasında kambiyo senetleri düzenlenmiştir. Türk hukukunda kambiyo senetleri, numerus clausus ilkesi çerçevesinde “*poliçe (TTK m. 671-775)*”, “*bono (TTK m. 776-779)*” ve “*çek (TTK m. 780-823)*” şeklinde sınırlı sayıda düzenleme altına alınmıştır. Kambiyo senetlerinin kolayca devredilebilir (tedavül yeteneğini haiz) olması, asıl alacaktan bağımsız bir alacağı temsil etmesi (mücerretlik, soyutluk), alacağın varlığını ispat zorunluluğunun olmaması, güvenli ödeme aracı olması ve içerdği hakkın takibinde alacaklı lehine kolaylaştırılmış takip usulünün olması sebebiyle İİK bu senetlerin takibi için özel bir takip yolu belirlemiştir⁸.

⁷ R.G. 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14/02/2011, 27846.

⁸ Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2021), 68-70; Ali Bozer ve Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Türkiye İş Bankası AŞ Vakfı), 2021), 64-70; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 100-105; Tamer Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 143; Mustafa Yasan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2021), 70-74.

Kambiyo senetleri, devir (tedavül) kabiliyetine sahip senetlerdir. Bu senetler; paranın tekabülü olmak ve hareketsiz kıymetlere hareket yeteneği sağlamak için tasarlanmışlardır⁹. Ancak bu devredilebilirlik tamamen serbest bırakılmamış, ileride¹⁰ anlatılacağı üzere TTK tarafından farklı devir türleri ile sınırlandırılmıştır¹¹. Kambiyo senedinin asıl alaktan bağımsız alacağı temsil etme (mücerretlik) özelliği ise kambiyo senedinin, doğumunu teşkil eden alt ilişkiden bağımsızlığını ve bağlantısızlığı ifade eder. Bu özelliğin kendini gösterdiği en önemli husus, kambiyo senedinin oluşmasına sebep olan alt ilişki geçersiz olsa dahi kambiyo senedinin bundan etkilenmeyerek geçerli kalmaya devam edecek olmasıdır¹².

Kambiyo senedi, bir alacak hakkını içerir. Bu alacak hakkı ise senetten ayrı olarak, bir diğer ifade ile senet olmaksızın ileri sürülemez. Kambiyo senedinin borçlusu senet kendisine teslim edildiği takdirde şartları varsa senedi ödeme ile mükelleftir (TTK m. 646/1). Bu sayede alacaklı borçluya karşı herhangi bir ispat faaliyetine girişmeden alacağına kavuşma şansına sahip olur. Kambiyo senedinin bu özelliği ise alacağın varlığının ispat zorunluluğunun olmaması olarak nitelendirilir¹³. Kambiyo senetlerinin güvenli bir ödeme aracı olmasıyla kastedilen ise kural olarak kambiyo senetlerinin kamu güvenliğine sahip senetler olmasıdır¹⁴. Bu durum da alacaklının senede yönelik itimadını arttırır.

Kambiyo senetleri, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip ile tahsil edilebilirler. Bu takip usulü, ilamsız takibin özel bir türüdür. Aşağıda¹⁵ da göreceğimiz

⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 69; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 64-65; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 106-107; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 136; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 74.

¹⁰ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “İkinci Bölüm, A-1-b”de yer alan açıklamalar.

¹¹ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 21; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2021), 23; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 30.

¹² Öztan, *Kıymetli Evrak*, 68-69; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 29; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 101; Şaban Kayıhan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2021), 49; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 34.

¹³ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 15; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 31.

¹⁴ TCK m. 210 gereğince kambiyo senetleri resmi belge hükmünde kabul edilmektedirler. Ayrıca kambiyo senetleri, kamu güvenine mazhar olan senetlerdir. Kamu güvenine sahip olmak senedi devralanın senedin devredeninin tasarruf yetkisi ile senedin içeriği hususunda korunmasını ifade eder. Ancak belirtmek gerekir ki nama yazılı kambiyo senetleri bu kapsamda değerlendirilemez. Bunun nedeni ise nama yazılı senetlerin nispi defilerin senedi devralan ve esasında üçüncü kişi konumunda olan hamile karşı da ileri sürülmesine imkân veren senetlerden olmasından kaynaklanır. Bkz. Öztan, *Kıymetli Evrak*, 36; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 29.

¹⁵ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “Birinci Bölüm, A-2” de yer alan açıklamalar.

üzere bu takip usulünün kendine has kuralları sayesinde genel haciz yoluna göre alacaklı, alacağına daha hızlı kavuşmaktadır. Kolaylaştırılmış takip usulünden¹⁶ kastedilen budur.

Çalışmamızın bu kısmında öncelikle anahatları ile cebri icra türleri üzerinde durulacak ve kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin buradaki yeri tespit edilmeye çalışılacaktır. Ardından kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin genel olarak özelliklerine değinilecek; bu takipte bulunması gereken şartlar açıklanacaktır.

1. Genel Olarak Cebri İcra Türleri

“*Cebri icra*”, özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan çeşitli alacak taleplerinin veya haklarının, borçlu tarafından kendi rızası ile yerine getirilmediği bir durumda, alacaklının talebi ile Devletin yetkili organları ve Devlet kuvveti aracılığıyla, bunların fiilen ve zorla yerine getirilmesine hizmet eden faaliyetlerin tamamını ifade etmekte olup, cebri icranın yerine getirilme şekline ilişkin kuralları düzenleyen alana ise “*cebri icra hukuku*” veya “*takip hukuku*” adı verilir¹⁷. İcra İflas Kanunu’nda temel iki çeşit cebri icra düzenlenmiştir. Bunlar cüz’i icra (bireysel, icra hukuku) ile külli icradır (toplu, iflas hukuku)¹⁸.

Cüz’i icrada (bireysel icra, icra hukuku), borçlunun karşısında “*bir veya birkaç alacaklısı*” bulunur ve borçlunun malvarlığındaki mal ve/veya haklardan “*borca yetecek kadarı*” da cebri icranın konusunu oluşturur¹⁹. Alacaklı alacağı için borçluya karşı takipte bulunur (İİK m. 58). İcra dairesi tarafından hazırlanan ödeme veya icra emri ise borçluya tebliğ edilir (İİK m. 60). Takip kesinleşince borçlunun borca yetecek kadar malı veya hakkı haczedilir, cebri icra yoluyla satılır ve elde edilen para ile alacaklının alacağı ödenir

¹⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 68-70; Hakan Pekcanitez vd. *İcra ve İflas Hukuku (Ders Kitabı)*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021), 275; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 134; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 64-67; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 365; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 367; Tamer Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 136-137; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 49; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 71.

¹⁷ Baki Kuru ve Burak Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 41-42; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 39-40; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 3-4; Ramazan Arslan vd. *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 40; Fatih Aydemir, “1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu M. 12’de Düzenlenen İlam Niteliğinde Belge ve Bu Belgeye İlişkin Olarak Uygulamadaki Hukuki Sorunlar”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23/3-4 (2019): 320-321.

¹⁸ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 7; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 21-23; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 45; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 40; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 20; Mehmet Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku* (İstanbul: Beta Yayınları, 2021), 24; Aydemir, “İlam Niteliği”, 321.

¹⁹ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 7; Arslan vd., *İcra ve İflas*, 40; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 21; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 43; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 21.

(İİK m. 78 vd.). Cebri icra yoluyla yapılan satıştan arta kalan para olursa borçluya bu para iade edilir (İİK m. 138). Alacağını alamayan alacaklı olursa da bu kişilere “*borç ödemededen aciz belgesi*” verilir (İİK m. 143).

Cüz’i icra bazı icra hukuku kitaplarında iki ana bölüme²⁰ ayrılırken bazılarında ise üç ana bölüme²¹ ayrılmaktadır. Bununla birlikte ilk iki bölüm, her iki görüşü savunan yazarlarda ortak olup, bunlar ilamlı icra ile ilamsız icradır. Üçüncü farklı olan bölüm ise rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiptir. Cüzi icrayı iki ana bölüme ayıran yazarların rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibi ilamsız icra başlığı altında inceledikleri görülmektedir.

İlamlı icra (İİK m. 24-41) yolunda, alacaklının elinde alacaklı olduğunu gösterir borçlu aleyhine alınmış bir mahkeme ilamı veya ilam niteliğinde belge bulunur. Borçlu bu ilamın veya ilam niteliğindeki belgenin gerektirdiği borcu yerine getirmediği takdirde alacaklı icra ve iflas dairesine başvurarak borcun zorla yerine getirilmesini talep eder; icra ve iflas dairesi ise borçluya “*icra emri*” gönderir. İcra emrinde borcun verilen süre (genellikle 7 gün) içerisinde yerine getirilmesi gerektiği belirtilir. Yerine getirilmezse takip konusu ilamın veya ilam niteliğindeki belgenin gerektirdiği borç, icra ve iflas dairesi tarafından Kanun’da öngörülen şekliyle zorla yerine getirilir. Bu takip yolunda daha önce yargılama yapılmış olduğundan ve borçlunun borcu olduğu ispatlandığından, borçlu borcu olmadığı gerekçesiyle takibe itiraz edemez, itiraz etse dahi bu itiraz, takibi durdurmaya imkân vermez. Alacaklı, konusu para olan alacakları için bu yöntemle başvurabileceği gibi, para dışındaki diğer tüm taleplerinde de borçluya karşı bu takip yolunu deneyebilir Hatta konusu para dışındaki diğer talepler olan alacaklar bakımından, alacaklının bu takip dışında gidebileceği başka bir takip imkânı yoktur. Bu noktada alacaklının elinde mutlaka bir mahkeme ilamı veya ilam niteliğinde bir belge olması gereklidir (İİK m. 24-41)²². Yani alacaklı önce dava açıp lehine verilmiş bir mahkeme kararı elde etmeli daha sonra ilamlı icra yoluna başvurmalıdır.

²⁰ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 21-26; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 21-23; Yıldırım ve Deren, *İcra ve İflas*, 26-27.

²¹ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 7-9; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 43-44; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 40-43; Aydemir, “İlam Niteliği”, 321.

²² Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 7; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 43; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 41; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 24, Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 22.

İlamsız icra (İİK m. 42-144/a, m. 167-170/b, m. 269-269/d, m. 272-276) yoluna yalnızca para ve teminat alacakları için başvurulabilir. Bu kuralın tek istisnası kiralanan taşınmazların ilamsız olarak tahliyesidir²³. İlamsız icrada para alacağı ile kastedilen, nakit para alacağıdır. Altın, gümüş gibi alacaklar kıymetli taşınır vasfında olduğundan, yalnızca ilamlı icranın konusunu oluşturmaktadır²⁴. İlamsız icrada alacaklının elinde ilam veya herhangi bir belge bulunmasına gerek yoktur. İlamsız takibin ilamlı takipten en önemli farkı borçlunun icra takibine itiraz edebilmesi imkânının olmasıdır²⁵. Borçlu takibe itiraz ederse, başlatılan takip durur (İİK m. 66) ve alacaklının bu durumda, borçlunun yapmış olduğu itirazın yerinde olmadığını mahkemeye başvurarak ispatlaması gerekir (İİK m. 67 vd.). Açılan itirazın iptali veya itirazın kaldırılması davasında itirazın yerinde olmadığı ispatlandığı takdirde takip kesinleşir; borçlunun borç miktarınca malları haczedilir, satılır ve alacaklının alacağı ödenir. İlamsız icra kendi içerisinde üçe ayrılır. Bunlar; “*genel haciz yoluyla takip*” (İİK m. 43-144), “*kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip*” (İİK m. 167-176) ve “*kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takip*” yoludur (m. 269-276). Öğretide bazı yazarlar²⁶ bu ayrıma “*rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibi*” (İİK m. 145-153/a) de dâhil ederken, bazıları ise²⁷ bu kapsama “*abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takibi*” (ASKATK²⁸ m. 1-9) de eklemiştir.

Çalışmamız bakımından taşıdığı önem nedeniyle aşağıda²⁹ ayrıntılarına yer verilecek olmakla birlikte, konu bütünlüğünün sağlanması açısından bu başlık altında anahatlarıyla da olsa kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipten bahsetmek yerinde olacaktır. Esasında Kanun’da kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, takibin aşamaları bakımından genel haciz yoluyla takibe paralel bir biçimde düzenlense de kendine özgü özellikleri bulunan bir yöntemdir. Bu nedenle genel haciz yoluyla takipten bazı noktalarda ayrılan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin özel bir ilamsız icra türü olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz

²³ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 8; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 43; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 42; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 26; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 22.

²⁴ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 44; Esma Hande Boztosun, “İcra Hukukunda Süresiz Şikâyet Sebepleri” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, 2020), 39.

²⁵ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 8; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas* 25.

²⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 22.

²⁷ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 8; Aydemir, “İlam Niteliği”, 321 (29. dn.)

²⁸ R.G. 7155 Sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun, 06/12/2018, 30630.

²⁹ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “Birinci Bölüm, A-2”de yer alan açıklamalar.

yoluyla takip genel haciz yoluyla takip gibi takip talebi, ödeme emri, takibin kesinleşmesi, haciz, paraya çevirme ve paraların paylaşılması (ya da duruma göre aciz vesikası verilmesi) aşamalarından oluşmaktadır. Her iki takip yolu arasındaki fark, takip talebi ve ödeme emri safhalarında ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, son üç safha için genel haciz yoluyla takibe ilişkin düzenlemeler uygulama alanı bulacaktır. İİK m. 170/b hükmünün atfı gereğince İİK m. 61/2,3,4,5 ve m. 62 ilâ m. 72 hükümleri kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin niteliğine aykırı düşmediği ölçüde uygulanacaktır. Genel haciz yoluna göre sürelerin kısa olması ve itirazın kural olarak takibi durdurmaması gibi örnekler nedeniyle bu takip yolunda takip daha kolay ve çabuk ilerlemektedir³⁰. Alacağı bir kambyo senedine bağlanmış olan alacaklı, alacağı ile ilgili kambyo senedine mahsus haciz yoluyla takip ya da genel haciz yoluyla takip yöntemlerini seçme hususunda bir serbestiye sahiptir³¹.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibin diğer takip yollarından öncelikli olması kuralının istisnası olan kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin çalışmamız konusu olması nedeniyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipten kısaca bahsetmekte yarar vardır. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip (İİK m. 145-153) vadesinde ödenmemiş, rehinle teminat altına alınmış alacaklar için öngörülen bir takip usulüdür³². Alacaklı kural olarak öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatmalıdır yani doğrudan ilamlı veya ilamsız icra yoluna ya da iflas yoluna başvuramaz (İİK m. 45)³³. Ancak bu kuralın istisnalarından biri, teminat altına alınmış alacağın bir kambyo senedine dayanması halidir (İİK m. 45/3). Bu durumda önce rehne başvurmaya gerek yoktur³⁴. Bu sayede alacaklı kendi tercihiyle göre alacağı için rehnin paraya çevrilmesi

³⁰ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 275; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 367; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 365; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 365; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 371.

³¹ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 365; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 366; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 370; Seda Kaynak, “Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz Yargılaması” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016), 9.

³² Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 8-9; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 42-43; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 44; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 27-28; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 22-23.

³³ Ali Cem Budak, *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, (İstanbul: Oniki levha yayınları, 2010), 22; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 8-9; Arslan vd., *İcra ve İflas*, 42-43; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 44; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 27-28; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 22-23; Sezin Aktepe, “İpoteğin Alacağına Bağlı Hak Olması ve Diğer Özellikleri” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/12 (2007/2), 184;

³⁴ İİK m. 45/2, 3, 4 fıkraları gereğince “Sermaye Piyasası Kanunu 38/A-1’de tanımlanan konut finansmanından kaynaklanan rehinle temin edilmiş alacaklar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinle temin edilmiş alacaklarının takibinde, ister rehnin paraya çevrilmesi yoluyla isterse kambyo

yoluyla takip yoluna başvurabileceği gibi kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takiple de alacağına kavuşmayı da seçebilecektir. Alacağın hem kambiyo senedine dayalı olduğu hem de rehinle teminat altına alınmış olduğu durumlarda, Yargıtay önceki yıllarda vermiş olduğu kararlarında her iki takip yoluna başvurunun tahsilde tekerrür olmadığı takdirde mümkün olduğunu belirtirken³⁵, daha sonraki kararlarında ve yakın tarihte konuya dair verilmiş olan içtihadı birleştirme kararında ise söz konusu takiplerden birini önceden seçmesi gerektiğini, her iki takip yoluna başvurunun kamu düzenine aykırılık oluşturduğunu, bu durumda takibin süresiz şikâyet tabi olduğunu, takibin iptaline karar verileceğini belirtmektedir. Bu noktada Yargıtay alacaklı öncelikle tercih hakkını hangi takip türünden yana kullanmış ise ikinci yapılan takibin iptaline karar verileceğini ifade etmektedir³⁶.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip de ilamlı ve ilamsız takip olmak üzere ikiye ayrılır. Rehin alacaklısı borç vadesinde ödenmediği takdirde elinde ilam mevcut ise rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip; ilam mevcut değilse rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip başlatabilir. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla başlatılan takip sonucunda alacaklı rehnin satılmasını ve satış sonucunda ortaya çıkan bedelden alacağının bedelinin ödenmesini talep eder. Alacaklı rehinle karşılanamayan alacağı için diğer takip yollarından birine başvurmakta serbesttir³⁷.

hukuku mucibinde takip yapılabilir. Aynı anda her iki takip yoluna başvurunun diğer bir istisnası ise kambiyo senetlerinin kambiyo hukuku çerçevesinde takibi halindedir. Aynı yönde İpotekle temin edilmiş faiz ve senelik taksit alacaklarında da, alacaklının intihabına ve borçlunun sıfatına göre her iki takip yoluna aynı anda başvurusu mümkündür.

İİK m. 167/1'e göre alacağı kambiyo senedine müstenit olan alacaklı da alacağı rehinle temin edilmiş olsa dahi, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile veya borçlu iflasa tabi şahıslardan ise iflas yolu ile takipte bulunabilir."

³⁵ Yarg. 12. HD, 04/04/1991, E. 1990/11401, K. 1990/4403, <https://www.forumadalet.net/> E.T. 10/12/2022; Yarg. 11. HD, 28/09/2015, E. 2015/9983, K. 2015/9507, https://www.forumadalet.net, E.T. 10/12/2022.

³⁶ "Rehinle teminat altına alınmış ve ayrıca kambiyo senedine de bağlanmış alacağın tahsilinde borçlu aleyhine tahsilde tekerrür olmamak şartıyla her iki takip yoluna aynı anda ve sıra gözetmeksizin başvurulamaz" YİBK, 20/01/2023, E. 2021/2, (gerekçeli kararı henüz yayınlanmadığı için karar numarasına yer verilememiştir.), (yargitay.gov.tr) E.T. 02/05/2023; Yarg. 12. HD, 14/09/2020, E. 2020/176, K. 2020/6888, UYAP, E.T. 19/11/2022; Yarg. 12. HD, 07/07/2020, E. 2019/14054, K. 2019/14054, UYAP, E.T. 19/11/2022; Yarg. 12. HD, 4/3/2021, E. 2020/6566, K. 2021/2465 (yargitay.gov.tr), E.T. 19/11/2022.

³⁷ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 9; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 43; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 23; Orhan Eroğlu, "İpoteğin Paraya Çevrilmesine İlişkin Takipte İcra Müdürünün Yapması Gereken İşlemler ve Alması Gereken Tedbirler", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18/2 (2021): 908.

Külli icra (toplu icra, iflas hukuku) (İİK m. 154-256) yolunda ise borçlunun karşısında “tüm alacaklıları” yer alır ve “tüm malvarlığı” cebri icraya konu olur³⁸. Külli icra, cüzi icra yolunun aksine “her türlü alacak” için geçerlidir³⁹. Yani hem özel hukuktan kaynaklanan alacaklar hem de kamu hukukundan kaynaklanan alacaklar için bu takip yoluna başvurulabilir. Bu takip yoluna sadece tacirler⁴⁰, tacir sayılanlar⁴¹ tacir gibi sorumlu olanlar⁴² ve iflasa tabi borçlular⁴³ için başvurulabilir (İİK m. 43). İflas takibinde borçlunun haczedilebilir bütün malvarlığı satılır. Elde edilen para, borçlunun bilinen tüm alacaklılarına ödenir, ödemeler tamamlanır ve artan para olursa bu para borçluya iade edilir. Eğer alacağını alamayan alacaklı kalırsa bu kişilere de “borç ödemedi aciz belgesi” verilir (İİK m. 251).

İcra ve iflas hukukunun ana bölümlerine ilişkin bu genel açıklamaların peşi sıra aşağıdaki başlıkta çalışma konumuz açısından önem arz eden kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip hakkında bazı hususiyet taşıyan açıklamalara yer verilecektir.

2. Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip ve Şartları

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip usulü, İİK’nın “Altıncı Bölümü”nün “Üçüncü Kısım”nda m. 167 ilâ m. 172 hükümleri arasında düzenlenmiştir.

³⁸ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 9; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 45; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 43; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 23.

³⁹ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 45; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 24.

⁴⁰ TTK m.12/1 gereğince tacir, bir işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişidir.

⁴¹ TTK m.12/2 gereğince fiilen çalışmaya başlamasa da bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildiren ya da işletmesini ticaret siciline tescil ettiren kişi tacir sayılır. TTK m. 14/1 gereğince kişisel durumları ya da yaptığı işlerin özelliği nedeniyle yahut icra ettikleri meslek ve görevleri dolayısıyla, TTK’dan veya bir yargı kararından doğan bir yasağı çiğneyecek şekilde ya da yetkili bir kişinin veya resmi bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır. Ayrıca TTK m. 195/5, c. 2 hükmü gereğince “hâkim teşebbüs tacir sayılır.” Bunun dışında TTK m. 13/1 gereğince yaşı küçük ve kısıtlıların sahip olduğu ticari işletmeyi bu kişiler adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmaz. Temsil edilen kişi tacirdir ancak temsilci ceza hükümlerinin uygulanmasından tacir gibi sorumlu olur.

⁴² TTK m. 12/3 gereğince bir ticari işletme açmış gibi, kendi adına veya adi bir şirket ya da her ne suretle olursa olsun hukuken var olmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimsenin iyniyetli üçüncü kişilere karşı sorumluluğu tacir gibi sorumluluktur. Tacir gibi sorumlu olanlar tacir olmanın nimetlerinden yararlanamaz ancak külfetlerine katlanırlar. Hüseyin Ülgen vd. *Ticari İşletme Hukuku*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019), 255; Hakan Bilgeç, “Yetki Sözleşmesinin Ticaret Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25/3, (2021): 54.

⁴³ Hukuk sistemimizde tacir veya tacir gibi sorumlu olmayıp iflasa tabi birtakım borçlular da vardır. Bunlara örnek olarak İİK m. 44/2 gereğince ticareti terk ettiğine ilişkin ilandan itibaren 1 yıl boyunca eski tacir, TTK m. 238/2 ve 240’da düzenlenen şartlar gerçekleştiği takdirde kolektif şirket ortakları, (ve TTK m. 317’deki yollama nedeniyle adi komandit şirket ortakları), yine Bankacılık Kanunu m. 110’daki şartlar gerçekleştiği takdirde banka yöneticileri ve denetçileri ile 6362 sayılı Kanunun 97 ve 98. maddelerinde sayılan iflas etmiş sermaye piyasası kurumlarıyla ilişkili kişiler verilebilir.

Kambiyo senedinin kolayca devredilebilir olması (tedavül kolaylığı), asıl alacaktan bağımsız bir alacağı temsil etmesi (mücerretlik), alacağın varlığını ispat zorunluluğunun olmaması ve güvenli ödeme/kredi aracı olması sebebiyle ticari hayatın gerektirdiği hızla uyumlu, adi senede kıyasla ödeneceği yönünde güçlü inanç oluşturan⁴⁴ ayrıca ticari güvenin sağlanmasına hizmet eden bir senet türüdür. Bu özellikleri nedeniyle kambiyo senetleri yönünden ayrı bir takip yolu belirlenmiştir⁴⁵.

Bu takip yolunda kambiyo senetlerinin doğasında bulunan hız ve güven ikilisinin görünümüleri nedeniyle genel haciz yoluyla takibe göre bazı farklılık arz eden hususlarla karşılaşmaktadır. Örneğin genel haciz yoluyla takipte itiraz, İİK m. 66/1 gereğince takibin durmasına yol açarken; bu takip yolunda itiraz, İİK m. 169 ve 170'de de belirtildiği üzere “*satış dışında*” başkaca bir icra işlemini durdurucu bir fonksiyona sahip değildir. Yine, İİK m. 62/1 gereğince kural olarak genel haciz yoluyla takipte itiraz, icra ve iflas dairesine yapılırken; kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz, İİK m. 169 ve 170 uyarınca borçlu tarafından icra mahkemesine yapılmaktadır. İlk durumda itirazın kaldırılabilmesi veya iptali için alacaklının alacağının mevcut olduğunu ispatlaması gerekirken, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte ispat yükü borçlunun üzerinde olup itirazının haklılığını kendisinin ortaya koyması lazımdır. Verdiğimiz bu iki örnek de kambiyo senetlerine hukuk sistemi içerisinde verilen önemin bu senetlerin takip yöntemine yansımadır⁴⁶.

İcra memuru takip talebi ibraz edildiği anda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin koşullarının mevcut olup olmadığını re'sen inceler, şartları taşıyorsa ödeme emri hazırlar ve borçluya tebliğ eder. Kambiyo senetleri ile ilgili TTK sıkı şekil şartları öngörmüştür. Bu şartları inceleyebilmek için belirli bir tecrübe ve uzmanlığa sahip olmak gereklidir. Ancak İcra Müdürü ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in⁴⁷ m. 3/1-c bendinde, “*icra müdürü veya müdür yardımcısı olarak açıktan ilk defa veya naklen atanmak için hukuk fakültesi, adalet meslek yüksekokulu, meslek yüksekokullarının adalet*

⁴⁴ Bu senetler Türk Ceza Kanunu m. 210 bakımından resmi belge hükmünde kabul edilmektedirler. Detaylı açıklama için Bkz. Yukarıda “Birinci Bölüm, A-1”de yer alan açıklamalar.

⁴⁵ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 275; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 365; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 371.

⁴⁶ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 275; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 259; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 365.

⁴⁷ R.G. *İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*, 14/09/2022, 31953.

bölümü veya adalet meslek eğitimi ön lisans programı mezunu olmak, öğrenim yabancı ülkede yapılmış ise denklik belgesi almış olma” şartı aranmıştır. Yönetmelikte icra memurlarının hukuk fakültesi mezunu olması şartı kesin olarak aranmadığından ve meslek yüksekokullarının müfredatlarının hukuk fakültelerindekine göre daha dar kapsamlı olmalarından, ayrıca icra dairelerinin aşırı iş yükü ile yetersiz denetlenmelerinin de etkisiyle uygulamada icra memurları kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte gereken şartlara ilişkin ayrıntılı bir inceleme veya hukukî nitelendirme yapamamaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan hatalı işlemlerden dolayı icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurulmaktadır. Bu durum ise alacaklının alacağına daha da geç kavuşması sonucunu doğurabilmektedir⁴⁸.

Kanaatimizce uygulamadaki bu eksikliği giderebilmek için icra ve iflas dairesi personellerinin seçiminde öncelikle kambiyo senetlerine özgü olarak başlatılan takipler bakımından kıymetli evrak hukuku alanında tecrübesi bulunan kişilerin seçilmesi, bu kişiler bulunamıyorsa da mevcut çalışanlar için iş bölümü ayrımının güçlendirilmesi veya bu konuyla ilgili güncel mevzuat ve içtihat değişimlerini de kapsar hizmetiçi eğitimlerin sayısının ve etkinliğinin artırılması gereklidir. Bunun yanı sıra her icra ve iflas dairesinin eşgüdüm olmaksızın çalışmasının önüne geçilmesi için icra dairelerinin sıkı denetimlere tabi tutulması gerektiğini düşünüyoruz⁴⁹.

Aşağıda kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takibe başvurulabilmek için gereken şartlar ana hatlarıyla açıklanmıştır. Daha detaylı açıklamalara ise çalışmamızın ikinci bölümünde⁵⁰ yer verilecektir.

a. Alacağın Kambiyo Senedine Dayanıyor Olması

İcra ve İflas Kanunu m. 167/1 gereğince “*Alacağı çek, poliçe veya emre muharrer senete müstenit olan alacaklı, alacak rehinle temin edilmiş olsa bile, bu bölümdeki⁵¹ hususi usullere göre haciz yolu ile veya borçlu iflasa tabi şahıslardan ise iflas yolu ile*

⁴⁸ Volkan Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), 25-29; Efe Direnisa, “İcra Müdürünün Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz veya İflâs Yoluyla Takibin Şartlarına İlişkin Yapması Gereken İncelemenin Kapsamı ve Sınırları”, *Türk- Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/1 (2022): 137.

⁴⁹ Direnisa, “İcra Müdürü”, 137.

⁵⁰ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “İkinci Bölüm, A-1 ve A-2”de yer alan açıklamalar.

⁵¹ Bu bölüm ile kastedilen İİK’nın Altıncı Babının Üçüncü Bölümünde m. 167-176/b maddeleri arasında düzenlenen “*Kambiyo Senetleri (Çek, Poliçe ve Emre Muharrer Senet) Hakkında Hususi Takip Usulleri*” başlıklı kısımdır.

takipte bulunabilir.” Kanun maddesinden de açıkça anlaşılacağı üzere alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurabilmesi için elinde mutlaka kambiyo senedi niteliğinde olan bir senet bulunması gerekir ve bu kambiyo senetleri de TTK’da tahdidi olarak sayılan poliçe (TTK m.671), bono (TTK m.776 vd.) ve çekten ibarettir (TTK m.780 vd. Çek Kanunu⁵²). Bu senetler alacaklının elinde bulunmuyorsa veya kanunen aranılan zorunlu unsurları tam olarak taşımadığından kambiyo senedi niteliğinde değilse alacaklı alacağı için yalnızca genel haciz yoluyla takip talebinde bulunabilir⁵³.

İcra memuru İİK m. 168/1 ve m. 171/1 uyarınca, takip talebiyle birlikte sunulan senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olup olmadığını res’en incelemek zorundadır⁵⁴. Takip dayanağı poliçenin TTK m. 671’deki, bononun TTK m. 776’daki, çekin ise TTK m. 780’deki⁵⁵ yasal şekil koşullarını taşıması gerekir. Her bir kambiyo senedi türü için ayrı ayrı düzenlenmiş olan Kanundaki istisnalar haricince (Bu istisnalar için bkz. TTK m. 672/2, b. 4, m. 777/2, b. 4, m. 781/2 ve 3) yasal unsurlardan bir veya birkaçını içermeyen senetler kambiyo senedi niteliğinde sayılmaz (bkz. TTK m. 672/1, m. 777/1, m. 781,1). Belirtilen Kanun maddelerinde yazılan zorunlu unsurları içermeyen poliçe, bono veya çeke dayalı takipte icra memuru kambiyo senedine dayalı ödeme emri düzenlememelidir⁵⁶. İcra memuru bu eksikliğe rağmen ödeme emri gönderirse, borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içerisinde icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurabilir (İİK m. 168/1, b. 3). Borçlu, kambiyo senedi dışındaki sebeplere dayalı olarak icra mahkemesine şikâyet veya itiraz yoluna başvurduğu takdirde ise icra

⁵² R.G. 5941 Sayılı Çek Kanunu, 20/12/2009, 27438.

⁵³ Pekcanitez vd. İcra ve İflas, 275; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 366; Mehmet Helvacı, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71/2 (2013): 167-168; Aynaz Uğur, “Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Çeke İlişkin Sorunlar”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8/1 (2013): 260; Alican FAK, “Çek Alacaklarının Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takibi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016), 68.

⁵⁴ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 368-370; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 327; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 377; İsmail Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021), 846; Uğur, “Çeke İlişkin Sorunlar”, 268.

⁵⁵ 5941 sayılı Çek Kanunu’nun 2. maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında, bankalar tarafından bastırılacak çek yapraklarının içermesi gereken zorunlu unsurlar düzenlenmiştir. Anılan hükmün dokuzuncu fıkrasında ise Türk Ticaret Kanunu’ndaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen çekin anılan maddede yer alan koşullara aykırı olmasının çekin geçerliliğini etkilemeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır.

⁵⁶ Talih Uyar, Alper Uyar ve Cüneyt Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri* (Ankara: Bilge Yayınevi, 2021), 6; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 146; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 73; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 169; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 354.

mahkemesi öncelikle senedin kambiyo senedi vasfında olup olmadığını re'sen incelemeli, senedin kambiyo senedi vasfında olması halinde itiraz ve şikâyetin esasına girmelidir (İİK m. 170a/2)⁵⁷.

İcra ve İflas Kanunu m. 168/1, b. 3'te belirtilen beş günlük şikâyet süresi borçlu için geçerliyken alacaklı için bu süre değil, genel şikâyet süresi geçerlidir⁵⁸. Bir diğer ifade ile icra memurunun kambiyo vasfında olmadığını düşündüğü senede ilişkin alacaklı tarafından başlatılan takip talebini reddederek ödeme emri düzenlememesi halinde şikâyet süresi yedi gündür⁵⁹. İcra memurunun hiçbir gerekçe göstermeksizin ödeme emri göndermemesi halinde ise alacaklı tarafından süresiz şikâyet yoluna başvurulabilir⁶⁰.

b. Kambiyo Senedinin Vadesinin Gelmiş Olması

İcra ve İflas Kanunu m. 168/1 ve m. 171/1 uyarınca “İcra memuru senedin kambiyo senedi olduğunu ve vadesinin geldiğini görürse, borçluya senet sureti ile birlikte hemen bir ödeme emri gönderir”. Buna göre kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurulabilmesi için ayrıca takibin dayandığı kambiyo senedinin vadesinin gelmiş olması gerekir. Takibe konu edilen bir kambiyo senedinin vadesinin gelip gelmediğini icra memuru re'sen incelemeli, vadesi gelmeyen kambiyo senedine dayalı takip talebini ise reddetmelidir⁶¹. Çekte vade olmadığı için bununla kastedilen çek üzerinde yer alan ibraz süreleridir. ÇekK Geçici m. 3/5 gereğince ileri düzenleme tarihli çeklerde (şayet bu süre yeniden uzatılmaz ise, 31.12.2023 tarihine kadar) üzerinde yer alan düzenleme tarihi gelmeden bankadan ödeme talebinde bulunulamaz. Ayrıca (Geçici m. 3/5'teki süre yeniden uzatılmaz ise bu tarihten sonra da ileri düzenleme tarihli bir çek ile ilgili olarak) ÇekK m. 3/8 gereğince üzerinde yazılı olan düzenleme tarihinden önce bankaya ibraz edilen çekin karşılığının kısmen veya tamamen ödenmemiş olması halinde bu çekle ilgili hukuki takibin yapılabilmesi için, çek üzerinde yazılı olan ileri düzenleme tarihine göre hesaplanacak ibraz süreleri içinde çekin bankaya ibrazı ve ödenmeme

⁵⁷ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 369-370; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 327; Mehmet Ertan Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz” (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012), 28.

⁵⁸ Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 849; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 269.

⁵⁹ Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 924.

⁶⁰ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 279; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 370; Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 931-938; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 28; Dörenisa, “İcra Müdürü”, 137.

⁶¹ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 376; Kuru ve Aydın, *İcra ve iflas*, 261; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 328; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 379, Efe Dörenisa, “İcra Müdürü”, 137.

durumunun usulüne göre tespiti gerekecektir. Bu nedenle icra memuru bu hususu da göz önünde bulundurmalıdır⁶².

İcra memuru, kambiyo senedine dayalı takip talebinde bulunulduğunda öncelikle kambiyo senedinin zorunlu unsurları taşıyıp taşımadığına bakacak, daha sonra vadesinin gelip gelmediğini inceleyecektir. Neticede kambiyo senedi niteliğine sahip olmayan senedin vadesinin gelip gelmediğini incelemeye gerek yoktur. Bu durumda icra memuru takip talebini reddederek ödeme emri göndermeyecektir⁶³. İcra memuru, takip konusu kambiyo senedinin vadesi gelmediği halde borçluya ödeme emri gönderirse borçlu icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurulabilir. Vadesi henüz gelmemiş senet için başlatılan takipte vadeye ilişkin yapılan şikâyetin süresinin kaç gün olacağı meselesi öğretide tartışmalıdır⁶⁴. Yargıtay, vadesi gelmemiş senet uyarınca gönderilen ödeme emrine karşı yedi gün içinde şikâyet yoluna gidileceğine karar vermektedir⁶⁵.

c. Alacaklının Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip Hakkının Bulunması

Kambiyo senedinin alacaklısı, o senedin yetkili hamiliyken; aleyhine takip talebinde bulunulan borçlu ise kambiyo ilişkisi uyarınca borçtan sorumlu olan kişidir⁶⁶. Alacaklının takip hakkının bulunmamasına rağmen takip talebinde bulunması da bir şikâyet sebebidir. İcra mahkemesine alacaklının takip hakkının bulunmadığı sebebi dışındaki bir sebebe dayalı şikâyet veya itiraz yoluna başvurulsa dahi, icra mahkemesi İİK m. 170/a/2 uyarınca alacaklının senedi takip edebilmekte takip hakkının olup olmadığını re'sen incelemek zorundadır.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvuran alacaklının takip hakkının bulunup bulunmadığı TTK hükümlerine göre belirlenir⁶⁷. Kambiyo senetlerinde hakkın senede bağlı olması nedeniyle, icra memurunun alacaklı olarak takip talebinde

⁶² Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “İkinci Bölüm, A-2-a”da yer alan açıklamalar.

⁶³ Kuru ve Aydın, *İcra ve iflas*, 262; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 376.

⁶⁴ Yedi günlük süreye tabi olduğu hakkında bkz. Kuru ve Aydın, *İcra ve iflas*, 270; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 376; Muzaffer Aydın; *Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Şikâyet*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2011), 449; beş günlük süreye tabi olduğu hakkında bkz. Abdurrahim Karşı, *İcra Hukuku Ders Kitabı*, (İstanbul, Alternatif Yayınları, 2010), 589.

⁶⁵ Yarg. 12. HD, 10/2/2006, E. 2006/1772, K. 2006/4930, UYAP, E.T. 19/11/2022; aynı yönde bir başka karar için bkz. Yarg. 12. HD, 28/10/1999, E. 1999/12778, K. 1999/13391 (bkz. Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 927).

⁶⁶ Pekcanitez vd. *İcra ve iflas*, 277; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 377; Kuru ve Aydın, *İcra ve iflas*, 260.

⁶⁷ Pekcanitez vd. *İcra ve iflas*, 277; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 378.

bulunan kişinin, yetkili hamil olup olmadığını tespit edebilmek için başka bir belge incelemesi veya araştırma yapmasına gerek bulunmamaktadır. Söz konusu tespit, senedin türüne göre yapılan devir işlemleri ve senet üzerinde yer alan bilgilere göre yapılacaktır⁶⁸. Bu nedenle icra memuru bakımından takibe konu olan kıymetli evrak, gerçekleştireceği inceleme için hem kaynak hem de sınır teşkil etmektedir. Bu noktada alacaklının yetkili hamil olup olmadığının senedin devir türüne göre nasıl tespit edildiği aşağıda⁶⁹ ayrıntılı olarak açıklanacağından burada bu hususa yer verilmeyecek, çalışmamızın bu kısmında konu ile ilgili temel bilgilerden bahs olunacaktır.

Kambiyo senedini düzenleyen kişinin kambiyo senedinin verildiği anda⁷⁰ kambiyo senedi ile borçlanma ehliyetine sahip olması gerekir. Kambiyo senedi ile borçlanma ehliyeti ise TTK m. 670’te “*Sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kimse, kambiyo senetleri ile de borçlanmaya da ehildir*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hükmün amacı ehliyetsiz kişinin kambiyo ilişkisine girmesine engel olarak onu kambiyo taahhüdünün sonuçlarından korumak ve bu amaçla borçtan sorumlu olunmayacağına ilişkin itirazını mutlak def’i olarak herkese karşı ileri sürebilmesini sağlamaktır⁷¹. TTK m. 670’de belirtildiği şekliyle sözleşme ile borç altına girebilenlerden kasıt Türk Medeni Kanunu⁷² m. 9-16’da düzen tam ehliyetli olanlardır. Başka bir deyişle ergin, ayırt etme gücü bulunan ve buna ek olarak da kısıtlanmamış olan gerçek kişiler ile kanuni zorunlu organları bulunan tüzel kişiler kambiyo senedi ilişkisi ile borç altına girebilirler⁷³. Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar, sınırlı ehliyetsiz oldukları (TMK m. 16) için sadece yasal temsilcilerinin izni veya icazetiyle kambiyo taahhüdünde bulunabilirler. Bununla birlikte aşağıda⁷⁴ da belirtileceği üzere kambiyo senedinin üzerindeki imzalardan birinin veya birkaçının ehliyetsizlik nedeniyle geçersiz olması, senedi geçersiz kılmayacak ve bu durum senette yer alan diğer imzaların geçerliliğini ve senet dolayısıyla borç altına

⁶⁸ Dörenisa, “İcra Müdürü”, 147.

⁶⁹ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “İkinci Bölüm, A-1-b-aa”da yer alan açıklamalar.

⁷⁰ Mehmet Helvacı, *Kambiyo Senetlerinde Def’iler*, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, C.1, (İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007), 673-674; İsmail Kayar, *Ticaret Hukuku*, (Ankara, Seçkin Yayınları, 2018), 610; Öztan, *Kıymetli Evrak*, 73; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 91.

⁷¹ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 90-91; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 144; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 78.

⁷² R.G. 4721 Sayılı *Türk Medeni Kanunu*, 22/11/2001, 24607.

⁷³ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 91; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 79.

⁷⁴ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “İkinci Bölüm, A-1-b”de yer alan açıklamalar.

girenlerin sorumluluklarını etkilemeyecektir (TTK m. 677)⁷⁵. Kısaca, kambiyo senetlerinde geçerli olan “*imzaların istiklali ilkesi*” gereğince senet üzerinde borçluya ait şeklen bir imza var ise bu durum senedin geçerliliği için yeterli kabul edilmelidir.

İcra ve İflas Kanunu m. 170/a/1 uyarınca takip hakkı bulunmayan kimsenin takip talebi kabul edilip borçluya ödeme emri gönderilirse takip borçlusu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir⁷⁶.

Alacaklının borçludan kambiyo senedine dayanan takip konusu alacağını alabilmesi için ödememe protestosu düzenlemesinin zorunlu olduğu hallerde protesto düzenlenmediği takdirde alacaklının takip hakkının bulunmaması nedeniyle takip talebi reddedilmeli ve borçluya ödeme emri gönderilmemelidir⁷⁷.

d. Kambiyo Senedinin İcra Dairesine Tevdi Edilmesi

İcra ve İflas Kanunu m. 167/2 uyarınca, kambiyo senedine dayanarak takip talebinde bulunan alacaklı, takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar tasdikli (onaylı) örneğini eklemek zorundadır. Genel haciz yoluyla takipte İİK m. 58/4 gereğince alacak belgeye dayanmakta ise belgenin aslının veya tasdikli örneğinin, borçlu sayısından bir fazlasının takip talebine eklenmesi gerekliken; kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte, İİK m. 167/2 gereğince senet aslının ve borçlu sayısı kadar onaylı örneğinin icra ve iflas dairesine tevdi yeterlidir⁷⁸. İki düzenleme arasındaki bu fark, kanun koyucunun kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte kambiyo senedi aslının sürekli icra ve iflas dairesi kasasında kalacağını düşünmesinden ve bu nedenle fazladan bir örnek alınmasına gerek olmadığını varsaymasından kaynaklanmaktadır⁷⁹.

Tevdi zorunluluğu; hak ve senedin birbirine sıkı sıkıya bağlı olmasından⁸⁰ ve bu nedenle senedin icra takibine konulmasından sonra tedavülünün engellenmesi

⁷⁵ Fırat Öztan, “Ticari Senetlerde İmzaların İstiklali İlkesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 10/2 (1979): 394; Mustafa Yasir Akteke “Kambiyo Senetlerinde Def’iler” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017), 74.

⁷⁶ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 279; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas* 269; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 379.

⁷⁷ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 289; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 380; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 328; Sedat Kaya, *Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip*, (Ankara, Adalet Yayınları, 2020); 38; Direnisa, “İcra Müdürü”, 147.

⁷⁸ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 372.

⁷⁹ Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü” 46; Sedat Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 44.

⁸⁰ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 17-18; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 01/03/2022, E. 2018/(19)11-362, K. 2022/232, UYAP, E.T. 19/12/2022.

düşüncesinden, ayrıca borçlunun senede itiraz edip etmeyeceğine icra ve iflas dairesinde senet aslını görerek karar vermesini ve icra memurunun senet aslını inceleyerek bu senede dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin caiz olup olmadığını tespit edebilmesini sağlamaktan kaynaklanmaktadır⁸¹.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip elektronik ortamda başlatıldığında ise ödeme emrinin düzenlenebilmesi için kambiyo senedi aslının en geç üç gün içerisinde icra ve iflas dairesine ibrazı gereklidir⁸².

İcra memuru, senet aslının takip talebine eklenmemesi halinde takip talebini reddetmesi gerekir⁸³. Şayet icra memuru, senet aslı olmadığı halde, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebini reddetmeyerek borçluya ödeme emri gönderir ise borçlu süresi içerisinde icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurabilir⁸⁴. Şikâyet süresi ise bu şikâyet sebebinin İİK m. 170/a’da özel olarak düzenlenmemesi nedeniyle genel hükümlere göre yedi gündür⁸⁵. İcra mahkemesine tevdi zorunluluğu hakkında şikâyetle bulunulmadıkça, başka bir nedene dayalı yapılan şikâyet incelemesi sırasında bu şart re’sen dikkate alınmayacaktır. Uygulamada icra dairelerinin yeterli büyüklükte kasasının bulunmaması nedeniyle senet aslı, borçlunun beş günlük itiraz süresi dolana kadar icra müdürlüğünde muhafaza edilip bu süre dolduktan sonra alacaklıya iade edilmektedir. Fikrimizce bu uygulama, alacaklının aynı kambiyo senedine dayanarak mükerrer icra takibi başlatabilmesine olanak sağlar, bunun sonucunda da borçlunun derdest icra takiplerine maruz kalma riskini de bünyesinde barındırır⁸⁶. Konu bu yönüyle

⁸¹ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 372; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 367; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 328; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 92; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 375; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 48.

⁸² Bkz. 11/04/2005 tarih 25783 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği m. 21/3.

⁸³ Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 91; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 375.

⁸⁴ Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 330; Uğur, “Çeke İlişkin Sorunlar”, 269; Yarg. 12. HD, 08/03/2007, E.2007/1518, K.2007/ 4183, UYAP, E.T. 10/12/2022; Yarg. 12. HD, 25/09/2006, E. 2006/14130, K. 2006/17207, UYAP, E.T. 10/12/2022; “borçlunun senet aslının icra kasasında bulunmadığına yönelik şikâyeti yedi günlük süreye tabidir. Mahkemece bu istemin beş günlük süreye tabi olduğundan bahisle anılan hususa ilişkin şikâyetin reddine karar verilmesi isabetsizdir.” Bkz. Yarg. 12. HD, 22/09/2006, E. 2006/13961, K. 2006/17094, UYAP, E.T. 10/12/2022.

⁸⁵ Fulya Güler, “Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993), 33-34; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 51.

⁸⁶ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 372; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 367; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 328; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 92; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 375; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 48; Şeyma Akyel Kasırğa, “İcra Takibinde Derdestlik”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 58.

değerlendirildiğinde bu sorunun yaşanmaması için icra daireleri kasaları ve güvenlik önlemleri arttırılmalıdır. İcra memurunun beş günlük itiraz süresi sona ermeden senet aslını alacaklıya iade etmesi halinde borçlu, icra mahkemesine işlemi öğrendiği tarihten itibaren yedi günlük şikâyet süresi içerisinde şikâyet yoluna başvurabilir⁸⁷.

e. Yetkili İcra Dairesine Yapılan Takip Talebinin İİK m. 58’ deki Kayıtları İçermesi

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin başlatılması gereken yer açısından İİK’da ve TTK’da özel bir yetki kuralı öngörülmemiştir. Bu sebeple, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte yetkili icra ve iflas dairesi, İİK m. 50 atfı gereğince belirlenmelidir. İİK m. 50’de para veya teminat borcu için takip konusunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun yetkiye ilişkin hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanacağı, takibe esas olan akdin yapıldığı icra ve iflas dairesinin de takibe yetkili olduğu öngörülmüştür. Buna göre alacaklı, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibi TBK m. 89/1. b. 1, İİK m. 50/1 ve HMK m. 10 gereğince borçlunun takibin başlatıldığı tarihteki yerleşim yeri icra ve iflas dairesinde başlatabilir⁸⁸. TBK m. 89 gereğince para alacakları açısından ifa yeri, taraflar aksini kararlaştırmadıkça borcun ifa zamanında alacaklının yerleşim yeridir. Ancak kambiyo ilişkisinin niteliği, özellikle de tedavül kabiliyeti gereği TBK m. 89 hükmünün kambiyo senetleri açısından uygulanabilmesi söz konusu değildir. Bunun sebebi senet borçlusunun, senet alacaklısının kim olduğunu veya nerede olduğunu bilemeyecek olmasıdır⁸⁹. Bu nedenle kambiyo senetlerinden kaynaklanan para alacağının ifa yeri, aksi kararlaştırılmadıkça borçlunun yerleşim yeridir⁹⁰. Ayrıca, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip, senedin düzenlenme yerinin veya ödeme yerinin bulunduğu yer icra dairelerinde de

⁸⁷ Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 91; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 375; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 51; Drenisa, “İcra Müdürü”, 131.

⁸⁸ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 259; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 327.

⁸⁹ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 277-278; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 367; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 366; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 372; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 374.

⁹⁰ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 366; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 374, Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 148-149; “Çek için muhatap bankanın merkez veya şubesinin bulunduğu yerdeki icra dairesi de yetkili icra dairesidir” bkz. Yarg. 12. HD, 14/01/2016, E. 2015/23077, K. 2015/729, karararama.yargitay.gov.tr, E.T. 04/12/2022; İstanbul BAM 22. HD, 26/07/2022, E. 2021/4313, K. 2022/2513, UYAP, E.T. 04/12/2022.

başlatılabilir (Ayrıca bkz. TTK m. 671/1-e, g, 776/1-d, f, 780/1-d, e, TTK m. 672/3 ve 4, 777/3-4, 781/2-3 ve 5941 sayılı ÇekK. m.2/7)⁹¹.

TTK'da yerleşim yerinin tespitine ilişkin özel hükümler bulunmaktadır. Örneğin TTK m. 672/3 gereğince poliçelerde ayrıca belirtilmiş olmadıkça muhatabın adının yanında yazılı olan yer, ödeme yeri ve aynı zamanda da muhatabın yerleşim yeri sayılır. Bu anlamda başkaca bir düzenleme olmadıkça muhataba karşı poliçeye dayalı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, muhatabın adı (muhatap tüzel kişi ise adı/ticaret unvanı) yanında gösterilen yer icra dairelerinde başlatılabilir. TTK m. 777/3 gereğince, bonolarda, ödeme yeri gösterilmemişse senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda düzenleyenin yerleşim yeri sayılacaktır. Yani, ödeme yeri gösterilmeyen hallerde düzenlenme yerinde İİK m. 50/1 ve HMK m. 6/1 çerçevesinde düzenleyen aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatılabilecektir. Çekler bakımından ise TTK m. 781 gereğince ödeme yeri ile ilgili açıklık yoksa muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılır. Muhatabın ticaret unvanı yanında birden fazla yer gösterilmiş ise ilk gösterilen yerde ödeme yapılır. Ancak böyle bir açıklık ve başka bir kayıt da yer almıyorsa, çek muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödenir (TTK m. 781). Yetkili icra ve iflas dairesi ise bu kriterlere uygun olarak belirlenir.

Kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip talebi, yetkili icra ve iflas dairesine yazılı veya sözlü olarak ya da elektronik ortamda yapılabilir (İİK m. 58/1). İİK m. 167/2 gereğince kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebi de genel haciz yoluyla takipte kullanılan m. 58'deki kayıtlara göre hazırlanır ve takip talebinde İİK m. 58/2'de belirtilen kayıtlar yer almak zorundadır. Bunlara ek olarak senedin cinsi, tarihi, numarası ve vadesi de takip talebinde mutlaka bulunmalıdır⁹². Ayrıca kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip talebi, genel haciz yoluyla takipteki kayıtlardan farklı olarak alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere takip talebindeki kayıtları (İİK m. 168/1, b.1, m. 58), borcun ve takip giderlerinin, on gün içerisinde ödeme emrinde yazan icra ve iflas dairesine ait banka hesabına ödenmesi ihtarını (İİK m. 168/1, b.2), takip konusu senet kambiyo senedi niteliğinde değilse borçlunun beş gün içerisinde icra mahkemesine şikâyet etmesi gerektiği kaydını (İİK m. 168/1, b.3, m. 170/a), borçlu

⁹¹ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 277-278; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 367.

⁹² Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 89.

kambiyo senedindeki imzanın kendisine ait olmadığı iddiasında ise beş gün içerisinde ayrıca ve açıkça bir dilekçeyle bu konuda icra mahkemesine itiraz edebileceği, aksi takdirde senet üzerindeki imzanın kendisine ait sayılacağı ve imzasını haksız yere inkar ederse de sözü edilen senede dayanan alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkum edilebileceği ve icra mahkemesinde itirazın kabulüne dair karar vermedikçe cebri icraya devam olunacağı ihtarını (İİK m.168/1, b.4), borçlu, borcu olmadığı veya borcun itfa edildiği veya alacağın zamanaşımına uğradığı veya icra ve iflas dairesinin yetkisine itiraz etmek istiyorsa, bu sebepleri ile birlikte beş gün içerisinde icra mahkemesine dilekçeyle bildirebileceği ihtarını (İİK m. 168/1, b.5; 169-169/a), itiraz edilmediği ve borç ödenmediği takdirde, borçlunun on gün içerisinde, itiraz edildiği ve reddedildiği takdirde ise üç gün içerisinde İİK'nın 75. maddesine göre mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik edileceği (İİK m. 168/1, b. 6 atfıyla m. 76), gerçeğe aykırı beyanda bulunursa hapisle cezalandırılacağı ihtarını (İİK m. 168/1, b. 6) ek olarak içermelidir⁹³.

f. Borçlu İflasa Tabi Kişilerden ise Takip Talebinde Hangi Takip Yolunun Seçildiğinin Belirtilmesi

İcra ve İflas Kanunu m. 58/2 b.5 bendinde belirtildiği üzere alacaklı, takip talebinde hangi takip yolunu seçtiğini belirtmek zorundadır. İcra memuru takip talebinde gösterilen takip yoluyla bağlıdır, kendiliğinden takip yolunu değiştiremez⁹⁴. Yargıtay kararlarında, icra memurunun takip talebinden farklı bir takip yoluna ilişkin ödeme emri düzenlemesi hali hakkın yerine getirilmemesi durumu ile ilişkilendirilmekte ve süresiz şikâyet tabi olduğu belirtilmektedir⁹⁵. Alacağı kambiyo senedine dayanan alacaklı, alacağının süresi içerisinde ödenmemesi halinde, ister genel haciz yoluyla takip isterse de kambiyo senedine dayalı haciz yolu ile takip yoluna başvurabilir⁹⁶. Kambiyo senedindeki takip borçlusu, iflasa tabi kişilerden⁹⁷ ise alacaklı takip talebinde haciz veya iflas yollarından hangisini seçtiğini belirtmelidir. İİK m. 58/2, b. 5'deki "*takip yollarından hangisinin seçildiği*" kaydı, genel haciz yoluyla takip, kambiyo senetlerine mahsus haciz

⁹³ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 281; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 370.

⁹⁴ Direnisa, "İcra Müdürü", 150.

⁹⁵ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 23. HD, 17/11/2022, E. 2021/3301, K. 2022/2565, UYAP, E.T. 14/03/2023; Yarg. 12. HD, 13.04.2015, E. 2015/131, 2015/9616, UYAP, E.T. 14/03/2023; Yarg. 12. HD, 22.10.2013, E. 2013/23327, K.2013/32989, UYAP, E.T. 14/03/2023.

⁹⁶ Detaylı açıklama için Bkz. Yukarıda "Birinci Bölüm, A-1" de yer alan açıklamalar.

⁹⁷ İflasa tabi şahıslar için Bkz. Yukarıda "Birinci Bölüm, A-1-a"da yer alan açıklamalar.

yoluyla takip, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip veya iflas yoluyla takip yolu gibi takip yollarından hangisinin seçildiğinin açıklanmasına ilişkindir. İİK m. 167/2’de ise aynı esastan olmak üzere, kambiyo senetlerine mahsus takip yolları için tekrar edilmiş, burada da kambiyo senetlerine mahsus takipte haciz veya iflas yollarından hangisinin seçildiğinin belirtilmesi istenilmiştir.

Alacaklı hangi takip yolunu seçtiğine dair hiçbir açıklamada bulunmamışsa veya “*haciz yolu ile takip*” gibi belirsiz bir ifade kullanmışsa, icra memurunun takip talebini bu haliyle kabul etmemeli, hangi takip yolunu seçtiğini alacaklıdan sorarak verilen cevaba göre ödeme emri düzenlemelidir⁹⁸.

Bir kambiyo senedinde borçlu adedi birden fazla olup, bu borçlulardan bir kısmı iflasa tabi iken bir kısmı tabi değilse ve alacaklı, iflasa tabi olanları iflas yolu ile takip etmek isterse, haciz ve iflas olmak üzere iki ayrı takip talebinde bulunabilir. Alacaklı bu durumda senet aslını ilk takip talebine ekler ve bu takip talebini alan icra memurunun senedin örneğini onaylayarak alacaklıya verir ve bunun üzerine senet aslının kendisinde olduğunu yazar, alacaklı, kendisine verilen onaylı senet örneğini ikinci takip talebine ekler ve böylece her iki takip birbirinden bağımsız olarak devam eder, ancak bu iki takip arasında söz konusu onaylı senet örneği ile bir bağlantı kurulmuş olur^{99 100} (İİK m. 176/b/2).

İcra memuru borçlunun iflasa tabi kişilerden olmadığını görürse, taleple bağlı olması nedeniyle takip yolunu haciz yoluyla takibe çevirmeyip, takip talebini reddetmelidir. Borçlu iflasa tabi kişilerden olmadığı halde kendisine iflas yoluyla takip yapılmışsa yedi gün içerisinde icra mahkemesi nezdinde şikâyet yoluna başvurabilir¹⁰¹.

⁹⁸ Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 58.

⁹⁹ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 375.

¹⁰⁰ Alacaklı, borçlu olan gerçek kişiye karşı kambiyo senetlerine mahsus iflâs yoluyla takip yapmak istiyorsa gerçek kişinin tâcir sıfatına sahip olduğunu gösteren ticaret sicil kayıtlarının örneğini de takip talebiyle birlikte dosyaya sunması gerekmektedir. Bir ticarî işletmesi olmadığı hâlde TTK m. 12/2, b. 3’e göre ticarî işletmesi varmış gibi hareket eden bir kişinin düzenlediği kambiyo senedine dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus iflâs yoluyla takip yapılması talep edilmişse, bu hususa ilişkin belgelerin de takip talebine eklenmesi gerekir. Detaylı bilgi için Bkz. Direnisa, “İcra Müdürü”, 152..

¹⁰¹ Adnan Deynekli, *Türk Hukukunda Kambiyo Senetlerine Özgü İflâs Yoluyla Takip*, (Ankara: Turhan yayınevi, 2005), 55; Direnisa, “İcra Müdürü”, 152.

B. Şikâyet Hakkında Genel Bilgiler

Şikâyet, icra ve iflas hukuku kurallarının yeknesak ve doğru uygulanmasına hizmet eder. İcra ve iflas daireleri, İİK m. 4'deki esaslar çerçevesinde icra hâkiminin gözetim ve denetimi altındadır. Ancak bu denetim ve gözetim icra mahkemesine şikâyet başvurusunda bulunulduğu zaman yapılabilmektedir. Bu ise takip hukukunda yer alan kurallar yanlış uygulandığında, icra ve iflas dairesinde yapılan işlem kanuna aykırı olduğunda veya somut olaya uygun olmadığında icra mahkemesinin icra ve iflas dairesinin işlemini iptal etmesi veya düzeltmesi yoluyla sağlanmaktadır.

İcra ve İflas Kanunu'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyet konusu ayrı bir bölüm başlığı altında düzenlenmemiştir. İİK, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte İİK m. 16 vd. hükümlerine açıkça atıfta bulunmamış ise de bu takip yolunda da şartları oluştuğunda genel hükümlere göre süresiz veya yedi günlük şikâyet yoluna başvurulabilir¹⁰². Ancak genel hükümlerin dışında bu takip yoluna özgü özel şikâyet sebepleri bulunmaktadır. Özel şikâyet sebepleri, senedin kambiyo senedi vasfına sahip olmaması, alacaklının yetkili hamil olmaması, senedin vadesinin gelmemesi ve senet aslının takip talebine eklenmemesi halleridir. Bu şikâyet sebepleri, aynı zamanda çalışmamız açısından önem arz ettiğinden, tezimizin ikinci bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Bu bölümde ise şikâyetin tanımı, amacı, hukuki niteliği, süresi, tarafları, sebepleri, itirazdan farkları ve şikâyete konu işlemlerden bahsedilecek olup aşağıdaki alt başlıklar bu minvalde oluşturulmuştur.

1. Şikâyetin Tanımı

“Şikâyet” sözcüğünün kökeni Arapça'ya dayanmakta olup kelime anlamı “yakınma, sızlanmadır”¹⁰³. Şikâyet İİK m. 16 ve devamında düzenlenmiş olup Kanun'da özel olarak şikâyet tanımı yapılmamıştır.

Şikâyet, icra ve iflas dairelerinin ve İİK'da işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurulabileceği belirtilen icra ve iflas organlarının¹⁰⁴, Kanun'a ve kamu düzenine aykırı

¹⁰² Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 289; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 269; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 389.

¹⁰³ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr>, E.T. 17/03/2023.

¹⁰⁴ İcra organları; sadece “icra işlemlerine özgü olarak kurulmuş organlar” ile “başkaca görevleriyle beraber icra işlemleri ile de yetkili organlar” olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birincisine asıl organlar (İcra dairesi ve icra mahkemesi), ikincisine ise yardımcı organlar (Diğer mahkemeler, savcılar, adalet müfettişleri) denilmektedir. Bkz. Arslan vd. *İcra ve İflas*, 51-74; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra*

olan veya olaya uygun olmayan işlemlerinin iptali ya da düzeltilmesi veyahut yerine getirilmeyen ya da sebepsiz sürüncemede bırakılan bir hakkın yerine getirilmesini sağlamak için başvurulmuş bir hukuki çaredir¹⁰⁵.

2. Şikâyetin Amacı

Şikâyetin amacı icra ve iflas daireleri ve İİK'da işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurulabileceği belirtilen icra ve iflas organları tarafından yapılan kanuna aykırı veya olaya uygun olmayan işlemin kaldırılması veya düzeltilmesi ya da yerine getirilmeyen veya sürüncemede bırakılan işlemin icrasını sağlamaktır¹⁰⁶. Şikâyetle işlemi yapan memurun kusur durumu araştırılmaz. İşlemi yapan icra memuru aleyhine tazminata hükmetmek veya disiplin cezası vermek şikâyetin amacı değildir¹⁰⁷. Ancak belirtmek gerekir ki icra mahkemesi şikâyet incelemesi sonucunda memurun kusurlu olduğunu tespit etse dahi memuru tazminata mahkûm edemez¹⁰⁸. Bununla birlikte icra mahkemesi şikâyet incelemesi sonucunda memura disiplin cezası verilmesi gerektiğini tespit ederse tarafların talebine bağlı olmaksızın disiplin cezası verebilir¹⁰⁹.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu şikâyetin amacının hatalı olan icra işlemlerinin düzeltilmesi olduğunu ifade etmiştir¹¹⁰.

ve İflas, 25-50; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 28-32; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 39; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 49-63.

¹⁰⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 49; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 75; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 41; Timuçin Muşul, *İcra İflas Hukukunda Şikâyet*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 55; Vildan Erdoğan, Hüseyin Zorlu, “İcra Hukukunda İradi Taraf Değişikliği” *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 7/2 (2022): 1127.

¹⁰⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 11; Muşul, *Şikâyet*, 55; Süleyman Burak Gündoğdu, “Anayasa Mahkemesinin İcra ve İflâs Hukukundaki Şikâyet Müessesesine Hukukî Dinlenilme Hakkı Açısından Yaklaşımı”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 9/18 (2021): 95.

¹⁰⁷ Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, (İstanbul: Filiz Yayınevi, 2004), 46; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 9.

¹⁰⁸ Necmettin Berkin, *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*, (İstanbul: Filiz Kitapevi, 1980), 61; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 9.

¹⁰⁹ Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 51; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 9.

¹¹⁰ “..şikâyetteki amaç, hatalı olan icra işlemlerinin düzeltilmesi olduğundan burada bilinen anlamda bir dava bulunmamaktadır.” İlgili karar için bkz. YHGK, 17/10/2012, E. 2012/12-368, K. 2012/725, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 19/03/2023; “Şikâyet İİK'nın 16, 17 ve 18. maddelerinde düzenlenmiştir. Şikâyet icra ve iflas dairelerinin, kanuna aykırı olan veya hadiseye uygun bulunmayan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesi veya yerine getirilmeyen veya sebepsiz sürüncemede bırakılan bir hakkın yerine getirilmesi için icra takibinin taraflarına veya hukukî yararı bulunan diğer kişilere tanınmış kendine özgü bir kanun yoludur.” ilgili karar için bkz. YHGK, 05/10/2021, E. 2017/12-723, K. 2021/1147, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 19/03/2023.

3. Şikâyetin Hukuki Niteliği

Şikâyetin hukuki niteliğine ilişkin İİK’da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu sebeple şikâyetin hukuki niteliği hakkında öğretide ileri sürülen görüşlere değinilmesinde fayda vardır. Her ne kadar öğretide şikâyetin bir dava olmadığı hususunda fikir birliği mevcut olsa da bu yolun hukuki niteliği konusunda birden farklı görüş ileri sürülmüştür¹¹¹. Şikâyetin hukuki niteliğine yönelik olarak ileri sürülen görüşlerde daha ziyade “icra ve iflas dairelerinin işlemlerinin hukuki niteliği”, “icra mahkemesi ve icra daireleri arasındaki organizasyon yapısı” ve “icra mahkemesinin uyguladığı hukuk kuralları” dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığı görülmektedir¹¹².

Şikâyetin hukuki niteliği hakkında birinci görüş şikâyetin bir kanun yolu olduğu görüşüdür. Türk doktrininde şikâyetin takip hukukuna özgü bir kanun yolu olduğu görüşü hakimdir¹¹³. *Kuru/Aydın’a*¹¹⁴, *Uyar’a*¹¹⁵ ve *Yıldırım/Deren Yıldırım’a*¹¹⁶ göre şikâyet, icra ve iflas memurlarının işlemlerinin yargısal nitelikte olması nedeniyle icra ve iflas hukukunda düzenlenen kendine özgü bir kanun yoludur. Yargıtay bazı kararlarında¹¹⁷ icra ve iflas dairesi işlemlerinin adli nitelikte olması nedeniyle şikâyeti genel olarak kanun yolu kabul ederken bazı kararlarında ise¹¹⁸ icra ve iflas hukukuna özgü bir kanun yolu

¹¹¹ Özkan Tikveş, *İçtihatlarla Açıklamalı İcra ve İflas Kanunu (Şerh)*, (İstanbul, Acar Matbaacılık Tesisleri, 1990), 38; Muşul, *Şikâyet*, 57; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 43; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 4.

¹¹² Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 27.

¹¹³ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 16; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 5-6.

¹¹⁴ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 41.

¹¹⁵ Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 754.

¹¹⁶ Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 41.

¹¹⁷ “Hemen burada belirtmelidir ki, icra müdürlükleri birer adli memur olup, yaptıkları işlemler de adli işlemlerdir ve icra müdürlüklerince tutulan tutanaklar alenilik özelliği taşıdığı gibi ispat gücüne de sahiptir. Kısacası, icra müdürlüklerince tutulan tutanaklar aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir. İcra daireleri icra hâkimliklerinin daimi gözetimi ve denetimi altında olup, işlemlerine karşı icra hâkimliklerine şikâyet yoluna başvurulur. Şikâyet, icra dairelerinin icra hukukuna aykırı olan ve hadiseye uygun bulunmayan işlemlerinin iptali ve düzeltilmesini veya yerine getirilmeyen veya sebepsiz sürüncemede bırakılan bir hakkın yerine getirilmesini sağlamak için kabul edilmiş bir kanun yoludur. İcra ve İflas Dairelerinin yaptıkları işlemlerin kanuna veya hadiseye uygun düşmemesi halinde İcra ve İflas Kanunu’nun 16.maddesi uyarınca bu işlemlere karşı icra mahkemelerine şikâyet yoluna başvurulabilir”, ilgili karar için bkz. YHGK, 06/02/2013, E. 2012/12-703, K. 2013/214, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 19/03/2023.

¹¹⁸ “...Şikâyet, İcra (ve İflas) Daireleri’nin kanuna aykırı olan veya hadiseye uygun bulunmayan işlemlerinin düzeltilmesi veya yerine getirilmeyen ya da sebepsiz sürüncemede bırakılan bir hakkın yerine getirilmesi için başvurulmuş bir kanun yoludur. Şikâyet ve şartları İİK’nun 16. maddesinde düzenlenmiştir. Şikâyet icra ve iflas dairelerinin işlemlerine karşı başvurulmuş kendine özgü bir kanun yolu olup, bir dava değildir...”, ilgili karar için bkz. Yarg. 8. HD, 25.03.2013, E. 2013/3678, K. 2013/4219, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 19/03/2023; “Şikâyet İİK’nun 16. ve devamı maddelerinde

olarak ifade etmiştir. Bu noktada “kanun yolu” kavramının açıklanmasında fayda bulunmaktadır. Kanun yolu, mahkemenin verdiği kararların tarafları tatmin etmediği hallerde bu kararların tekrar gözden geçirilmesini ve kanuna aykırılığın veya tarafların kuşkusunun giderilmesini sağlayan olanaktır¹¹⁹. Diğer bir deyişle kanun yolu kavramı bir dava hakkında mahkemenin vermiş olduğu kararın bir üst merci tarafından tekrar gözden geçirilmesini, hukuka uygunluğunun denetlenmesini ifade eder¹²⁰. İcra ve iflas hukukunda ise icra ve iflas memurlarının işlemlerine karşı gerek kanuna aykırılığın giderilmesi, gerekse tarafları tatmin etmeyen işlemin tekrar incelenebilmesi için şikâyet yolu kabul edilmiştir¹²¹. Bu görüşü savunanlar bu benzerlikten hareket ederek şikâyeti icra ve iflas hukukuna özgü bir kanun yolu olarak kabul etmektedir. Ancak şikâyetin kanun yolu olduğunun kabulü icra memuru işleminin de yargısal işlem olarak nitelendirilmesi zorunluluğunu beraberinde getirecektir. Gerçekten de bu görüşü savunanlar, icra memuru işlemlerinin hukuk kurallarının subjektif haklara uygulanmasından meydana gelmesinden yola çıkarak yargısal işlem olarak tasnif etmişlerdir¹²².

Bu görüşü eleştirenlere göre ise icra memurlarının işlemlerinin yargısal niteliğinin kabulü halinde bu işlemlerde yargı kararlarında olduğu gibi karşı tarafa savunma hakkı verilmesi ve maddi hukuk yönünden bir araştırma yapılması şarttır. Oysa icra ve iflas daireleri bu tür bir prosedürü uygulamadığı için icra memurları eliyle yürütülen işlemleri yargısal bir işlem olarak nitelendirmek mümkün değildir¹²³. İcra memur işleminin yargısal işlem olarak kabul edilmemesi ise şikâyetin bir kanun yolu olarak nitelendirilmesini olanaksız kılmaktadır. Bunun dışında, dar anlamda kanun yolu

düzenlenmiştir. Şikâyet icra (iflas) dairelerinin icra (iflas) hukukuna aykırı olan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesine veya yerine getirilmeyen veya sebepsiz sürüncemede bırakılan bir hakkın yerine getirilmesi için başvurulmuş kendine özgü bir kanun yoludur.” ilgili karar için bkz. YHGK, 18.01.2022, E. 2018/12-136, K. 2022/12, UYAP, E.T. 21/03/2023; Aynı yönde kararlar için bkz. Yarg. 12. HD, 04/06/2012, E. 2012/1691, K. 2012/19034, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 19/03/2023.

¹¹⁹ İbrahim Özbay, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İstinaftan sonraki Temyiz Sistemimizde Temyiz Edilebilen ve Edilemeyen Kararlar”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 69/1-2 (2011): 412-413; Muhammet Özkes, *100 Soruda Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi İstinaf ve Temyiz*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), 33-34.

¹²⁰ Özbay, “Temyiz”, 413; Ramazan Arslan vd. *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 586-588; Şanal Görgün vd. *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 660; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 593.

¹²¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 46.

¹²² Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 103; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 41; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 754.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 41.

¹²³ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 17-18; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 6.

tanımından¹²⁴ yola çıkılarak da şikâyetin bir kanun yolu olmadığı belirtilmektedir. Şöyle ki bir hukuki kurumun kanun yolu olarak adlandırılması için iki özel etkiyi doğurması beklenmektedir. Bunlar “aktarıcı” ve “erteleyici” etkidir¹²⁵. Aktarıcı etki, mevcut uyuşmazlığın üst bir merciye aktarılması anlamına gelirken; erteleyici etki kararın kesinleşmesinin bir süre ertelenmesi veya kararın icrasının durdurulması manasında kullanılmaktadır¹²⁶. Her ne kadar şikâyet yolunda mevcut dosya icra mahkemesine aktarılıyor olsa da şikâyet yoluna başvurmak kendiliğinden erteleyici bir etki ortaya çıkarmaz. Bu noktada şikâyet yolunda erteleyici etkiden de söz edilemeyeceğinden bu hukuki kurumu kanun yolu saymak mümkün değildir¹²⁷. Kanaatimizce de icra memuru işleminin şikâyeti, takip dosyasının ve şikâyet konusu işlemin icrasını durdurmayaacağından erteleyici etkisi olmaması nedeniyle kanun yolu olarak nitelendirilmemelidir.

Şikâyetin hukuki niteliği ile ilgili olarak ileri sürülen ikinci görüş, şikâyeti idari bir yol olarak tanımlamaktadır. Bu görüş Türk doktrininde benimsenmiş ve savunulan bir görüş olmayıp İsviçre takip hukukunda desteklenen bir görüştür¹²⁸. Şikâyetin idari bir yol olduğu görüşü taraftarları öncelikle icra ve iflas memurlarının işlemlerini yargısal değil, idari nitelikte bir işlem olarak açıklamaktadır. Bu görüşe göre icra memuru; takip hukukuna ilişkin olarak kanunu uygulasa dahi herhangi bir uyuşmazlık çözmemektedir¹²⁹. Kaldı ki özellikle İsviçre’de icra tetkik mercileri de mahkemeler gibi bağımsız olmayıp daha üst bir makama tabî olmaktadır¹³⁰. Bu durum mercinin yargısal değil idari özelliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca İİK m. 16’da şikâyet yoluna ancak dava açılmasının mümkün olmadığı hallerde gidilebileceğinin belirtilmesi de şikâyetin idari

¹²⁴ Geniş anlamda kanun yolu: mevcut bir yargısal kararın yeniden incelenmesine yol açabilecek her türlü hukuki olanağı kapsarken; dar anlamda kanun yolu, nihai ancak kesinleşmemiş bir kararın bir üst makamca incelenmesi anlamına gelmektedir; Bkz. Tolga Akkaya, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf*, (Ankara: Yetkin yayınları, 2009), 53; Cenk Akil, *İstinaf Kavramı*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2010), 34-35.

¹²⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 47.

¹²⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 47.

¹²⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 47; Bununla birlikte şikâyetinde erteleyici etkinin mevcut olduğuna ilişkin karşı görüş için bkz. Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 41; Muşul, *Şikâyet*, 55.

¹²⁸ Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 7-8.

¹²⁹ Vasfi Raşit Seviğ, *Türk İcra ve İflas Kanunu C. 1*, (Ankara: İş ve Ekonomi Matbaası, 1966), 52; Kuru, *El Kitabı*, 104; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 18.

¹³⁰ Sorg, H., *Das Beschwerdeverfahren in Schuldbetreibung- und Konkursachen im Kanton Zürich*, Diss (Winterhurl: 1954), 13; Nötzli, P. *Die Analoge Anwendung zivilprozessualer Normen auf das Beschwerdeverfahren nach SchKG*, (Zürich: 1980), 6; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, s. 19’den naklen aktarılmıştır.

fonksiyonuna vurgu yapmaktadır. Bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde icra mahkemelerinin şikâyet denetimi öğretideki bu görüş tarafından idari bir yol olarak nitelendirilmiştir¹³¹.

Bu görüşü eleştirenler icra ve iflas memurlarının sadece idari nitelikte işlemler değil yargısal nitelikte de işlemler yaptığını¹³², özellikle Türk hukuku açısından hem icra dairelerinin hem de icra mahkemelerinin hiyerarşik olarak herhangi bir üst makama verdikleri kararlar yönünden bağlı olmadıklarını¹³³, ayrıca İİK m. 16'da şikâyet yoluna yalnızca dava açılmasının mümkün olmadığı hallerde başvurulabileceğine ilişkin vurgunun da tek başına şikâyeti idari bir yol niteliğine taşımayacağını belirtmektedirler¹³⁴.

Şikâyetin hukuki niteliği ile ilgili olarak savunulan üçüncü görüş ise şikâyetin kendine özgü bir yol olduğu yönündedir. Bu görüşü benimseyenlere göre icra ve iflas dairesi hem idari hem yargısal nitelikte görevler yerine getirir. Bu sebeple de şikâyet, idari bir yola da usul hukukuna da tam olarak uymayan, icra ve iflas hukukunda düzenlenmiş kendine özgü bir yol olarak nitelendirilmelidir¹³⁵. Yargıtay da bazı kararlarında şikâyetin niteliğinin icra ve iflas hukukuna özgü bir yol olduğunu belirtmiştir¹³⁶. Bu görüşe karşı çıkanlar ise bu görüşün icra ve iflas dairesinin hangi işlemlerinin yargısal, hangi işlemlerinin ise idari olduğuna ilişkin net bir ayırım yapamadığını, bu ayırma ilişkin net bir metod öneremediğini ifade etmektedir¹³⁷.

Şikâyetin hukuki niteliği ile ilgili olarak ortaya konulan son görüş ise şikâyetin esasında özünde kendine özgü bir yol olduğu görüşüyle benzer birtakım özellikler barındırsa da birkaç noktada ondan ayrık noktaları da bulunan ve şikâyetin bir “*hukuki*

¹³¹ Necmettin Berkin, “Cebri İcra Faaliyetinden Sorumluluk”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 37/1-4 (1972): 219; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 8. Ahmet Ertan Yılmaztekin, “İcra-İflas Hukukunda Şikâyet Sebepleri ve Süresi” *İzmir Barosu Dergisi*, 87/2 (2022), 466.

¹³² Yılmaztekin, “Şikâyet”, 466.

¹³³ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 19-20; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 10.

¹³⁴ Sorg, H., *Das Beschwerdeverfahren in Schuldbetreibung- und Konkursachen im Kanton Zürich, Diss* (Winterhurl: 1954), 2; Nötzli, P. *Die Analoge Anwendung zivilprozessualer Normen auf das Beschwerdeverfahren nach SchKG*, (Zürich: 1980), 6; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, s. 18'den naklen alınmıştır.

¹³⁵ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 41; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 6.

¹³⁶ “Şikâyet, İcra ve İflas Hukukunda düzenlenmiş kendine özgü bir yol olup medeni usul hukuku kapsamında bir dava veya kanun yolu değildir.” şeklinde verilmiş bir karar için bkz. Yarg. 12. HD, 13/02/2020, E. 2020/201, K. 2020/1263, UYAP, E.T. 21/03/2023.

¹³⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 20-21; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 11; Yılmaztekin “Şikâyet”, 467.

çare” olduğuna ilişkin düşüncedir. Bu görüşe göre¹³⁸ öncelikle şikâyetle konu olan icra iflas işlemleri idari niteliktedir. Ancak bu işlemlerin adli yargı sahası içerisinde varlık göstermesi, şikâyet ile iptal davalarının tam olarak örtüşmemesi, özellikle şikâyet yolunda kural olarak bir uyuşmazlığın çözülmemesi, şikâyetin bir tüzel kişiliğe yöneltilmek zorunda olmaması ve icra hâkiminin duruma göre hatalı işlemi düzeltebilmesi nedenleriyle şikâyetin bizatihi kendisi bir idari yol olarak tanımlanamaz¹³⁹. Bununla birlikte yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı şikâyetin bir kanun yolu olarak kabulü de mümkün değildir. Öyleyse şikâyeti, adli yargı sahası dâhilinde ancak “*kanun yolu*” kavramından daha geniş ve şikâyetin genel karakteristiği ile daha uyumlu şekilde tanımlamak gerekir. Bu noktada “*hukuki çare*” kavramının üzerinde durulması gerekir. Hukuki çare, bir hakkın yerine getirilmesini engelleyen hususu ortadan kaldırmaya yarayan her türlü hukuki aracı ifade eder¹⁴⁰ ve bu bütünsel açıklama sayesinde kanun yolu kavramını da içine alır. Böylece şikâyet, kanun yolu kavramını sınırlayan unsurlara bağlı kalmadan kendisini tarif eden ve özelliklerini yansıtan bir tanıma kavuşmuş olur¹⁴¹. Bu nedenle kanaatimizce de bu görüş, şikâyetin hukuki niteliğini açıklamada tercih edilmelidir.

Son olarak belirtmek gerekir ki yukarıdaki açıklama ve görüşlerden bağımsız olarak Anayasa Mahkemesi, Anayasaya aykırılık iddiası ile önüne gelen bir dosyada¹⁴² şikâyet yerine dava kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Ancak kararın kendisinden, mevcut adlandırma tercihinin bu tartışmaların bilincinde yapılıp yapılmadığı anlaşılamamaktadır. Bu kararlar Anayasa Mahkemesi dava kavramını geniş yorumlayıp, icra mahkemelerinde verilen kararlar bakımından da Anayasaya aykırılık iddiasında

¹³⁸ Hakan Pekcanıtez, *İcra- İflas Hukukunda Şikâyet* (Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 1986), 78; Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 22-49; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 73.

¹³⁹ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 63; Arslan vd., *İcra ve İflas*, 75; Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 44-45.

¹⁴⁰ Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 44-47.

¹⁴¹ Hukukumuzda geniş anlamda hukuki çarenin kanun yolunda içerdiğine ve İsviçre hukukunda da şikâyetin bir hukuki çare olarak adlandırıldığına ilişkin detaylı açıklama için bkz. Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 48-49.

¹⁴² “...Alacaklı Şirket tarafından yapılan ilâmlı icra takibinde borçlu Belediye, banka hesaplarındaki paraların kamuya tahsisli olduğu ileri sürülerek haczin kaldırılması istemine ilişkin davada, *İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin birinci bendi ile Belediye Kanunu'nun 19. maddesinin yedinci bendinin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan mahkeme iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur...*”, AYM, 26/10/1965, E. 1965/25, K. 1965/57, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>, E.T. 21/10/2022; Aynı yönde diğer Anayasa Mahkemesi kararları için bkz. AYM, 22/11/2012, E. 2012/68, K. 2012/182, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>, E.T. 21/10/2022; Anayasa Mahkemesi, 20/09/1966, E. 1966/15, K. 1966/33, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>, E.T. 21/10/2022.

bulunabilmesini mümkün kılmıştır¹⁴³. Ancak kanaatimizce bu durum şikâyetin medeni usul hukuku anlamında bir dava olarak kabul edilmesini sağlar nitelikte değildir. Buradaki adlandırmanın yalnızca şikâyetle de somut norm denetiminin mümkün olmasını sağlamak amacıyla tercih edildiğini kabul etmek mevcut belirsizlikte en doğru tercih olacaktır¹⁴⁴.

4. Şikâyetin Tarafları

Yukarıda¹⁴⁵ da belirtildiği üzere şikâyet bir dava olmayıp icra iflas dairesinin işlemlerine karşı başvurulmuş icra ve iflas hukukuna özgü hukuki bir çare¹⁴⁶ olduğundan şikâyetin taraflarını açıklarken “davacı” ve “davalı” terimleri kullanılmaz¹⁴⁷. Şikâyetle iki taraf vardır; bunlar “şikâyet eden” ve “şikâyet olunan”dır¹⁴⁸.

a. Şikâyet Eden

İcra ve İflas Kanunu’nda şikâyet yoluna başvurmaya yetkili olanların kimler olduğunu düzenleyen açık bir hüküm yer almamaktadır¹⁴⁹. Öğretiye¹⁵⁰ göre icra ve iflas dairesinin işleminden olumsuz yönde etkilendiğini belirten ve şikâyet yoluna başvurmakta hukuki menfaati bulunan her ilgili, icra memurunun o işlemi iptal ettirmek veya düzeltirmek için o işlem hakkında şikâyet yoluna başvurabilir. Şikâyet yoluna başvurabileceklerin başında takip konusu alacağın alacaklısı, borçlusu ve bu kişilerin cüz’i ve külli halefleri gelir¹⁵¹. Bazen üçüncü kişilerin de şikâyet hakkı vardır. Bu bağlamda istihkak iddiasında bulunanlar (İİK m. 96-99), rehin alacaklıları (İİK m.45 vd.) açık artırmaya katılıp pey sürmüş üçüncü kişiler (İİK m. 134/2) veya kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ olan üçüncü kişiler (İİK m. 89) de bu kapsamda

¹⁴³ Anayasa mahkemesine konu olan uyuşmazlıkların icra mahkemesinin önüne şikâyet olarak geldiği, şikâyetin ise öğretide çoğunluk görüşüne göre bir dava olmadığı, Anayasa Mahkemesinin bu yönden de inceleme yapması gerekirken bu hususta eksik tetkikte bulunduğu ilişkin bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 43.

¹⁴⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 31; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 4.

¹⁴⁵ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-3”de yer alan açıklamalar.

¹⁴⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 20-21.

¹⁴⁷ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 65; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 67; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 43; Vildan Erdoğan, Hüseyin Zorlu, “İcra Hukukunda İradi Taraf Değişikliği” *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 7/2 (2022): 1127.

¹⁴⁸ Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 152 Vildan Erdoğan, Hüseyin Zorlu, “İradi Taraf Değişikliği”, 1127.

¹⁴⁹ Sadece İİK m. 225’te alacaklılar toplanması kararının her alacaklı tarafından şikâyet edilebileceği belirtilmiştir.

¹⁵⁰ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 65; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 67; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 43; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 26-27; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 152.

¹⁵¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 234; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 78; Vildan Erdoğan, Hüseyin Zorlu, “İradi Taraf Değişikliği”, 1127.

değerlendirilebilecektir¹⁵². Üçüncü kişilerin şikâyet hakkı bulunduğu durumlarda, üçüncü kişi bizzat şikâyet eden konumundadır. Bir diğer ifade ile üçüncü kişinin şikâyet eden yanında asli ve fer'i müdahil olarak katılmasına imkân yoktur¹⁵³. Çünkü şikâyet neticesinde maddi hukuk alanında bir karar alınması söz konusu olmayıp; bu kurum esas itibariyle takip hukuku alanında bir iptal müessesidir¹⁵⁴. İflas idaresi de iflas masasının kanuni temsilcisi olması nedeniyle iflas masası adına, yani tüm alacaklıların veya borçlunun yararı olmak koşuluyla şikâyet yoluna başvurulabilir¹⁵⁵.

Şikâyet hakkının ileri sürülebilmesi için iki şart aranmaktadır. Bunlar şikâyet ehliyeti ve hukuki yarardır¹⁵⁶.

Şikâyetle bulunmak isteyen her kişi şikâyet ehliyetine sahip olmalıdır¹⁵⁷. Şikâyet yoluna başvuru için gerekli ehliyet kavramını taraf ve şikâyet ehliyeti olmak üzere ikiye ayırarak incelemek gereklidir.

“Şikâyetle taraf ehliyeti”, medeni hakları istifade veya usul hukukundaki hak ehliyeti kavramı ile açıklanmaktadır. Şikâyet yoluna başvurulabilmek için kişinin, taraf ehliyetine sahip olması gerekir¹⁵⁸. Medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan her gerçek ve tüzel kişi şikâyetle taraf olma ehliyetine de sahiptir (TMK m. 8; HMK m. 50).

“Şikâyet ehliyeti” ise, medeni hakları kullanma veya usul hukukundaki dava ehliyeti kavramı ile açıklanmaktadır (HMK m. 51)¹⁵⁹. Şikâyet yoluna başvurulabilmek için kişinin, medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olması gerekir (TMK m. 8 vd.). Ayırt etme gücüne sahip, kısıtlı olmayan ergin gerçek kişiler ile kanuna uygun olarak kurulmuş

¹⁵² Arslan vd. *İcra ve İflas*, 78; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 43.

¹⁵³ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 43.

¹⁵⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 272.

¹⁵⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 241.

¹⁵⁶ Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 106; İlhan E. Postacıoğlu, Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 65; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 20-21; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 152.

¹⁵⁷ “Şirket hakkında iflas kararı verilmesi ve hatta bu kararın kesinleşmesi ile taraf sıfatı hemen sona ermemekte, şirketin tüzel kişiliği tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam etmekte; ancak iflas kapanış onayı yapılarak Ticaret Sicil Memurluğu’ndaki kaydının silinmesi durumunda ve bu tarih itibariyle tüzel kişiliği ve dava ehliyeti sona ermektedir. Hal böyle olunca; Mahkemece, açıklanan yönler göz ardı edilerek ve şikâyetçi/borçlu şirketin iflas ettiği ve tasfiye kapanış onayı yapılarak Ticaret Sicil Memurluğu’ndaki kaydı da silindiğinden aktif dava -dolayısıyla da şikâyet başvurusunda bulunma- ehliyetinin yokluğu nedeniyle şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” YHGK, 14/03/2012, E. 2011/12-850, K. 2012/147, UYAP, E.T. 21/03/2023.

¹⁵⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 223-224; Aybüke Basım, “Borçlunun Kambiyo Hukuk Bakımından Şikâyeti” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017), 185.

¹⁵⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 225; Basım, “Şikâyet”, 153.

ve bunun için gereken organlara sahip tüzel kişiler şikâyet ehliyetine sahiptir (TMK m. 47). Kişi eğer bu ehliyete sahip değilse kanuni temsilcisi vasıtasıyla şikâyet yoluna başvurabilir. Kendisine yasal danışman atanmış kişi ise ancak yasal danışmanının olumlu görüşünü alarak şikâyet yoluna başvurabilir^{160 161}.

Şikâyet ehliyetine sahip olan kişiler kendileri tarafından seçilen temsilci vasıtasıyla da şikâyet yoluna başvurabilir. Şikâyet ehliyeti bulunmayan kişiler ise kanuni temsilcisi¹⁶² veya onlar tarafından tayin edilen temsilciler vasıtasıyla şikâyet yoluna başvurabilir¹⁶³. Temsilci olarak sadece baroya kayıtlı bir avukat atanabilir. Avukat olmayan kişilerin temsilci olarak atanması mümkün değildir (Avukatlık Kanunu¹⁶⁴ m.35).

Alacaklı veya borçlu tarafta birden fazla kişinin yer alması suretiyle ortaya çıkan medeni usul hukukundaki dava arkadaşlığındaki durumda olduğu (HMK m. 57-60) gibi, icra takiplerinde de takip arkadaşlığı mümkün olabilmektedir¹⁶⁵. Takip arkadaşlığının söz konusu olduğu durumlarda ise şikâyet arkadaşlığının mümkün olup olmadığının

¹⁶⁰ Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 227; Pekcanıtez vd. *İcra ve İflas*, 66; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 79.

¹⁶¹ “TMK'nun 9. madde hükmüne göre fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir. 10. madde hükmüne göre ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır. 13. madde hükmüne göre yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir. 14. madde hükmüne göre Ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur. 15. madde hükmüne göre Kanunda gösterilen ayırık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukuki sonuç doğurmaz. 16. madde hükmüne göre ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Akıl hastalığı yahut akıl zayıflığı gibi sebeplerden biri ile makul surette hareket etmek iktidarından mahrum bulunanlar, başka bir deyimle tam ehliyetsiz olanların yaptıkları hukuki işlemler kanuni mümessilleri tarafından onaylanmadıkça geçersizdir. Yine TMK'nun 403. maddesine göre; Vasi, vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukuki işlemlerde onu temsil etmekle yükümlüdür. Hukuki işlemlerde tarafların fiil ehliyeti kamu düzenine ilişkin olduğu için mahkeme tarafından re'sen gözönüne alınmak zorundadır. Somut olayda, şikâyetçi borçlu takibin kesinleşmesinden sonraki aşamada icra müdürlüğünce yapılan bakiye borç miktarını icra mahkemesinde şikâyet konusu yapmış ise de şikâyet tarihinden önceki bir tarihte takip dosyası içinde bulunan Kadıköy 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2005/760 Esas, 2009/72 Karar sayılı 10.02.2009 tarihli kararı ile borçlu Ersin Ortaç'ın TMK'nun 405 maddesi gereğince kısıtlanmasına karar verildiği görülmüştür. Bu durumda icra mahkemesince, şikâyetin incelenebilmesi için TMK'nun 403 ve devamı maddeleri uyarınca önce vasiinin icazetinin bulunup bulunmadığı saptanmalı, icazetinin bulunduğuun anlaşılması halinde, TMK'nun 462/8. maddesine göre, izin alması için vasiye yeterli süre verilip bu husus bekletici mesele yapılmalı, vesayet makamınca izin verilmesi halinde, işin esasının incelenerek bir karar verilmesi gerekirken, bu hususta işlem yapılmadan devam edilmesi doğru bulunmamıştır.” Yarg. 12. HD, 12/12/2016, E. 2016/7049, K. 2016/25227, UYAP, E.T. 21/03/2023.

¹⁶² Bu kişiler velayete sahip ana ve baba, evlat edinen, vasi ve kayyımdır (TMK m. 314, m. 426)

¹⁶³ Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 272.

¹⁶⁴ R.G. 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu, 07/04/1969, 13168.

¹⁶⁵ Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 266-269.

incelenmesi gerekmektedir. Bu incelemeyi usul hukukuna benzer şekilde ihtiyari ve zorunlu şikâyet arkadaşlığı şeklinde ayrı ayrı açıklanmak gerekir.

İhtiyari takip arkadaşlığı, müşterek borçluların tamamına veya bazılarına karşı birlikte takip yapılmasıyla ortaya çıkabilir. İhtiyari takip arkadaşlığında borçluların her birine ayrı ödeme emri tebliğ edildiğinden hepsine karşı ortak işlem yapılmaz. Bu nedenle, borçlular veya işlemi şikâyet etmekte hukuki yararı bulunan üçüncü kişiler birlikte şikâyet ileri süremezler. Ancak işlem borçluların hepsinin hukuki yararını ihlal ediyorsa bu durumda ihtiyari şikâyet arkadaşlığı şeklinde şikâyet ileri sürülebilir. O halde müşterek borçlulara karşı takip yapılması halinde bu borçlular, ihtiyari takip arkadaşı olurlar ancak şikâyet bakımından ise ihtiyari şikâyet arkadaşı olamazlar. Sonuç olarak ihtiyari şikâyet arkadaşlığı, takip arkadaşlığına bağlı değildir¹⁶⁶.

Zorunlu takip arkadaşlığı ise maddi hukuka göre tespit edilir. İcra hukukunda zorunlu takip arkadaşlığının en tipik örneği mirasçılar arasında söz konusudur. Terekeye karşı borçlunun sağlığında başlamış olan ve konusu para dışında başka bir şey olan¹⁶⁷ takiplerde takip, mirası reddetmeyen tüm mirasçılara karşı devam eder (İİK m. 53/2). Böyle bir durumda mirasçılar şikâyeti zorunlu şikâyet arkadaşlığı şeklinde birlikte ileri sürmek zorundadırlar¹⁶⁸. Terekeye konu bir alacaktan dolayı takipte de aynı durum söz konusu olup takibi tüm mirasçılar birlikte başlatmalıdır. Bu durumda da mirasçılar birlikte hareket etmek zorunda oldukları için şikâyeti de zorunlu şikâyet arkadaşlığı şeklinde birlikte ileri sürmek zorundadır¹⁶⁹.

Şikâyet hakkının kullanılabilmesi için gereken ikinci şart ise hukuki yarardır. Şikâyet yoluna başvuran kişinin şikâyetin ileri sürüldüğü esnada hukuken korunan bir yararının bulunması gerekir¹⁷⁰. İİK’da kimlerin şikâyet yoluna başvururken hukuki yararı olduğu belirtilmediğinden her somut olayın kendi koşullarına göre hukuki yarar tespit

¹⁶⁶ Üstündağ, *İcra*, 49; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 266-267; Basım, “Şikâyet”, 158.

¹⁶⁷ Takip konusunun para olması halinde mirasçıların para borçlarından müteselsilen sorumlu olması nedeniyle, mirasçılara karşı birlikte takip yapılması zorunlu olmayıp birisine karşı takip yapılabilmesi mümkün olduğundan zorunlu takip arkadaşlığı da yoktur. Bkz. Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, dn. 853.

¹⁶⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 268; Basım, “Şikâyet”, 157.

¹⁶⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 268.

¹⁷⁰ Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 399; Kuru, *El Kitabı*, 106; Postacıoğlu, Altay, *İcra Hukuku*, 65; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 233-234.

edilmelidir¹⁷¹. Bir kimse icra ve iflas dairesinin bir işlemi nedeniyle doğrudan doğruya zarara uğramış ise bu işlemin iptal edilmesi veya düzeltilmesi ya da yapılmasını talep etmekte hukuki yararı var sayılır¹⁷². Şikâyet konusu eylem lehine gerçekleşen kimsenin işlemi iptal ettirmekte veya düzelttirmekte hukuki yararı bulunmamaktadır¹⁷³. Ancak kamu yararının söz konusu olduğu hallerde hukuki yarar koşulu aranmaz, yolsuz işlem her koşulda iptal edilir¹⁷⁴.

b. Şikâyet Olunan

Öncelikle belirtmek gerekir ki şikâyet bir dava olmadığından şikâyet olunan kişi de medeni usul hukuku anlamında bir taraf değildir. Bu nedenle şikâyet olunan, medeni usul hukukundan kaynaklanan başta savunma hakkı olmak üzere şikâyet edenle benzer haklara sahip olmadığı gibi icra mahkemesi de kararında tarafların haklılığına yönelik bir tespit veya tarafların herhangi bir şeye mahkûm edecek yönde bir hüküm kuramaz¹⁷⁵. Bununla birlikte şikâyet yargılamasında şikâyet olunan olarak karşı tarafı kimin teşkil edeceği hususunda öğretide bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe¹⁷⁶ göre şikâyetin pasif tarafını işlemle ilgisi bulunan kişiler oluşturur. Yargıtay'ın¹⁷⁷ da desteklediği bu görüşe göre icra ve iflas dairesi şikâyetin pasif tarafını oluşturmamakta, bununla birlikte icra mahkemesi İİK m. 18/3 gereğince daireden işlem hakkında açıklama yapmasını isteyebilmektedir. Diğer bir görüşe¹⁷⁸ göre ise şikâyetin, icra ve iflas dairesinin işleminin iptali için başvurulduğu dikkate alınarak işlemi yapan icra veya iflas dairesine karşı başvuruda bulunulması gerekir. Bizim de savunduğumuz üçüncü görüş¹⁷⁹ ise

¹⁷¹ İİK'da sadece m. 134/8'de hukuki yarar açıkça hükme bağlanmıştır. Buna göre “İhalenin feshini şikâyet yolu ile talep eden ilgili, vakı yolsuzluk neticesinde kendi menfaatlerinin muhtel olduğunu ispata mecburdur”.

¹⁷² Kuru, *El Kitabı*, 106; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 234; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 43.

¹⁷³ YHGK, 05/10/2005, E. 2005/12-591, K. 2005/561, UYAP, E.T. 21/03/2023.

¹⁷⁴ Pekcanitez vd., *İcra ve İflas*, 65; “İhalenin feshi sebepleri arasında gösterilmese dahi icra mahkemesi kamu yararının söz konusu olduğu hallerde kendiliğinden inceleme yapar” Yarg. 12. HD, 19/01/2023, E. 2022/12476, K. 2023/329, UYAP, E.T. 02/05/2023.

¹⁷⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 259-261.

¹⁷⁶ Üstündağ, *İcra*, 49; Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 395. Şikâyetle icra takibinin diğer tarafının, karşı taraf olarak gösterilmesi genellikle şikâyet kabul olduğunda yargılama sonucunda ortaya çıkacak olan harç ve giderlerden bu kişinin sorumlu tutulması amacıyla detaylı açıklama için bkz. Pınar Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010), 358.

¹⁷⁷ Yarg. 12. HD, 24/04/2023, E. 2022/9903, K. 2023/2705, E.T. 10/05/2023, Yarg. 12. HD, 24/04/2023, E. 2022/9926, K. 2023/2704, UYAP, E.T. 10/05/2023.

¹⁷⁸ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 78; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 66; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 67; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 43; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 156.

¹⁷⁹ Ejder Yılmaz, *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), 103; Nedim Meriç, *Türk-İsviçre Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracat Yolları*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), 253-254.

şikâyetle pasif bir tarafın gösterilmesinin zorunlu olmadığını, şikâyet edenin bu hallerde herhangi bir kimseyle uyuşmazlık durumunda bulunmadığını, bu nedenle şikâyet dilekçesinde mutlaka bir karşı tarafın gösterilmesi zaruretinin bulunmadığını ancak hâkim takdir ederse hem icra ve iflas dairesini hem de işlemde yararı bulunan kimseleri dinleyebileceğini belirtmektedir.

Şikâyet yukarıda da bahsedildiği üzere bir dava olmadığı için, şikâyet talebinde karşı tarafın hiç gösterilmemiş olması veya doğru tarafın gösterilememiş olması durumunda şikâyet reddolunamaz¹⁸⁰. HMK m. 119/2 uyarınca ayrıca mevcut eksiklik nedeniyle şikâyet edene kesin süre de verilemez¹⁸¹. Benzer şekilde şikâyetle HMK m. 124’de düzenlenen taraf değişikliği düzenlemelerinin uygulanması da mümkün değildir¹⁸².

Son olarak belirtmek gerekir ki özellikle şikâyet olunan yönünden ikinci görüş kabul edildiği takdirde şikâyet konusu işlemin sadece icra ve iflas dairesince yapılmış olmama ihtimali bulunduğundan farklı makamlar da şikâyet olunan olarak adlandırılabilir. Örneğin iflas idaresi, iflas bürosu, konkordato komiseri, I. ve II. alacaklılar toplantısı, malvarlığının terki suretiyle konkordatoda alacaklılar kurulunun işlemlerine karşı da şikâyet yoluna başvurulabilir¹⁸³.

5. Şikâyet Süresi

Genel şikâyet süresi kural olarak şikâyet edenin şikâyet konusu işlemi öğrendiği tarihten itibaren başlar ve yedi gündür (İİK m.16/1, m. 19/1). Şikâyet süresi şikâyet konusu işlem tebliğ edilmişse tebliğ tarihinden, tebliğ edilmemişse ilgilinin işlemi öğrendiği tarihten başlar¹⁸⁴. Şikâyet konusu işlem ilgiliye tebliğ edilmemişse şikâyet edenin kendisinin işlemi hangi tarihte öğrendiğini ispat etmek zorunluluğu yoktur¹⁸⁵.

¹⁸⁰ “Borçlu veya alacaklının hasım olarak gösterilip gösterilmemesi şikâyetçinin istemi hakkında karar verilmesine engel teşkil etmez. Bu nedenle alacaklıya duruşma gün ve saatini bildirir şekilde usulüne uygun yasal bir tebligat yapılarak 3.kişi şikâyetçinin şikâyet isteminin esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hasımsız olarak açılan davanın, dava şartı eksikliği nedeni ile reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.” Yarg. 12. HD, 10.06.2013, E. 2013/4521, K. 2013/8791, UYAP, E.T. 05/03/2023.

¹⁸¹ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 67; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 67; Gökçe Varol, “İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Dergisi*, 6/2 (2020), 438.

¹⁸² Hülya Taş Korkmaz, *İflas Masası*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2010), 47.

¹⁸³ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 63.

¹⁸⁴ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 44.

¹⁸⁵ Yılmaztekin “Şikâyet”, 490.

Ancak karşı taraf ilgilinin işlemi daha önce öğrendiğini iddia ediyorsa bunu ispat etmelidir¹⁸⁶. Şikâyet süresini düzenleyen hükümler emredici nitelikte olduğu için şikâyet süresinin sözleşmeyle değiştirilmesi mümkün değildir¹⁸⁷.

Bazı hallerde şikâyet süresinin başladığı tarih, Kanun tarafından belirlenmiştir. Bu durumlara ihale tarihi (İİK m. 134/2) ve iflasta sıra cetvelinin ilan tarihi (İİK m. 235/1, b. 4) örnek olarak verilebilir. İhale ile ilgili yolsuzlukları ilgililerin en geç ihale günü öğrendiği kabul edilir (İİK m. 134/2). Sıra cetvelindeki yolsuzlukların ise en geç cetvelin ilan günü öğrenildiği kabul edilir (İİK m. 235/1, b. 4).

Şikâyet süresi hak düşürücü nitelikte olup icra mahkemesi şikâyetin, süresinde yapıp yapılmadığını kendiliğinden gözetmek zorundadır. Şikâyet, süresinden sonra yapılmış ise şikâyet dinlenmez¹⁸⁸. İİK’da şikâyet süresinin kişinin kusuru olmaksızın elde olmayan nedenlerle kaçırılması halinde HMK m. 95-101 hükümleri arasında düzenlenen “*eski hâle getirmeye*” benzer bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece itiraz hakkında eski hâle getirmeye benzer “*gecikmiş itiraz*” düzenlenmiştir (İİK m. 65). Bir kısım yazarlar her iki durumdaki yararın aynı olması nedeniyle eski hâle getirme ile ilgili hükümlerin şikâyet süresi hakkında da kıyas yoluyla uygulanması gerektiğini belirtmiştir¹⁸⁹. Uyar¹⁹⁰’a göre ise eski hâle getirmenin uygulanmasından sağlanacak yarar, uygulanmamasından sağlanacak yarardan daha fazla olacağından eski hâle getirme şikâyet süresinin elde olmayan nedenlerle kaçırılması halinde uygulanmalıdır. Bir kısım yazarlar ise şikâyet süresinin elde olmayan nedenlerle kaçırılmış olması halinde şikâyet süresinin kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle eski hâle getirme yoluna (HMK m. 95-101) başvurulamayacağı görüşünü savunmuştur¹⁹¹. Bu görüştekiler eski hâle getirmenin HMK’da yargılama devam ederken süresi içinde yapılmayan usul işlemlerinin bazı

¹⁸⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 115; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 108; Yılmaztekin “Şikâyet”, 490.

¹⁸⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 114; Muşul, *Şikâyet*, 240.

¹⁸⁸ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 66; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 113; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 108; Üstündağ, *İcra*, 44; Gündoğdu, “Hukuki Dinlenilme”, 95-96.

¹⁸⁹ Sabri Şakir Ansay, *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*, (Ankara: İstiklal Matbaası, 1960), 38; Baki Kuru, *İcra ve İflas Kanunu Hakkında Düşünceler*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1962), 39-40; Senai Olgaç, Haydar Köymen, *İçtihatlarla İcra ve İflas Kanunu*, (Ankara: Hak Kitapevi, 1965), 91; Necip Bilge, Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1978), 309.

¹⁹⁰ Talih Uyar, “İcra Hukukunda Süreler”, *TBB Dergisi*, 55, (2004):258.

¹⁹¹ Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 212, 410; Postacıoğlu, Altay, *İcra Hukuku*, 88; Emine Halman Çetin, *İcra İflas Hukukunda Şikâyet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010), 7; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 66; Muşul, *Şikâyet*, 225; Abdurrahim Karşlı, *İcra ve İflas Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022), 166-167; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 158.

şartlarda yapılabilmesine imkân sağlayan bir müessese olduğunu, dava açılma süresinin kaçırılması halinde eski hâle getirme uygulanamadığından bu düzenlemenin şikâyet süresinin kaçırılması haline de kıyasla uygulanmasının mümkün olmadığını belirtmiştir¹⁹². Yargıtay ise elde olmayan nedenlerle şikâyet süresinin kaçırılması durumunda eski hâle getirme kurumunun ortaya çıkacak olumsuz durumları önleyebileceğini belirterek bu düzenlemenin şikâyete de uygulanabileceğini ifade etmektedir¹⁹³.

Yedi günlük sürenin üç önemli istisnası vardır. Bunlar bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz sürüncemede bırakılması ile kamu düzenine aykırılıktır¹⁹⁴. Bu hallerde şikâyet süresiz olarak ileri sürülebilir. İlgililer bu ihtimallerden biri söz

¹⁹² Ramazan Arslan, *İcra ve İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1984), 182; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 140.

¹⁹³ “Somut olayda borçluya ait taşınmaz üzerine haciz konulduğu, hacze ilişkin kıymet takdiri raporunun 18.04.2012 tarihinde tebliğ edildikten sonra borçlunun 07.05.2012 tarihinde icra mahkemesine yaptığı başvuruda 22.04.2012 ile 02.05.2012 tarihleri arasında mazeretli olduğuna ilişkin rapor sunmak suretiyle haczedilen taşınmazın haline uygun meskeni olduğunu ileri sürerek haczin kaldırılmasını istediği anlaşılmıştır. HMK’nun 95. maddesine göre “Elde olmayan sebeplerle, kanunda belirtilen veya hâkimin kesin olarak belirlediği süre içinde bir işlemi yapamayan kimse, eski hâle getirme talebinde bulunabilir. Bu maddenin gerekçesinde de açıklandığı üzere, elde olmayan bir sebeple, yani kusur olmaksızın gerçekleşen bir nedenden dolayı, kanunda belirtilen veya hâkim tarafından belirlenen kesin süre içinde yapılması gereken işlem yapılamazsa, eski hâle getirme yoluna başvurulabileceği kabul edilmiştir. Maddede, 1086 Sayılı Kanunun 166. maddesinde olduğu gibi “bu kanun” şeklinde bir ifadeye yer verilmeyip, genel olarak “kanun” denildiği için, sadece Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda değil, medenî yargılamaya ilişkin diğer kanunlarda belirlenen kesin sürelerin kaçırılması hâlinde de, eski hâle getirme yoluna başvurulabileceği kabul edilmiştir. Örneğin, aile mahkemeleri veya tüketici mahkemelerine ilişkin özel hükümlerle getirilen sürelerin elde olmayan sebeplerle kaçırılmış olması halinde de bu hükümler uygulanacaktır. HMK’nun 96/1. maddesine göre; Eski hâle getirme, işlemin süresinde yapılamamasına sebep olan engelin ortadan kalkmasından itibaren iki hafta içinde talep edilmelidir. Buna göre, eski hâle getirme talebi, işlemin süresinde yapılamamasına engel olan sebebin ortadan kalkmasından itibaren onbeş gün içinde ileri sürülmelidir. Süresinde yapılamayan işlem, şüphesiz eski hâle getirme talebiyle birlikte yapılabilir, buna bir engel yoktur; ancak, bu işlemin eski hâle getirme dilekçesiyle birlikte yapılması zorunlu olmayıp, onbeş günlük süre içinde olmak kaydı ile daha sonra yapılması da mümkündür. Bu durumda, talepte bulunan, işlemi yapmak için onbeş günlük süreye sahip hâle gelmektedir. Böylece, bir taraftan, işlemin yapılması için ilgiliye onbeş günlük süre tanınırken, diğer taraftan, eski hâle getirme talebinin kabulünden sonra, işlemin yapılabilmesi için tekrar bir süre verme zorunluluğu kaldırılarak, yargılamada çabukluk ilkesi gerçekleştirilmek istenmiştir. Her ne kadar İİK’nun 65. maddesinde gecikmiş itiraz müessesesi düzenlenmiş ise de, anılan maddenin şikâyetler hakkında uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle İcra ve İflas Kanunu’nda yer alan şikâyetler yönünden HMK’nun 95 ve 96. maddelerinde düzenlenen eski hâle getirme kurumunun uygulanması gerekir. Aksi halde elde olmayan bir sebeple şikâyet süresinin kaçırılması halinde telifisi imkânsız sonuçların doğacağı muhtemeldir. O halde mahkemece, HMK’nun 33. maddesinde yer alan hukuki tavsifin hâkime ait olduğu kuralı uyarınca eski hâle getirmeye ilişkin aynı kanunun 95 ve 96. maddeleri nazara alınarak, borçlunun mazereti tartışıldıktan sonra şikâyetin süresinde olup olmadığı değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yazılı gerekçe ile haczedilmezlik şikâyetinin süre aşımı yönünden reddi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, 22/01/2013, E. 2012/25526, K. 2013/166, UYAP, E.T. 10/06/2023.

¹⁹⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 145; Muşul, *Şikâyet*, 491; Yılmaztekin “Şikâyet”, 492.

konusu olduğunda her zaman şikâyet yoluna başvurulabilir. Bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz olarak sürüncemede bırakılması; yapmama veya sebepsiz yere sürüncemede bırakma eyleminden oluşur ve bunlar esasında daima yeni bir vakıa oluşturur. Her yeni vakıadan sonra her zaman şikâyet yoluna başvurulabilir. Eylem devam ettiği sürece şikâyet süresi yeniden başlamaktadır¹⁹⁵. Şikâyetin süresiz olarak ileri sürülebileceği diğer ihtimal ise kamu düzenine aykırılıktır. Bu husus İİK’da yazılı değildir. Fakat öğreti¹⁹⁶ ve Yargıtay¹⁹⁷ kararlarında, kamu düzenine ilişkin hususlarda şikâyetin süreye tabi olmadığı kabul edilmiş ve bu ilke uygulamaya da yerleşmiştir. Yapılan işlem; yasalara, tarafların, üçüncü kişilerin ve kamunun menfaatlerini korumak için konulmuş emredici hükümlere aykırı ise kamu düzenine aykırı sayılır ve bunlara karşı süresiz şikâyet yoluna başvurmak mümkündür¹⁹⁸. Bu konu ileride¹⁹⁹ ayrıntılı olarak incelenecektir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte ise şikâyet süresi şikâyet sebebine göre değişiklik göstermektedir. Alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurma hakkının bulunmadığı veya senedin bu nitelikte olmadığı halde kambiyo senedine dayalı bir takip başlatılmış ve ödeme emri gönderilmiş ise şikâyet süresi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gündür. Senedin vadesinin gelmediği veya senedin aslının ve protesto evrakının takip

¹⁹⁵ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 68-69; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 47; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 81.

¹⁹⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 146; Muşul, *Şikâyet*, 251; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 45; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 56; Yılmaztekin “Şikâyet”, 483-485.

¹⁹⁷ “Şikâyet süresi kural olarak yedi gündür. İİK 16/1 maddesinde yerini bulan, genel şikâyet nedeni olan kanuna aykırılık halinde şikâyet konusu işlemin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde icra mahkemesine başvuru yapılmalıdır. Şikâyet süresiz olarak incelenebilmesi ise icra takibi sonlanıncaya kadar ileri sürülebilmesi anlamına gelir ki ancak iki hâlde mümkündür. Birinci hal, İİK 16/2. fıkrası bir hakkın yerine getirilmemesi, bir hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılması durumlarında şikâyetin süresiz olarak incelenebileceğini yasa açıkça düzenlemiştir. İkinci hal ise doktrin ve Yargıtay uygulamaları ile geliştirilmiş, işlemin kamu düzenine aykırı olması durumunda şikâyetin süresiz olarak incelenebilmesidir. Kamu düzeni kanunda yer verilmiş bir kavram değildir. Borçlunun, üçüncü kişilerin ve kamunun menfaatini korumak için konulmuş amir hükümlere aykırı yapılmış işlemlere karşı (icra takibi sonlanıncaya kadar) her zaman şikâyet yoluna gidilebilir.” Bkz. YHGK, 10.11.2020, E. 2017/8-2833, K. 2020/855, UYAP, E.T. 22/03/2023; Yarg. 12. HD, 23/03/2023, E. 2022/9030, K. 2023/1981; Yarg. 12. HD, 20/03/2023, E. 2022/8992, K. 2023/1826; Yarg. 12. HD, 14/03/2023 E. 2022/8711, K. 2023/1655, UYAP, E.T. 22/03/2023.

¹⁹⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 146; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 109; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 56; Muşul, *Şikâyet*, 290.

¹⁹⁹ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “Birinci Bölüm, B-7”de yer alan açıklamalar.

talebine eklenmediği iddia edilmekte ise şikâyet süresi yedi gündür. Doktrinde²⁰⁰ bu dört sebep özel şikâyet sebebi olarak tanımlanmıştır. Diğer şikâyet hâllerinde ise şikâyet süresi, şikâyet konusu işlemin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gündür²⁰¹. Bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz yere sürüncemede bırakılması veya şikâyet konusu işlemin kamu düzenine aykırı olması durumunda şikâyetin süreye tabi olmaması hali yine kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip için de geçerlidir.

Şikâyetin adli tatilde incelenip incelenmeyeceği hususunda İİK'da hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle HMK m. 103/1-h ile İİK m. 18/1 birlikte değerlendirilmelidir. HMK m. 103/1-h'de adli tatilde görülecek dava ve işler sayılmış olup buna göre kanunlarda ivedi olduğu belirtilen veya taraflardan birinin talebi üzerine, mahkemece ivedi görülmesine karar verilen dava ve işler adli tatilde de görülebilecektir. O halde icra mahkemesine arz edilen hususlar İİK m. 18/1 gereğince ivedi işlerden sayıldığından şikâyetinde adli tatilde incelenebilecektir²⁰².

6. Şikâyet Konu Olan İşlemler

Şikâyetin konusu, icra ve iflas dairelerinin yapmış olduğu işlemlerdir. Buradaki “işlem” kavramı “icra takip işleminden” daha geniş bir kapsama sahiptir²⁰³. İşlemden kastedilen somut bir davranıştır. İcra memurunun sadece düşünce açıklaması veya muhtemel bir davranışı şikâyet konu teşkil etmez²⁰⁴. Çünkü bu tür işlemler kişilerin hukuksal durumuna belirli ve somut biçimde etki etmediği için şikâyet konusu yapılamaz²⁰⁵. İcra memurunun olumlu veya olumsuz somut bir davranışı şikâyet konusu olabilir. Olumsuz davranıştan kastedilen işlemin yapılmaması ve sürüncemede bırakılmasıdır. Bir işlemin şikâyet konusu yapılması için şikâyet edenin mutlaka zarar görmesi gerekmediği gibi icra organının kusurlu olması da gerekmez²⁰⁶.

Şikâyet konusu işlemin icra ve iflas dairesince yapılmış olması gerekir. Yani, yalnız icra ve iflas dairesinin işlemlerine karşı, icra mahkemesine şikâyet yoluna

²⁰⁰ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 289; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 374; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 390; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 377; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 389; Ercan, *Uygulamalar İçin İcra*, 846.

²⁰¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 111-113; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 377.

²⁰² Basım, “Şikâyet”, 185.

²⁰³ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 75-76.

²⁰⁴ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 62; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 75-76; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 63; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 41.

²⁰⁵ Ercan, *Uygulamalar İçin İcra*, 151.

²⁰⁶ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 62.

başvurulabilir. Ancak yukarıda da değinildiği üzere istisnai olarak kanunun açıkça belirttiği hallerde icra ve iflas dairesinden başka icra ve iflas organlarının işlemlerine karşı da şikâyet yoluna başvurulabilir. Bu organlar şunlardır: iflas idaresi (İİK m. 227), iflas bürosu (İİK m. 221/4), konkordato komiseri (İİK m. 290/3), I. ve II. alacaklılar toplanması (İİK m. 225), malvarlığının terki suretiyle konkordatoda alacaklılar kurulu (İİK m. 309/ç).

Konkordatoda konkordato komiserinin işlemlerine karşı icra mahkemesine değil, asliye ticaret mahkemesi nezdinde şikâyet yoluna başvurulur ve şikâyet kesin olarak karara bağlanır (İİK m. 290/4).

Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda atanan konkordato tasfiye memurlarının işlemlerine karşı da İİK m.16 vd. uyarınca şikâyet yoluna başvurulmaz. Bu durumda alacaklılar kurulu nezdinde yedi gün içinde itiraz edilebilir (İİK m. 309/ç).

Şikâyet yoluna başvurulabilmesi için işlemin bizzat icra ve iflas organı tarafından yapılması gerekmez. İcra ve iflas organlarının istem ve talimatı doğrultusunda başka memurlar tarafından yapılan işlemler de icra ve iflas dairesinin işlemi olarak kabul edilir. Örneğin icra organınca yapılacak tebligatlar PTT veya memur vasıtasıyla muhataba ulaştırılsa bile bu işlem posta memurunun icra ve iflas dairesini temsilen yaptığı bir işlem olduğundan tebligattaki usulsüzlükler şikâyet konusu yapılabilir²⁰⁷. Bununla birlikte işlemi icra ve iflas dairesi müdürünün, müdür yardımcısının veya zabıt kâtabinin yapması da şikâyet yönünden önemli değildir. Aslolan işlemin bizatihi kendisidir. Bir diğer ifade ile işlem, onu yapan memurdan/kişilerden mücerrettir. Aynı zamanda işlemi yapan memurun icra ve iflas dairesinden ayrılmış olması da şikâyet yoluna başvurmaya engel değildir²⁰⁸.

Şikâyet yoluna maddi hukuka değil, takip hukukuna ilişkin kuralların yanlış uygulanması nedeniyle başvurulur. Şikâyet başvurusu ile icra memurunun takip hukukuna ilişkin görevlerini hiç yapmadığı veya yanlış yaptığı iddia edilir²⁰⁹. Yani takip sırasında tarafların ileri sürdüğü talepler veya birbirlerini zarara sokmak amacıyla

²⁰⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 60; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 42; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 151.

²⁰⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 60-61.

²⁰⁹ Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 150.

yaptıkları işlemler, ne kadar kanuna aykırı olursa olsun, icra memuru tarafından yapılmış bir işle ilgili olmadıkça şikâyetle konu olmazlar²¹⁰.

7. Şikâyet Sebepleri

Şikâyetle icra ve iflas dairesinin takip hukukuna ilişkin kuralları yanlış ya da eksik uygulaması veya hiç uygulamaması nedeniyle başvurulur²¹¹. İİK m. 16'da şikâyet sebepleri dört tür şeklinde sayılmıştır. İlk iki şikâyet nedeni, işlemin kanuna aykırı olması ve işlemin olaya (hadiseye) uygun olmamasıdır. Her iki şikâyet nedeni de icra iflas memuruna olumlu bir hareketine veya işlemine yöneliktir. Kanunda düzenlenen diğer iki şikâyet nedeni ise bir hakkın yerine getirilmemesi ve bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılmasıdır. Bu iki şikâyet nedeninde icra iflas memurlarının herhangi bir davranışı veya işlemi bulunmamaktadır²¹². Kanuna aykırılık genel şikâyet sebebidir ve diğer üç sebep ise esasında kanuna aykırılığın özel halleridir²¹³. İcra ve iflas memurunun işleminin kamu düzenine aykırı olması hali de İİK'da açıkça düzenlenmemiş ayrı bir şikâyet sebebidir. Yukarıda²¹⁴ da bahsedildiği üzere kamu düzeni doktrin ve Yargıtay kararlarıyla geliştirilmiştir. Aşağıdaki alt başlıklarda İİK'da açıkça sayılan şikâyet sebepleri ile Kanun'da açıkça sayılmamakla birlikte bir şikâyet sebebi olarak kabul edilen kamu düzenine aykırılık hali ile ilgili ayrıntılara yer verilecektir.

a. İşlemin Kanuna Aykırı Olması

Bir şikâyet sebebi olarak kanuna aykırılık ile anlaşılması gereken, icra ve iflas dairesi memurlarının bir kanun hükmünü hiç uygulanmaması veya eksik ya da yanlış uygulamasıdır²¹⁵. Buradaki “kanun” kavramı yalnızca İİK'yı kapsamamakta diğer kanunlarda düzenlenen takip hukukuna ilişkin hükümlere aykırılıklar da bu minvalde değerlendirilmektedir²¹⁶. Bu çerçevede özellikle Tebligat Kanunu'na aykırılık, bu şikâyet sebebi kapsamında sıklıkla karşılaşılan bir durumu oluşturmaktadır²¹⁷. Aynı zamanda

²¹⁰ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 63.

²¹¹ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 63; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 76.

²¹² Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 97-98; Ercan, *Uygulamalar İçin İcra*, 151-152.

²¹³ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 64; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 64; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 42; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 53; Ercan, *Uygulamalar İçin İcra*, 151.

²¹⁴ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-5”te yer alan açıklamalar.

²¹⁵ Pekcanitez vd., *İcra ve İflas*, 64; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 64; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 42; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 54; Ercan, *Uygulamalar İçin İcra*, 151.

²¹⁶ Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 397; Üstündağ, *İcra*, 47; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 64; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 47.

²¹⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 54.

“kanun” ifadesi ile anlaşılması gereken salt teknik anlamda kanun da değildir. Bu bağlamda tüzük veya yönetmelik ya da tebliğlere ve hatta içtihadı birleştirme kararlarına aykırılık da öğretide haklı olarak yine kanuna aykırılık kavramı içinde değerlendirilmektedir²¹⁸. Bununla birlikte taraflar arasında yapılan sözleşme hükümlerine aykırılık, kanuna aykırılık kavramı içerisinde değerlendirilmez. Bunun sebebi ise sözleşmeye aykırılığın maddi hukuka ilişkin olması ve şikâyet yolu ile değil itiraz yoluyla ileri sürülebilecek bir hususu oluşturmasıdır²¹⁹.

Bir işlemin kanuna aykırı olması nedeniyle şikâyet yoluna başvurulduğunda inceleme yapılırken işlemin kanuna aykırılık yönünden ağır olmasına veya işlemi yapan memurun kusurlu olmasına ya da işleminden dolayı bir zararın doğmuş olmasına bakılmaz²²⁰.

Bu şikâyet sebebine kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte takip dayanağı senedin kambiyo senedi vasfını haiz olmaması, senet aslının icra ve iflas dairesinde bulunmaması ve senedin vadesinin dolmuş olmaması örnek verilebilir²²¹.

b. İşlemin Hadiseye Uygun Olmaması

İcra ve iflas dairesi memurunun takdir yetkisini kullanırken, somut olayın özelliklerini dikkate almaksızın yaptığı işlemler de şikâyet tabidir. İcra memurunun veya memurlarının yaptığı işlemin somut olaya uygun olmaması, kanun koyucunun icra memurunun takdir yetkisi tanıdığı hallerde söz konusu olur²²². O halde icra memurunun takdir yetkisine sahip olmadığı hallerde bu şikâyet nedeni de ortaya çıkmayacaktır. Kanunda icra memurunun takdir yetkisi bazen açıkça belirtilmiştir (bu hallere örnek için bkz. İİK m. 82/4; m. 87; m. 114/2; m. 118; m. 119). Bazen ise icra memurunun takdir yetkisinin bulunduğu, kanun hükmünün yazılışından veya amacından anlaşılır (Örneğin İİK m. 55; m. 85 gibi)²²³. Kanunda takdir yetkisinin kullanımına dair herhangi bir sınır

²¹⁸ Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 397; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 86; Muşul, *Şikâyet*, 252; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 76; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 64; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 42.

²¹⁹ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 64.

²²⁰ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 90-91; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 62.

²²¹ Muşul, *Şikâyet*, 283.

²²² Arslan vd. *İcra ve İflas*, 76; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 55.

²²³ Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 8; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 77; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 43; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 65; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 42; İİK’da icra memuruna tanınan takdir yetkisi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Volkan Özçelik, *İcra Müdürü*, 257-337.

çizilmese dahi memur, takdir yetkisini ilgililerin menfaatini en iyi şekilde gözeterek kullanmalıdır²²⁴.

Takdir yetkisi tanınmadığı halde takdir yetkisi varmış gibi işlem yapılması veya takdir hakkının aşılması veya kötüye kullanılması aynı zamanda İİK m. 16/1 anlamında kanuna aykırılık sayılmaktadır²²⁵. Örneğin kanun koyucu bazı malların haczedilip haczedilmeyeceği hususunda icra memuruna takdir yetkisi vermiştir (İİK m. 82/5). Bu kapsamda mesela borçlunun haline münasip evi haczedilemez. İcra memuru buradaki takdir yetkisini kullanırken borçlunun sosyal ve ekonomik durumunu dikkate almalıdır. Bu durumu araştırmadan borçlunun haline münasip evi haczolunursa işlem hadiseye aykırı olur. Bu şikâyet sebebine bir başka örnek olarak, memurun maaşının asgari ¼'ünün haczedilmesi (İİK m. 83) gerekirken tamamının haczedilmesi hali verilebilir. Ancak icra memuru, memurun maaşının ¼'ünden azını haczederse bu işlem kanuna aykırı sayılır. Çünkü Kanun, maaşın ¼'ünden azının haczedilmeyeceğini belirtmiş olup bu hususta icra ve iflas dairesine herhangi bir takdir yetkisi tanımamıştır.

c. Hakkın Yerine Getirilmemesi

İcra ve iflas memurunun görevine giren bir işi yapmayı haklı bir neden olmaksızın reddetmesi halinde bir hakkın yerine getirmemesi söz konusudur²²⁶. Örneğin genel haciz yoluyla takip talebinde bulunulduğunda icra memuru üç gün içerisinde bir ödeme emri düzenleyip borçluya göndermek zorundadır. Ancak icra memurunun ödeme emri göndermeyi reddetmesi veya haciz talebinde bulunulmasına rağmen haciz talebini kabul etmemesi halinde, bir hakkın yerine getirilmemesi söz konusu olur ve bu nedenle şikâyet yoluna başvurulabilir. Bir başka örnek ise icra memurunun kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte kambiyo senedinin zamanaşımına uğrayıp uğramadığını re'sen gözeterek takibi bu sebeple kabul etmemesi halinde de hakkın yerine getirilmemesi söz konusu olur²²⁷. Kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip talebine rağmen borçluya adi haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri gönderilmesi²²⁸, kambiyo senedi mevcut

²²⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 94; Muşul, *Şikâyet*, 289.

²²⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 92; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 43.

²²⁶ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 64; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 77; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 42; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 55.

²²⁷ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 65.

²²⁸ "Somut olayda ilgili müdürlükçe bu gereğe uyulmamış; borçlu adına 10 nolu ödeme emri yerine genel haciz yoluna ait ilamsız takiplere mahsus 7 örnek nolu ödeme emri gönderilmiştir. Bu yöndeki işlem seçilen takibin şekline de uygun değildir. Bu tür uygulamanın bir hakkın yerine getirilmemesine veya

olmamasına rağmen borçluya bu takip yoluna ilişkin ödeme emri gönderilmesi²²⁹, takip talebinde borçlu olarak gösterilmeyen kişiye takip sırasında ödeme emri tebliğ edilerek mevcut takibe dâhil edilmesi²³⁰ de bu şikâyet kapsamına girmektedir.

d. Bir Hakkın Sebepsiz Yere Sürüncemede Bırakılması

İcra memurunun veya memurlarının kendiliğinden veya ilgilinin usulüne uygun talebi üzerine görevi dâhilinde yapmak zorunda olduğu bir işlemi, kanunda öngörülen süre içerisinde, haklı bir neden olmaksızın yapmaması halinde, bir hakkın sebepsiz olarak sürüncemede bırakılması söz konusu olur²³¹. Örneğin haciz veya satış talebinde bulunulmasına rağmen bir türlü hacze veya satışa çıkılmaması durumu, bu yönde bir şikâyet sebebi kapsamında ele alınacaktır.

Bir hakkın yerine getirilmemesi ile bir hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılması şikâyet sebepleri her ne kadar birbirine yakın kavramlar olsa da ikisi arasında farklılık bulunmaktadır. Hakkın yerine getirilmemesi halinde kanunda belirtilen hakkın hiç yerine getirilmemesi söz konusu iken, hakkın sebepsiz olarak sürüncemede bırakılmasında ise hakkın haklı bir sebep olmaksızın zamanında veya işin gerektirdiği süre içinde yerine getirilmeden sürüncemede bırakılması söz konusudur²³². Ancak bu iki kavram arasındaki farkı somut olayın gelişiminden tespit edebilmek kolay değildir. Şöyle ki kendisinden usulüne uygun olarak talepte bulunulduğu halde yapması gereken işlemi yapmayan icra

sebepsiz sürüncemede bırakılmasına neden olacağı açıktır. Nitekim, İİK'nun 16/son maddesinde yer alan bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir. Şeklindeki hüküm ile bundan zarar gören kişinin başvurusu da herhangi bir süreye tabi tutulmamıştır. Bu hal uygulama ve doktrinde süresiz şikâyet olarak adlandırılmaktadır.” YHGK, 16/07/2008, E. 2008/12-514, K. 2008/495, UYAP, E.T: 26/03/2023; aynı yönde bir başka karar için Yarg. 12. HD, 10/03/2016, E. 2015/29689, K. 2016/7077, UYAP, E.T. 26/03/2023.

²²⁹ “Alacaklı 22 adet faturaya dayanarak başlattığı takipte borçluya İİK m.168 hükmüne aykırı şekilde kambiyo senetlerine mahsus takiplere ilişkin ödeme emri tebliğ etmiştir. Anılan maddeye ve takip talepten önce alacaklı olarak gönderilen ödeme emri hukuki sonuç doğurmayacağından bu hataya ilişkin şikâyet İİK m. 16/2 gereğince süreye tabi değildir. Mercin şikaetin kabulü ile ödeme emrinin iptaline karar vermesi gerekirken aksine düşüncelerle olayda uygulama yeri bulunmayan İİK m. 168/5’de belirtilen beş günlük süreden sonra itiraz edildiğinden bahisle istemin süreden reddi isabetsiz olup..” Yarg. 12. HD, 31/01/2002, E. 2002/117, K. 2002/1929, UYAP, E.T. 26/03/2023.

²³⁰ “Öte yandan, alacaklı, bonoda avalist konumunda olan kişi hakkında takip yapabilir ise de, bunu ya başlangıçta esas borçlu ile birlikte aynı takip dosyasından veya onun hakkında ayrı bir takip yaparak daha önce başlatmış bulunduğu takiple birleştirerek yürütebilir. Somut olayda 14.01.2008 tarihli takip talebinde Nurullah Yapıcı borçlu olarak gösterilmediğinden, hakkında usulüne uygun takip talebi bulunmayan adı geçene daha sonra tebliğ edilen ödeme emri yok hükmünde olup, her hangi bir sonuç doğurmaz. Bu şekilde tebliğ edilen ödeme emrine yönelik şikâyet de İİK. nun 16/2.maddesi uyarınca süresizdir.” Yarg. 12. HD, 12/01/2010, E. 2009/19134, K. 2010/174, UYAP, E.T. 26/03/2023.

²³¹ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 66; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 43.

²³² Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 399; Üstündağ, *İcra*, 48; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 108; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 77; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 66.

memurunun iradesinin o işlemi yapmamak mı yoksa geciktirmek mi ya da sürüncemede bırakmak mı olduğu icra memuru tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça bilinemeyecektir. Bu nedenle uygulamada işlemin hangi şikâyet sebebine girdiği açıkça belli olmadığı sürece her iki sebebe dayalı şikâyet yoluna da başvurulmaktadır²³³. İşlem sebepsiz olarak sürüncemede bırakılmış ancak daha sonra yerine getirilmişse kanımızca burada şikâyet yoluna gidilemez. Çünkü şikâyet sonucunda verilebilecek kararlar kural olarak işlemin iptali veya düzeltilmesidir. Artık söz konusu işlemin iptali ve düzeltilmesinde hukuki yarar bulunmadığından ileri sürülen bu şikâyet dinlenilmemelidir. Ancak işlemin sebepsiz olarak sürüncemede bırakılmasından dolayı zararı doğan kişi, işlem sonradan yapılmış olsa dahi idare mahkemesinde tam yargı davası açabilmelidir.

e. İşlemin Kamu Düzenine Aykırı Olması

İcra ve iflas memurunun tarafların, üçüncü kişilerin ve kamunun yararını korumak için konulmuş emredici hükümleri ihlal ederek yaptığı işlemler kamu düzenine aykırıdır²³⁴. Yukarıda da bahsedildiği üzere kamu düzenine aykırı olan işlemlere karşı “*icra takibi bitinceye kadar*”, “*her zaman*” şikâyet yoluna gidilebilir²³⁵. Bunun sebebi ise buradaki usulsüzlüğün, şikâyet süresinin geçmesiyle düzelmeyeceğinin; bu aykırılığın, kanunun ağır bir ihlali olduğunun kabul edilmesidir²³⁶.

Borçluya ödeme emri tebliğ edilmeden borçlunun malvarlığının haczedilmesi²³⁷, tarafların takip ehliyetine sahip olmamaları, yabancı para borcuna ilişkin olarak yapılan bir takipte, yabancı paranın Türk lirasına çevrilmeden, borçluya o yabancı para üzerinden ödeme emri gönderilmesi bu şikâyet sebebine örnek verilebilir²³⁸.

²³³ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 65.

²³⁴ Arslan vd, *İcra ve İflas*, 80-81; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 66.

²³⁵ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-5”de yer alan açıklamalar.

²³⁶ Arslan vd., *İcra ve İflas*, 81.

²³⁷ “*Borçluya ödeme emri tebliğ edilip takip kesinleştirilmeden yapılan işlemler doğru değildir. Çünkü İİK'nun 61. maddesine göre ödeme emri tebliği ile borçlu itiraz ve şikâyet hakkını kullanabilir. Bu husus kamu düzenine ilişkin olup süresiz şikâyete tabidir. Borçluya usulsüz de olsa daha önce yapılmış bir ödeme emri tebligatı olmadığından olayda 7201 sayılı Yasa'nın 32. maddesinin uygulanma imkânı da bulunmamaktadır.*” Yarg. 12. HD, 01/12/2015, E. 2015/19497, K. 2015/29941, UYAP, E.T. 26/03/2023; aynı yönde bir başka karar için Yarg. 12. HD, 07/07/2008, E. 2008/11659, K. 2008/14501, UYAP, E.T. 26/03/2023.

²³⁸ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 67.

8. Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte “Şikâyet” ve “İtiraz” Arasındaki Temel Farklar

Kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borçlunun ödeme emrine karşı çıkabilmesi ödeme emrine itiraz veya şikâyet yoluyla olabilmektedir. Ancak bazı durumlarda ödeme emrine itiraz mı yoksa icra ve iflas dairesi işlemine karşı şikâyet yoluna mı başvurulduğunun belirlenmesi önem arz eder. Çünkü bu iki yola başvuru için öngörülen süreler ve bu sürelerin başlangıç tarihleri farklıdır. Bu süreler hak düşürücü süreler olduğu için yanılarak şikâyet yerine itiraz yoluna başvurulması veya itiraz yerine şikâyet yoluna gidilmesi halinde asıl başvuru yolu için öngörülen süre kaçırılabilir. İşte bu sonuca mahal vermemek için iki yol arasındaki farkların tespit edilmesi ve somut olay bakımından doğru hukuki çareye başvurulması büyük önem arz eder.

Şikâyet, yukarıda²³⁹ da belirtildiği üzere icra ve iflas dairesi işlemlerine karşı tanınmış bir hukuki çaredir. İcra memurunun kendiliğinden gözetmesi gereken hususlara uymaması halinde şikâyet yoluna başvurulabilir²⁴⁰. Örneğin kambyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte senet kambyo senedi vasfında olmadığı halde ya da senet aslı ve protesto evrakının takip talebine eklenmemesine rağmen icra ve iflas dairesi tarafından ödeme emri düzenlenip borçluya gönderildiği takdirde şikâyet yoluna başvurulabilir (İİK m. 170/a). İtiraz ise taraf işlemlerine karşı kabul edilmiş bir yol olup maddi hukuka ilişkindir. Örneğin kambyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte borcun mevcut olmadığı veya itfa edildiği, ertelendiği, zamanaşımına uğradığı itirazları ile mükerrerlik itirazı, takas itirazı, imza itirazı, takibin mükerrer olduğu itirazı ve geçersiz ciro itirazı ödeme emrine itirazdır²⁴¹.

İtiraz ve şikâyetin niteliği ve içeriği birbirinden farklı olduğundan, borçlu her ikisine de aynı anda başvuru yapabilir. Örneğin kambyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte aynı dilekçede borçlu beş gün içerisinde hem kambyo senedinin vafına karşı şikâyet yoluna hem de borca itiraz yoluna başvurabilir²⁴². Bununla birlikte itiraz yoluna sadece borçlu gidebilirken şikâyet yoluna ise icra ve iflas dairesi işleminden zarar

²³⁹ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-3”de yer alan açıklamalar.

²⁴⁰ Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 52.

²⁴¹ Kuru ve Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış*, 264; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra*, 812.

²⁴² Muşul, *Şikâyet*, 673.

gördüğünü bildiren her ilgili başvurabilir²⁴³. Şikâyet sadece icra mahkemesince (İİK m. 17, m. 22) incelenirken, itiraz kural olarak icra mahkemesi veya genel mahkemelerde (İİK m. 67) incelenebilir.

Kanun koyucu itiraz için belirli süre öngördüğü halde, şikâyet sebepleri açısından süreli ve süresiz şikâyet ayrımında bulunmuştur. Kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyetin süreye tabi olduğu hallerde süre kural olarak beş gün olup itiraz süresi ile aynıdır. Ancak itiraz süresi ödeme emrinin tebliği ile başlarken şikâyet süresi kural olarak işlemin öğrenilmesi tarihinden itibaren başlamaktadır (İİK m. 16; m. 62; m. 172). İtiraz süresi içerisinde itiraz yapılmamış ise Kanun'da öngörülen şartların sağlanması halinde gecikmiş itirazda²⁴⁴ bulunulabilirken şikâyetle sürenin geçirilmesi halinde şikâyetle bulunmaya imkân veren başka bir müessese öngörülmemiştir²⁴⁵.

İtirazda taraflar, alacaklı ve borçluyken; şikâyetle ise şikâyet eden ve şikâyet olunan kavramları ile karşı karşıya kalınır. Şikâyet eden icra ve iflas dairesinin işleminden zarar gören kişidir. Şikâyet olunanın ise işlemle ilgisi bulunan kişi mi yoksa işlemi yapan icra ve iflas dairesi mi olduğu hususu yukarıda²⁴⁶ da belirtildiği üzere tartışmalıdır²⁴⁷. Kanaatimizce şikâyet konusu işlemle ilgili verilecek karardan lehe veya aleyhe etkilenebilecek kişiler ve icra ve iflas dairesi şikâyet olunan olmamalıdır. Ancak hukuki dinlenilme hakkı ve silahların eşitliği çerçevesinde şikâyet incelemesi sonucundan aleyhe etkilenebilecek kişiler mahkemelerin kullandığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine “ilgili kişi” olarak eklenmeli, bu kişilere bir defaya mahsus şikâyetten haberdar edilmek için duruşma gününü de bildirir şikâyet dilekçesi ekli tebligat çıkarılmalıdır.

Borçlunun yanılarak icra mahkemesinde şikâyet yerine itiraza veya itiraz yerine şikâyetle başvurması halinde nasıl hareket edilmesi gerektiğinden bahsedilmesinde fayda bulunmaktadır. HMK m. 33 gereğince vakıaları ileri sürmek taraflara, hukuki nitelendirmeyi yapmak ise hâkime aittir. Yani icra mahkemesi hâkimi tarafların hukuki

²⁴³ Muşul, *Şikâyet*, 675, Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-4-a”da yer alan açıklamalar.

²⁴⁴ Bkz. İİK m. 65 “*Borçlu kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir. Ancak borçlu, maniin kalktığı günden itibaren üç gün içinde, mazeretini gösterir delillerle birlikte itiraz ve sebeplerini ve müstenidatını bildirmeye ve mütaakıp fıkra için yapılacak duruşmaya taallük eden harç ve masrafları ödemeye mecburdur.*”

²⁴⁵ Muşul, *Şikâyet*, 676; şikâyetle eski hâle getirme müessesesi olmadığına ilişkin detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-5”de yer alan açıklamalar.

²⁴⁶ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-4-a” da yer alan açıklamalar.

²⁴⁷ Muşul, *Şikâyet*, 67; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 53.

nitelendirmesiyle bağılı olmayıp, uygulanacak hukuk kurallarını re'sen bulmak zorundadır. Bu nedenle hâkim, mahkemeye sunulan dilekçeyi inceleyerek ancak dilekçedeki hukuki tasniflerle de bağılı kalmadan talebin şikâyet mi yoksa itiraz mı olduğunu tespit edecektir. Bunun yanı sıra İİK m. 170/a/2 hükmü gereğı icra mahkemesi hâkimi ödeme emrine itiraz dolayısıyla önüne gelen uyuşmazlıkta öncelikle re'sen senedin kambiyo senedi vasfını haiz olup olmadığı ile alacaklının takip hakkının bulunup bulunmadığını incelemeli daha sonra itiraz nedenlerini değerlendirmelidir²⁴⁸.

²⁴⁸ Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 53.

İKİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE ŞİKÂYET SEBEPLERİ

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte icra ve iflas dairesi işlemlerine karşı şikâyet sebepleri süreli ve süresiz olmak üzere ikiye ayrılır. Süreli şikâyet sebeplerinde genel şikâyet süresi, şikâyet konusu işlemin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gündür; fakat alacaklının kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurma hakkının bulunmadığı veya senet kambiyo senedi vasfını taşımadığı halde kambiyo senedine dayalı takip başlatılıp ödeme emri gönderildiği ihtimaller için şikâyet süresi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gündür (İİK m. 168/3 ve 170/a)²⁴⁹. Kambiyo senedinin vadesi henüz gelmemişse, kambiyo senedinin ve protesto evrakının aslı takip talebine eklenmemişse veya takip talebi İİK m. 58'deki kayıtları içermiyorsa şikâyet süresi yedi gündür²⁵⁰. Şikâyet süresi hak düşürücü nitelikte olduğu için icra mahkemesi şikâyetin süresinde yapıp yapılmadığını re'sen gözetmek zorundadır. Şikâyet İİK'da öngörülen süreden sonra yapılmış ise şikâyet dinlenmez ve icra ve iflas dairesinin yapmış olduğu işlem de kesinleşir. Ancak şikâyet konusu işlemde hakkın yerine getirilmemesi, sebepsiz sürüncemede bırakma veya kamu düzenine aykırılık varsa şikâyet süreye tabi değildir²⁵¹.

Aşağıda öncelikle kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipteki icra ve iflas dairesi işlemlerine karşı beş gün süreli şikâyet sebepleri, daha sonra yedi gün süreli şikâyet sebepleri ele alınacak; son olarak ise süresiz şikâyet sebepleri ile ilgili detaylı açıklamalarda bulunulacaktır.

²⁴⁹ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 289; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 374; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 390; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 377; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 389; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas*, 846.

²⁵⁰ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 377.

²⁵¹ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-5”de yer alan açıklamalar.

A. Süreli Şikâyet Sebepleri

Yukarıda da belirtildiği üzere süreli şikâyet sebeplerini kendi içerisinde iki başlık halinde ele almak mümkündür. Bunlar beş gün süreli şikâyet sebepleri ile yedi gün süreli şikâyet sebepleridir.

1. Beş Gün Süreli Şikâyet Sebepleri

İİK m. 168/3 ve m. 170/a gereğince kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte senedin kambiyo senedi vasfını haiz olmaması ve alacaklının takip hakkının bulunmaması hallerinde şikâyet süresi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gündür. Aşağıda alt başlıklarda, bu hallere ilişkin detaylara yer verilecektir.

a. Senedin Kambiyo Senedi Vafına Sahip Olmaması

Daha önce de²⁵² bahsedildiği üzere kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip için her şeyden önce alacaklının elinde mutlaka kambiyo senedi niteliğini haiz bir senet bulunmalıdır. Kambiyo senetleri, TTK'da numerus clausus ilkesi uyarınca sınırlı sayıda düzenlenmiştir ve poliçe, bono ve çekten ibarettir. Kıymetli evrak hukuku düzenlemelerimizde kambiyo senetleri içinde poliçe esas alınmıştır. Şöyle ki TTK m. 671 ilâ m. 775 arasında poliçe konusu oldukça ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş, bono için ise TTK m. 776 ilâ m. 779 arasında sadece dört madde sevk edilmiş ve geri kalan kısımlar için TTK m. 778'de poliçe hükümlerine atıfta bulunulmuştur. Çek ile ilgili olarak ise çekin kendine özgü niteliği de dikkate alınarak bu kıymetli evrak yönünden TTK m. 780 ilâ m. 818 arasında özel hükümlere yer verilmiş olmakla birlikte ayrıca ve özellikle düzenlenmeyen diğer konularda ise yine TTK m. 818 düzenlemesinde yine poliçe hükümlerine atıf yapılmıştır. Ayrıca çekin uygulamada sıklıkla başvurulana, kendine özgü bazı özellikleri olan bir kambiyo senedi olması ve çekte muhatabın mutlaka bir banka olmak zorunda olması nedeniyle, çekerle dair bazı önemli detaylar 6102 sayılı TTK dışında özel nitelikte bir Kanun olan 5941 sayılı Çek Kanunu'nda da düzenleme altına alınmıştır.

Çalışmamızın bu bölümünde bu üç senedin kambiyo senedi vasfını haiz olabilmesi için Kanunda aranılan unsurlar açıklanacaktır. Söz konusu bu açıklamaların önemi, icra mahkemesine beş günlük süre içinde yapılabilecek şikâyetlerden birini oluşturan “*senedin kambiyo senedi vasfını taşımadığı*” hususu açısından dır. TTK'da

²⁵² Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, A-2-a” de yer alan açıklamalar.

kambiyo senetleri ile ilgili olarak aranılan bazı unsurlar olmazsa olmaz olarak değerlendirilirken, bazı unsurlar da alternatif zorunlu unsur olarak nitelendirilmiştir. Hakeza aranılan bazı unsurlar ise ihtiyari unsur olarak öngörüldüğünden, bunların bulunmaması senedin geçersizliğine yol açmayacaktır (bkz. TTK m. 672, m. 777, m. 781). Bu düzenlemelere göre yapılacak olan bir değerlendirme neticesinde takibe konulan senedin kambiyo senedi olmadığı sonucuna varılacak olursa başlatılan takip, beş günlük şikâyet kapsamında ele alınacaktır. Bir senedin kambiyo senedi olabilmesi için her bir kambiyo senedi türü bakımından TTK’da aranılan unsurların neler olduğu aşağıda anahatları ile çalışmamızın gerektirdiği ölçüde ele alınacaktır.

aa. Poliçe ve Bono Yönünden

6102 sayılı TTK’da poliçe ve bono (emre yazılı senet) tanımlanmamıştır. TTK’da poliçenin unsurlarını belirleyen m. 671/1-b bendinin incelemesinden anlaşıldığına göre poliçe, belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız bir havaleyi içerir. TTK m. 776/1-b’ye göre bono ise kayıtsız ve şartsız belirli bir bedel ödemek vaadini içeren kıymetli evraktır.

Poliçe ve bononun farkları şu şekildedir: Poliçe bir tür havale iken, bono bir ödeme vaadidir. Poliçede düzenleyen, lehtar ve muhataptan oluşan üçlü bir ilişki söz konusu iken, bonoda düzenleyen ve lehtardan oluşan ikili bir ilişki bulunmaktadır²⁵³. Yani bonoda muhatap yoktur. Bonoda senedi düzenleyen bir başka kimseyi ödeme hususunda yetkili kılmamakta, bizzat kendisi ödeme vaadinde bulunmaktadır. Bonoyu düzenleyen, lehtara veya emrine belirli bir bedeli kayıtsız ve şartsız olarak ödeme vaadinde bulunurken; poliçeyi ödeyecek olan muhatap, poliçe ilişkisine ancak kabul ettikten sonra dâhil olur (TTK m. 698). Oysa bono bir ödeme vaadi olduğundan, düzenleyenin bizatihi kendisi esas borçlu konumundadır²⁵⁴. Bu nedenle de TTK m. 779/1 gereğince bonoyu düzenleyenin poliçeyi kabul eden gibi sorumlu olduğu kabul edilir.

Poliçe ve bonoyu tek başlık altında inceleme sebebimiz TTK’da bononun m. 776 ila 779 maddeleri arasında sadece dört maddede düzenlenmesi ve niteliğine aykırı

²⁵³ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 207; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 301; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 143; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 185; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 168; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 149; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 131.

²⁵⁴ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 301; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 71, 185-189; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 154; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 131.

düşmedikçe poliçeye ilişkin olarak TTK'da yer alan hükümlerin bonoya da uygulanacağını TTK m. 778'de öngörülmesinden kaynaklanmaktadır.

Bir senedin poliçe veya bono sayılabilmesi için Kanun'un öngördüğü unsurları yine Kanunun öngördüğü şekilde içermesi gerekir. Poliçe için TTK'nın 671-672, bono için ise TTK'nın 776-777 maddelerinde yer alan bu unsurlar zorunlu, alternatifli zorunlu ve isteğe bağlı unsurlar olmak üzere üç gruba ayrılır²⁵⁵. Zorunlu unsurlardan herhangi biri poliçe veya bonoda bulunmuyor ise senet başkaca bir husus araştırılmaksızın geçersizdir. Alternatif zorunlu unsurlarda ise bu unsur bulunmasa dahi Kanun'da alternatif olarak sayılan hususların var olup olmadığına bakılır ve alternatif olarak gösterilen hususlar da senette yok ise bu durum senedin geçersizliğine ve kambiyo senedi vasfını taşınamasına sebebiyet verir. İhtiyari unsur olarak nitelendirilen hususların senet üzerinde yer almaması ise senedin kambiyo senedi vasfını ortadan kaldırmaz²⁵⁶. Aşağıda sırasıyla poliçe veya bonoda bulunması gereken zorunlu unsurlar, alternatif zorunlu unsurlar ve ihtiyari unsurlar anlatılacaktır.

Söz konusu kambiyo senetleri bakımından birinci zorunlu unsur; poliçe için “*poliçe*” kelimesinin; bono için ise “*bono*” veya “*emre yazılı senet*” kelimesinin senet metninde yer alması gerekir. Eğer senet Türkçeden başka bir dilde yazılmış ise o dilde bu kelimelerin karşılığı olarak kullanılan kelimenin senet metninde bulunması gerekir (TTK m. 671/1-a, m. 776/1-a). Bu kelimelerin senet başlığında, senedin üstünde ya da altında olması mümkün değildir, senet metninin içinde yer alması gerekir^{257 258}. Bir senette poliçe veya bono için Kanun'da aranan diğer zorunlu unsurların tamamının bulunmasına rağmen “*poliçe*” ya da “*bono (emre yazılı senet)*” kelimelerinin bulunmaması halinde bu senet açıkça emre yazılı olarak düzenlenmişse poliçe için “*emre yazılı havale*” (TTK m. 826), bono için ise “*emre yazılı ödeme vaadi*” (TTK m. 830) niteliğinde sayılır. Bununla

²⁵⁵ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 145; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 73, 190; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 156; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 84.

²⁵⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 79-85; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 146-161; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 71-75; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 7; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 24.

²⁵⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 79; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 146; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 71; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 6; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 24.

²⁵⁸ Konya BAM, 7. HD, 05/04/2022, E. 2022/554, K. 2022/723, UYAP, E.T. 01/06/2023; İstanbul BAM, 22. HD, 21/10/2022, E. 2021/3792, K. 2022/2979, UYAP, E.T. 01/06/2023.

birlikte bu tarz bir durumda söz konusu senetler için ise kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin hükümler uygulanmaz (TTK m. 829 ve m. 830/2)²⁵⁹.

Senette bulunması gereken ikinci zorunlu unsur ise; poliçe için “*belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havale*”, bono için ise “*kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödeme vaadi*” ifadesidir. (TTK m. 671/1-b, m. 776/1-b)²⁶⁰. Bedelden kastedilen nakit ödeme olup bu miktar açık ve kesin olarak yazılmalıdır²⁶¹. Örneğin poliçe için “(x) tarihli faturanızın bedelini ödeyiniz”, bono için “10 ton buğday bedelini ödeyeceğim” şeklindeki ifadeleri içeren senet poliçe veya bono vasfını haiz olmaz²⁶². Bedelin alternatifli veya taksitli bir biçimde ödeneceği de yazılamaz. Örneğin “10.000 TL veya 500 Euro ödeyeceğim”, şeklindeki ifadede belirlilik olmadığı için senet bono vasfına sahip değildir²⁶³. Bedel nakit para olması kaydıyla, herhangi bir para birimi üzerinden de düzenlenebilir (TTK m. 711). Örneğin “250 dolar veya tutarı Türk lirası ödeyiniz” denildiği takdirde senet geçerli bir poliçedir²⁶⁴. Senette yabancı para öngörüldüğü takdirde, senet üzerinde “*aynen ödeme kaydı*” yer almıyorsa borçluya TBK m. 99 sistemine uygun olarak bir seçim hakkı tanınmıştır. Bu durumda borçlu senedin vadesi geldiğinde borcu ister yabancı para ile isterse de yabancı paranın ödeme günündeki rayiç bedeli üzerinden ülke parasıyla ödeyebilir²⁶⁵. Senet metninde para miktarı hem yazı hem de rakamla gösterilmiş olup da her ikisi arasında meblağ bakımından bir fark bulunuyorsa yazı ile olan geçerli olacaktır (TTK m. 676/1, m. 778/2-c)²⁶⁶. Bedel yalnız yazıyla veya

²⁵⁹ Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 25.

²⁶⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 25.

²⁶¹ “6762 Sayılı TTK’nun 688/2. maddesi hükmü gereği, bir senedin bono sayılabilmesi için kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme kaydını ihtiva etmesi gerekir. 28.1.1941 tarih ve 42/28 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da açıklandığı gibi altın paranın herhangi bir mal hükmünde olup, muayyen bir bedel olarak kabulü mümkün değildir. Takip konusu senet bedeli, 150 gr. Altın olarak belirtilmekle açıklanan kuralın dışında tutulamaz. Altının 22,18,14 gibi ayarlar taşıması ve yazılı bedelin hangi ayarda tahsili gerektiği dahi yargılamayı gerektirir. Senette bedelin altın para veya belli gramda altın olarak düzenlenmesi halinde dahi, senet TTK’nun 688/2. maddesi koşullarını taşımayacağı cihetle bono vasfında olmadığı gibi, İİK’nun 68.maddesinde sayılan nitelikte bir belge de değildir.” Bkz. Yarg. 12. H.D., 20.06.2013, E. 2013/15577, K. 2013/23272, UYAP, E.T. 26/03/2023.

²⁶² Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 75-79; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 145; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 89.

²⁶³ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 149; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 11.

²⁶⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 75-79; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 145; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 89.

²⁶⁵ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 149; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 191; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 26.

²⁶⁶ Aksi yöndeki BAM kararı için bkz. “Her ne kadar, bononun miktara ilişkin yazı ile yazılan kısmında farklılık bulunduğu tespit edilse de ve takip dayanağı bonoda tahrifatın da bulunmadığı gibi, iddia da edilmemiştir. Senedin rakam ve yazı ile yazılan bedelleri ile alacaklı ve borçlu isimlerinin tek seferde aynı şahıs tarafından yazıldığı, uyumsuzluk konusu değildir. Senede dayalı 2010 yılı itibariyle icra

yalnız rakamla birden fazla kez gösterilmiş ve bu bedeller arasında fark söz konusu olursa, tutarı en az olan bedel geçerli sayılacaktır (TTK m. 676/2, m. 778/2-c). Ancak Yargıtay yazı ile yazılan değerin çok küçük bir değer olması halinde yazı ile yazan kısma itibar edilmesinin hayatın olağan akışına uygun düşmediğini, bu yöndeki kabulün aşırı şekilcilik olarak nitelendirileceğini ve bu durumun ise ağır hak kaybına neden olacağını belirtmektedir²⁶⁷. Poliçe için havale emri, bono için ise belirli bir bedeli ödeme vaadi herhangi bir kayda veya şarta bağlanmıyorsa, poliçe için TTK m. 671/1, b ve bono için de TTK m. 776/1, b'de yer alan koşul sağlanmamış olacağından senet kambiyo senedi niteliğini yitirecektir²⁶⁸.

takibine girilmiştir. Eldeki dava ise yaklaşık altı yıl sonra açılmıştır. Senedin yazı ile yazılı bulunan miktar için geçerli sayılması gerekli olsa da (HGK'nun 14.05.2003 tarih ve 2003/12-347 E., 2003/345 K.) bononun düzenlenme tarihindeki Türk lirasının değeri göz önüne alındığında 212,00 TL için bono düzenlenmesi taraflar arasındaki ticari ilişkinin kapsamı ve haciz işlemlerinin geldiği aşama dikkate alındığında pek mümkün görülmemektedir. 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun ve bu kapsamda çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 01.01.2009 tarihinden itibaren YTL kullanımından vazgeçilerek yeniden TL ibaresine geçildiği, bu nedenle senetteki bedelin tanzimi sırasında kavram karışıklığı nedeniyle senetteki yazı ile gösterilen bedelin, rakamla gösterilen bedelden bin kat fazla olduğu dikkate alındığında, bononun miktarının yazı ile bono metnine yazılırken "bin" kelimesinin maddi hataya dayalı olarak yazılmadığının kabulü gerekir. Aksi yöndeki kabul aşırı şekilcilik olup, ağır hak kaybına neden olacağı gözetilerek davanın reddine karar verilmesinde usul ve yasaya aykırılık görülmemiştir." Ankara BAM 22. HD, 12/11/2021, E. 2021/1065, K. 2021/1570, UYAP, E.T. 01/06/2023; aynı yöndeki YİBK için bkz. 18/06/2019, E. 2017/19-827, K. 2019/689, UYAP, E.T. 01/06/2023.

²⁶⁷ "6102 Sayılı TTK'nun 778/2-c maddesi göndermesiyle bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı Kanunun 676/1.maddesi hükmüne göre, poliçe bedeli hem yazı hem de rakamla gösterilip de, iki bedel arasında fark bulunursa, yazı ile gösterilen bedel üstün tutulur. Her ne kadar, bononun miktara ilişkin yazı ile yazılan kısmında farklılık bulunduğu tespit edilse de ve takip dayanağı bonoda tahrifatın da bulunmadığı gibi iddia da edilmemiştir. Senedin rakam ve yazı ile yazılan bedelleri ile alacaklı ve borçlu isimlerinin tek seferde aynı şahıs tarafından yazıldığı, uyumsuzluk konusu değildir. Senede dayalı 2010 yılı itibarıyla icra takibine girilmiştir. Eldeki dava ise yaklaşık altı yıl sonra açılmıştır. Senedin yazı ile yazılı bulunan miktar için geçerli sayılması gerekli olsa da (HGK'nun 14.05.2003 tarih ve 2003/12-347 E., 2003/345 K.) bononun düzenlenme tarihindeki Türk lirasının değeri göz önüne alındığında 212,00 TL için bono düzenlenmesi taraflar arasındaki ticari ilişkinin kapsamı ve haciz işlemlerinin geldiği aşama dikkate alındığında pek mümkün görülmemektedir. 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun ve bu kapsamda çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 01.01.2009 tarihinden itibaren YTL kullanımından vazgeçilerek yeniden TL ibaresine geçildiği, bu nedenle senetteki bedelin tanzimi sırasında kavram karışıklığı nedeniyle senetteki yazı ile gösterilen bedelin, rakamla gösterilen bedelden bin kat fazla olduğu dikkate alındığında, bononun miktarının yazı ile bono metnine yazılırken "bin" kelimesinin maddi hataya dayalı olarak yazılmadığının kabulü gerekir. Aksi yöndeki kabul aşırı şekilcilik olup, ağır hak kaybına neden olacağı gözetilerek davanın reddine karar verilmesinde usul ve yasaya aykırılık görülmemiştir." Ankara BAM 22. HD, 12/10/2021, E. 2021/1065, K. 2021/157, UYAP, E.T. 10/06/2023; YHGK, 26/04/2023, E. 2022/11-622, K. 2023/354, UYAP, E.T. 10/06/2023; Yarg. 12. HD, 22/02/2023, E. 2022/8063, K. 2023/1072; UYAP, E.T. 10/06/2023.

²⁶⁸ "Takip dayanağı senet arkasında Franchise Teminat Senedidir. Ciro edilemez ibareleri yer almaktadır. Bu durumda senedin neyin teminatı olduğu açıkça belirtilmiştir. Mahkemece Franchise sözleşmesinin olup olmadığı araştırılamaz. Takip dayanağı bono kayıtsız şartsız borç ödeme vadini içermediği, alacağın varlığı, tahsil edilip edilemeyeceği yargılamayı gerektirdiği için alacaklı alacaklı olduğunu

Üçüncü zorunlu unsur poliçe için poliçede yazan bedeli ödeyecek kişinin (muhatabın) adının hiçbir tereddüte yer vermeden senette yazılması gerektiğidir (TTK m. 671/1-c). Ancak bono ödeme vaadi olduğu ve üçlü değil ikili bir ilişki söz konusu olduğu için poliçeden farklı olarak bonoda muhatap bulunmaz. Muhatap gerçek ya da tüzel kişi olabilir. Gerçek kişi olması halinde ad ve soyad; tüzel kişi olması halinde ise adı/ticaret unvanı gösterilmelidir²⁶⁹. Muhatap belirtilmeden senet düzenlenmiş ve bu eksiklik karşı tarafça kabul edilmiş olsa dahi senet yine geçersiz olacaktır²⁷⁰. Muhatap olarak belirtilen kişinin mutlaka gerçekte var olması şart değildir. Bir diğer ifade ile hayali bir kişi de olabilir, önemli olan poliçenin şeklen tamam olmasıdır. Bununla birlikte muhatap olarak gösterilen kişinin Sarı Çizmeli Mehmet Ağa örneğinde olduğu gibi gösterilmiş olması ve böyle bir kişinin olmadığını aşıkâr olması halinde bu durum senedin geçersizliğine yol açar²⁷¹. Poliçede birden fazla muhatap “*ödeme yerinin tekliği*” ilkesini zedelediği müddetçe gösterilebilir. Bu durumda muhatapların her biri ödeme konusunda tam yetkilidir²⁷². Poliçenin, bizzat keşidecinin emrine yazılı olması mümkün olduğu gibi lehtarın muhatap olarak gösterilmesine de bir engel yoktur (TTK m. 673)²⁷³. Muhatabın mutlaka senet metninde gösterilmesi gerekmez, muhatabın senet üzerinde ancak senet metninin dışında gösterilebilmesi de mümkündür²⁷⁴.

Dördüncü zorunlu unsur; poliçe ya da bono bedeli kime veya kimin emrine ödenecekse onun (lehtarın) adının senette yazılması gerektiğidir (TTK m. 671/1-f, m. 776/1-e). Lehtar gerçek ya da tüzel kişi olabilir. Gerçek kişi olması halinde ad ve soyad, tüzel kişi olması halinde ise adı/ticaret unvanı gösterilmelidir²⁷⁵. Lehtarın isminin yazılması zorunluluğundan çıkarılacak sonuç poliçe veya bononun, çekteki düzenlemeden farklı olarak (bkz. ve karşı. TTK m. 785) hamiline düzenlenemeyeceğidir.

genel mahkemede açacağı davada ileri sürebilir.” Bkz. Yarg. 12. HD, 25/02/2013, E. 2012/29560, K. 2013/5589, UYAP, E.T. 26/03/2023.

²⁶⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 83; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 249; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 115; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 108; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 161; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 86.

²⁷⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 150; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 83.

²⁷¹ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 150-151.

²⁷² Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 151; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 115; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 144.

²⁷³ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 151; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 83.

²⁷⁴ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 115.

²⁷⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81, 209; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 84, 203; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 249; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 115; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 109, 171; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 161; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 86; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 27.

Görüldüğü üzere poliçe ve bonoda lehtar, mutlak zorunlu unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte bu kambiyo senetlerinde lehtar birden fazla kişi olarak gösterilebilir²⁷⁶. Bu takdirde lehtarlar müşterek alacaklı durumundadır (TBK m. 169). Lehtarın hâyalî olması, imzaların bağımsızlığı prensibi nedeniyle poliçe veya bononun geçerliliğini etkilemez²⁷⁷. Ancak üçüncü zorunlu unsur olan muhatabın adında “*hayali kişi*”ye dair verdiğimiz örnek burada da geçerlidir. Açıkça böyle bir kişinin olmadığı anlaşılıyorsa senet geçersizdir²⁷⁸. Lehtarın adının poliçe veya bonoda nerede yazılacağına dair Kanun’da açık bir düzenleme yoktur. Ancak uygulamada lehtar genellikle metin içinde yer almaktadır²⁷⁹. Poliçede düzenleyen veya muhatap aynı zamanda lehtar da olabilir (TTK m. 673)²⁸⁰. Bununla birlikte bonoda TTK m. 778’de TTK m. 673’e açıkça atıf yapılmadığından düzenleyen ile lehtar aynı kişi olamaz.

Beşinci zorunlu unsur poliçe veya bonoda düzenleyenin (keşidecinin) imzasının bulunması gerekliliğidir (TTK m. 671/1-h, m. 776/1-g). Poliçe veya bonoda keşidecinin el yazısıyla atılmış imzası bulunmalıdır (TTK m. 756/1, m. 778/1-i). Parmak izi, mekanik araçlarla atılan imza veya güvenli elektronik imza olsa dahi zorunlu unsur kabul edilen imza yerine geçmez (TTK m. 756/2, m. 778/1-i, m. 1526/e)²⁸¹. İmza bulunmadığı takdirde geçerli bir poliçe veya bonodan bahsedilemez. Borçlunun, adının ve soyadının yazılmış olması imza yerine geçmez. Ancak istisnai olarak borçlu ad ve soyadını yazarken imza atmayı amaç edinmiş ve bunu önceden beri alışkanlık etmişse, ayrıca bu durumunda da ispatlanması halinde ad soyad imza yerine geçebilir²⁸². Senedi düzenleyen tüzel kişi ticaret şirketi ise, ticaret unvanı altında tüzel kişiyi temsil ve imzaya yetkili temsilci

²⁷⁶ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 205.

²⁷⁷ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 158; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 109, 171.

²⁷⁸ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 151-152.

²⁷⁹ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 158; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 86.

²⁸⁰ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 158; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 86.

²⁸¹ “Mahkemece takip konusu senetteki keşideci- borçlunun imza incelemesi hususunda Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Fizik İhtisas Dairesi’nden rapor alınmış, 18.12.2014 tarihli raporda; İnceleme konusu senetteki imzaların ıslak imza olmayıp, kaşe ile oluşturulmuş imzalar olduğu ve söz konusu imzalar üzerinde mürekkepli kalem ile gidilmiş olması nedeniyle aidiyeti hususunda bir değerlendirme yapılamadığı belirtilmiş ve mahkemece bu rapor esas alınarak takibin durdurulmasına karar verilmiştir. Somut olayda; keşideci-borçlunun imzalarının kaşe imzalar olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, senette yer alan kaşe imzanın borçlunun elinden çıkmış ıslak imza olmaması nedeniyle, yukarıda açıklanan imza unsurunu içermeyen takip konusu senet, kambiyo senedi vasfını haiz bono niteliğinde değildir. Bu durumda, mahkemece İİK’nun 170/a-2. maddesi gereğince istemin kabulü ile takibin iptaline karar verilmesi gerekirken..” Yarg. 12. HD, 05/05/2016, E. 2016/10606, K. 2016/13343, UYAP, E.T. 11/04/2023.

²⁸² Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 22; Bkz. 12. HD, 26/02/2009, E. 2009/108, K. 2009/1493, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 11/04/2023.

imzası bulunması gerekir (TTK m. 678). İmzanın senetteki beyanın kabul edildiğini ifade etmesi nedeniyle senet metnini kapsar şekilde senedin alt kısmında bulunması yeterlidir²⁸³. Düzenleyenin isminin mutlaka senet üzerine yazılması mecburi olmadığından bu imzanın düzenleyenin gerçek ismiyle atılmış olması da şart değildir. Yine bu imza tamamen hayali bir kimseye veya borçlanmaya ehil olmayan kimseye de ait olabilir. Buna benzer şekilde sahte imza atılması da söz konusu olabilir²⁸⁴. Beyanların ve imzaların bağımsızlığı ilkesi gereği diğer imzaların geçerliliği bu tür durumlarda etkilenmez, diğer imzalar geçerliliğini korur (TTK m. 677, m. 778/2-d). Senedin birden fazla kimse tarafından imzalandığı hallerde herhangi bir tereddüt hâsıl olursa imzası bulunan kişileri müşterek keşideciler olarak kabul etmek gerekir²⁸⁵. Birlikte keşide edenlerin kendi aralarındaki ilişkiler genel hükümlere tabidir²⁸⁶.

Altıncı zorunlu unsur düzenleme tarihidir (TTK m. 671/1-g, m. 776/1-f). Poliçe veya bonoda düzenleme tarihi bulunmuyorsa ilgili kıymetli evrak kambiyo senedi olarak nitelendirilmez ve geçersiz olur²⁸⁷. Düzenleme tarihinin gerçek bir tarih olmasına gerek yoktur. Belirli veya net olarak belirlenebilir bir tarih olması yeterlidir ve tarih; gün, ay, yıl şeklinde yazı ya da rakamla yazılabilir²⁸⁸. “2023 yılının Cumhuriyet Bayramı”, “2024 yılının Ramazan Bayramı’nın ilk günü” gibi tarihler gün, ay, yıl olarak belirlenebilir nitelikte olduğu için geçerli bir düzenleme tarihi sayılır. Ancak “Şubatın son salısı”, “2025 Kurban Bayramı” gibi ifadeler hangi yılın şubat ayı veya Kurban Bayramı’nın hangi günü olduğu anlaşılamadığından ve belirli bir düzenleme tarihi bulunmadığından senedi geçersiz kılar. Düzenleme tarihi takvimde mevcut olmayan bir tarih, örneğin 30/02/2024 günü gibi olması halinde kambiyo senetlerinde işlemi ayakta tutma prensibi gereği böyle günler takvimde yer almasa da takvimdeki diğer aylarda böyle günlerin

²⁸³ Ayrıca bkz. Argun Karamanlıoğlu, “Kambiyo Senetlerinde Düzenleyenin İmzası ve Bulunmamasının Sonuçları” *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1/2(2013), 89-93; Şafak Narbay ve Şengül Al Kılıç “Yargıtay 11’inci Hukuk Dairesi’nin 23.01.2017 Tarih ve 2017/38 Esas, 2017/444 Karar Sayılı Kararı Çerçevesinde Şirketin Yetkili Temsilcisi Aracılığıyla Düzenlenen Bonolarda Asıl Borçlu Sıfatının Belirlenmesi Üzerine Düşünceler”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78/1 (2020):199-202; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 89; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 173; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 31.

²⁸⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 82; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 94; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 31.

²⁸⁵ Yargıtayın ikinci imzayı duruma göre avalist olarak nitelendirdiği kararlar için bkz. YHGK, 05/10/2011, E. 2011/12-480, K. 2011/598, UYAP, E.T. 04/05/2023; Yarg. 12. HD, 08/03/2016; E. 2015/29877, K. 2016/6683, UYAP, E.T. 04/05/2023.

²⁸⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 82.

²⁸⁷ Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 28.

²⁸⁸ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 151; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 110; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 179; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 167; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 29.

bulunması nedeniyle bu tarihlerin dikkatsizlikle yazıldığı kabul edilerek poliçe veya bono vasfı korunur²⁸⁹. Bu gibi bir ihtimalde düzenleme tarihi olarak o ayın son günü olarak kabul edilmelidir²⁹⁰. Düzenleme tarihi vadeden veya son ciro tarihinden sonra ise bu durum senedi sakatlar. Düzenleme tarihi ile vadenin aynı gün olması ise senedi geçersiz kılmaz^{291 292}. Senet üzerinde iki ayrı farklı tarihi içerecek şekilde bir düzenleme tarihi olması halinde geçerli bir poliçe veya bonodan bahsedilemez. Sebebi ise düzenleme tarihinin düzenleyenin ehliyeti ve vadeyi tayin için önemli olmasıdır. İki ayrı düzenleme tarihinin bulunmasının bu hususların tespitine engel olacaktır²⁹³. Poliçe ve bonoda birden fazla düzenleme tarihi olmaması esas olmakla birlikte, birden fazla gösterilen düzenleme tarihi gün, ay, yıl olarak “aynı” ise sehven bu şekilde yazıldığı kabul edilir²⁹⁴. Genellikle senedin üst tarafında bulunsa da düzenleme tarihinin nerede bulunacağına dair Kanun’da bir belirleme yapılmamıştır. Ancak başka bir yerde, örneğin düzenleyenin imzasının yanında gösterilmiş olması da mümkündür²⁹⁵.

Kanun koyucu bazı unsurların poliçe veya bonoda yer almasının zorunlu olduğunu, ancak bunların senette yer almaması halinde alternatif olarak senetteki başka unsurların bunların yerine geçeceğini, böylelikle senedin poliçe veya bono niteliğini kaybetmeyeceğini kabul etmiştir. Ancak alternatif olarak kullanılacak unsur da poliçede veya bonoda yer almamakta ise, senet TTK m. 671, m. 672/4, m. 776, m.779 anlamında poliçe veya bono olarak kabul edilmeyecek ve kıymetli evrak vasfını haiz olmayacaktır.

²⁸⁹ YHGK, 21/06/2000, E. 2000/12-1011, K. 2001/1076, Lexpare, E.T. 04/05/2023.

²⁹⁰ Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 181; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 30; aksi görüşte yazarlar Mertol Can, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Ankara: İmaj Yayınları, 2019), 117; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 89.

²⁹¹ Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 27; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 167.

²⁹² “Bonoda vadenin 6102 sayılı TTK’nun 703 ve 704. maddelerine aykırı olarak düzenlenmesi ve vade tarihinin düzenlenme tarihinden önceki bir tarihi taşıması halinde senet, bono vasfını yitirir. Somut olayda ise; takip dayanağı senedin düzenlenme tarihi 08.03.2014 olup, vade tarihinin de 08.03.2014 olduğu, yani düzenleme tarihi ile vade tarihinin aynı olduğu görülmektedir. Ancak bu durum, vade tarihinin, tanzim tarihinden önceki bir tarihi taşıdığı şeklinde TTK’nun 703. maddesine göre yorumlanamaz. Aynı gün içerisinde kambiyo senedinin düzenlenmesi ve ödeme gününün de aynı gün olarak kararlaştırılması mümkündür. Bu durumda anılan bononun kambiyo vasfını haiz olmadığından söz edilemez” Yarg. 12. HD, 17/11/2015, E. 2015/18506, K. 2015/28564, UYAP, E.T. 11/04/2023.

²⁹³ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 83; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 86; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 32; aksi görüşteki bir yazara göre ise “Senet üzerinde iki ayrı düzenleme tarihi bulunabilir. Her iki tarihte vadeden önce ise poliçe veya bono kambiyo senedi vasfındadır.” detaylı bilgi için Bkz. Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 181.

²⁹⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 87.

²⁹⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 82.

Bu durumda senet TTK m.672/1 ve 777/1 uyarınca poliçe veya bono sayılmaz²⁹⁶. Aşağıda alternatifli zorunlu unsurlardan detaylı şekilde bahsedilecektir.

Birinci alternatifli zorunlu unsur “düzenleme yeri”dir. Poliçe veya bononun nerede düzenlendiğinin senette bulunması gerekir (TTK m. 671/1-g, m. 776/1-f). Bu yerin hukuken geçerli sayılan bir yer olması gerekli olmakla beraber fiilen düzenlenen yer olması zorunlu değildir²⁹⁷. Kanun koyucu senette düzenleme yerinin bulunmamasını haline kademeli olarak geçersizlik sonucunu bağlamıştır. Şöyle ki; düzenleme yeri gösterilmeyen poliçe veya bonoda senet, düzenleyenin adı soyadı veya adı/ticaret unvanı²⁹⁸ yanında yazılı yerde düzenlenmiş sayılır (TTK m. 672/4, m. 777/4). Eğer düzenleyenin adının (imzasının) yanında herhangi bir yer adı yazmıyorsa senet geçersiz olacaktır. Yargıtay kararlarına²⁹⁹ ve öğretide hâkim görüşe³⁰⁰ göre düzenleme yerinin idari bir birim (kent, ilçe, köy, bucak) olması gerekir. Ancak bunun aksi görüşünde olan yazarlar da bulunmaktadır. Bu yazarlar bir yerin idari birim olup olmadığının senet üzerinden anlaşılmasının mümkün olmaması nedeniyle düzenleme yerinin “*idari bir birim olmak*” şartına bağlanması halinde senedin tedavülünün oldukça zorlanacağını belirtmektedir. Bunun nedeninin ise senedin tedavülünde tarafların senet üzerinde yazan yerin idari birim olup olmadığı yönünde araştırma yapmak zorunda kalması ve bu durumun da kambiyo senedinden beklenen güven ve süratle zarar verme ihtimali bulunduğunu açıklamışlardır. Buna ek olarak kanun koyucunun sadece “yer”

²⁹⁶ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 94; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 34.

²⁹⁷ Erdoğan Moroğlu, *Kambiyo Senetlerinde Düzenleme Yeri (Makaleler)*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010), 507; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 152.

²⁹⁸ TTK da düzenleyenin adı soyadı değil, imzası zorunlu unsur olduğundan, bu ifade ile anlaşılması gerekenin düzenleyenin imzası yanında yazılı olan yer olduğu öğretide haklı olarak ifade edilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 159-161; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 152.

²⁹⁹ Somut olayda, takibe dayanak yapılan senette TTK'nun 776/1-f. maddesinde zorunlu kılınan tanzim yeri bulunmadığı, keşideci adı soyadı altında yazılı olan Tabaklar Mh. Börekçiler Sk. No:5 D:1 adresinin belirgin bir idari birimi belirtmediği anlaşıldığından, TTK'nun 776/1-f maddesinde öngörülen koşulun oluşmadığı sonucuna varılmalıdır.” Yarg. 12. HD, 24/05/2021, E. 2021/877, K. 2021/5189, UYAP, E.T. 11/04/2023; “...Somut olaya bakıldığında, takip dayanağı bonoda tanzim yerinin ayrıca ve açıkça gösterilmediği, dolayısıyla keşide yeri olarak kabul edilebilecek bir idari birim adı olmadığı anlaşıldığından, TTK'nun 776/1-f maddesinde öngörülen koşulun oluşmadığı sonucuna varılmalıdır. Bu durumda; takibe konu senet kambiyo niteliğini haiz bono olmadığından söz konusu senede dayalı olarak kambiyo takibi yapılamaz...” Yarg. 12. HD, 24/01/2019, E. 2018/11556, K. 2019/1050, UYAP, E.T. 11/04/2023; benzer yönde bir başka karar için bkz. YHGK, 14.12.1992, E.1991/1, K.1992/5, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 12/04/2023.

³⁰⁰ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 160; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 152; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 34; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 211; Kaya, “Bonoya Dayalı Takip”, 54; İsmail Özgün Karaahmetoğlu, “Bonoda Düzenleme Yeri”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25/2, 2021: 181-186.

kavramından bahsettiğini, bu kavramı daraltarak idari birim olma gerekliliğinin şart koşulamayacağını savunmuşlardır³⁰¹. Kanaatimizce düzenleme yerinin idari bir birim olması kuralı Kanunu dar yorumlayarak aşırı şekilciliğe sebep olmakla birlikte senet ilişkisinde zayıf olan tarafı güçsüz bırakmaya neden olabilecek sonuçlar doğurabilir. Zira bir yerin idari bir birim olup olmadığına mahkemeler dahi yargı kararları ışığında kanaat getirirken senet alacaklısına böyle bir sorumluluk yüklemek adil de olmayacaktır.

Düzenleme yeri hiçbir duraksamaya meydan vermeyecek şekilde anlaşılır olması koşulu ile kısaltılarak yazılabilir³⁰². Örneğin “*Tkt*” şeklinde yazan bir kısaltma hiçbir duraksamaya yer vermeksizin “*Tokat*” şeklinde anlaşılır. Ancak “*Erz*” şeklindeki kısaltma ise “*Erzincan*” veya “*Erzurum*” olabilmesi mümkün olduğundan ve bu durum belirsizlik yarattığından senet geçersizlik yaptırımına maruz kalacaktır. Düzenleme yeri birden fazla gösterilmiş ise senet batıldır³⁰³.

İkinci alternatifli zorunlu unsur ödeme yeridir. Ödeme yeri poliçe veya bonoda belirtilmesi gereken unsurlardan biridir (TTK m. 671/1-e, m. 776/1-d). Ancak ödeme yeri gösterilmemiş ise poliçede muhatabın adının yanında yazılı yer, bonoda ise senedin tanzim edildiği (düzenlendiği) yer ödeme yeri olarak kabul edilir (TTK m. 672/3, m. 777/3). Bonoda düzenleme yeri yoksa düzenleyenin adının yanında yazan yer, hem düzenleme yeri (TTK m. 777/4) hem de ödeme yeri sayılır (TTK m. 777/3). Eğer poliçede ödeme yeri açıkça yazılmamışsa ve muhatabın adının yanında da yazılı herhangi bir yer yoksa senet poliçe vasfı taşımaz. Bonoda ise ödeme yeri açıkça yazılmamışsa ve düzenleme yeri veya bonoyu düzenleyenin isminin yanında yazılı bir yer de yoksa senet bono vasfı taşımaz. Poliçe ve bono, poliçe için muhatabın, bono için ise düzenleyenin yerleşim yerinden başka bir yerde de ödenebilir (TTK m. 674; m. 778/2-a). Ödeme yerinin poliçe için muhatabın yerleşim yerinde, bono için ise düzenleyenin yerleşim yerinde olduğu poliçe ve bonoya, “*yerleşim yerli poliçe veya bono (TTK m. 674, m. 697, m. 778/2-a)*” denilir. Ödeme yerinden başka bir adreste ödeme yapılacak olan poliçe ve bonoya “*adresli poliçe veya bono (TTK m. 674, m. 697, m. 778/2-a)*” denilir. Bunun

³⁰¹ Moroğlu, *Düzenleme Yeri*, 506-507; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 94.

³⁰² Moroğlu, *Düzenleme Yeri*, 508; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 152; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 168; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 89.

³⁰³ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 82; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 152; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 36; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 211; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 32.

dışında yukarıda³⁰⁴ düzenleme yeri için belirtilen hususlar ödeme yeri için de geçerlidir. Örneğin ödeme yerinin hukuken geçerli sayılan bir yer ve idari bir birim olması şartı burada da geçerlidir³⁰⁵. Ayrıca ödeme yerinin de düzenleme yeri gibi, hiçbir duraksamaya yer vermemek kaydı ile kısaltılarak yazılması mümkündür.

İsteğe bağlı (ihtiyari) şekil koşullar ise poliçe veya bonoda bulunması zorunlu olmayan ve bu bakımdan bulunmamasının senedin poliçe veya bono niteliğine herhangi bir etkisinin olmadığı koşullardır. Takip hukuku yönünden bu koşulların yokluğu takibi etkilemeyeceğinden gerek icra mahkemesi gerekse icra ve iflas dairesi bu koşulların varlığını ayrıca ve özellikle araştırmaz. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki isteğe bağlı unsurların yokluğu her ne kadar takibin, kambiyo senetlerine özgü olarak yürütülmesini etkilemese de, bu koşulların senette yer alması bazı durumlarda takibi etkileyip bazı sınırlamalar da getirebilmektedir³⁰⁶. Sınırlama getiren unsurlara ilişkin olarak konumuz ilgisi kapsamında kalmak şartıyla ileride³⁰⁷ daha detaylı bilgiler verilecektir.

Poliçe ve bonoda bulunması isteğe bağlı olan ihtiyari unsurlardan bazıları Kanunda belirtilmişken bazıları ise tamamen uygulamadan gelmektedir. İsteğe bağlı unsurlara “vade” kaydı, “ciro edilemez” kaydı, “aynen ödeme” kaydı, “faiz” kaydı, “protestodan muafiyet” kaydı, “bedel” kaydı, “yetki” kaydı³⁰⁸, “hakem” kaydı, “masraf ve vekalet ücreti” kaydı ve “düzenleyenin ismi” örnek olarak verilebilir. Bu örneklerden vade kaydı uygulamada en sık karşılaşılan kayıt olması nedeniyle detaylı açıklanacak olup, diğer unsurlardan ise burada ismen bahsedilmekle yetinilecektir.

Poliçe ve bonoda isteğe bağlı unsurlardan biri de vadedir (TTK m. 671/1-d, m. 776/1-c). Poliçe ve bononun Kanun’da tanımlanmış vade türlerinden birini içermesi gerekir (TTK m. 703/1, m. 778/1-b). Ancak poliçe veya bono üzerinde herhangi bir vade

³⁰⁴ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A-1-a” da yer alan açıklamalar.

³⁰⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 84; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 37. Aynı görüşteki Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 12. HD, 09/07/2013, E. 2013/17034, K. 2013/25727, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 12/04/2023; Yarg. 12. HD, 20/03/2008, E. 2008/2390, K. 2008/5470, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 12/04/2023.

³⁰⁶ Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 39.

³⁰⁷ Detaylı açıklama için Bkz. Aşağıda “İkinci Bölüm, 2-a” da yer alan açıklamalar.

³⁰⁸ Yetki kaydı bakımından HMK m. 17’ye bakmak gereklidir. Bu hükme göre “tacirler ya da kamu tüzel kişileri bir veya birden fazla mahkemeyi yetkili kılabilir. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa dava sadece belirlenen bu mahkemede açılır.” Burada getirilen sınırlama sadece sözleşmenin yapılması sırasında zayıf olanı korumak amacıyla. Bu itibarla yetki kaydının değerlendirilmesinde bu husus göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Detaylı bilgi için bkz. Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 156; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 39.

kaydının bulunmaması, senedin geçersizliği sonucunu doğurmaz. Çünkü vadenin senette açıkça belirtilmemiş olması halinde senedin “*görüldüğünde ödenecek*” vadeli bir senet olduğu TTK m. 672/2 ve m. 777/2’ de tamamlayıcı bir hükümle tespit edilmiştir³⁰⁹. Kanun koyucu tarafından vade kayıtları sınırlı sayıda tespit edilmiştir. Belirtilen bu vade türleri “*belirli bir günde*”³¹⁰, “*düzenleme gününden belirli bir süre sonra*”³¹¹, “*görüldüğünde*”³¹², “*görüldükten belirli bir süre sonra*”³¹³ olmak üzere dört türdür (TTK m. 703, m. 778/1-b)³¹⁴. Bu vade türlerinden başka bir vade senette belirtilmiş veya birden fazla farklı birbirini takip eden vade kaydına yer verilmiş olması halinde senet batıldır (TTK m. 703/2). Vadenin açık ve tek olarak yazılması gerekir³¹⁵. Takvimde yer almayan örneğin “33/04/2023” gibi ibareler geçerli bir vade sayılmaz. Ancak takvimde yer alan bir gün örneğin “30”, “31” gibi belirtilmişse ilgili o yıl ve ayda o gün olmasa bile bu vadenin unutkanlık ve dikkatsizlikle yazıldığı düşünülerek geçerli sayılır³¹⁶. Daha önce belirtildiği üzere³¹⁷ vade tarihi ile düzenleme tarihi aynı olabilir. Ancak vade tarihi düzenleme tarihinden daha önce olamaz³¹⁸.

ab. Çek Yönünden

Çek, TTK’da öngörülen sıkı şekil şartlarına bağlı olarak düzenlenen, para borçlarını ödeme amacına özgülenmiş, yazılı ve soyut bir havale niteliği taşıyan bir kambiyo senedir³¹⁹. TBK’da düzenlenen havaleden farkı, düzenleyenin senette yazılı

³⁰⁹ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 153; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 114.

³¹⁰ Belirli bir günde ödenecek poliçe veya bonoda, herkesçe bilinen ve kesin olarak tespit edilebilen açıkça yazılı vade tarihi olarak gösterilen bir gün vardır.

³¹¹ Düzenleme tarihinden belirli bir süre sonra ödenecek senetlerde, hamil poliçede ve bonoda gösterilen süre geçtikten sonra senedi poliçede muhataba, bonoda düzenleyene ödemesi için ibraz etmelidir.

³¹² Poliçe veya bono hiçbir vade içermiyorsa veya “*görüldüğünde*”, “*ibrazında*”, “*talep edildiğinde*” gibi ibareler taşıyorsa görüldüğünde ödenecek poliçe veya bonodur. Görüldüğünde vadeli poliçe veya bonolar ibrazında ödenir.

³¹³ Görüldükten belli bir süre sonra vadeli poliçe veya bonoda süre görüldüğü tarihten itibaren başlar. Bu tür vadede belirli süre ibraz tarihinden itibaren işlemeye başlar; bu nedenle poliçe veya bononun düzenleme tarihinden itibaren bir yıllık ibraz süresi içinde poliçenin muhataba, bononun ise düzenleyene ibraz edilmesi gerekir (TTK m. 693/1, m. 779/2). Poliçenin görüldüğü tarih, muhatabın poliçeyi kabul tarihidir. Poliçe muhatap tarafından kabul edilmemiş ise kabul etmeme protestosunun tarihi, poliçenin görüldüğü tarih sayılır (TTK m. 705/1). Bonoda ise bononun düzenleyene ibraz edildiği tarih görüldüğü tarihtir.

³¹⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 126-127; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 151-155; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 255-258.

³¹⁵ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 147; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 41.

³¹⁶ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 115.

³¹⁷ Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için Bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A-1-a-bb”de yer alan açıklamalar.

³¹⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 124; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 151; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 135; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 42; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 226.

³¹⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 219; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 310; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 269.

bedelin ödenmemesinden sorumlu olması ve sorumluluktan kurtulmayı senette şart edememesidir³²⁰. Çekte de, tıpkı poliçede olduğu gibi üçlü bir ilişki söz konusudur. Çek, düzenleyen tarafından ödeyecek kişinin (muhatap) üzerine düzenlenir ve lehtara verilir³²¹. Yani çek düzenlenerek muhataba ödeme, lehtara ise bedeli tahsis edebilme yetkisi verilmektedir³²². Bununla birlikte çekte poliçeden farklı olarak muhatap, daima bir bankadır (bkz. TTK m. 782, m. 815)³²³. Çekin, bono veya poliçedekinin aksine kredi işlevi bulunmamaktadır ve çek sadece ödeme amacıyla düzenlenir. Bu nedenle de poliçe ve bononun aksine çekte vade bulunmamaktadır ve çek görüldüğünde ödenir (TTK m. 795/1). Çekte, üzerindeki düzenleme tarihinden itibaren hesaplanan kısa ibraz süreleri bulunmaktadır (TTK m. 796) ve çek hamilinin çeki söz konusu süreler içinde muhatap bankaya ibraz etmesi gerekir. Ancak Türkiye uygulamasında çek üzerinde düzenlenme tarihi olarak ileri bir tarihe yer verilmek suretiyle çeklere bir nevi vade sağlanmakta ve bu şekilde çekte bir kredi işlevi kazandırılmaktadır³²⁴.

Çekin zorunlu unsurlarının neler olduğu TTK m. 780-781’de belirtilmiştir. Bununla birlikte ÇK m. 2/6-7’ de her çek yaprağının mutlaka taşıması gereken unsurlar belirtilmiştir. Ancak bu unsurlara sahip olmayan bir çek, ÇK m. 2’ye muhalefetin cezai müeyyidesi dışında TTK m. 780-781’e göre geçerlilik şekil şartlarını tam olarak taşıması kaydıyla yine de geçerli bir çek olarak kabul edilecektir (ÇK m. 2/9). Çekte de, poliçe ve bonoda olduğu gibi zorunlu, alternatifli zorunlu ve isteğe bağlı unsurlar bulunmaktadır. Zorunlu ve alternatif zorunlu unsurlardan herhangi biri çekte bulunmuyor ise senet, kambiyo senedi vasfı taşımayacaktır. Aşağıda ilk olarak çekteki gereken zorunlu unsurlar açıklanacak, ardından alternatif zorunlu ve isteğe bağlı (ihtiyari) unsurlar üzerinde durulacaktır.

Çekin kambiyo senedi olarak nitelendirilebilmesi için varlığı gerekli olan birinci zorunlu unsur; “çek” kelimesinin senet metninde yer almasıdır. Eğer senet başka bir dilde yazılmış ise o dilde “çek” kelimesinin karşılığı olarak kullanılan kelimenin bulunması

³²⁰ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 195-196.

³²¹ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 269.

³²² Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 311; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 195-196; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 140.

³²³ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 271; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 55; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 348; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 141.

³²⁴ Bununla ilgili bkz. TTK m. 795/2, ÇekK m. 3/8 ve ÇekK Geçici m. 3/5; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 270; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 196; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 140.

gerekir (TTK m. 780/1-a). Çek kelimesinin senet metninde bulunmamasının sonucunun ne olacağı ve bu halde ilgili belgenin hukuki niteliği tartışmalıdır³²⁵. Çünkü TTK m. 818’de çekte uygulanacak poliçe hükümleri bakımından TTK m. 826-829 hükümlerine atıf yapılmamıştır. Böyle bir senedin ilke olarak adi havale sayılacağı savunulsa da emre yazılı havale olarak kabul edileceği de ileri sürülmektedir³²⁶. Ancak yukarıda³²⁷ da belirtildiği üzere anılan senedin emre yazılı havale ve ödeme emri olduğunun kabulünde dahi TTK m. 829/1 ve 830/1’e göre kambiyo senetlerine mahsus ilamsız takip yapılması mümkün olmadığından çek ibaresi olmayan bir senetle de bu takip yoluna başvurulamayacağı açıktır³²⁸.

İkinci zorunlu unsur, çekin belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi içermesidir (TTK m. 780/1-b). Çekteki bedelin ödenmesinin belirli bir şarta bağlanması halinde çek geçersizdir³²⁹. Ayrıca şartın sonradan gerçekleşmiş olması da geçersizlik sonucunu değiştirmez³³⁰. Çek üzerine yazılan ceza koşulu, faiz kaydı, vade kaydı gibi hususlar kayıtsız ve şartsız havale unsurunu etkilememekte olup bunların çek üzerine yazılmış olması halinde söz konusu kayıtlar yazılmamış sayılır (TTK m. 786, 795/1). Ceza koşulunun yazılmamış sayılmasının sebebi havale işleminin şarta bağlanması hali ile çekte belirtilen bedelin ödenmemesine ilişkin taraflarca kararlaştırılan ceza koşulunun birbirinden farklı hususlar olmasıdır. Çekte faiz kaydına yer verilmemesinin sebebi de çekin kısa ibraz süresi içerisinde ödenmek üzere düzenlenebilen ve kredi fonksiyonu olmayan bir ödeme aracı olmasından kaynaklanmaktadır. Çekte vade kaydına yer verilmemesinin sebebi ise çekte vadenin olmaması, çekin görüldüğünde muhatap banka tarafından ödenmesi gerekliliğidir³³¹. Çekte yazan bedelin kesin ve belirli bir bedel olması gerekir³³². Para dışında herhangi bir misli eşya veya kıymetli evrak, altın veya menkul kıymet bu noktada geçerli bir çek bedeli

³²⁵ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 203.

³²⁶ Adi havale olarak kabul edenler için bkz. Seza Reisoğlu, *Çek Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2011), 60; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 282; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 143; Emre yazılı havale olarak kabul edenler için bkz. Öztan, *Kıymetli Evrak*, 233.

³²⁷ Detaylı açıklama için bkz. “İkinci Bölüm, A-1-a-aa”da yer alan açıklamalar.

³²⁸ Reisoğlu, *Çek*, 77-78; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 282; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 246.

³²⁹ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 283; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 204; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 255.

³³⁰ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 283.

³³¹ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 315; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 251; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 283; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 255.

³³² Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 266; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 283

olarak kabul edilmez. Çekte belirtilen bedelin belirli olması şartı ödenecek paranın cinsinin de senet metninde açıkça ifade belirtilmiş olmasını gerektirir³³³. Ayrıca poliçe ve bonoya ilişkin zorunlu unsurlar kapsamında “*bedel*” ile ilgili olarak yukarıda³³⁴ yaptığımız açıklamalar çek hakkında da geçerlidir.

Üçüncü zorunlu unsur ödeyecek kimsenin (muhatabın) ticaret unvanıdır (TTK m. 780/1/c). TTK’nın kabul ettiği sisteme göre Türkiye’de ödenecek çeklerde, muhatap olarak yalnızca bir banka gösterilebilir (TTK m. 782/1). Ödeme yeri Türkiye dışında olan çekler hakkında “*banka*” kelimesinden hangi kuruluşların anlaşılacağı ödeme yeri hukukuna göre belirlenir (TTK m. 815/1, c.2). TTK m.815/1 c. 1’de ise banka kelimesinden ne anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre banka “*Bankacılık Kanununa tâbi kuruluşları*” ifade etmektedir. O halde Bankacılık Kanununa tâbi olmayan müesseseleri muhatap tarafından göstererek çek düzenlemek mümkün değildir. Muhatap olarak banka değil de bir başka tüzel kişi veya gerçek kişi üzerine çekilen çek sadece “*havale*” hükmündedir (TTK m.782/2). Muhatabın, çek üzerinde nerede gösterildiğinin TTK m. 780 yönünden herhangi bir önemi yoktur. Bununla birlikte bankalarca bastırılması zorunlu olan çek defterlerindeki (ÇekK m. 2/5) matbu çek formlarında muhatabın ismi metnin üzerinde gösterilmektedir³³⁵. Muhatabın, bizzat kendi üzerine çek düzenlemesi de mümkündür (TTK m. 818 atfıyla TTK m. 673).

Dördüncü zorunlu unsur düzenleme tarihidir (TTK m. 780/1-e). Düzenleme tarihi yazılmamış ise çek geçersizdir³³⁶. Çünkü düzenleme tarihi, ibraz sürelerinin başlangıcı ve sürelerin hesaplanmasında önem arz etmektedir³³⁷. Çekte ibraz süresi, çekte yazılı düzenleme tarihinden itibaren başlar (TTK m. 795). Uygulamada ileri düzenleme tarihli olacak şekilde çekler düzenlenebilmekte ve ileri düzenleme tarihi sayesinde ibraz süreleri uzatılmakta; bir nevi çeke vade kazandırılmaktadır. Örneğin, gerçekte 17/04/2023 tarihinde düzenlenen bir çekin üzerine düzenleme tarihi olarak 07/07/2023 tarihinin yazılması mümkündür. Bu noktada lehtar çeki bu tarihten önce bankaya ibraz etmeyeceğini taahhüt etmiştir. Her ne kadar çekte vade olmasa ve görüldüğünde

³³³ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 227; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 247; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 283-284.

³³⁴ Detaylı açıklama için bkz. “*İkinci Bölüm, A-1-a-aa*”da yer alan açıklamalar.

³³⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 228; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 268.

³³⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 230; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 247; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 204; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 268; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 145.

³³⁷ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 317; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 357.

ödenmesi gereken çekin üzerinde yazılı olan düzenleme tarihi henüz gelmemiş olsa dahi yetkili hamil tarafından çek, muhatap bankaya ibraz edildiğinde kural olarak ödenmek zorundadır (bkz. TTK m. 795/2, ayrıca bkz. ve karşı. ÇekK m. 3/8). Ancak 5941 sayılı Çek Kanunu Geçici m. 3/5 bu konuda çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin muhatap bankaya ibrazını uzun süreden beri³³⁸ yasaklayarak aslında fiilen uygulamada vadeli çekin varlığına örtülü olarak cevaz vermiştir³³⁹. Sonuç olarak çekin ileri düzenleme tarihli olarak yazılması, çekin geçerliliğini etkilemeyecektir³⁴⁰. Çek takvimleri farklı olan iki yer arasında düzenlendiği takdirde, düzenleme günü ödeme yerindeki takvimin onu karşılayan gününe dönüştürülür ve süreler de buna göre hesaplanır (TTK m. 797). Bunlar dışında poliçe ve bonoya ilişkin zorunlu unsurlardan altıncı unsurun olduğu bölümde yaptığımız açıklamalar çek hakkında da geçerlidir³⁴¹.

Beşinci zorunlu unsur düzenleyenin (keşidecinin) imzasıdır (TTK m. 780/1-f). Çekin geçerli olması için evleviyetle düzenleyen veya onun temsilcisi tarafından imzalanmış olması gerekir. İmza haricinde düzenleyenin ad ve soyadının yazılması şart değildir³⁴². Hatta ad soyad hatalı yazılmış olsa dahi senette düzenleyenin imzası varsa çek geçerlidir³⁴³. İmzanın mutlaka el yazısı ile atılmış olması gerekir. Parmak izi veya mühürle düzenlenen çek geçersizdir (TTK m. 818/1-r atfıyla m. 756). Çekte birden fazla keşidecinin bulunması halinde, imzalardan en az birinin el yazısı ile atılmış olması gerekir³⁴⁴. Diğer el yazısı ile atmadıysa zaten sorumluluk altına girmiş sayılmaz ve her ne kadar birden fazla keşideci var gibi görülse de tek keşideci olur. Poliçe ve bonoda

³³⁸ Düzenleme ilk olarak 28/02/2009 tarihinde yayımlanan 5838 sayılı Kanunla, 3167 sayılı Çek Kanunu'na eklenen bir geçici madde ile 31/12/2009 tarihine kadar uygulanmak üzere kabul edildi. Sonrasında bu süre 31/12/2011 tarihine kadar uzatıldı. Sonra ise 6273 sayılı Kanunla 31/12/2017 tarihine, 7061 sayılı Kanunla 31/12/2020 tarihine ve 7262 sayılı Kanunla da 31/12/2021 tarihine kadar uzatıldı. Nihayetinde en son 7341 sayılı Kanun ile üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin muhatap bankaya ibrazı 31/12/2023 tarihine kadar yasaklanmıştır. Böylece, çekte vade yoktur ifadesi bir nevi uygulamadan doğan gereklilik nedeniyle görmezden gelinmiştir.

³³⁹ Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Aşağıda "İkinci Bölüm, A-2-a."da yer alan açıklamalar.

³⁴⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 230; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 289; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 357.

³⁴¹ Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. yukarıda "İkinci Bölüm, A-1-a-aa"da yer alan açıklamalar.

³⁴² Her ne kadar TTK bakımından zorunlu unsur olmasa da, bankalarca bastırılması gereken matbu çek yapraklarında hesap sahibinin adı soyadına yer verilmesinin zorunlu olduğu ancak çeki düzenleyen ile hesap sahibinin aynı kişiler olmak zorunda olmadığına ilişkin detaylı açıklama için bkz. ÇekK m. 2/7.

³⁴³ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 231; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 73; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 276; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 357.

³⁴⁴ Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 71.

düzenleyenin imzasına ilişkin yukarıda yapılan açıklamalar çekte de uygulanacağından burada o kısma atıf yapmakla yetinilecektir³⁴⁵.

Altıncı zorunlu unsur, çekin seri numarasıdır (TTK m. 780/1-g). Muhatap banka tarafından verilen seri numarası olmayan senetler diğer zorunlu unsurları taşısa bile çek olarak nitelendirilemez (TTK m. 781/1). Bu unsur çeklerde kayıt dışılığın önüne geçmek amacıyla³⁴⁶ 6728 Sayılı Kanunla³⁴⁷ TTK m. 780’de yapılan değişiklik sonucunda hukukumuzda yer bulmuştur. TTK’ nın Geçici 11. maddesi ile “Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ”in 11. maddesinin birinci fıkrasında da 31/12/2016 tarihinden sonra bankalarca çek hesabı sahiplerine seri numarası unsurunu içermeyen çek yaprağı verilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Bu tarihten önce basılan çeklerde ise seri numarası aranmayacaktır³⁴⁸. Bununla birlikte yabancı bankalar tarafından bastırılan çeklerde seri numarasının bulunmaması çekin geçersizliğine yol açmamaktadır (TTK m. 781/4).

Çekin kambiyo senedi olarak nitelendirilebilmesi için Kanun’da aranılan yedinci zorunlu unsur karekoddur (TTK m. 780/1-h). Söz konusu zorunluluk 6728 Sayılı Kanun’la TTK m. 780’de yapılan değişiklik sonrasında çeklerde geçerlilik koşulu olarak eklenmiştir. Seri numarasında olduğu gibi 31/12/2016 tarihinden sonra bankalarca çek hesabı sahiplerine karekod içermeyen çek yaprağı verilemez. Bu tarihten önce basılan çeklerde ise karekod aranmaz. Çek alacaklıları, ellerinde bulunan karekodlu çek aracılığı ile çek hesabı sahibine ve bu çeki düzenleyenlere ilişkin neredeyse tüm verilere erişim sağlayabilir (TTK m. 780/2)³⁴⁹. Bu sayede çekin güvenilirliğinin arttırılması, kişilerin

³⁴⁵ Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için Bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A-1-a-aa” da yer alan açıklamalar.

³⁴⁶ Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 358; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 146.

³⁴⁷ R.G., 6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 09/08/2016, 29796.

³⁴⁸ *Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ*, 31/12/2016, 29935; Şafak Narbay ve Zehra Güney, “6728 Sayılı Kanun’un Çeke İlişkin Hükümlerinin “Çekte Şekil Şartları” Bakımından Değerlendirilmesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 12/126 (2017): 53.

³⁴⁹ TTK m. 780/2,3 “Karekod ile a) Çek hesabı sahibinin adı, soyadı veya ticaret unvanı, b) Çek hesabı sahibinin tacir olması hâlinde, ticaret siciline tescil edilen yetkililerinin adı, soyadı veya ticaret unvanı, c) Çek hesabı sahibinin, çek hesabı bulunan toplam banka sayısı, d) Çek hesabı sahibine ait bankalara ibraz edilmemiş çek adedi ve tutarı, e) Düzenlenerek bankalara teslim edilen çeklerin adedi ve tutarı, f) Son beş yıl içerisinde ibrazında ödenen çeklerin adedi ve tutarı, g) İbraz edilen ilk çekin ibraz tarihi, h) İbraz edilen son çekin ibraz tarihi, ı) İbrazında ödenen son çekin ibraz tarihi, i) Son beş yılda karşılıksızdır işlemi gören ve halen ödenmemiş çeklerin adedi ve tutarları, j) Son beş yılda karşılıksızdır işlemi gören ve sonradan ödenen çeklerin adedi ve tutarı, k) Son beş yılda karşılıksızdır işlemi gören son çekin ibraz tarihi, l) Çek hesabı sahibi hakkında çek hesabı açma yasağı bulunup bulunmadığı, varsa yasaklama kararının tarihi, m) Her bir çek yaprağı ile ilgili olarak tedbir kaydı olup olmadığı, n)

çekle ve çek ilişkisinde yer alan şahıslarla ilgili bilgilere şeffaflık ilkesinin bir gereği olarak erişimlere imkân tanınması, sonuç olarak da karşılıksız çekin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır³⁵⁰. Çeklerde “karekod” bulunma zorunluluğunun getirilmesi sonucunda artık bankalarca bastırılan matbu çek yaprakları kullanılmadan çek düzenlenemeyecektir³⁵¹. Yabancı bankalar tarafından bastırılan çeklerde karekodun bulunmaması ise çekin geçersizliğine yol açmayacaktır (TTK m. 781/4).

Poliçe ve bonolarda olduğu gibi çeklerde de birtakım alternatif zorunlu unsurlar bulunmaktadır. Kanun koyucu bu unsurların çek üzerinde yer almadığı durumlarda Kanun’da belirtilen alternatif durumların var olup olmadığı araştırılacaktır (TTK m. 781/2,3). Söz konusu eksiklik, alternatif unsurların da bulunmaması nedeniyle hâlâ tamamlanamıyorsa, bu halde düzenlenen senet, çek vasfını kazanamaz ve kambiyo senedi olarak nitelendirilemez.

Birinci alternatif zorunlu unsur düzenleme yeridir (TTK m. 780/1-e). Çekte, çekin düzenlendiği yerin gösterilmiş olması gerekir. Ancak çekte düzenleme yeri açıkça ve ayrıca gösterilmemiş ise düzenleyenin adının yanında yazılı olan yer düzenleme yeridir (TTK m. 781/3). Burada da bir yer adı yazmıyorsa senet çek vasfını kazanamaz (TTK m. 781/1). Bu noktada çekler adi havale niteliğinde sayılmaktadır³⁵². Bu senet muhatap bankaya ibraz edilip karşılıksız çıksa dahi çek vasfında olmadığından karşılıksız çek olarak nitelendirilmeyecek, ayrıca kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip prosedürü de işletilemeyecektir³⁵³. Bu açıklamalar dışında poliçe ve bonoya ilişkin “düzenleme yeri” ile ilgili olarak yukarıdaki başlıkta³⁵⁴ yaptığımız açıklamalar çek hakkında da geçerlidir.

Çek hesabı sahibi tacirse, iflasına karar verilip verilmediği, iflasına karar verilmişse kararın tarihi, çek hesabı sahibi ya da cirantanın rızası aranmaksızın üçüncü kişilerin erişimine sunulur.

Belirtilen verilere ulaşılmasını sağlayacak karekod okutma ve bilgi paylaşım sistemi 5411 sayılı Kanunun ek 1 inci madde hükmü uyarınca kurulan Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi tarafından oluşturulur. Risk Merkezi sistemdeki verileri, 5411 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin on birinci fıkrası uyarınca bilgi alışverişini gerçekleştirdiği şirket ile paylaşmaya yetkilidir. Bu yetki kullanıldığı takdirde sistem bilgilerin paylaşıldığı şirket nezdinde kurulabilir.”

³⁵⁰ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 319; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 205-206.

³⁵¹ Narbay ve Güney, “Çekte Şekil Şartları”, 53.

³⁵² Moroğlu, *Düzenleme Yeri*, 520; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 318; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 281.

³⁵³ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 278.

³⁵⁴ Detaylı açıklama için Bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A-1-a-aa”da yer alan açıklamalar.

İkinci alternatif zorunlu unsur ödeme yeridir (TTK m. 780/1-d). Ödeme yeri çek üzerinde gösterilmelidir. Ancak çekte ödeme yeri açık bir şekilde gösterilmemişse muhatabın ticaret unvanı yanında yazılı olan yer aynı zamanda ödeme yeri olarak kabul edilir. Muhatabın ticaret unvanı yanında birden fazla yer adı varsa çekin ödeme yeri ilk gösterilen yer olarak kabul edilir³⁵⁵. Muhatabın ticaret unvanının yanında hiçbir yer gösterilmemiş ise çek geçersiz olmaz. Zira bu durumda kanun koyucu muhatap bankanın merkezinin bulunduğu yerde çekin ödeneceğini belirtmiştir (TTK m. 781/2). Muhatap bankanın merkezinin bulunduğu yer ise ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş olan esas sözleşmesinden kolaylıkla tespit edilebilir³⁵⁶. Bu nedenle öğretide çekin ödeme yerinin ihtiyari unsur olduğu dahi kabul edilmektedir. Çekin nerede ödeneceğinin idari bir birim olarak gösterilmesi yeterli olup, ayrıca muhatabın adresinin de belirtilmesi gerekmez³⁵⁷.

Çekin zorunlu ve alternatif zorunlu unsurları dışında ihtiyari unsurları da bulunmaktadır. İhtiyari unsurlar, çekte bulunması zorunlu olmayan ve bu bakımdan eksikliği senedin çek ve kambiyo senedi niteliğine herhangi bir şekilde etki etmeyen koşullardır. Çekte bulunması isteğe bağlı olan ihtiyari unsurlardan bazıları açıkça Kanun'da belirtilmişken bazıları ise tamamen uygulamadan gelmektedir. Kanunda düzenlenen isteğe bağlı unsurlar “lehtar (TTK m. 785/1)” kaydı, “menfi emre (TTK m. 780/1-b)” kaydı, “hamiline (TTK m. 785/1-c)” kaydı, “yerleşim yeri (TTK m. 787)” kaydı, “aynen ödeme (TTK m. 802/3)” kaydı, “çekin bir bankaya ödeneceği (TTK m. 804/1,2)” kaydı, “protestodan muafiyet (TTK m. 818/1/i, 722)” kaydı, “hesaben ödeme (TTK m. 805)” kaydı, “aval (TTK m. 794/1,2)” kaydıyken, Kanun'da düzenlenmeyen isteğe bağlı unsurlar “provizyon” kaydı, “ihbar” kaydı, “yetki” kaydı, “tahkim” kaydı, “teminat” kaydı, “teyit” veya “vize” kaydı örnek olarak verilebilir³⁵⁸. Çeklerde zorunlu, alternatif zorunlu ve ihtiyari unsurların dışında bir de tamamlayıcı unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar Çek K m. 2/7'de³⁵⁹ yer almaktadır. Ancak Çek K m. 2/9'da bir çekin TTK'da

³⁵⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 229; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 70; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 356; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 280; Bono ve poliçede belirtildiği şekliyle aksi görüşte, Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 281.

³⁵⁶ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 282; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 291.

³⁵⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 229; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 70; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 356; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 280; Bono ve poliçede belirtildiği şekliyle aksi görüşte, Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 281.

³⁵⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 238-239; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 299-309; Uyar, Uyar ve Uyar, *Kambiyo Senetleri*, 76-83; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 362-363; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 298-311.

³⁵⁹ ÇK m. 2/7 “Çek defterinin her bir yaprağına; a) Çek hesabının numarası, b) Çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı, c) Çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadı, tüzel kişinin adı, ç) Çek hesabı

belirtilen zorunlu unsurları taşıması halinde geçerliliğinin Çek K m. 2/7'deki unsurların eksikliğinden etkilenmeyeceği ve bu eksikliğin çekin kambiyo senedi vasfını kazanmasını engellememeyeceği belirtilmiştir. Bu nedenle ÇK m. 2/7' de sayılan unsurların zorunlu unsur olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Anılan kayıtlar ancak “tamamlayıcı unsur” olarak nitelendirilmektedir³⁶⁰.

b. Alacaklının Takip Hakkının Bulunmaması

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan bir takipte beş günlük özel şikâyet süresinin uygulanacağı bir diğer şikâyet sebebi ise alacaklının takip hakkının bulunmamasıdır. Genel anlamıyla kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, alacaklının takibe koyduğu bu kambiyo senedi bakımından takip hakkının bulunması, kambiyo senedini elinde bulunduran kişi olarak meşru hamil olmasını ve kendisinden önce gelen senet borçlularına karşı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapabilme etkisini haiz olmayı ifade eder³⁶¹. Kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip yapılabilmek için alacaklının takip hakkının bulunması gerekir. Takip hakkı olmayan kişi tarafından, kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip yapılması halinde icra müdürü bu takip talebini reddetmelidir. Reddetmeyip borçluya ödeme emri gönderirse borçlu bu işleme karşı beş gün içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir (İİK m.170/a). İcra mahkemesi ayrıca süresinde başka nedenlerle yapılmış olan şikâyet veya itiraz nedeniyle kendisine intikal eden işlerde alacaklının kambiyo hukuku gereğince takip hakkına sahip olup olmadığını da re'sen nazara alır (İİK m. 170/a, f. 2)³⁶².

Alacaklının takip hakkının bulunması için, elinde bulundurduğu kambiyo senedinin yetkili (meşru) hamili olması, borçlunun da senet nedeniyle sorumlu olan kişilerden olması gerekir. Bununla birlikte alacaklı takip başlatmadan önce alacağını alabilmek için poliçe ve bonoda vadede veya vadeyi izleyen iki iş günü içinde (bkz. TTK m. 708, ayrıca bkz. TTK m. 704), çekte ise Kanun'da öngörülen ibraz süreleri içinde (Bu süreler için bkz. TTK m. 796) kambiyo senedini poliçede kabul etmiş muhataba, bonoda

sahibi gerçek veya tüzel kişinin vergi kimlik numarası, d) Çekin basıldığı tarih, e) Çek hesabı sahibi gerçek kişi ise Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası; tüzel kişilerde ise varsa Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarası, f) Çek hesabı sahibi ile düzenleyenin farklı kişiler olması hâlinde, ayrıca düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, yazılır”.

³⁶⁰ Ülgen vd. Kıymetli Evrak, 299.

³⁶¹ Basım, Şikâyet, 92.

³⁶² Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, A-2-c”de yer alan açıklamalar.

düzenleyene, çekte ise muhatap bankaya ibraz etmelidir. Bu şartları sağlamasına rağmen senetten kaynaklı olarak kendisine bir ödeme yapılmamış ise alacaklı takip talebinde bulunabilir. Yetkili hamil olmak için bu şartların sağlanmış olması gerekir. Bunlara ilişkin detaylı açıklamalar aşağıda sırasıyla yapılacaktır.

ba. Alacaklının Yetkili (Meşru) Hamil Olmaması

Kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte “lehtar”, “senet bedelini ödemiş düzenleyen”³⁶³, “senedin hamili”, “senet bedelini ödemiş ciranta”, “senet bedelini ödemiş avalist” ve “bono ve poliçelerde araya girme suretiyle ödeme yapan kişi” takip hakkına sahiptir³⁶⁴.

Kambiyo senedi düzenlenip alacaklıya verildikten sonra, senet hiç el değiştirmemişse, senedi lehtar olarak elinde bulunduran kişi, senedin yetkili hamili olacaktır. Fakat senet düzenlenip lehtara verildikten sonra, kambiyo senedi tedavüle konulmuşsa, bu durumda kambiyo senedinde, senedi elinde bulunduran son kişinin meşru hamil olup olmadığı, senedin türüne göre (nama, emre ya da hamiline) senedin usulüne uygun olarak devredilip devredilmediğine bakılarak tespit edilir³⁶⁵.

Hamilin senette yazan hakkı talep etmeye yetkisi olup olmadığı ve borçlunun kime ifada bulunması gerektiği, senedin devir şekline bağlı olarak değişmektedir. Bu sebeple de öncelikle devir şekillerine göre kıymetli evrakı açıklamakta fayda vardır. Devir şekillerine göre kıymetli evrak üçe ayrılır ve bunlar; nama, emre ve hamile (hamiline) yazılı kıymetli evrak şeklindedir³⁶⁶.

Nama yazılı senet, “nama yazılı kıymetli evrak” ve “eksik nama yazılı kıymetli evrak” olmak üzere ikiye ayrılır³⁶⁷. Nama yazılı kıymetli evrak belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evraktır (TTK m. 654). Bir başka deyişle, bir kişinin adına

³⁶³ Bonoda düzenleyen zaten nihai borçlu olduğu için onun senede dayalı olarak alacaklı olarak takip hakkı da olmaz. Burada düzenleyenden kastedilen poliçede kendisine başvuran kişiye karşı ödeme yapmış olan düzenleyendir. Bu durumda düzenleyen kabul etmiş olan muhatap ya da onun avalistine başvurabilir.

³⁶⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 109-128; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 377; Muşul, *Şikâyet*, 283; Basım, “Şikâyet”, 93.

³⁶⁵ Kuru, *El Kitabı*, 765, Öztan, *Kıymetli Evrak*, 109-128; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 377; Muşul, *Şikâyet*, 283; Basım, “Şikâyet”, 93.

³⁶⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 39; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 63; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 69-70.

³⁶⁷ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 63.

düzenlenmiş olup da “*emre*” kaydını içermeyen ve kanunen de emre sayılmayan senetler ile kanunen emre yazılı senetlerde ise senet üzerine açıkça “*emre olmadığı*” ya da “*nama yazılı olduğu*” belirtilen senetler nama yazılı kıymetli evrak sayılır. Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı kıymetli evrak olarak nitelendirilmekle birlikte, bu senetler, menfi emre kaydını içermesi halinde nama yazılı kıymetli evrak haline gelir (TTK m. 681/2, m. 778/1-a, m. 818/1-d)³⁶⁸. Menfi emre kaydına “*namadır*”, “*emre değildir*”, “*rekta*”, “*nama yazılıdır*” gibi kayıtlar örnek verilebilir³⁶⁹. Nama yazılı kıymetli evrak, diğer tüm kıymetli evraklar gibi tedavül yeteneğine sahiptir ve devrinin gerçekleşebilmesi için yazılı devir (temlik) beyanı ve senedin zilyetliğinin nakli gerekmektedir (TTK m. 647/1,2). Temlik beyanı sadece nama yazılı evraka özgü devir beyandır. Bu beyan senette yer alabileceği gibi senede eklenen senedin dışında ayrı bir belgede de yer alabilir (TTK m. 647/2 son cümle). Bu durumda nama yazılı senette yetkili hamil sıfatı senet üzerine devir beyanı yazılmışsa senedi elinde bulunduran kişidedir. Eğer devir beyanı başka bir belgeye yazılmışsa hem temlikname hem de senedi elinde bulunduran kişi yetkili hamil olur. Nama yazılı kıymetli evrakta alacaklının hakkını borçluya karşı ileri sürebilmesi için senedi borçluya ibraz etmeli ve ayrıca senette adı yazan kişi veya onun hukuki halefi olduğunu ispatlamalıdır (TTK m. 655/1). Hukuki halefiyet ise ayrı bir belge üzerinde (temlikname) gerçekleştirilen alacağın temliki, miras ve mirasın intikali gibi durumlarda karşımıza çıkabilir³⁷⁰. Bu husus ispat edilmediği halde ödeme yapan borçlu, senedin gerçek sahibi olduğunu ispat eden bir üçüncü kişiye karşı borcundan kurtulmuş olmaz (TTK m. 655/2).

Eksik nama yazılı kıymetli evrak ise, borçlunun nama yazılı kıymetli evrak üzerine, senedin tedavülünden önce yazılı kayıt koyarak, senet bedelini her hamile ödemek hakkını saklı tuttuğu senetlerdir (TTK m. 656). Başka bir deyişle borçlu senedi ibraz eden her hamile meşru hamillğin ispatlanmasına gerek kalmaksızın senet bedelini ödeme yaparak borcundan kurtulma hakkını saklı tutmuş ise iyiniyetle yapacağı ödeme sonucunda borcundan geçerli bir şekilde kurtulmuş olur³⁷¹. Poliçe ve bono eksik nama

³⁶⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 40; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 71; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 31; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 57-58.

³⁶⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 41; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 30; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 58; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 75; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 39.

³⁷⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 41; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 32; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 73; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 41.

³⁷¹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 42; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 68.

yazılı olarak düzenlenebilirken çek eksik nama yazılı olarak düzenlenemez. Çünkü çekte borçlunun çeki ibraz eden her hamile ödeme hakkını saklı tutması çeki eksik nama yazılı hale getirmez artık bu çek hamile yazılı çek olarak geçerlilik kazanır (TTK m. 656/1, c. son).

Emre yazılı olan veya kanunen emre yazılı sayılan bir kıymetli evrak ise TTK m. 824 gereğince “*emre yazılı senet*”tir. Buna göre bir kıymetli evrakın emre yazılı senet olarak kabul edilebilmesi için ya senette lehine düzenlenen kişinin adından sonra onun emrine kaydı yer almalıdır ya da bu yönde açıkça emre yazılı kaydı yer almasa dahi söz konusu kıymetli evrakın kanunda emre yazılı kıymetli evraktan sayılması gerekir³⁷². Poliçe, bono ve çek kanunen emre yazılı senet niteliğindedir (TTK m. 681/1, m. 778/1-a, m. 818/1-d). Emre yazılı kıymetli evrakın devri ciro edilmiş olan senedin zilyetliğinin geçirilmesi yoluyla olur (TTK m. 648/2).

Kambiyo senedinin “*emre yazılı senet*” olarak düzenlendiği hallerde, senetten doğan hakkın devri, ciro ve zilyetliğin nakli ile sağlanır. (TTK m. 681/1). Emre yazılı bir kambiyo senedi lehtara verildikten sonra ciro edilmişse kopuk olmayan ciro zincirine göre senet kendisine en son ciro edilen kişi, senedin yetkili hamili olarak kabul edilir (TTK m. 685, m. 778/1-a, m. 818/1-d)³⁷³. Ciro zincirinin kopuk olmasıyla kastedilen, düzenli ve birbirine bağlı cironun olmamasıdır³⁷⁴. Ciro zincirinin düzenli olmaması halinde senedi elinde bulunduran yetkili hamil olamayacağından takip talebinde de bulunamaz (TTK m. 686/1, m. 778/1-a, m. 790). Zira düzgün bir ciro zinciri ile senedi elinde bulundurmadağı halde bu kişinin alacaklı sıfatı ile icra takip talebinde bulunması ve bunun üzerine icra takibi başlatılmış olması, İİK’da özel bir şikâyet sebebi olarak öngörülmüştür.

Kambiyo senedinde birden fazla kişi lehtar olarak gösterilmiş olabilir. Bu durum iki şekilde olabilir. Birincisi birden fazla kişinin senette alternatifli, örneğin “*A veya B’ye ödeyiniz*” şeklinde gösterilmesi hali olup bu senedin geçerli olup olmayacağı doktrinde³⁷⁵ tartışmalıdır. Bu senedi geçerli kabul edenler senette lehtar gösterilenlerden her birinin,

³⁷² Öztan, *Kıymetli Evrak*, 43; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 35; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 61; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 44.

³⁷³ Kuru, *El Kitabı*, 763; Öztan, *Kıymetli Evrak*, 109-128; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 171-180; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 215-222; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 32-33; Dörenisa, “İcra Müdürü”, 145.

³⁷⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 109-128; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 171-180; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 220-222; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 34.

³⁷⁵ Fırat Öztan, “Ticari Senetlerde Birden Fazla Lehtar Gösterilmesi”, *Batider*, 9/4 (1978):1022 vd; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 85.

senette yazılı hakkı tek başına diğerlerinden bağımsız olarak kullanabileceğini kabul etmektedir³⁷⁶.

İkinci durum ise birden fazla kişi senette birlikte, örneğin “*A ve B’ye ödeyiniz.*” şeklinde gösterilmesi halidir. Uygulamada birden fazla lehtarın olduğu senetler genellikle bu şekilde gösterilmiştir. Bu durumda her bir lehtar ancak kendi payı oranında yetkili hamil olabilecektir^{377 378}. Lehtarlar bu şekildeki bir senedi müştereken imzalarıyla ciro ederlerse müteselsilen sorumlu olurlar³⁷⁹. Yargıtay birden fazla kişinin lehtar olarak yer aldığı bir senette sadece bir lehtarın ciro yapması halini kısmi ciro olarak kabul etmekte olup bu ciroyu batıl saymaktadır³⁸⁰.

Kambiyo senetlerinin kanunen emre yazılı kıymetli evrak sınıfında yer almaları nedeniyle devirlerinde önemli role sahip olan cironun ve ciro türlerinin detaylı olarak açıklanmasında fayda vardır.

Ciro, emre yazılı kıymetli evraklarda senetten doğan hakları bir başka şahsa devir, rehin ve bu hakların tahsilini sağlamak amacıyla senet hamilinin yazı ile tespit ve imzasıyla teyit ettiği devir beyanıdır³⁸¹. Bir başka deyişle ciro; hamil olan cirantanın senedin içerdiği alacağın ciro ettiği kişiye ödenmesi talimatını verdiği, ciro edilen kimsenin de aynı talimata sahip bulunduğunu belirten ve senetle birlikte senedin içerdiği

³⁷⁶ Talih Uyar, “İcra Hukukunda Bono’nun (Emre Muharrer Senet’in) Geçerlilik Koşulları”, *TBB Dergisi*, 74, (2008): 300.

³⁷⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 158; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 167; Basım, Şikâyet, 93.

³⁷⁸ “Takip dayanağı bonoda iki lehtar vardır. Takibi yapan ise lehtarlardan birisidir. Münferit istek bakımından alacaklılar arasındaki ilişkiyi düzenleyen TTK’nda bir hüküm bulunmadığı gibi, BK’nda dahi açıklayıcı bir hüküm yoktur. Alacaklılar arasında teselsül ifade eden bir kayıt da bulunmadığından BK’nun 148. maddesi de uygulanamaz. Bu durumda lehtarlardan birisi tek başına senetten doğan hakkın tamamını isteyemez. Yarısını dava ve takip etme hakkı vardır. Borçlu ödediği yarı bedel hakkında borcundan kurtulmuş olur. Yarı bedelin de ödendiği kanıtlanmadığından, takip konusu bono bedelinin yarısı yönünden itirazın kabulüne, yarısı yönünden de itirazın reddine karar vermek gerekirken itirazın tümünden reddine karar verilmesi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, 03/02/2003, E. 2003/216, K. 2004/1905, <https://app.e-uyar.com>, E.T. 29/04/2023.

³⁷⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 81; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 85.

³⁸⁰ “Somut olayda, takibe konu bononun İ.Hakkı Hür ve Güney Limited Şirketi lehine düzenlendiği, bono tedavüle sokulurken her iki lehtar tarafından cironun yapılması gerekirken, sadece lehtarlardan biri olan Güney Ltd.Şti. tarafından ciro edildiği görülmektedir. Bu durumda; TTK’nun 682/2. maddesinde belirtilen şekilde kısmi ciro yapılmış olmakla, yapılan bu ciro bätül olup, ciro silsilesi kopuktur. Takip dayanağı bonoya ilişkin olarak lehtarlardan birinin cirosu bulunmadığına göre, takip alacaklısı Mazlum Tekkuş yetkili hamil olarak değerlendirilemez.” Yarg. 12. HD, 04/12/2017, E. 2016/23998, K. 2017/15060, UYAP, E.T. 11/06/2023.

³⁸¹ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 102; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 219; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 315.

tüm hakları ciro edilene devreden beyandır³⁸². Emre yazılı kıymetli evraka özgü devir beyanı olan ciro, mutlaka senet üzerinde (ön yüzünde, arka yüzünde veya alonj denilen senet eklentisinde) yer almalıdır (TTK m. 683/1, m. 778/1-a, m. 818/1-d)³⁸³. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki poliçenin ön yüzüne hiçbir açıklama yapmadan muhatabın ve düzenleyenin imzası dışında bir imza atılmışsa, bonoda ise düzenleyenin imzası dışında atılan her imza bir aval şerhi olarak sayılır³⁸⁴.

Ciro, devralanın adı belirterek ve “ödeyiniz” sözcüğüne yer verilerek (tam ciro) ya da belirtilmeden sadece “ödeyiniz” sözcüğüne yer verilerek veya sadece imza atılarak (beyaz ciro- TTK m. 683/2) da yapılabilir. Ama her durumda da ciro edeninin imzasının bulunması zorunludur (TTK m. 683/1). Ciro, herhangi bir kayda ve şarta bağlanmamalı ve ciro edilen tarafından el ile imzalanmalıdır (TTK m. 756/1, m. 1526/1). Koşul veya kayıt yazılmışsa ciro geçerliliğini korur ancak koşul ya da kayıt yazılmamış sayılır (TTK m. 682/1). Bununla birlikte kambiyo senetlerinden kaynaklanan hak ancak senede bağlı olarak bir diğer ifade ile senetle birlikte devredilebileceğinden, kısmi ciro batıl kabul edilmiştir (TTK m. 682/2)³⁸⁵. Ciroda, ciro bedelini tahsil talebi, kabul ve ödemeye arz, protesto ve ihbar gibi hak ve yükümlülükler ciro edenden ciro edilene devredilmiş olur³⁸⁶. Ciro, hukuki niteliği itibarıyla çifte yetki veren tek taraflı bir hukuki işlemdir³⁸⁷. Buna göre ciro işlemi ile birlikte senet hamili, senet bedelini geçerli bir şekilde teslim alma yetkisine sahip olmakta, senet borçlusu ise senetteki borcunu ciro edilen kişiye geçerli olarak ödemeye izinli kılınmaktadır³⁸⁸.

Emre yazılı kıymetli evrakta meşru hamillik senet üzerinde şeklen de olsa düzgün bir ciro silsilesinin varlığı ile tespit edilebilir. Düzgün ciro zinciri ise senedin kendisine ciro edildiği kimsenin bir sonraki ciroyu yapan kişi olması demektir³⁸⁹. Düzgün bir ciro zincirinden bahsedebilmek için senedin ilk cirosu lehtar tarafından, sonraki cirolar ise

³⁸² Öztan, *Kıymetli Evrak*, 44; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 87.

³⁸³ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 44; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 36; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 45.

³⁸⁴ Firdevs Arslan, “Kambiyo Senetlerinde Aval”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6/1(2020): 101.

³⁸⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 108; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 102-108; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 174; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 120; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 228.

³⁸⁶ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 121; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 220-223.

³⁸⁷ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 102; Cironun hukuki niteliği ile ilgili muhtelif görüşler de vardır bunlar için bkz. Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 172.

³⁸⁸ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 174; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 121.

³⁸⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 44; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 88.

senet hamili tarafından yapılmalıdır³⁹⁰. Ciro yoluyla devrolan senette meşru hamilliğin tespiti için senet veya varsa alonj üzerinde inceleme yapılması yeterlidir. Borçlu, senedi kendisine ibraz eden hamilin senet üzerinde hamil olarak gösterilen kişi olduğunu ve bu hamilliğin lehtardan senedi ibraz eden kişiye kadar şeklen düzgün bir ciro silsilesi neticesinde kazanıldığını tespit ettiği takdirde hamile ödeme yaparak borcundan kesin bir şekilde kurtulabilir. O halde borçlu ciro zincirinin düzgün bir şekilde yapılıp yapılmadığını incelemekle yükümlüdür³⁹¹. Borçlunun borçtan kurtulabilmesi için senedi vadesi geldiğinde ve senedin yetkili hamili tarafından ibrazı karşılığında ödemesi gerekir. Ancak borçlu hile veya ağır kusurla hareket etmişse borçtan kurtulmuş sayılmaz (TTK m. 646/2). Ayrıca belirtelim ki ciro zinciri içerisinde sahte imzaların bulunması, ciro zincirini koparmaz, diğer imzaların geçerliliğini etkilemez (TTK m. 677).

Ciro yapılışındaki amaca göre temlik, tahsil ve rehin cirosu olmak üzere üçe ayrılır³⁹².

Temlik cirosu ile senedin içerdiği tüm haklar ciro edilene geçer fakat bu hakların devri için sadece ciro yapılması yeterli değildir; ayrıca senedin zilyetliğinin de ciro edilene devredilmesi gerekir (TTK m. 684/1)³⁹³. Temlik cirosu tam veya beyaz ciro şeklinde yapılabilir³⁹⁴. Tam ciro senedin ciro edildiği kimsenin isminin yazıldığı ve ciro eden tarafından imzalandığı ciro türüdür³⁹⁵. Tam ciro sonucunda kambiyo senedi elinde bulunan ciro edilen kişi senedin yetkili hamili halini alır ve senetten doğan hakkı talep edebilir. Beyaz ciro ise ciro edilenin adı yazılmadan sadece “ödeyiniz” ibaresi veya bu ifade dahi yazılmadan yalnızca senedin imzalanıp, ciro edilene teslim edilmesi ile yapılan cirodur (TTK m. 683/2)³⁹⁶. Beyaz ciro, senedin hamiline yazılmış gibi tedavülüne imkan verir. Yani senedin beyaz ciroyla devri üzerine senedi elinde bulunduran hamil yetkili hamil sayılır ve senetten doğan hakları talep edebilir (TTK m. 684/2-c)³⁹⁷. Temlik

³⁹⁰ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 176; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 220.

³⁹¹ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 121; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 219.

³⁹² Öztan, *Kıymetli Evrak*, 44; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 111.

³⁹³ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 111; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 196; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 181-183.

³⁹⁴ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 196; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 181.

³⁹⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 109; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 111; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 196; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 181; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 123; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 232.

³⁹⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 109; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 111; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 197; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 182; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 123; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 233.

³⁹⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 110; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 197; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 183.

cirosunun temlik, teşhis ve teminat olmak üzere üç fonksiyonu vardır³⁹⁸. Temlik fonksiyonundan kastedilen ciro ile sadece senetten doğan hakların geçmesi, devreden haklarının geçmemesidir. Teşhis fonksiyonu ise ciro ile senette şeklen dahi olsa kimin hak sahibi olduğunun anlaşılmasıdır. Emre yazılı senetlerde, ciro sayesinde borçlu ciro zincirini inceleyerek ödeme talebinde bulunan kişinin şeklen yetkili (meşru) hak sahibi olup olmadığını anlar ve ona göre ödeme yapar. Son olarak teminat fonksiyonu ile anlaşılması gereken ise cirantanın senedin kabul edilmemesi ve ödenmemesinden sorumlu olmasıdır³⁹⁹.

Rehin cirosunda amaç, senedin içerdiği alacak üzerinde rehin hakkı kurmaktır⁴⁰⁰. Rehin cirosunda ciro; “*bedeli teminattır*”, “*bedeli rehindir*” ya da buna benzer herhangi bir kaydı içerir (TTK m. 689/1). Senedi rehin cirosuyla elinde bulunduran hamil senedin ödenmek üzere ibrazı, ödememe halinde ödememe protestosu çekmek gibi senedin tahsili için gereken senetten doğan tüm hakları kullanabilir. Ayrıca hamil senedi rehin cirosuyla devreden ciranta dışındaki diğer borçlulara karşı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip de başlatabilir⁴⁰¹. Çekte vade olmadığından ve ödeme için ibraz sürelerinin uzun olmamasından dolayı rehin cirosu yapılamaz⁴⁰². Ayrıca TTK m. 818 poliçenin tahsil cirosuna ilişkin hükümlerine atıf yapmışken rehin cirosuna herhangi bir atıf yapmaması da çeklerde rehin cirosunun mümkün olmadığını gösterir. Dolayısıyla çek, rehin cirosuyla hamilin elinde bulunursa söz konusu ciro geçersiz olduğundan hamilin takip hakkının da bulunmadığı sonucuna varılacaktır⁴⁰³. Rehin cirosuyla devralınan senetteki hak devredilemeyeceğinden rehin cirosunun temlik fonksiyonu yoktur. Senedi rehin cirosuyla elinde bulunduran hamil, bu sıfatı ile asli borçludan senet bedelini talep hakkına sahip olduğundan rehin cirosunun teşhis fonksiyonu bulunmaktadır. Rehin cirosunun teminat

³⁹⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 109-110; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 111; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 196; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 181-183; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 236.

³⁹⁹ Temlik cirosunun üç fonksiyonu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Öztan, *Kıymetli Evrak*, 111-116; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 112; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 182; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 237-238.

⁴⁰⁰ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 116; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 185.

⁴⁰¹ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 112-113; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 246; Yardım, *Kambiyo Senetlerine Özgü*, 36.

⁴⁰² Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 363; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 247; Yardım, “*Kambiyo Senetlerine Özgü*”, 36.

⁴⁰³ Efe Direnisa, “*İcra Müdürü*”, 146.

fonksiyonu ise tartışmalıdır⁴⁰⁴. Öğretide her iki yönde de görüşler vardır⁴⁰⁵. Yargıtay ise rehin cirosunun teminat işlevinin olmadığı yönünde içtihatlar vermiştir⁴⁰⁶.

Tahsil cirosu ise senet bedelinin bir başka kişi tarafından tahsil edilebilmesini sağlamak amacıyla yapılan ciro türüdür (TTK m. 688). Tahsil cirosunda ciro “*bedeli tahsil içindir*”, “*vekaleten*” ya da bedelin başkası adına kabul edileceğini belirten bir şerhi ya da sadece vekil etmeyi ifade eden bir kaydı içerir (TTK m. 688/1)⁴⁰⁷. Tahsil cirosu yapan ciranta, hamilden kendi namına ve hesabına senet bedelinin tahsilini istemektedir. Tahsil cirosu ile senedi elinde bulunduran hamil, ödeme için ibraz, ödememe halinde ödememe protestosu çekmek gibi senedin tahsili için gereken tüm işlemleri yapar⁴⁰⁸. Hemen belirtelim ki, senet bedelinin ödenmemesi halinde hamil müracaat borçlusu olarak kambiyo senedini kendisine tahsil cirosu ile devreden cirantaya başvuramaz, ancak senedi kendisine tahsil cirosu ile devreden cirantadan önce gelen müracaat borçlularına ve keşideciye karşı borcun ödenmesi için başvuruda bulunabilir, kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip başlatabilir⁴⁰⁹. O halde hamilin senedi kendisine ciro eden cirantaya karşı başvuru hakkının olmamasından ötürü tahsil cirosunun teminat fonksiyonunun olmadığı sonucu çıkarılabilir. Ayrıca tahsil cirosuyla sadece temsil yetkisi verildiği için, yapılan bu cironun temlik fonksiyonu da yoktur. Tahsil cirosunun tek fonksiyonu teşhistir. Burada teşhis edilen olgu, senedi elinde bulunduran kişinin cirantanın temsilcisi sıfatına sahip olduğudur⁴¹⁰.

Hamiline yazılı kıymetli evrak ise senedin metninden veya şeklinden hamili kim ise o kişinin hak sahibi olduğu anlaşılan kıymetli evrak türüdür (TTK m. 658/1). O halde hamiline yazılı kıymetli evraktan bahsedebilmek için ya açıkça senet metninde o senedin hamiline yazılı olduğunun gösterilmesi ya da senet metninde açıkça ifade edilmiş olmasa

⁴⁰⁴ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 118; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 249

⁴⁰⁵ Olumlu görüşte olanlar için bkz. Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 216; olumsuz görüşte olanlar için bkz. Öztan, *Kıymetli Evrak*, 121.

⁴⁰⁶ “Bonuyu rehin cirosuyla elinde bulunduran kişi kendi cirantasına karşı kambiyo senetlerine özgü takip yapamaz” YHGK, 16/02/1972, E. 1970/962, K. 1972/104, <https://legalbank.net>, E.T. 24/04/2023; YHGK, 11/10/1969, E. 1969/727, K. 1970/749, (Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 162. Dn.) YHGK, 10/11/2022, E. 2020/(19)11-329, K. 2022/1490, UYAP, 04/05/2023.

⁴⁰⁷ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 183; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 239.

⁴⁰⁸ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 120; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 209; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 184; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 240.

⁴⁰⁹ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 362; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 211; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 241; Yardım, *Kambiyo Senetlerine Özgü*, 36.

⁴¹⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 117-118; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 120; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 183-184; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 241.

da senedin şeklinden hamiline yazılı olduğu sonucuna ulaşılması gerekir⁴¹¹. Hamiline kaydı ile ilgili Kanun'da belirli bir şekil şartı öngörülmemiştir. Ancak kambiyo senetlerinden sadece çek hamiline yazılı olarak düzenlenebilir, poliçe veya bono ise hamiline düzenlenemez. Çünkü Kanun'da poliçe ve bono bakımından lehtar, mutlak zorunlu unsurlar arasında sayılmıştır. Hamiline yazılı kıymetli evrak devri en kolay kıymetli evrak türüdür. Senedin sadece zilyetliğinin devralana geçirilmiş olması devrin gerçekleşmiş olması için gerekli ve yeterlidir (TTK m. 647/1). O halde hamiline yazılı kıymetli evrakta meşru hamilliğin tespiti için sadece senedin zilyedi olmak kâfidir⁴¹². Ancak her durumda senet zilyedine ödeme yapmak borçtan kurtulmaya yol açmayabilir. Borçlunun geçerli bir ödeme yapması ve borcundan kesin bir şekilde kurtulabilmesi için, ödemenin “*ibraz süreleri içinde yapılan ödeme talebi üzerine*”, ibraz karşılığında ve son olarak hile veya ağır kusur bulunmaksızın yapılması gereklidir (TTK m. 646/2). Buna ilaveten hamiline yazılı kıymetli evrakta mahkeme kararıyla ödemedен menedilen borçlunun yapmış olduğu ödeme de geçerli değildir (TTK m. 658/2). Hamiline yazılı kıymetli evrakın, uygulamada aslında gerekli olmadığı halde ciro ve teslim yolu ile de devredildiği görülmektedir. Bu durumda hamile yazılı kıymetli evrakın ciro su, geçerli bir cironun hüküm ve sonuçlarını doğurur ancak bu ciro sadece devri gösteren bir ispat aracı anlamında olup hakkı devredici bir fonksiyonu yoktur⁴¹³. Bu sebeple de bu ciroya rağmen senedin devir biçimi değişmez ve yapılan bu ciro, hamiline yazılı kıymetli evrakı, emre yazılı kıymetli evrak haline getirmez. Yapılan bu ciro, yalnızca cirantanın, müracaat hakkı kapsamında sorumlu olmasına vesile olur (TTK m. 791). O halde hamiline yazılı kıymetli evrakta hak sahipliği senedi elinde bulundurmakla tesis edildiğinden, böyle bir cironun ayrıca hak sahipliğini teşhis fonksiyonu bulunmamaktadır. Bir diğer ifade ile senet, hamile yazılı kıymetli evrak olarak varlığını sürdürür ve kural olarak senedi elinde bulunduran kişi yetkili (meşru) hamildir⁴¹⁴.

Başvuru hakkı kapsamında kendisine başvurulana ve bu sebeple de senet bedelini ödemiş kimseye “ciranta” denilir⁴¹⁵. Kambiyo senedinin bedelini ödemiş olan ciranta

⁴¹¹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 48; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 38; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 105; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 82; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 49.

⁴¹² Öztan, *Kıymetli Evrak*, 49; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 39; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 105; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 83; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 63; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 108.

⁴¹³ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 38.

⁴¹⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 49; Seven Vural, “Hamiline Yazılı Çekte Ciranta Tarafından Konan Bedeli Teminattır Kaydının Hukuki Sonucu”, *DEÜHFD*, 5/2 (2003): 149-150.

⁴¹⁵ Kuru, *El Kitabı*, 114.

(poliçede muhatap kabul etmemiş veya ödememişse) düzenleyene, kendisinden önceki cirantalara varsa bunlar lehine aval verenlerle senet borçlusunun yetkisiz temsilcisine karşı takip başlatmakta yetkilidir⁴¹⁶. Buna ek olarak ciranta, ciro zincirinde kendisinden önce gelen cirantalara karşı takip başlatabilirken sonra gelenlere karşı takip başlatamaz (TTK m. 726).

Aval TTK’ da 700 ve 702 maddeleri arasında düzenlenen, senet borcunun ödenmesini kısmen veya tamamen teminat altına alan kambiyo senetlerine özgü bir tür kefalettir⁴¹⁷. Aval beyanının senet üzerine veya alonj üzerine yazılması gerekir (TTK m. 700/1). Aval veren kişi (avalist) kimin için borç altına girmeyi taahhüt etmişse tıpkı onun gibi sorumlu olur (TTK m. 702/1). Örneğin muhatap için aval vermişse muhatap gibi sorumlu olunur ve avalist muhatapla aynı şartlar altında borcu ödemekle yükümlüdür. Başka bir ifadeyle borçlu açısından borcun ödenmesi için protesto çekilmesi gerekiyorsa onun lehine aval veren için de protesto çekilmelidir. Aval, senet ile borç altına girmiş düzenleyen, muhatap ve ciranta lehine verilebilir. Ayrıca aval verebilecek kimse, senette imzası bulunan kişiler olabileceği gibi, daha önce ciro zincirinde hiç yer almamış olan üçüncü şahıslar da olabilir (TTK m. 700/2). Aval veren kişinin, kambiyo senedinden kaynaklanan borcu ödemesi halinde, bu kişi lehine aval verdiği kişiye ve ona karşı senet dolayısıyla sorumlu olan kişilere karşı senetten doğan haklara sahip olur (TTK m. 702/3). Bu durumda aval veren TTK m. 726’da yer alan alacak kalemlerini lehine aval verdiği kişiden ve ona karşı senet dolayısıyla sorumlu olan diğer kişilerden isteyebilir. Aval verenin alacağını kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip şeklinde de tahsil edebilmesi mümkündür⁴¹⁸.

Araya girme suretiyle ödeme ise TTK m. 734-742 arasında düzenlenmektedir. Hamil başvuru borçlularına karşı başvuru hakkının doğması halinde senet alacağının ödenmesi için başvurabilir. Ancak gerek alacaklıya ödenecek muhtelif masraf ve yüzdelerin borç miktarını aşması gerek borçlunun ticari itibarının sarsılması ihtimali

⁴¹⁶ Basım, Şikâyet, 116-117.

⁴¹⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 161; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 175; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 218; Kefalet ve aval arasındaki farklara ilişkin detaylı açıklama için bkz. Jale Güral, “Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8/3(1951): 435-478; Mehmet Çelebi Can “Türk Borçlar Kanunu’nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği - Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21/3(2017): 47-48; Arslan, “Aval”, 95-96.

⁴¹⁸ Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 33; Basım, “Şikâyet”, 120.

nedeniyle borç araya girmek suretiyle de ödenebilir⁴¹⁹. Araya girme suretiyle ödeme sadece müracaat borçluları için söz konusudur (TTK m.734/1). Araya girme suretiyle ödeme yapılması halinde hamilin senetten doğan talep hakkı son bulurken ödeme yapan kişi nezdinde ise TTK m. 742 gereğince bir talep hakkı doğar. Bu durumda araya girme suretiyle ödeme yapan kişi, lehine ödeme yaptığı kişiden ve senetten dolayı ona karşı sorumlu olan kişilerden senetten doğan hakları talep edebilir (TTK m. 742/1). Ayrıca araya girme suretiyle ödeme yapan kişinin alacağını kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip şeklinde de tahsil edebilmesi de mümkündür⁴²⁰

Ezcümle kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip talebini alan icra memuru ödeme emri düzenlemeden önce senedin kambiyo senedi olup olmadığına bakması gerektiği gibi ayrıca yukarıda yaptığımız açıklamalar gereğince senet hamilinin yetkili hamil olup olmadığını da tespit etmeli, hamilin yetkili hamil olmadığını anlaşılmaması halinde takip talebini reddetmelidir. İcra memuru alacaklının takip hakkı olmamasına rağmen ödeme emri düzenlerse borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş günlük süre içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir (TTK m. 170/a atfıyla 168/1-3). İcra mahkemesi İİK m. 170/a/2 gereğince kendi nezdinde süresinde yapılan şikâyet ve itirazlar dolayısıyla alacaklının takip hakkının bulunmadığını tespit ederse re'sen ve tarafların talebi ile bağlı olmadan takibi iptal etmelidir.

bb. Kambiyo Senedinin İbraz Süreleri İçinde İbraz Edilmemesi ve/veya Ödememe Durumunun Usulünce Tespit Ettirilmemesi

Türk Ticaret Kanunu'nda kambiyo senetleri sebebiyle sorumlu olan tüm olası borçlular düzenleyen, kabul eden muhatap, ciro eden ciranta ve aval veren kişiler şeklinde sayılmış olup bu kişilerin kambiyo senedinin hamiline karşı müteselsilen sorumlu olduğu kabul edilmiştir (TTK m. 724, m. 778/1-d, m. 818/1-k). Ancak bazı borçlular arasında öncelik sonralık ilişkisi vardır. Öncelikle başvurulabilecek borçlu, kambiyo senedinin asıl borçlusuyken, sonra başvurulabilecek borçlular ise senedin müracaat borçlusu/borçlularıdır. Alacaklı önce asıl borçluya başvurmalıdır. Asıl borçlu usulüne

⁴¹⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 169; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 256.

⁴²⁰ Yardım, "Kambiyo Senetlerine Özgü", 33; Basım, "Şikâyet", 124.

uygun ibraza rağmen borcu ödemezse ve hamil ödemememe durumu usulüne uygun şekilde tespit ettirirse diğer borçlulara karşı takip başlatılabilir⁴²¹.

Kambiyo senetleri hızlı tedavül kabiliyetine sahip olduğu için birden çok kere ciro edilmiş olabilir. Yetkili hamilin, müracaat borçlularına başvurabilmesi için kambiyo senedinin usulüne uygun şekilde ve süresi içinde asıl borçluya ibraz edilmesi gerekir. İbraza rağmen, senet bedeli asıl borçlu tarafından kabul edilmez ya da ödenmezse meşru hamil konumundaki senet alacaklısının, polişe ve bonoda müracaat borçlularına başvurabilmesi için bu kabul etmeme ya da ödememe durumunun usulüne uygun bir protesto ile kayıt altına alınmış olması gereklidir. Çekte ise TTK m. 818/2 hükmü atfıyla, protesto yerine TTK m. 808/1-b ve c bentleri uyarınca belirtilen yöntemlerden biri ile de ödememe durumuna dair bir belirleme yapılabilir. Aksi durumda, yetkili hamilin müracaat borçlularına başvurma hakkı ortadan kalkacaktır. Bu nedenle protesto çekilip çekilmediği (TTK m. 714) hususu alacaklının takip hakkının bulunup bulunmadığına ilişkin olduğundan icra müdürü, protestodan muafiyet kaydının olduğu haller (TTK m. 722, m.778/1-d, m. 818/1-i) haricindeki diğer hallerde, müracaat borçluları hakkında başlatılan takipte protesto evrakının da takip talebine eklenip eklenmediğini kontrol etmelidir (TTK m. 808, İİK m. 170/a/2). Protesto evrakı bulunmadığı takdirde alacaklının takip hakkının olmaması nedeniyle takip talebinin reddedilmesi gerekir⁴²².

Alacaklının kambiyo hukuku bakımından takip hakkına sahip olmasını sağlayan protestodan kastedilen “*kabul etmeme protestosu*” veya “*ödememe protestosu*”dur. Kabul etmememe protestosu belirli hallere özgü olup, kabul için muhataba ibraz edilmiş senedin kabul edilmemesi durumunun resmi bir belge tespitini ifade eder. Hamil, kabul etmeme protestosu çektiği takdirde, başvuru borçlularına vadeden önce başvurma imkânını elde etmektedir (TTK m. 713/1-a). Ödememe protestosu ise, senet vadesinde ve kural olarak vadeyi izleyen iki iş günü içinde ödenmediği takdirde (bkz. TTK m. 708 ve m. 704) başvuru borçlularına müracaat edebilmek amacıyla düzenlenen bir belge olup, alacaklının kambiyo hukukundan doğan talep hakkına sahip olduğunun göstergesidir (TTK m. 714/3,4)

⁴²¹ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 379; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas*, 745.

⁴²² Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 369; Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 95; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 35.

Poliçede, asıl borçlu kabul eden muhataptır. Kabul eden muhatap lehine aval veren de asıl borçlu gibi sorumludur⁴²³. Bunların yetkisiz veya yetkisini aşan temsilcileri ise senetten dolayı doğrudan sorumludur (TTK m. 678). Poliçe kabul edilmemişse asıl borçlu düzenleyendir⁴²⁴. Müracaat borçluları ise cirantalar, poliçe kabul edilmişse düzenleyen, varsa onlar lehine aval verenler ve varsa araya girme suretiyle poliçeyi kabul edenler, araya girme suretiyle ödeme teklifinde bulunanlardır. Bu noktadan hareketle müracaat borçlularına karşı takip başlatabilmek için ödememe protestosu çekilmeli ve bu protestonun takip talebine eklenmesi gereklidir⁴²⁵. O halde alacaklı senedin asıl borçlusu olan poliçeyi kabul eden muhataba, kabul eden muhatap lehine aval verene ve bunların yetkisiz veya yetkisini aşan temsilcilerine karşı başlatacağı takipte sadece senet aslını eklenmesi yeterlidir.

Bonoda düzenleyen, asıl borçludur. Düzenleyen lehine aval verenler de asıl borçlu gibi sorumludur⁴²⁶. Bunların yetkisiz veya yetkisini aşan temsilcileri ise senetten dolayı doğrudan sorumludur (TTK m. 678). TTK m. 779/1 gereğince bonoda düzenleyen kişi, tıpkı poliçeyi kabul eden gibi sorumlu olduğundan alacaklının, bononun asıl borçlularına karşı takip yapabilmesi için protesto çekmesine gerek yoktur. Aleyhine takip yapılabilmesi protesto çekilmesine bağlı olan başvurma (müracaat) borçluları ise cirantalar ve varsa onlar lehine aval verenler veya bunlar lehine araya girme suretiyle ödeme teklifinde bulunanlardır⁴²⁷. O halde bonoyla ilgili kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla icra takibine başvurabilmek için ödememe protestosu çekilmeli ve bu belge takip talebine eklenmelidir.

Çekte ise herhangi bir ayırım yapılmaksızın düzenleyen, cirantalar ve diğer çek borçlularına karşı takip yapılabilir (TTK m. 808). Bu takip için gereken şart ise öncelikle usulüne uygun olarak ibraz süreleri içinde muhatap bankaya başvuru yapılması; daha sonra çekin ödenmemiş olduğunun veya ödemediğinin TTK m. 808’de

⁴²³ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 260; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 369; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 379.

⁴²⁴ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 130; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 379; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 110-115; Yardım, “Kambyo Senetlerine Özgü”, 35; Basım, “Şikâyet”, 132.

⁴²⁵ Yardım, “Kambyo Senetlerine Özgü”, 37.

⁴²⁶ Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 260; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 369; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 379.

⁴²⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 214-215; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 379; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 319; Basım, “Şikâyet”, 133.

gösterilen yollardan biriyle tespit edilmesidir⁴²⁸. Bu maddeye göre ise çekin üzerinde süresinde ibraz edildiği halde ödenmediğini gösteren, muhatap banka veya takas odasının tarihli bir beyanı varsa protesto evrakının takip talebine eklenmesine gerek olmadan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yoluna başvurulabilir. Ancak çek süresinde muhatap bankaya veya takas odasına ödenmek üzere ibraz edilmemişse veya ibraz edildiği halde çek üzerine bir beyan yazılmamışsa kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla icra takibine başvurabilmek için ödememe protestosu çekilmesi ve bu belgenin takip talebine eklemesi gereklidir⁴²⁹.

Bazı durumlarda protesto çekilmesine gerek olmadan da takip başlatılabilir. Yukarıda da bahsedildiği üzere asıl borçlular hakkında takip başlatabilmek için protesto çekilmesine gerek yoktur. Bunun dışında protestodan muafiyet hallerinde de protesto çekilmesi ve bunun takip talebine eklenmesi zorunluğu yoktur (TTK m. 722; TTK m. 778/1-d; TTK m. 818/1-i)⁴³⁰. Protestodan muafiyet ikiye ayrılmakta olup bunlar kanuni muafiyet ve iradi muafiyettir. İradi muafiyette, düzenleyen, ciranta veya aval veren kişi, senet üzerine “*gidersiz*”, “*protestosuz*” kayıtları ya da bunlara eş anlamda diğer herhangi bir ibareyi yazıp imzalayarak, hamili başvurma hakkını kullanmak için kabul etmeme veya ödememe protestosu düzenleme yükümünden kurtarabilmektedir (TTK m. 722/1). Şunu da belirtmek gerekir ki protestodan muafiyet hamilin senedi ibraz ve gerekli ihbarları yapmak yükümlülüğünden muaf kılmaz (TTK m. 722/2). O halde protestodan iradi muafiyet söz konusu ise takip talebine protestodan muafiyete ilişkin ibare ve imza ile birlikte senedin süresinde ibraz edildiğine ilişkin kaydı içeren senet aslı eklenmelidir⁴³¹. Ayrıca senedi düzenleyen tarafından yazılmış protestodan muafiyet kaydı, poliçeden dolayı borç altına girmiş olanların hepsi hakkında geçerli olurken; bir ciranta veya aval veren kişi tarafından yazılan muafiyet kaydında ise hüküm yalnız ona uygulanır (TTK m. 722/3). İkinci muafiyet hali olan kanuni muafiyet ise TTK m. 714/6’da düzenlenmekte olup iflas ve mücbir sebep olarak kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Poliçeyi kabul etmiş olsun ya da olmasın, muhatap veya kabul için arz

⁴²⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 275; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 379; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 162.

⁴²⁹ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 369; Fak, “Çek Alacaklıları”, 105.

⁴³⁰ Basım, “Şikâyet”, 134.

⁴³¹ Basım, “Şikâyet”, 135.

edilmesi menedilen bir poliçenin düzenleyeni iflas etmişse, başvurma hakkının kullanılması için iflas ilamının ibrazı yeterlidir (TTK m. 714/6).

2. Yedi Gün Süreli Şikâyet Sebepleri

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte İİK m. 168/3 ve m. 170/a kapsamı dışında kalan hallerde şikâyet süresi, genel şikâyet süresinde olduğu gibi yedi gündür. Bu noktada kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte kambiyo senedinin henüz vadesinin gelmediği, senet ve protesto aslının takip talebine eklenmediği veya takip talebinin İİK m. 58'deki kayıtları içermediği iddia edilmekte ise şikâyet süresi yedi gün olacaktır.

a. Kambiyo Senedinin Vadesinin/İbraz Süresinin Henüz Gelmemiş Olması

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurabilmek için takibin dayanağı olan kambiyo senedinin vadesinin gelmiş olması gerekir. Takip konusu senedin vadesi henüz dolmamış olmasına rağmen takip talebinde bulunulması halinde icra memuru takip talebini reddetmelidir (İİK m. 168/1). Buna rağmen ödeme emri düzenlenmiş ise borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir. İcra mahkemesi ise kambiyo senedinde vadesi henüz gelmediği halde takibe başlanıldığını tespit ederse takibin iptaline karar verir⁴³². Aşağıda öncelikle poliçe ve bonoda vade aynı başlık altında açıklanacak, ardından çekte vade olmadığı için bu kıymetli evrakta vade yerine mevcut ibraz süresine ilişkin hususlara yer verilecektir.

Poliçede vade; TTK m.703/1'de, bonoda ise TTK m.778/1-b'de poliçe hükmüne atıfla düzenlenmiştir. Yukarıda da değinildiği üzere poliçe ve bonoda isteğe bağlı olarak düzenlenebilecek TTK m.703/1 gereğince dört tür vade kabul edilmiştir. Bunlar; belirli bir günde, düzenleme gününden belirli bir süre sonra, görüldüğünde, görüldükten belirli bir süre sonra olacak şekildedir. Eğer senette vade hiç yazılmamış ise poliçe veya bono batıl sayılmaz, görüldüğünde vadeli sayılır (TTK m.672/2).

Belirli bir günde ödenecek poliçe veya bonoda herkesçe bilinen ve kesin olarak tespit edilebilen açıkça yazılı vade tarihi olarak gösterilmiş bir gün vardır. Uygulamada

⁴³² Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 376; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 262; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 42.

da en sık rastlanan vade türü budur⁴³³. “12/04/2023 tarihinde ödeyiniz”, “2023 yılı Kurban Bayramı’nın birinci günü ödeyeceğim” şeklindeki gibi vadeler kesin ve belirli bir tarihi içerdiği için belirli günde ödenecek poliçe veya bonoya örnektir⁴³⁴.

Düzenleme tarihinden belirli bir süre sonra ödenecek senetlerde, hamil poliçede ve bonoda gösterilen süre geçtikten sonra senedi poliçede muhataba, bonoda düzenleyene ödemesi için ibraz etmelidir⁴³⁵. “Düzenlenmesinden 10 gün sonra”, “ihdasından 2 ay sonra” gibi ifadeler bu vade türüne örnektir. Bu tür vadeli poliçe veya bonolarda vade, düzenleme gününe senette belirtilen sürenin eklenmesiyle bulunur. Süre gün olarak belirlenmişse düzenleme günü sürenin hesaplanmasında dikkate alınmaz (TTK m. 753, TTK m. 778/1-i). Süre hafta olarak belirtilmişse senetteki düzenleme günü haftanın hangi günü ise vade süre olarak haftanın ilgili günü gelmiş sayılır. Süre ay olarak belirtilmişse, ödemenin yapılacağı ayın mukabil gününde vade gelmiş olur (TTK m. 706/2, m. 778/1-b).

Poliçe veya bono hiçbir vade içermiyorsa veya “görüldüğünde”, “ibrazında”, “talep edildiğinde” gibi ibareler taşıyorsa görüldüğünde ödenecek poliçe veya bonodur⁴³⁶. Bu tür vadeli poliçe veya bonolar ibrazında ödenir (TTK m. 704/1, m. 778/1-b). Bu nedenle borçlu vadenin ne zaman geleceğini kesin olarak bilemez. Bu sebeple de kanun koyucu ödeme süresinin uzamaması için senedin ibraz süresini düzenleme tarihinden itibaren bir yıl olarak düzenlemiştir. Ancak düzenleyenin bu bir yıllık süreyi senet üzerine koyacağı kayıtlı uzatabilme veya kısaltabilme imkânı bulunmaktadır. Bununla birlikte ciranta ise ibraz süresini sadece kısaltabilir (TTK m. 704/1, m. 778/1-b). Görüldüğünde vadeli poliçe veya bono düzenleme tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenmek üzere ibraz edilmezse müracaat hakkı düşer (TTK m.730/1-a). Ayrıca düzenleyen, görüldüğünde vadeli poliçe veya bononun belli bir günden önce ödenmek üzere ibraz edilemeyeceğini de şart koşabilir. Bu durumda ibraz süresi o tarihten başlar (TTK m. 704/2, m. 778/1-b).

⁴³³ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 127; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 152; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 96; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 115; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 255.

⁴³⁴ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 152; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 134; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 42.

⁴³⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 127; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 153; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 135; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 256; Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 42.

⁴³⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 127; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 153; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 135; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 147; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 256-257.

Görüldükten belirli bir süre sonra vadeli poliçe veya bonoda ise süre, görüldüğü tarihten itibaren başlar. Bu tür “*görüldükten 50 gün sonra*”, “*görüldükten bir ay sonra*” gibi kayıtlı örnekler verilebilir. Bu tür vadede senedin ödeneceği gün, düzenlendiği anda henüz belli değildir⁴³⁷. Belirli hale gelmesi ve vadenin açıkça tespit edilebilmesi için poliçenin muhataba, bononun ise düzenleyene ibraz edilmesi gerekir (TTK m. 779/2, m. 693/1). Bu sayede belirli süre ibraz tarihinden itibaren işlemeye başlar. İbraz tarihi ise kanun koyucu tarafından düzenleme gününden itibaren bir yıl olarak sınırlandırılmıştır (TTK m. 693/1). Poliçenin görüldüğü tarih muhatabın poliçeyi kabul tarihidir. Poliçe muhatap tarafından kabul edilmemiş ise kabul etmeme protestosunun tarihi, poliçenin görüldüğü tarih olarak kabul edilir (TTK m. 705/1). Bu sebeple görüldükten belirli süre sonra ödenecek vadeli poliçelerin muhataba kabul için arz edilmeleri isteğe bağlanmamış olup kabule arz mecburi kılınmıştır⁴³⁸. Bonoda ise bononun düzenleyene ibraz edildiği tarih görüldüğü tarihtir. Düzenleyen, poliçe veya bonoda ibraz için kanun koyucu tarafından belirlenen azami bir yıllık süreyi senet üzerine koyacağı kayıtlı uzatabilir veya kısaltabilir. Ciranta ise ibraz süresini sadece kısaltabilir (TTK m. 693, m. 779). Uygulamada bu tür vadeli senetlere neredeyse hiç rastlanmamaktadır⁴³⁹.

Poliçe ve bonoda zamanaşımı, -bono için TTK m. 778/1-h atfıyla- TTK m. 749’da düzenlenmiştir. Buna göre; yetkili hamilin poliçede kabul edenden, bonoda ise düzenleyenden talep edebileceği istemler vadeden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Yetkili hamilin cirantalarla düzenleyene karşı ileri süreceği istemler ise protesto tarihinden veya protestodan muafiyet kaydı varsa vadeden itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Son olarak bir cirantanın başka cirantalarla düzenleyen aleyhine ileri süreceği istemler, cirantanın bono veya poliçeyi ödediği veya bononun dava yoluyla kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar. Zamanaşımı; dava açılması takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesiyle kesilir (TTK m. 750). Ancak belirtmek gerekir ki zamanaşımına yönelik bir iddia şikâyet ile ileri sürülemez. Çünkü öncelikle bu tür bir iddianın itiraz sebeplerinden biri olduğu İİK m. 168/1-5’te açıkça belirtilmiştir. Ayrıca

⁴³⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 127; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 153; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 135; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 258-260.

⁴³⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 128; Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 155; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 116; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 258.

⁴³⁹ Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 43.

zamanaşımı hak düşürücü süre niteliğinde olmadığından icra ve iflas dairesinin poliçe veya bonoda zamanaşımının dolup dolmadığını incelemeye ilişkin bir yetkisi veya yükümlülüğü yoktur⁴⁴⁰. Bu sebeple zamanaşımı dolmuş poliçe veya bonoya dayalı takip başlatıldığı için icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurulamaz.

Çek ise diğer kambiyo senetleri gibi bir kredi aracı olmayıp ödeme aracı olduğu için vadeye bağlanamaz, bu kıymetli evrak mutlaka görüldüğünde ödenir (TTK m. 795/1). Bu sebeple çekte vade yerine ibraz süreleri bulunmaktadır ve bu ibraz süreleri de Kanun'da oldukça kısa tutulmuştur.

Ticaret hayatında gerçek düzenleme tarihinden daha sonraki bir tarihin düzenleme tarihi olarak yazıldığı ileri düzenleme tarihli çekler keşide edilmekte, böylece uygulama yoluyla vade benzeri bir sistem bu kıymetli evrak yönünden hayata geçirilmektedir. Diğer şekil şartları eksik olmamak koşulu ile ileri düzenleme tarihli çekte de şeklen düzenleme tarihi yerine getirilmiş olduğundan bu tür senetler de çek olarak kambiyo senedi vasfını korurlar⁴⁴¹. İcra memuru bu nedenle ileri düzenleme tarihli çeki dayalı açılan takip talebini senedin vadesi gelmediği gerekçesiyle reddedemez⁴⁴². TTK m. 795/2'de de çekin düzenleme gününden önce ibrazında dahi ibraz tarihinde ödeme yapılması gerektiği düzenlenmiştir. O halde kural olarak düzenleme gününden önce bankaya ibraz olunan çekin çekle işleyen hesapta yeterli karşılığı bulunuyorsa bu miktar ibraz eden hamile ödenmek zorundadır. Bununla birlikte aşağıda da belirtildiği üzere ÇekK Geçici m. 3/5 bu hususa dair önemli bir istisna oluşturmaktadır. Kaldı ki her ne kadar TTK m. 795/2 bu şekilde bir düzenleme içerse de, ÇekK Geçici m. 3/5 olmasaydı dahi, ÇekK m. 3/8'de yer alan hüküm nedeniyle konunun takip hukuku boyutu ayrıca üzerinde durulması gereken bir hususu oluşturacaktı. Gerçekten ÇekK m. 3/8'de, üzerinde yazılı olan düzenleme tarihinden önce bankaya ibraz edilen (ileri düzenleme tarihli) çeklerde, hesapta karşılık bulunmadığı için kısmen veya tamamen ödeme yapılamaması halinde takip başlatılabilme kuralına önemli bir istisna getirilmektedir. İlgili hükme göre, çekin üzerinde yazılı olan düzenleme tarihi henüz gelmediği halde bankaya ödenmek üzere

⁴⁴⁰ Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 309; Kaya, “Bonoya Dayalı Takip”, 193.

⁴⁴¹ Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak*, 375-378; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 331; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 333; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 208; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 152.

⁴⁴² Ülgen vd., *Kıymetli Evrak*, 376; “Çekte vade mevcut olmadığına nazaran İİK. 168. maddesi uyarınca icra memurunun sadece takip dayanağı belgenin çek vasfını haiz olup olmadığını tespit ve araştırma mükellefiyeti vardır, fakat vade konusunda bir tespiti girişmesine mahal kalmamaktadır.” Yarg. 12 H.D., 12.11.1985, E.3843, K. 89424, UYAP, E.T. 11/04/2023.

ibraz edilmesi halinde, hesapta yeterli karşılık olmadığı için çekin kısmen veya tamamen ödenmediği bir durumda, çek ile ilgili hukuki takip yapılamayacak; bu takibin yapılabilmesi için, çekin üzerinde yazılı olan düzenleme tarihine göre hesaplanacak kanuni ibraz süresi içinde bankaya yeniden ibrazı ve karşılıksızdır işleminin yapılması gerekecektir.

ÇK m. 3/8'in TTK m. 795/2'ye oranla özel Kanun niteliğinde olması nedeniyle anılan hükmün öncelikle uygulanması gerekmektedir⁴⁴³. Ayrıca yine ÇekK Geçici m. 3/5 hükmüyle de düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek üzere bankaya ibrazının ilk olarak 31/12/2009 tarihine kadar geçersiz olduğu belirtilmiş, bu süre 6273 sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁴⁴⁴, 7061 sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁴⁴⁵ ve 7341 sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁴⁴⁶ ile 31/12/2023 tarihine kadar uzatılmıştır. Sonuç olarak yukarıda değinilen hükümler nedeniyle düzenleme tarihinden önce ibraz edilen ve banka tarafından da karşılığı olmadığı tespit edilen çeke dayanılarak takip talebinde bulunulmuşsa icra memuru bu takip talebini reddetmelidir⁴⁴⁷. Bu hususlara dikkat edilmeyip ödeme emri gönderilmesi halinde ise borçlu yedi gün içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir⁴⁴⁸. O halde 31/12/2023 tarihine kadar üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çeke ilişkin hukuki takip yapılabilmesi ancak düzenleme tarihinden sonra kanuni ibraz süresi içerisinde çekin bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemi yapılması şartına bağlıdır⁴⁴⁹.

Muhatap bankanın böyle bir tespiti yapması en azından 31/12/2023'e kadar mümkün olmadığından hamilin çekin olmayıp banka üzerinde yazılı olan düzenleme tarihini beklemesi gerekir. Kanaatimizce yeni bir uzatma olmadığı sürece, 31/12/2023 tarihine kadar, üzerinde yazılı olan düzenleme tarihi henüz gelmemiş bir çekin takibe konulduğunu gördüğünde icra müdürü bu talebi reddetmelidir, ancak bunu yapmaz ve takip talebi gönderirse borçlu icra mahkemesine kambyo senedinin vadesinin gelmemiş olması nedeniyle şikâyet yoluna başvurabilir.

⁴⁴³ Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 208.

⁴⁴⁴ R.G., 03/02/2012, 28193 mükerrer.

⁴⁴⁵ R.G., 05/12/2017, 30261.

⁴⁴⁶ R.G., 06/10/2021, 31651.

⁴⁴⁷ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 377; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 209.

⁴⁴⁸ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 377; Yardım, "Kambyo Senetlerine Özgü", 43.

⁴⁴⁹ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 333-335; Kayıhan, *Kıymetli Evrak*, 209.

Çekin tabi olduğu ibraz süreleri ise TTK m. 796'da düzenlenmiştir. Buna göre çekin düzenlendiği yer ile ödeneceği yer aynı ise ibraz süresi on gündür. Çekin düzenlendiği yer ile ödeneceği yer farklı ise ibraz süresi bir aydır. Çekin düzenlendiği yer ile ödeneceği yer aynı kıtalarda ise bir ay, farklı kıtalarda ise üç aylık ibraz süresi bulunmaktadır. Bununla birlikte bir Avrupa ülkesinde düzenlenip de Akdeniz'e sahili bulunan bir ülkede ödenecek çekler ile Akdeniz'e sahili olan bir ülkede düzenlenip bir Avrupa ülkesinde ödenmesi gereken çekler aynı kıtada düzenlenmiş ve ödenmesi şart kılınmış sayılır. Kanunda öngörülmüş olan bu ibraz sürelerinin başlangıç anı çekte yazılı düzenleme tarihinin ertesi günüdür (TTK m. 796/3).

İbraz süreleri ile ilgili olarak “aynı yer” kavramı, TTK'da açıklanmamıştır. Bu sebeple de “aynı yerin” tespiti her zaman kolay olmamaktadır⁴⁵⁰. Bir görüşe⁴⁵¹ göre 6360 Sayılı Kanun⁴⁵² ile büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak belirlendiğinden büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ilçelerin tamamının aynı yerler olarak nitelendirilmesi söz konusu olacaktır. Bu sebeple örneğin Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan Şahinbey ile Şehitkamil veya Nizip ile Nurdağı ilçeleri aynı yer olarak nitelendirilir. Ancak bu görüşe göre büyükşehir belediyesinin kurulmadığı yerlerde ilçeler farklı yerler kabul edilmelidir. Örneğin Erzurum'un ilçeleri olan Refahiye ve Tercan ilçeleri çekte ibraz süreleri açısından farklı yerler olarak kabul edilecektir. Diğer bir görüşe⁴⁵³ göre ise keşidecinin iradesine saygı göstererek onun kendi isteği ile çek üzerine yazdıklarını esas alarak sonuca gitmek gereklidir. Örneğin çekte ödeme yerinin Trabzon olarak belirlendiği durumlarda düzenleme yeri olarak Of-Trabzon yerine sadece Of yazılmışsa düzenleyenin kendi iradesiyle düzenleme yeri ile ödeme yeri arasında farklılık yarattığı kabul edilmeli, bu çekin ödeme için ibraz süresi bu nedenle bir ay olmalıdır. Aynı şekilde bir çekte ödeme yerinin İstanbul olarak gösterildiği durumlarda keşideci, düzenleme yeri olarak Fatih-

⁴⁵⁰ Narbay, Şafak, “Çekte İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan 'Yer' Kavramına 'De lege lata' ve 'De lege ferenda' Çözüm Önerileri”, Ünal Tekinalp'e Armağan, C.1, İstanbul 2003, 793-821; Ayşe Nur Ersoy, “Çek Ve Ödenmesine İlişkin Sorunlar” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2020), 52; Ümmü Gülsüm Çelik, “Çekte Düzenleme Yeri ve İbraz Süreleri”, *Dicle Akademi Dergisi*, 2/2 (2022): 118.

⁴⁵¹ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 273; Kayhan, *Kıymetli Evrak*, 209; Bozkurt, *Kıymetli Evrak*, 395; Yasan, *Kıymetli Evrak*, 154.

⁴⁵² R.G., 6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 06/12/2012, 28489.

⁴⁵³ Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 383.

İstanbul yerine sadece Fatih yazmışsa kendi iradesiyle yine düzenleme yeri ile ödeme yeri arasında farklılık yaratmış olacağından bu çekin ödeme için ibraz süresi de bir ay olarak kabul edilmelidir. Bir başka görüşe⁴⁵⁴ göre ise düzenleme ve ödeme yeri Türkiye sınırları içinde kalan çeklerde ibraz süresi on gündür.

Çekte zamanaşımı TTK m. 814'te düzenlenmiştir. Hamilin cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı sahip olduğu müracaat hakkı, ibraz süresinin bitiminden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Benzer şekilde çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu müracaat hakkı, bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Yukarıda⁴⁵⁵ da belirtildiği üzere zamanaşımı süresi sona ermiş bir çeke dayalı takip başlatıldığından bahisle icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurmak mümkün değildir. Çünkü zamanaşımı hak düşürücü süre niteliğinde olmadığından icra ve iflas dairesinin polişe veya bonoda zamanaşımının dolup dolmadığını incelemeye ilişkin bir yetkisi veya yükümlülüğü yoktur⁴⁵⁶. Evleviyetle de zamanaşımına yönelik bir iddianın itiraz sebeplerinden biri olduğu İİK m. 168/1-5'te açıkça belirtilmiştir.

Yukarıda bahsedilen polişe ve bono için vadenin gelip gelmediği, çek için ise ibraz sürelerinin gelip gelmediği re'sen incelenmesi gereken süreler olduğundan icra ve iflas dairesi takip talebinde bulunulduğu zaman bu süreleri kendiliğinden ele alınmalıdır. İcra memurunun bu incelemeyi yapmaması veya yanlış bir sonuca varması halinde borçlu icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilecektir⁴⁵⁷.

b. Kambiyo Senedi ve Protesto Aslının İcra Dairesine Tevdi Edilmemesi

İİK'nın 167. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca alacaklı, kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takibe başvurduğu takdirde takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar tasdikli örneğini eklemek zorundadır. Yukarıda⁴⁵⁸ kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takibin şartlarının anlatıldığı birinci bölümde yapılan

⁴⁵⁴ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 338.

⁴⁵⁵ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda "İkinci Bölüm, A-2-a"da yer alan açıklamalar.

⁴⁵⁶ Kaya, *Bonoya Dayalı Takip*, 193.

⁴⁵⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak*, 127; Bozer ve Göle, *Kıymetli Evrak*, 362; Yardım, "Kambiyo Senetlerine Özgü", 41-46.

⁴⁵⁸ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda "Birinci Bölüm, A-2-d"de yer alan açıklamalar.

açıklamalar burada da geçerli olduğundan bu kısımda sadece özellik arz eden durumlardan bahsedilecektir.

İlk olarak belirtmek gerekir ki kambiyo senedi Türkçe dışında bir dilde yazılmış olup takip Türkiye’de gerçekleştirilecekse alacaklı takip talebine senet aslının yanında senedin Türkçe tercümesi ve borçlu adedi kadar onaylı örneğini de eklemelidir. Bunun nedeni icra memurunun mevcut senedi ancak bu şekilde inceleyebilecek olmasıdır⁴⁵⁹.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte kambiyo senedi aslının kambiyo takip talebine eklenmesi zorunluluğuna ilişkin bazı istisnalar vardır. ÇekK m. 3/3 muhatap bankaya, karşılığı hiç veya kısmen bulunmasa bile kendisine ibraz edilen her bir çek yaprağı için asgarî bir miktar ödeme yapmak zorunluluğu yüklemiştir⁴⁶⁰. Yine aynı maddenin altıncı fıkrasında ise muhatap bankanın üçüncü fıkraya istinaden ödemekle yükümlü olduğu tutar dâhil olmak üzere kısmî ödeme yapması halinde çekin ön ve arka yüzünün onaylı bir fotokopisini ücretsiz olarak hamile vermesi gerektiği ve hamilin de bu fotokopi ile kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurabileceği düzenlenmiştir. Bu durumda çekin aslı, karşılıksızdır işlemini yapan ve kısmen de olsa çek bedelini hamile ödeyen muhatap bankada muhafaza altına alınır. O halde kısmen de olsa karşılıksız kalmış çekten kaynaklanan bir alacak tahsili yapılmışsa, alacaklı muhatap banka tarafından verilen onaylı fotokopiyi takip talebine ekleyerek kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip yoluna başvurabilir⁴⁶¹. Kambiyo senet aslının tevdi zorunluluğunun bir başka istisnası da kambiyo senedinin bir ceza soruşturması veya kovuşturması kapsamına konu olması sebebiyle el konulduğu hallere ilişkindir. Bu durumda da alacaklı senet fotokopisiyle de kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurulabilmelidir⁴⁶². Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebinde icra ve iflas dairesine bu istisnalar nedeniyle senet fotokopisinin sunulmasına rağmen icra

⁴⁵⁹ Baki Kuru, Almanca Düzenlenmiş Poliçe ve Bonoya Dayanarak Türkiye’de İlamsız İcra Takibi Yapılması (İlamsız İcra), *Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65. Yaş Armağanı*, Ankara 1988, 613-617.

⁴⁶⁰ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından 28/01/2023 tarihli ve 32087 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2023/3 numaralı Çek Defterlerinin Baskı Şekline ve Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktarın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ’in 1. maddesiyle muhatap bankaların çek hamiline ödemekle yükümlü oldukları asgarî tutar 31/01/2023 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere altı bin Türk Lirası olmak üzere güncellenmiştir.

⁴⁶¹ Direnisa, “İcra Müdürü”, 127.

⁴⁶² Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 94.

memuru ilgili takip talebini reddederse alacaklı icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir⁴⁶³.

Kambiyo senedi aslının tevdi zorunluluğunun bir diğer istisnası, İİK m. 176/b-2’de düzenlenmiştir. İİK m. 176/b-2 gereğince bir senetle takip edilen borçluların içerisinde iflasa tabi olmayan bir kişi varsa ve alacaklı iflasa tabi olanlar aleyhine iflas, tabi olmayanlar aleyhine ise haciz yoluyla takip başlatmak isterse bu yollara özgü iki ayrı takip talebinde bulunmak zorundadır. Bu halde takip taleplerinden birine kambiyo senedinin icra memuru tarafından tasdik edilmiş bir sureti eklenir ve ayrıca icra memuru da senedin bu suretine senedin aslının nerede bulunduğunu not düşer. Nihayetinde burada da senet aslının tevdi edilmeden icra memuru tarafından tasdik edilmiş bir sureti ile takip yapılacağı sonucu çıkarılır⁴⁶⁴.

İİK m. 167/2’de, senet alacaklısının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebinde bulunurken kambiyo senedinin aslının icra ve iflas dairesine ibraz edilmesinden söz edilmekle birlikte ilgili hükümde kambiyo senedinden kaynaklanan alacağın usulüne uygun olarak ibrazına rağmen kabul edilmemesi ya da ödenmemesi nedeniyle düzenlenmesi gereken protestonun da takip talebine eklenmesinden bahsedilmemiştir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin temellerinin atıldığı 538 sayılı Kanun Tasarısına göre İİK m. 167/2 gereğince alacaklının takip talebine kambiyo senedi aslı ile varsa protesto veya ihbar tebliğ varakasını ekleme zorunluluğu bulunmaktaydı⁴⁶⁵. Tasarının gerekçesine göre icra memuru kambiyo senedi ve varsa protesto veya ihbar tebliğ varakasından borçlu aleyhine kambiyo senedine dayanılarak takip yapılabileceği kanaatine varırsa alacaklının talebine göre borçluya ödeme emri gönderecek, aksi takdirde ise bundan imtina edecekti⁴⁶⁶. Ancak Tasarı Adalet

⁴⁶³ “Somut olayda ise Edirne 2. Sulh Ceza Mahkemesi’nin 24.08.2006 tarih ve 2006/1123 Müt. sayılı kararıyla CMK’nun 127. maddesi ile Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin 5, 6, 7. maddeleri gereğince bonoya ceza takibatına esas olmak üzere el konulduğu anlaşılmaktadır. Anılan yasal engel nedeniyle alacaklının bono fotokopisini icra dairesine sunmak suretiyle takip yapması mümkündür. Yerleşik Yargıtay uygulaması bu yöndedir (Gönen Eriş, İcra ve İflas Kanunu, 2005 Baskısı, s. 795). İİK’nun 168. maddesinde öngörülen incelemenin yapılabilmesi ve ayrıca borçlunun bono aslını görebilmesi için dayanak belgenin saklı tutulduğu makamdan icra müdürlüğüne resmen istenilmesi, gerekli incelemenin yapılması ve sonrasında bu yere geri verilmesi mümkündür.” Yarg 12. HD, 05/03/2007; E. 2007/968, K. 207/3939, <http://www.turkhukuk sitesi.com>, E.T. 23/04/2023.

⁴⁶⁴ Direnisa, “İcra Müdürü”, 126; Fak, “Çek Alacaklıları”, 106.

⁴⁶⁵ Tasarı ve Adalet Komisyonu Metni Karşılaştırması, MMTD, Dönem 1, Toplantı 2, S. Sayısı: 461, 158, (20.04.2023), [mm__01036058ss0461ek01.pdf](http://mmmm.gov.tr) (tbmm.gov.tr) .

⁴⁶⁶ Tasarı Gerekçesi, MMTD, Dönem 1, Toplantı 2, S. Sayısı: 461, 20, (20.04.2023), [mm__01036058ss0461ek01.pdf](http://mmmm.gov.tr) (tbmm.gov.tr)

Komisyonuna geldiğinde maddeden protesto veya ihbar tebliğ varakasını ekleme mecburiyeti şu gerekçeyle çıkarılmıştır:

“Bundan başka maddenin 2 nci fıkrasındaki, ‘. varsa protesto veya ihbar tebliğ varakasını’ ibaresi çıkarılmıştır. Bunlardan, ihbar tebliğ varakası, senet borçlusuna müracaat için şart değildir. Protestonun bazı senet borçlularına müracaat için şart olduğu haller varsa da (TTK m. 642), genel olarak kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna müracaat için protesto şart değildir. Bu sebeple, yanlış anlamaya meydan vermemek için, ‘varsa protesto... varakası’ ibaresi de metinden çıkarılmıştır. Protesto şart olan hallerde, icra memuru alacaklının borçluya müracaatının şartlarının mevcut olup olmadığını re’sen araştırarak ve protestoya lüzum olduğunu anlar ve bunun bulunmadığını tespit ederse, kambiyo senetlerine mahsus takip yolunun caiz olmadığından bahisle ödeme emri göndermekten imtina edecektir.”⁴⁶⁷

Bununla birlikte TTK gereğince yukarıda⁴⁶⁸ da belirtildiği şekliyle müracaat borçlularına karşı başvuru hakkının kullanılabilmesi için protesto çekilmesi kural olarak zorunlu olduğundan ve bu hususlar alacaklının kambiyo ilişkisi çerçevesinde takip hakkı olup olmadığının tespiti açısından elzem olduğundan hem öğreti⁴⁶⁹ hem de uygulama⁴⁷⁰; ödeme protestosunun çekildiği hallerde bu protestonun da takip talebine eklenmesi gerektiğini kabul etmektedirler. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere⁴⁷¹ protestodan muafiyet halleri ile çek özelinde muhatap bankanın veya takas odasının kıymetli evrakın ödenmediğini gösterir yazılı beyanlar mevcutsa artık takip talebinin ekine protesto evrakını eklemeye gerek olmadığı gözden kaçırılmamalıdır.

Kanaatimizce burada konuyu daha açık bir şekilde anlayabilmek için ikili bir ayırım yapmakta fayda vardır. Öncelikle alacaklının protesto düzenlettirilmesi gerekirken hiç düzenlettirmemesi takip hakkının bulunmadığını yani yetkili hamil olmadığını göstermektedir ve böyle bir senede dayalı takip başlatılmış ve borçluya ödeme emri

⁴⁶⁷ Adalet Komisyonu Gerekçesi, MMTD, Dönem 1, Toplantı 2, S. Sayısı: 461, 49, (20.04.2023) mm_01036058ss0461ek01.pdf (tbmm.gov.tr)

⁴⁶⁸ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A-1-b”de yer alan açıklamalar.

⁴⁶⁹ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 350, 351; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 374-375; Kuru, *El Kitabı*, 772; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 420; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 377; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 376; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü”, 69; Direnisa, “İcra Müdürü”, 131-132; Fak, “Çek Alacaklıları”, 105.

⁴⁷⁰ Yarg. 12. HD, 21/02/2005, E. 2205/3363, K. 2005/404, UYAP, E.T. 11/04/2023; Yarg. 12. HD, 12/06/2006, E. 2006/10017, K.2006/12549, UYAP, E.T. 11/04/2023.

⁴⁷¹ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A-1-b”de yer alan açıklamalar.

gönderilmiş ise şikâyet süresi beş gündür⁴⁷². Alacaklının protesto düzenlettirip takip talebine bunu eklememesi hali ise bu başlık altındaki şikâyet tabi olup yedi günlük süreye tabidir.

Ez cümle kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte takip talebini alan icra memuru talebe kambiyo senedinin aslının ve protesto evrakının eklenmediğini tespit ederse takip talebini reddetmelidir. Aksi takdirde borçlu yedi gün içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir.

c. Takip Talebinin İİK m. 58/2'deki Kayıtları İçermemesi

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebi genel haciz yolundaki esaslara uygun olarak doldurulur (İİK m. 167/2, m. 58). Yukarıda⁴⁷³ İİK m. 58 gereğince takip talebinde olması gereken kayıtlar detaylıca açıklandığı için burada bunlar hakkında tekrara düşmemek için açıklama yapılmayacaktır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvurmak isteyen alacaklı İİK m. 58'deki kayıtları içeren takip talebiyle birlikte icra ve iflas dairesine başvurduğunda icra memuru ödeme emri düzenlemeden önce takip talebinin İİK m. 58'deki kayıtları içerip içermediğini kontrol eder. İcra memuru İİK m. 58'deki kayıtları içermemesine rağmen borçluya ödeme emri gönderilirse borçlu yedi gün içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir⁴⁷⁴.

B. Süresiz Şikâyet Sebepleri

Daha önce de⁴⁷⁵ belirtildiği üzere İİK m. 16/2 gereğince bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz olarak sürüncemede bırakılması halinde şikâyet süreye tabi değildir. Bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz bir şekilde sürüncemede bırakılması nedeniyle şikâyetin süreye tabi olmamasının sebebi, icra memurunun gerekli işlemi gerçekleştirmemesinin daima yeni bir olay olarak değerlendirilmesi ve bunun da şikâyet süresini her seferinde yapılmayan ya da sürüncemede bırakılan durum bakımından yeniden başlatmasıdır⁴⁷⁶.

⁴⁷² Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A-1-b-bb”de yer alan açıklamalar.

⁴⁷³ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, A-2-e” ve “Birinci Bölüm, A-2-f” de yer alan açıklamalar

⁴⁷⁴ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 278; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 366; ; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 261; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 375-379.

⁴⁷⁵ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-5”de yer alan açıklamalar.

⁴⁷⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 145; Yılmaztekin “Şikâyet”, 492; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 32-39.

Bir başka süresiz şikâyet sebebini oluşturan ve doktrin ile yargı içtihatlarıyla geliştirilmiş olan kamu düzenine aykırılık hali ise kanun koyucunun; borçlunun, alacaklının, üçüncü kişilerin veya kamunun yararını korumak amacıyla yapılmasını emrettiği işlemlerin hiç yapılmaması veya aynı amaç için konulmuş hükümlerin ağır bir şekilde ihlali durumunda ortaya çıkmaktadır⁴⁷⁷. Bu halin mevcut olduğu işlemler belirli bir sürenin geçmesiyle düzelemeyeceği gibi karşı tarafın bunlara gösterdiği izin veya icazet de hukuki bir sonuç doğurmayacaktır⁴⁷⁸. Bir işlemin kamu düzenine aykırı olup olmadığı önceden tespit edilebilmeyeceğinden Kanun'da tahdidi bir şekilde sayılması da mümkün değildir. Bu nedenle her somut olayda tesis edilen veya talep olunmasına rağmen yapılmayan işlemin ağırlığına göre bir değerlendirme yapılmalı ve Yargıtay uygulamaları ve doktrindeki görüşler de dikkate alınarak süresiz şikâyet halinin somut olayda mevcut olup olmadığına karar verilmelidir⁴⁷⁹. Ayrıca icra mahkemesi kamu düzenine aykırı işlemi öğrendiği takdirde doğrudan doğruya işlemin iptaline veya düzeltilmesine de karar vermelidir⁴⁸⁰.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte bir hakkın yerine getirilmemesine ilişkin uygulamada sıklıkla karşılaşılan başlıca şikâyet hallerine takip veya haciz talebinin reddi⁴⁸¹, ödeme emrinin takip talebine uygun olmaması⁴⁸², takip

⁴⁷⁷ Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 931.

⁴⁷⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 146; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 461; Boztosun, "Süresiz Şikâyet", 32.

⁴⁷⁹ Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 462; Boztosun, "Süresiz Şikâyet", 1.

⁴⁸⁰ Muşul, *Şikâyet*, 461; Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 931; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 463; Uygulamada ise Yargıtay hâkimin resen harekete geçip karar veremeyeceği görüşündedir bu yönde verilmiş karar için bkz. "İlama aykırı takibe karşı bu yönden yapılacak itiraz ve şikâyet süreye tabi değilse de incelenebilmesi için borçlunun merciye başvurusu şarttır" Yarg. 12. HD, 27/11/1979, E. 1979/3113, K. 1979/9067, (Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 1129. dp)

⁴⁸¹ "Uyuşmazlık, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu takipte alacaklının takip talebinde aval borçlu olarak belirttiği gerçek kişi şahıslara ödeme emri gönderilmesi talebinin reddine dair müdürlük kararının iptaline yönelik şikâyet niteliğindedir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte alacaklının takip talebi, icra müdürlüğünün bir ödeme emri düzenleyip borçluya göndermesini gerektirir. Takip talebi üzerine, icra müdürü alacaklının takip konusu yaptığı belgenin kambiyo vasfına haiz olup olmadığını, takip konusu yapılan poliçe veya bononun vadesinin gelip gelmediğini, alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunup bulunmadığını, alacaklının kambiyo senedinin yetkili hamili olup olmadığını veya protesto çekilmesi gereken hallerde protesto çekilmediğini incelemekle yükümlü olduğu ve anılan usulsüzleri veya eksiklikleri tespit etmesi halinde takip talebini reddetmelidir. Aksi takdirde takip, yasal süresinde şikâyet başvurusu üzerine veya resen icra mahkemesi tarafından iptal edilir.

Bu nedenle, gerçek kişiler hakkında takip talebinin reddi yönündeki müdürlük kararı ile mahkemece şikâyetin reddine yönelik verilen karar dairemizce doğru bulunmamıştır." Konya BAM 7. HD, 28/09/2021, E. 2021/1121, K. 2021/1293, UYAP, E.T. 26/04/2023.

⁴⁸² "İcra takibinin esasını, takip talebi ve buna uygun düzenlenerek borçluya tebliğ edilen ödeme emri veya icra emri oluşturur. İİK'nun 168/1. maddesinde; icra memurunun senedin kambiyo senedi olduğunu ve vadesinin geldiğini görmesi halinde, borçluya senet sureti ile birlikte hemen bir ödeme emri

sırasında ödeme emrinin tebliği suretiyle, takip talebinde borçlu olarak gösterilmeyen üçüncü kişinin takibe dâhil edilmesi⁴⁸³, kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip talebine rağmen borçluya adi haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri gönderilmesi⁴⁸⁴ örnek verilebilir. İcra memurunun yapması gereken işlemi geçerli bir sebep olmaksızın sürüncemede bırakması haline örnek olarak ise usulüne uygun haciz talebini alan icra memurunun talepten itibaren üç gün içerisinde hiçbir işlem yapmaması verilebilir (İİK m. 79/1). Bu tür bir talebe rağmen herhangi bir sebep olmaksızın üç gün içerisinde olumlu veya olumsuz herhangi bir karar vermeyen veya alacaklıyı işlemleri yapmayarak bir şekilde oyalayan icra ve iflas dairesinin bu işlemine karşı süresiz şikâyet yoluna başvurulabilir⁴⁸⁵. Buradaki üç günlük süre icra memurunun haciz işlemlerini başlatması için belirlenen süre olup, haczin bu süre içinde bitirilmesi şart değildir. İcra memurunun üç günlük süreyi geçirdikten sonra haciz icrasına başlaması halinde ise kanaatimizce iki ihtimal söz konusu olabilir. Eğer alacaklı işlem gerçekleşmeden önce şikâyet başvurusunda bulunmuşsa aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücreti

göndereceği belirtilmiş ve devamında ise ödeme emrinin içereceği kayıtların neler olduğu açıklanmıştır. İcra memurunca ödeme emrinin, alacaklının iradesine dayanan takip talebine uygun olarak düzenlenmesi yasal zorunluluktur. İcra memuru tarafından düzenlenen ödeme emrinin, takip talebine aykırı olması ya da ödeme emri yerine icra emri düzenlenmesi İİK'nun 16/2. maddesi uyarınca süresiz şikâyet tabidir. Diğer taraftan borçluya tebliğ edilen ödeme emrinin veya icra emrinin iptaline karar verilmediği sürece, gönderilen ödeme emri ya da icra emrindeki talepler geçerlidir.” Trabzon BAM, 4. HD, 12/03/2021, E. 2021/311, K. 2021/411, UYAP, E.T. 27/04/2023.

⁴⁸³ “İİK'nun 167/2. maddesinin yollamasıyla uygulanması gereken aynı Kanunun 58. maddesi uyarınca; ilamsız (kambiyo) icra takibi, alacaklı tarafından takip talebinin icra müdürlüğüne sunulması ve harcının yatırılması ile başlar. İcra müdürü, takip talebine uygun olarak bir ödeme emri düzenler ve yine aynı Kanunun 61. maddesine göre borçluya tebliğe gönderir. Buna göre, takip talebinde borçlu olarak gösterilmeyen birine ödeme emri tebliğ edilmesi mümkün değildir. Bir diğer ifade ile icra müdürlüğünce bir kişiye ödeme emri gönderilebilmesi için hakkında usulüne uygun olarak yapılmış bir takibin bulunması zorunludur. İcra müdürünün bu zorunluluğa aykırı işlemleri ise bir hakkın yerine getirilmemesi ile ilgili olduğundan, İİK'nun 16/2. maddesi uyarınca süresiz şikâyet konusu yapılabilir. Bu kurallar ışığında özetlemek gerekir ise, bir takipte borçlunun değiştirilmesi veya yeni borçlu eklenmesi istisnai haller dışında mümkün değildir. Alacaklı böyle bir şey yapmak istiyorsa yeni bir takip talebi düzenleyerek harcı yatırmak suretiyle yeni bir takip yapmalıdır. Daha sonra koşullarının bulunması halinde bu yeni takibin önceki takiple birleştirilmesi mümkündür.

Somut olayda şikâyetçi, takip talebinde borçlu olarak gösterilmediğinden ve takip talebinde borçlu olarak gösterilen diğer borçlu ile de aralarında zorunlu takip arkadaşlığı bulunmadığından, şikâyetçinin sonradan takibe dahil edilmesi mümkün değildir.” Bursa BAM, 6. HD, 05/04/2023, E. 2022/2271, K. 2023/926, UYAP, E.T. 27/04/2023.

⁴⁸⁴ “Somut olayda ilgili müdürlükçe bu gereğe uyulmamış; borçlu adına 10 nolu ödeme emri yerine genel haciz yoluna ait ilamsız takiplere mahsus 7 örnek nolu ödeme emri gönderilmiştir. Bu yöndeki işlem seçilen takibin şekline de uygun değildir. Bu tür uygulamanın bir hakkın yerine getirilmemesine veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasına neden olacağı açıktır. Nitekim, İİK'nun 16/son maddesinde yer alan Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir. Şeklindeki hüküm ile bundan zarar gören kişinin başvurusu da herhangi bir süreye tabi tutulmamıştır. Bu hal uygulama ve doktrinde süresiz şikâyet olarak adlandırılmaktadır.” YHGK, 16/07/2008, E. 2008/12-514, K. 2008/495, UYAP, E.T. 27/04/2023.

⁴⁸⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 109.

hükmedilmemelidir. Ancak işlem gerçekleştirildikten sonra şikâyet başvurusunda bulunursa hukuki yararı bulunmadığı için başvurusu reddedilmelidir. Alacaklının gecikmeden dolayı bir zararı doğmuşsa idare mahkemesinde Adalet Bakanlığı aleyhine tazminat davası açabilir.

Kamu düzenine aykırılık nedeni ile uygulamada çok sık karşılaşılan başlıca şikâyet halleri ise şunlardır:

Gerçek veya tüzel kişi taraf ve takip ehliyetine sahip olmadığı ve takip ehliyeti özelinde kanuni temsilci bulunmadığı halde takip başlatmış veya bu kişi aleyhine takip başlatılmış ise icra mahkemesine bu konuda her zaman şikâyet yoluna başvurulabilir. İcra müdürü ve icra mahkemesi bu durumu her zaman re'sen gözetmelidir⁴⁸⁶.

Öğretide⁴⁸⁷ bir görüşe göre kambiyo senedinin düzenlendiği tarihte borçlunun medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmaması durumu süresiz şikâyet nedeni olarak kabul edilmelidir. Ayrıca bu görüşü savunanlara göre ehliyet kamu düzenine ilişkin olduğu için bu konuda üçüncü kişilerin iyiniyeti korunmaz. Nitekim Yargıtay'ın bazı kararlarının da bu yönde olduğu söylenebilir⁴⁸⁸. Yargıtay ve BAM bazı kararlarında ise senedin düzenlendiği tarihte borçlunun ehliyetli olup olmadığının sağlık kurulu raporuyla ortaya çıkarılabileceğini belirtmektedir⁴⁸⁹. Kanaatimizce senedin ehliyetsiz kişi tarafından düzenlenmesi hali; mevzubahis ehliyetsizlik, taraf veya takip ehliyeti hususunda şikâyet yargılamasının konusunu teşkil etmiyorsa takip hukuku ile ilgili olmayıp maddi hukuk alanına ilişkin olduğundan ve bu konuda İİK'da icra müdürüne

⁴⁸⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 164-168; “Hukuk davalarında olduğu gibi, icra takibinin taraflarının da takip ehliyetine sahip olmaları gerekir. Takip ehliyeti, yerleşik Yargıtay İçtihatlarına göre kamu düzenine ilişkin olduğundan, her zaman (süresiz) şikâyet yolu ile ileri sürülebilir. İcra müdürü ve icra mahkemesi, bu işlemlerin geçersizliğini kendiliğinden (re'sen) gözetmelidir.” Yarg. 12. HD, 24/11/2016, E. 2016/30430, K. 2016/24199, UYAP, E.T. 26/04/2023.

⁴⁸⁷ Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 933; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 463.

⁴⁸⁸ “Bono düzenleyen kişinin temyiz kudretini haiz bulunması ve reşit olması şarttır. Ehliyet konusu, takibin her safhasında dermeyeran edilebilir. Borçlunun, bononun tanzim tarihlerinde ehliyet sahibi olup olmadığının usulüne uygun şekilde araştırılıp, incelenmesi ve bu konuda gerekli kararın verilmesi icra mahkemesinin yetkisi dahilindedir.” Yarg. 12. HD, 10/05/2007, E. 2007/6233, K. 2007/9565, UYAP, E.T. 26/04/2023; YHGK, 19/10/2022, E. 2019/12-731, K. 2022/1317, UYAP, 04/05/2023; Yarg. 12. HD, 06/05/2013, E. 2013/8862, K. 2013/17225; UYAP, 11/05/2023.

⁴⁸⁹ “Olayımızda da, borçlu kısıtlının, senetlerin tanzim tarihlerinde öne sürülen hastalıkları dolayısıyla tasarruf ehliyetinin olmadığı tespit edilmesi halinde yaptığı hukuki işlemler geçersiz olacaktır. Hukuki işlemlerde tarafların fiil ehliyeti kamu düzenine ilişkin olduğu için mahkeme tarafından re'sen gözönüne alınmak zorundadır”, Gaziantep BAM 12. HD, 07/06/2021, E. 2020/1366, K. 2021/1257, UYAP, E.T. 04/05/2023; Yarg. 12. HD, 05/04/2005, E. 2007/6233, K. 2007/9595, UYAP, E.T. 04/05/2023.

herhangi bir inceleme yetkisi verilmediğinden şikâyet konusu yapılamaz. Olması gereken, bu tür bir ehliyetsizlik halinin borca itiraz olarak ileri sürülmesidir⁴⁹⁰.

Konkordato mühleti içerisinde borçlu hakkında takip yapılmaması kuralına aykırı olarak borçluya karşı kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip başlatılması halinde de yine borçlu süresiz şikâyet yoluna başvurulabilir⁴⁹¹.

Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişinin icra takibi yapılabilmesi için kural olarak yargılama ve takip giderleri ile karşı tarafın zararını karşılamak üzere teminat göstermesi gerekir⁴⁹² (Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun⁴⁹³ m. 48/1). Ancak alacaklının uyruğunun bulunduğu devlet ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti arasında adli yardım sözleşmesi bulunması halinde yabancı uyruklu kişi teminat göstermeden de takip yapılabilir (MÖHUK m. 48/2). O halde yabancı uyruklu birinin Türkiye’de takip yapmak istemesi halinde teminat göstermesi, kamu düzenini ilgilendirmektedir. Bu nedenle bu husus icra ve iflas dairesince ve icra mahkemesince re’sen dikkate alınır⁴⁹⁴. Teminat alınmadan takip başlatılması halinde borçlu süresiz şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurulabilir⁴⁹⁵. Ayrıca yabancı uyruklu kişinin mensup olduğu devlet ile Ülkemiz arasında teminattan muafiyete ilişkin bir adli yardım sözleşmesi olmasına

⁴⁹⁰ Akteke, “Defi’ler”, 81; Bu ehliyetsizlik hali bazı yüksek mahkeme kararlarında ise bir borca itiraz nedeni olarak görülmektedir; bkz. “İmzaya itiraz dışındaki diğer bütün itirazlara borca itiraz denir. Anılan itiraz, ödeme, ...sıfat itirazı gibi.... borçlunun borcu olmadığı, faize itiraz, takip konusu senedin karşılıksız olduğu (veya kaldığı), hatır senedi olduğu, teminat senedi olduğu, anlaşmaya aykırı doldurulduğu, kambiyo senedinde tahrifat yapıldığı, borçlunun senedin düzenlendiği tarihte temyiz kudretine sahip olmadığı, mirası reddetmiş olduğu veya mirasın hükmen reddedilmiş olduğu gibi sebeplere dayanır” Bursa BAM 6. HD, 20/10/2021, E. 2021/1195, K. 2021/2260, UYAP, E.T. 26/04/2023.

⁴⁹¹ Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 935; Cenk Akil, “Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları (28.02.2018 Tarih ve 7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklere Göre), *TBB Dergisi*, 141 (2019): 229

⁴⁹² “Yasada öngörülen mahkeme teriminin icra takipleri için icra dairesi olarak anlaşılması gereklidir.” Yarg. 12. HD, 22/06/2012, E. 2012/5094, K. 2012/22039, UYAP, E.T. 27/04/2023.

⁴⁹³ R.G. 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, 12/12/2007, 26728.

⁴⁹⁴ Muşul, *Şikâyet*, 295.

⁴⁹⁵ Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 47; “İcra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleri ile karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 97.maddesine göre de; Türkiye’de Kanunu Medeni mucibince ikametgahı olmayan müddei veya davaya müdahale eden kimse diğer tarafın muhtemel zarar ve ziyaniyle masarifi muhakemesine mukabil 96 ncı madde mucibince teminat göstermeğe mecbur olduğu. düzenlemesi yer almaktadır. Anılan maddelerde öngörülen teminat hususu takip yapmanın ön koşulu olup, mahkemece re’sen gözetilmelidir.” Yarg. 12. HD, 11.02.2016, E. 2015/26555 K. 2016/3489, UYAP, E.T. 27/04/2023.

rağmen alacaklıdan teminat istendiği takdirde de alacaklı icra mahkemesine süresiz şikâyet yoluna başvurabilir⁴⁹⁶.

İİK m. 58/3 gereğince alacağın Türk parasıyla tutarının gösterilmesi zorunlu olup bu durum kamu düzeni ile ilgilidir ve takibin her aşamasında re'sen dikkate alınır⁴⁹⁷. Alacağın Türk parası karşılığı gösterilmeksizin takip talebinde bulunulması halinde icra ve iflas dairesi takip talebini reddetmelidir. Reddedilmeyip ödeme emri hazırlanması halinde borçlu, yabancı para üzerinden gönderilen ödeme emrine karşı icra mahkemesine süresiz şikâyet yoluna başvurularak takibi iptal ettirilebilir⁴⁹⁸. Bununla birlikte takip talebinde alacağın Türk parası karşılığı gösterilmiş olmasına rağmen icra ve iflas dairesi tarafından hazırlanan ve borçlulara gönderilen ödeme emrinde yabancı para alacağı yazmakta ise borçlu süresiz şikâyet yoluyla icra mahkemesinden ödeme emrinin iptalini isteyebilir⁴⁹⁹.

⁴⁹⁶ “Buna göre yabancı davacının, davaya katılanın veya icra takibinde bulunanın vatandaş olduğu ülke ile Türkiye arasında karşılıklılık (mütekabiliyet) var ise bu kişi teminattan muaf olacaktır. Karşılıklılık, iki devlet arasında imzalanan (iki taraflı) anlaşma veya iki devletin de taraf olduğu uluslararası (çok taraflı) anlaşma ile sağlanabileceği gibi, kanuni veya fiili karşılıklılık şeklinde de sağlanabilir. Somut olayda mahkemece, şikâyetçinin teminat muafiyetinin bulunup bulunmadığı hususunda hükme dayanak oluşturacak nitelikte herhangi bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Şikâyetçinin teminattan muaf olup olmadığı hususunun Adalet Bakanlığı'nın ilgili biriminden sorularak alınacak yazı cevabına ve oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, yazı cevabı beklenmeksizin eksik incelemeyle yazılı şekilde istemin usulden reddi yönünde hüküm kurulması isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, 14/03/2023, E. 2017/7756, K. 2018/8347, UYAP, E.T. 27/04/2023.

⁴⁹⁷ Muşul, Şikâyet, 297; Uyar, Uyar ve Uyar, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 936; Boztosun, “Süresiz Şikâyet”, 43.

⁴⁹⁸ “TBK'nun 99. maddesinin son fıkrasına göre; Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parası ile ödenmesini isteyebilir. Ancak İİK'nun 58. maddesine göre alacağın Türk parası ile tutarının takip talebinde gösterilmesi zorunlu olup, aynı zorunluluk İİK'nun 41. maddesi delaletiyle ilamlı takiplerde çıkartılacak olan icra emri için de geçerlidir. Anılan noksanlık kamu düzeni ile ilgili ve devletin hükümranlık haklarına ilişkin olması nedeniyle takibin her safhasında re'sen göz önünde tutulmalıdır.” YHGK, 12.05.1999, E. 1999/12-271, K. 1999/301, <https://app.e-uyar.com>, 11/05/2023.).

“Somut olayda; takip talebinde ve icra emrinde, toplam 152.072,26 USD alacağın tahsili istenmekle birlikte yabancı para alacağının TL karşılığı gösterilmediği gibi, harca esas değerinin de Türk Lirası olarak yazılı olmadığı görüldüğünden ilk derece mahkemesince takibin iptaline karar verilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı, istinaf sebep ve gerekçelerinin yerinde olmadığı anlaşılmakla..” İstanbul 21. HD, 26/05/2022, E. 2022/649, K. 2022/1681, UYAP, E.T. 27/04/2023.

⁴⁹⁹ “Somut olayda, takip talebinde yabancı para alacağının TL karşılığının gösterildiği ancak ödeme emrinde yabancı para alacağının TL karşılığının gösterilmediği anlaşılmaktadır. O halde Bölge Adliye Mahkemesince, ödeme emrinde 40.328,77 EURO yabancı para alacağının harca esas değer olarak Türk Lirası karşılığı gösterilmediğinden ödeme emrinin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile şikâyetin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsiz olup kararın bozulması gerekmiştir.” Yarg. 12. HD, 14/03/2023, E. 2022/8711, K. 2023/1655, UYAP, E.T. 27/04/2023.

Yine İİK m. 53 gereğince borçlunun ölüm günü ile beraber üç gün içinde takip geri bırakılır. Mirasçı; mirası kabul veya reddetmemişse, mirası ret süresince mirasçılar hakkında takip yapılamaz. Bu maddenin uygulanabilmesi için icra takibinin mirasın reddi süresinde yapılması ya da murisin takibe başlandıktan sonra ölmüş olması gerekir. İİK m. 53'e aykırı olarak takip yapılması ya da takip işlemlerine devam edilmesi halinde bu işlem kamu düzenine aykırılık oluşturması nedeniyle borçlular icra mahkemesine süreye tabi olmaksızın takibin iptali için başvurabilirler⁵⁰⁰.

⁵⁰⁰ “İİK'nun 53.maddesine aykırılık iddiası ise; kamu düzeni ile ilgili olduğundan İİK'nun 16/2.maddesi uyarınca süresiz şikâyeteye tâbidir.” Yarg. 12. HD, E. 2016/26368, K. 2018/310, UYAP, E.T. 27/04/2023; “Şu hale göre murisin ölümünden sonra üç aylık mirası red süresi dolmadan icra takibine mirasçılar aleyhine geçildiği anlaşılmakla, takip borçlusu olan mirasçının İİK 53 maddesine aykırı olarak başlatılan bu takibi süresiz şikâyet yolu ile iptal ettirme hakkı bulunmaktadır. O halde mahkemece şikâyetin kabulü yerine istemin sürede olmadığından bahisle red kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.” Yarg. 12. HD, 07/11/2017, E. 2016/22559, K. 2017/13747, UYAP, E.T. 27/04/2023.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE ŞİKÂyet USULÜ VE ŞİKÂyet SONUCUNDA VERİLEBİLECEK KARARLAR İLE BU KARARLARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLLARI

Bu bölümde icra memurunun işleminden zarar gördüğünü iddia eden takip taraflarının veya ilgili üçüncü kişilerin başvurabileceği hukuki çare olan şikâyetin inceleme usulü ve bu inceleme sonucunda verilebilecek kararlar ile bu kararlara karşı hangi kanun yoluna başvurunun mümkün olduğuna dair açıklamalarda bulunulacak; ayrıca şikâyet üzerine verilen kararların icrası ile ilgili hususlara değinilecektir.

A. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyet konusu işlemin değerine veya şikâyetin sebebine bakılmaksızın tüm şikâyetleri inceleme görevi icra mahkemesine aittir (İİK m. 4/1, m. 16/1, m. 168/3)⁵⁰¹.

İcra mahkemeleri, Kanunda kendisine verilen görevleri yerine getirmek⁵⁰² ve icra ve iflas dairesinin işlemlerine karşı başvurulmuş şikâyetleri incelemek için kurulmuş özel bir yargı organıdır⁵⁰³. Şikâyetin icra mahkemesi yerine icra ve iflas dairesine karşı yapılması halinde bu şikâyet hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. İcra dairesi de şikâyet

⁵⁰¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 279; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 68; Ayşe Ece Acar, *İcra Mahkemesi Kararlarına Karşı İstinaf Kanun Yolu*, (İstanbul: On İki Levha, 2022), 14; Taylan Özgür Kiraz, *Yargı Kararları İle Birlikte İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 237-238.

⁵⁰² Örneğin bkz. İİK m. 68- 68a, m. 97-99, m. 134, m. 150, m. 331.

⁵⁰³ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 279.

dilekçesini kendiliğinden icra mahkemesine gönderemez⁵⁰⁴. Bu nedenle yapılacak olan şikâyetin, yöneltileceği makamın icra mahkemesi olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Yetkili icra mahkemesi ise şikâyet konusu işlemi yapan icra ve iflas dairesinin bağlı bulunduğu mahkemedir (İİK m. 4). İcra mahkemesinin şikâyetle ilgili karar verme yetkisi kesin nitelikte olup kamu düzenine ilişkindir (İİK m. 4, m. 360). Bu sebeple de yetki, icra mahkemesince re'sen dikkate alınır. Yetkisiz olan icra mahkemesine şikâyet başvurusunda bulunulduğu takdirde yetkisizlik kararı re'sen verilir⁵⁰⁵. Yetkinin kesin nitelikte olması nedeniyle taraflar yetki sözleşmesi yaparak başka bir yerdeki icra mahkemesini şikâyeti incelemeye yetkili kılamaz⁵⁰⁶. Kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte yukarıda⁵⁰⁷ da bahsedildiği üzere yetkili icra ve iflas dairesi borçlunun ikametgâhının veya kambiyo senedinde yazan ödeme yerinin bulunduğu yerdir. Ancak taraflar icra ve iflas dairesinin yetkisine ilişkin yetki sözleşmesi yapabilirler⁵⁰⁸. Bu durumda da şikâyet başvurusunu icra ve iflas dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi incelemeye yetkilidir.

Kanun koyucu, icra mahkemesinin İİK m. 4'de belirtilen kesin yetkisine İİK m. 79/2 ve m. 360/2'de olmak üzere iki istisna tanımıştır. Bu maddelere göre icra ve iflas dairesinin yetki çevresi dışındaki malların haciz ve satış işlemlerinin yerine getirilmesi

⁵⁰⁴ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 68; Kuru, *El Kitabı*, 111; Muşul, *Şikâyet*, 508; Gökçe Varol, "İcra Mahkemelerinde Yargılama", 439; Basım, "Şikâyet", 166.

⁵⁰⁵ "İİK'nun 4. maddesi gereğince; takip hangi icra dairesinde başlamış ise, bu takiple ilgili itiraz ve şikâyetler, takibin yapıldığı yer icra müdürlüğünün bağlı bulunduğu icra mahkemesinde çözülür. Bu husus, kamu düzenine ilişkin kesin yetki niteliğindedir. Yasal koşulların oluşması halinde, İİK'nun 79 ve 360. maddeleri, bu husustaki yetki ile ilgili istisnaları teşkil etmektedir.

İİK'nun 79. maddesi gereğince; haczolunacak malların başka bir yerde bulunması halinde icra dairesi, malların bulunduğu yer icra dairesine talimat yazarak haczin yapılmasını ister. Bu halde, hacizle ilgili şikâyetler, kendisine talimat yazılan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesince çözülür. Anılan husus, kesin yetki kuralı olup mahkemece re'sen uygulanmalıdır. Ancak, talimat yazısı, borçluya ait menkul ve gayrimenkul mallar ile 3. kişilerdeki hak ve alacakların haczi yönünde ve genel nitelikli olmayıp da, belli bir malın haczini isteyen "nokta haczi" biçiminde yazılmış ise, bu halde anılan hacizle ilgili şikâyet, talimat yazan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesince incelenir. Bir başka deyişle, böyle hallerde İİK'nun 79. maddesi hükmü uygulanamaz. Yine, resmi sicile kayıtlı mallara ilişkin haciz işlemi, talimat yoluyla değil de, doğrudan ilgili kuruma müzekkere yazılarak yapılmış ise, haciz işlemi yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesi şikâyetleri incelemeye yetkilidir." Yarg. 12. HD, 06/12/2018, E. 2018/6762, K. 2018/13008, UYAP, E.T. 04/05/2023.

⁵⁰⁶ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 282; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 82; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 48; Muşul, *Şikâyet*, 503; Kiraz, *İtirazın Kaldırılması*, 240; Talih Uyar, "Genel Haciz Yolu İle İlamsız Takiplerde Yetkili İcra Dairesi", *TBB Dergisi*, 56 (2005):332.

⁵⁰⁷ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda "Birinci Bölüm, A-2-e"de yer alan açıklamalar.

⁵⁰⁸ Uyar "Yetkili İcra Dairesi", 332-333; Ebru Tüzemen Atik, "Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalara Etkisi", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Dergisi*, 25/2: (2021), 16.

malın bulunduğu yerdeki icra ve iflas dairesinden istinabe yoluyla isteneceğinden⁵⁰⁹ bu işlemlere ilişkin şikâyetler de istinabe olunan icra ve iflas dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi tarafından incelenecektir⁵¹⁰.

Bu başlık altında ele alınmasında fayda bulunan hususlardan bir diğeri de şikâyet başvurusuna konu işlem icra mahkemesi önüne taşınmadan önce, şikâyeteye konu teşkil eden sebeplerle ilgili olarak arabuluculuğa ve tahkime başvurulup başvurulamayacağı meselesidir.

Türk hukukunda son yıllarda sıklıkla uygulanan alternatif çözüm yollarından biri de arabuluculuktur. Arabuluculuk; bir uyuşmazlığın taraflarının görüşmek ve müzakerelerde bulundurmak amacıyla bir araya getirilmesini, bu kişilerin uyuşmazlığın çözümünü kendilerinin üretmesini sağlamak amacıyla iletişim kurabilmesini sağlayan, çözüm üretemedikleri takdirde çözüm önerisi de sunabilen, uzman, tarafsız ve güvenilir bir üçüncü kişi katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemidir. (Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu⁵¹¹ m. 2/b)⁵¹².

Arabuluculuk başvurusu, ihtiyari ve dava şartı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İhtiyari arabuluculukta uyuşmazlığın taraflarına dava açmak ve arabulucuya başvurmak konusunda seçim hakkı tanınmıştır. Arabuluculuğun dava şartı olduğu hallerde ise taraflar dava açmadan önce arabulucuya başvurmalıdır. Arabuluculuğun dava şartı olduğu haller ilgili kanunlarda belirlenmiştir (HUAK m.18/A-1).

HUAK m.18/A/1'den de açıkça anlaşıldığı üzere arabuluculuğun bir uyuşmazlık yönünden dava şartı olması için bu konuda bir kanuni düzenlemenin mevcut olması şarttır⁵¹³. Bu doğrultuda farklı kanunlarda birtakım dava şartı olan arabuluculuk düzenlemelerinin yapıldığı görülmektedir. Örneğin TTK m. 5/A uyarınca konusu bir

⁵⁰⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 283; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 58.

⁵¹⁰ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 70; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 82; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 48.

⁵¹¹ R.G. 6325 Sayılı *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu*, 22/06/2012, 28331.

⁵¹² İbrahim Özbay, "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10/3-4 (2006): 465-467; Süha Tanrıver, "Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Ve Özellikle Arabuluculuk" *TBB Dergisi*, 19/64 (2006):165; Gizem Ersen Perçin, "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinden Arabuluculuğun Hukuksal Düzenlemelerdeki Yeri", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 31/2(2012): 185.

⁵¹³ Her ne kadar bu husus Kanun'da belirtilmiş olsa da böyle bir istisnai düzenlemenin idari düzenleyici işlemlerle veya içtihat yoluyla getirilmesinin zaten mümkün olmayacağı, çünkü aksi durumun kişinin temel haklarına kati suretle müdahale etmek anlamına geleceği açıktır.

miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat taleplerini içerir ticari davalar⁵¹⁴, 6502 sayılı Kanun m. 73/a uyarınca Kanunda belirtilen istisnalar dışındaki tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklar ve 7036 sayılı Kanun m.2 gereğince kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalar⁵¹⁵ dava şartı olan arabuluculuğa tâbi tutulmuşlardır⁵¹⁶. Ancak şikâyet de dâhil olmak üzere icra mahkemesinin görevi kapsamında kalan hiçbir uyuşmazlık için dava şartı⁵¹⁷ olarak arabuluculuk sürecinin tüketilme zorunluluğuna ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle şikâyet yolunda, dava şartı olan arabuluculuk hükümleri uygulanmayacaktır.

Şikâyet yolunda ihtiyari arabuluculuğa başvurulup başvurulamayacağı hususunda ise öncelikle HUAK m. 1/2 düşünülmelidir. HUAK m. 1/2'ye göre ihtiyari arabuluculuğa ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları götürülmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki şikâyetle tasarruf ilkesi uygulama alanı bulmakta, bu nedenle şikâyet edenin şikâyet hakkı üzerinde tasarruf edebileceği kabul edilmektedir⁵¹⁸. Ancak kanımızca sadece bu kabulden yola çıkılarak şikâyet yolunda ihtiyari arabuluculuğa gidilebileceğini kabul etmek mümkün değildir. Çünkü yukarıda açıklandığı üzere⁵¹⁹ şikâyet yolunda taraf olarak bir şikâyet olunandan

⁵¹⁴ 7445 sayılı Kanun ile ilgili hükme itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davaları da eklenmiştir. Bu madde, aynı Kanunun geçici 1. maddesi gereğince 01/09/2023'den sonra açılan davalar yönünden uygulanacaktır.

⁵¹⁵ 7036 sayılı Kanun m. 3'e göre "iş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları hakkında dava şartı olan arabuluculuk hükümleri uygulanmayacaktır. Ancak 7445 sayılı Kanun m. 41 gereğince artık bu taleplere ilişkin itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davaları dava şartı arabuluculuğa tabidir. Ancak bu değişiklik 01/09/2023 tarihinden sonra yürürlüğe girecektir."

⁵¹⁶ 7445 sayılı Kanun m. 37 gereğince "kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesine ilişkin hükümler hariç olmak üzere kira ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıklar, taşınır ve taşınmazların paylaştırılmasına ve ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar, 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan kaynaklanan uyuşmazlıklar ve komşu hakkından kaynaklanan uyuşmazlıklar da dava şartı olan arabuluculuğa tabi tutulmuşlardır. Bununla birlikte bu konuya ilişkin düzenleme 01/09/2023 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecektir."

⁵¹⁷ Burada üzerine düşünülmesi gereken diğer bir husus şikâyet yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere bir dava değilken "dava şartı" hukuki kurumunun bu yargılamada bir anlamı olup olmayacağıdır. Öncelikle öğretide dava şartı kavramına yönelik açıklamaların şikâyet yargılaması yönünden yapılmadığı görülmektedir. Ancak şikâyetle de yargılamanın başlangıcında icra mahkemesinin yetkili ve görevli olup olmadığının, medeni hakları kullanma ehliyetinin ve hukuki yararın bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği belirtilmektedir. Örn. bkz. Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 331-332. Uygulamada ise şikâyetle eğer verilen kesin sürede gider avansı yatırılmazsa dava şartı eksikliği nedeniyle davanın usulden reddedileceği kabul edilmektedir. Bkz. YHGK, 15/06/2016, E. 2014/12-1080, K. 2016/798, UYAP, E.T. 30/04/2023.

⁵¹⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 373-376.

⁵¹⁹ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda, "Birinci Bölüm, B-4-b"de yer alan açıklamalar.

bahsetmek mümkün olmadığından arabuluculuk için gerekli karşılıklılık ilişkisinden söz edilemez. Bu noktada şikâyet konu bir işlem teknik anlamda taraflar arasında bir uyuşmazlık ortaya çıkarmadığından şikâyet yolunda ihtiyari arabuluculuğa başvurulamayacağı kanaatindeyiz.

Bir diğer yargılama faaliyeti olan tahkim, taraflar arasında doğmuş veya doğacak olan bir uyuşmazlığın mahkemeler dışındaki hakem adı verilen ve taraflarca seçilen özel kişilerce karara bağlanmasıdır⁵²⁰. Tahkimde gönüllülük esastır ve gizlilik önemlidir. Tahkim, özel hukuk alanıyla ilgili uyuşmazlıklarda, tarafların birlikte veya ayrı ayrı bağımsız ve tarafsız hakemler belirleyip ve daha sonrasında ise tahkim sözleşmesi yaparak yürüttükleri bir yöntemdir. Tahkim sözleşmesi ise tarafların aralarında doğmuş ya da doğacak anlaşmazlık ve uyuşmazlığın hakem diye adlandırılan kişi veya heyetlerce çözümünün kararlaştırıldığı bir anlaşmadır. Tahkim sözleşmesinin yerine getirilmesi için hakem veya heyetle, uyuşmazlık tarafları arasında yapılan ve hakem yargılamasının esas ve usullerinin belirlendiği sözleşme ise hakem sözleşmesidir⁵²¹. HMK m. 408 ve Milletlerarası Tahkim Kanunu⁵²² m. 1/4 gereğince taşınmaz mallara ilişkin aynı haklardan veya iki tarafın iradesinin dışındaki işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir. İhtiyari arabuluculuktaki görüşümüzle paralel şekilde şikâyet yargılamasında bir uyuşmazlıktan ve karşılıklılık ilişkisinden söz edilemeyeceğini düşündüğümüzden şikâyet yolunda tahkimin de mümkün olmadığını savunmaktayız.

B. İnceleme Usulü

İİK m. 18/1 gereğince icra mahkemesinde ileri sürülen talepler hakkında “*basit yargılama usulü*” uygulanır. Her ne kadar kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte İİK m. 18 vd. hükümlerine açıkça atıfta bulunulmamış ise de bu takip yolunda da şikâyet yine aynı esas ve usullere göre yapılır⁵²³.

Şikâyet icra mahkemesine bir dilekçe ile yapılabileceği gibi şikâyet beyanının tutanağa geçirilmesi suretiyle sözlü olarak da yapılabilir (İİK m. 18/2). Ayrıca UYAP

⁵²⁰ Özbay, “Alternatif Çözüm”, 469; Tanrıver, “Alternatif Uyuşmazlık”, 171; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul*, 725; Özge Aksu, “Ticari Uyuşmazlıkların Arabuluculuk Yolu İle Çözümü (İngiltere Örneği ve Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde Bir Değerlendirme)” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 2009), 66; Ersen Perçin, “Alternatif Uyuşmazlık”, 179

⁵²¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul*, 725; Ekmekçi vd. *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*, (İstanbul: On iki levha Yayınları, 2019), 10-11.

⁵²² R.G. 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu, 05/07/2021, 24453.

⁵²³ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 289.

sistemi kullanılarak da şikâyet yoluna başvurulabilir (İİK m. 8/a). Şikâyet eden başvurma harcı, maktu karar ve ilam harcı yatırmakla yükümlüdür. (Harçlar Kanunu⁵²⁴ (1) sayılı tarife A/I, III). Ancak Harçlar Kanunu m. 13/d gereğince icra ve iflas dairesinin kusuru yüzünden yanlış yapılan işlemlerin düzeltilmesi veya iptaline ilişkin icra mahkemesi kararları harçtan muaftır. Bu durumda harç önce alınıp sonra durumun bu şekilde olduğu ortaya konulduğunda yatırılan harç iade edilir⁵²⁵.

İcra ve İflas Kanunu'nda kambiyo senetlerine özgü iflas yoluyla takip⁵²⁶ dışındaki takiplerdeki şikâyet dilekçesinin kaç nüsha olacağına ilişkin bir hüküm yoktur. Doktrindeki⁵²⁷ görüşlere göre şikâyet dilekçesinin karşı tarafa şikâyetten haberdar olması için gönderilmesi ve şikâyetle ilgili görüşünün alınması için karşı taraftaki kişi sayısından bir fazla nüsha olarak düzenlenmesi gereklidir. Şikâyet talebinin sözlü beyanın tutanağa geçirilmesi suretiyle yapılması halinde tutanağın, yazılı olarak yapılması halinde dilekçenin şikâyet eden veya vekili tarafından imzalanması gerekir. Elektronik ortamda yapılan şikâyet başvurularının ise güvenli elektronik imza ile imzalanmış olması gereklidir.

Şikâyet dilekçesinin hiç anlaşılamaması, okunamaması veya ilgisiz yahut gereksiz talepleri içermesi halinde icra mahkemesi HMK m. 32/2 hükmünü kıyasen uygulayarak şikâyet dilekçesinin yeniden düzenlenmesi için şikâyet edene uygun bir süre verebilir. Burada süre verilmesinden amaçlanan, şikâyet edenin hak arama özgürlüğünün korunması olup, icra mahkemesinde usulüne uygun şekilde yapılan şikâyet talebinin haksız bir kararla reddedilmesini önlemektir⁵²⁸. Ancak verilen süre içerisinde istenilen açıklamaları içeren bir dilekçe sunulmadığı takdirde tekrardan şikâyetçiye süre verilemez⁵²⁹.

İİK'da şikâyet dilekçesinin içeriği konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bu konudaki genel prensiplere; uygulamadan, doktrinden ve şikâyetin temel özelliklerinden ulaşabilir. Şöyle ki şikâyet bir dava olmadığından⁵³⁰

⁵²⁴ R.G. 492 Sayılı Harçlar Kanunu, 17/07/1964, 11756.

⁵²⁵ Fak, "Çek Alacaklıları", 135; Basım, "Şikâyet", 175.

⁵²⁶ İİK m. 172 gereğince kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte ödeme emrine karşı yapılacak şikâyetlere başvuru karşı taraftan bir fazla olarak düzenlenmiş dilekçeyle olur.

⁵²⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 297; Basım, "Şikâyet", 177.

⁵²⁸ Basım, "Şikâyet", 177.

⁵²⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 297; Basım, "Şikâyet", 177.

⁵³⁰ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda "Birinci Bölüm, B-3"de yer alan açıklamalar.

davacı ve davalı terimleri yerine şikâyet eden ve şikâyet olunan terimleri kullanılır⁵³¹. Aynı nedenle HMK m. 119'daki kayıtların da şikâyet dilekçesinde bulunması zorunlu değildir⁵³². Ancak şikâyet dilekçesinin işleme konulabilmesi için en azından şikâyet yoluna başvuranın adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adresi, imzası veya varsa vekilinin adı, soyadı ve adresi bulunmalıdır⁵³³. Yukarıda⁵³⁴ belirttiğimiz gibi, şikâyet talebinde karşı tarafın hiç veya doğru taraf gösterilmemiş olması şikâyetin reddini gerektirmez⁵³⁵. Bu durumda icra mahkemesi şikâyet konusu işlemle ilgisi olan kişilere tebligat çıkarak duruşmaya davet edip katılmalarını sağlar⁵³⁶.

Şikâyet dilekçesinde; şikâyet sebebi, maddi vakıalar ve dayanılan deliller somutlaştırılarak açıklanmalıdır⁵³⁷. Örneğin; işlemin iptali veya düzeltilmesi ya da sürüncemede bırakılan işlemin yerine getirilmesi icra mahkemesinden talep edilebilir. Şayet şikâyet edenin dilekçesinden şikâyet amacı açıkça anlaşılıyorsa yanlış talepte bulunması şikâyet başvurusunun reddine sebep olmaz⁵³⁸. Yargıtay'a göre HMK m. 33 gereğince hukuki nitelendirmeyi hâkim yapacağı için dilekçede her ne kadar şikâyet denilmemiş olsa da talebin incelenmesinden bu durumun bir şikâyet sebebi olduğu anlaşılıyorsa istem artık şikâyet olarak kabul edilmelidir⁵³⁹. Bununla birlikte icra mahkemesi İİK 170/a-2 maddesi gereğince ileri sürülmemiş olsa dahi şikâyet dilekçesinde belirtilen şikâyet sebepleri dışında süresinde yapılan itiraz veya şikâyetlerde senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olup olmadığını veya alacaklının takip hakkının

⁵³¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 304; Muşul, *Şikâyet*, 542; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 67; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 51-52.

⁵³² “İİK'nun 134/II maddesine göre ihalenin feshi yalnız şikâyet yolu ile icra mahkemesinden istenebilir. Bu nedenle ihalenin feshi talebinin incelenip karara bağlanmasında uygulanacak usul şikâyet usulüdür. İhalenin feshi şikâyet yolu ile istendiğinden ve şikâyet bir dava olmadığından, ihalenin feshinde davadaki anlamda davacı ve davalı taraf yoktur. İhale ile ilgili olanların tümüne İlgililer denir. İhalenin feshi talebinde borçlu, alacaklı ve alıcının karşı taraf olarak gösterilmesi gerekir. İhalenin feshi davasında ilgililerin karşı taraf olarak gösterilmemesi veya yanlış gösterilmesi ihalenin feshi talebinin reddini gerektirmez. İcra Mahkemesi ilgililerin şikâyet olunan taraf olarak gösterilmemesi halinde onları duruşmaya davet ederek onlara savunma ve görüşlerini bildirme imkân verir, İhalenin feshi talebinde karşı taraf olarak gösterilmemiş ilgililerde ihalenin feshi talebi hakkındaki icra mahkemesi kararına karşı hukuki yararları bulunma kaydı ile kanun yoluna başvurabilirler.” Yarg. 12. HD, 18/01/2023, E. 2022/11526, K. 2023/291; UYAP, E.T. 04/05/2023; Aynı yönde diğer bir karar için bkz. Yarg. 8. HD, 15/04/2014, E. 2013/18005, K. 2014/7221, UYAP, 28/04/2023.

⁵³³ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 304; Basım, “Şikâyet”, 178.

⁵³⁴ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-4-b”de yer alan açıklamalar.

⁵³⁵ Yarg. 12. HD, 12/01/2015, E. 2014/26507, K. 2015/228, UYAP, E.T. 28/04/2023.

⁵³⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 306; Muşul, *Şikâyet*, 543.

⁵³⁷ Basım, “Şikâyet”, 179.

⁵³⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 306.

⁵³⁹ Yarg. 12. HD, 22/03/2018, E. 2016/29464, K. 2018/3060, UYAP, E.T. 28/04/2023; Yarg. 8. HD, 26/10/2015, E. 2014/5002, K. 2015/19145, UYAP, E.T. 28/04/2023.

bulunup bulunmadığını da re'sen inceler. Ayrıca yukarıda⁵⁴⁰ da açıklandığı üzere somut olayda kamu düzenine aykırılık oluşturan bir usulsüzlük varsa mahkeme talep sonucunu aşarak bu konuda re'sen karar vermelidir⁵⁴¹.

Şikâyet sonucunda, icra mahkemesi tarafından bu hususta ayrıca bir karar verilmedikçe, başlatılan takip kendiliğinden durmaz (İİK m. 22). Şikâyet eden şikâyet sonucunda ayrıca takibin durmasını istiyorsa şikâyet başvurusunda öncelikle bu konuyla ilgili karar verilmesini talep etmelidir⁵⁴². Salt şikâyet icrayı durdurmayacağından da şikâyet konusu işlem uygulanmaya devam eder. Bir başka deyişle şikâyet başvurusunda bulunulsa dahi şikâyet konusu işlemin ve bu işleme dayanılarak yapılacak işlemlerin icrasına devam olunur. Bu madde sayesinde şikâyeti zaman kazanmak için kullanmak isteyen kötüniyetli şikâyet edenlerin önüne geçilmesi hedeflenmiştir⁵⁴³. Ancak bazı şikâyet başvurularında şikâyetin haklılığı ilk bakışta anlaşılıyorsa ve şikâyete rağmen takibe devam edilmesi birçok zararlı sonuç doğuracaksa bunun bertaraf edilmesi için icra mahkemesi “talep üzerine” veya “kendiliğinden” icranın geri bırakılmasına karar verebilir. Bu durumda şikâyet konusu işlem hakkında karar verilene kadar şikâyet konusu işlemin icrası durur⁵⁴⁴. Şikâyet konusu işlemin icrasının durdurulması kararını veren icra mahkemesi bu durumu takibin devam ettiği icra ve iflas dairesine bildirir. Burada verilen icranın geri bırakılması yönündeki geçici hukuki koruma kararına karşı kanun yoluna başvurulamaz⁵⁴⁵. Bunun sebebi ise geçici durdurma kararının teknik anlamda ihtiyati

⁵⁴⁰ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda. “İkinci Bölüm, B”de yer alan açıklamalar.

⁵⁴¹ Basım, “Şikâyet”, 182.

⁵⁴² Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 309; Muşul, *Şikâyet*, 560-562; Basım, “Şikâyet”, 182.

⁵⁴³ Çiftçi, *Menfaat Dengesi*, 358; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 324; Basım, “Şikâyet”, 182.

⁵⁴⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 324-235; Basım, “Şikâyet”, 183.

⁵⁴⁵ “İcra ve İflas Hukuku'nda geçici hukuki korumala kararları klasik ihtiyati tedbirlerden ayrılmaktadır. Örneğin, ihtiyati tedbirlerin koşullarından birisi maddi hukuk talebinin varlığı iken İcra ve İflas Hukuku'nda geçici hukuki korumalarda böyle bir talebin iddia ve yaklaşık ispat seviyesinde ispatı söz konusu değildir. Bu nedenle bu hukuk dalına özgü geçici hukuki koruma kararlarının ihtiyati tedbir adı altında kavramlaştırmak isabetli değildir. HMK' nın 341/1 maddesinde, ilk derece mahkemelerinin verdiği nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde, itiraz üzerine verilecek kararlar istinaf yoluna açık olduğuna dair düzenlemeye yer verilmiş ise de icra mahkemesi kararlarının hangisinin istinaf yoluna başvurulabileceği özel hükümlerle ve genel olarak da İİK'nın 363. maddesinde düzenlenmiştir. Bunların dışında kalan icra mahkemesi kararları kesindir. Somut olayda, icra mahkemesince, takibin geçici durdurulması kararının kaldırılması talebinin reddi yönünde verilen ara kararı, HMK'nın 389 ve müteakip maddeleri kapsamında olmayıp, İcra ve İflas Kanununda özel olarak düzenlenmiş, takip hukukuna özgü bir karardır. Yukarıda açıklandığı üzere, icra mahkemelerinin verdikleri kararların, hangilerine karşı istinafyasa yoluna başvurulabileceği 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 363. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. İcra takibinin geçici olarak durdurulması talebinin reddi ya da kabulüne dair icra mahkemesi kararlarının istinaf incelemesine konu edilebileceğine dair anılan maddede ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda herhangi bir hüküm

tedbir olarak görülmeyip takip hukukuna özgü ve geçici bir hukuki koruma sağlayan ara karar niteliğinde kabul edilmesidir⁵⁴⁶.

Şikâyet dilekçesinin verilmesi üzerine icra mahkemesi esasına kayıtlı ayrı bir dosya açılır. Şikâyetin incelenmesi de şikâyet dilekçesinin icra mahkemesine verilmesi ile başlar ve bu dosya üzerinden yürütülür. İcra mahkemesi şikâyet başvurusunda bulunulduğunda İcra ve İflas Kanununun Tatbikatına Dair Nizamname⁵⁴⁷ m. 25/1 gereğince icra dosya aslını fiziki olarak icra ve iflas dairesinden ister. Ancak Adalet Bakanlığı İcra İşleri Daire Başkanlığı'nın 10/02/2021 tarihli ve 34372782/1101 sayılı yazısı gereğince tüm yurt çapındaki icra dairelerinde 01/03/2021 tarihinden itibaren fiziki dosya tutulması uygulamasına son verildiğinden bu tarihten sonra açılan icra takip dosyaları icra mahkemesine artık UYAP üzerinden gönderilecektir.

İcra mahkemesi şikâyet başvurusunu ilk olarak şikâyetin usul şartları açısından inceler. Özellikle mahkemenin görevi ve yetkisi, medeni hakları kullanma ehliyeti, hukuki yarar ve şikâyetin süresi icra mahkemesince denetlenir. Bunların ilk önce incelenmesinin sebebi, icra mahkemesinin gereksiz yargılama yürütmesinin önüne geçilmesi düşüncesidir. Sayılan şartlardan birinde dahi bir eksiklik bulunursa icra mahkemesi şikâyet konusu işlemi esastan inceleyemez⁵⁴⁸.

Yukarıda⁵⁴⁹ da belirtildiği üzere icra mahkemesinde basit yargılama usulü uygulanmaktadır. Adından anlaşıldığı üzere basit yargılama usulü, yazılı yargılama usulüne göre daha hızlı ve prosedürel olarak daha basit bir sistem öngörmektedir⁵⁵⁰. Örnek vermek gerekirse; basit yargılama usulünde yazılı yargılama usulüne göre cevaba cevap veya ikinci cevap dilekçeleri verilmez (HMK m. 317/3). Yazılı yargılama usulünde cevap dilekçesi için ek süre alma hakkı bir ayken (HMK m. 127), basit yargılamada bu süre iki haftaya düşürülmüştür (HMK m. 317/2). İİK m. 320/1 gereğince basit yargılamada icra mahkemesi mümkün olduğu takdirde tarafları duruşmaya davet etmeden

bulunmadığından, istinaf başvuru dilekçesinin reddine karar vermek gerekmiştir.” Ankara BAM 18. HD, 27/10/2022, E. 2022/1591, K. 2022/1480, UYAP, E.T. 21.11.2022.

⁵⁴⁶ Yardım , “Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz”, 93.

⁵⁴⁷ R.G. *İcra ve İflas Kanununun Tatbikatına Dair Nizamname*, 02/10/1932, 2215.

⁵⁴⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 331.

⁵⁴⁹ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda. “Üçüncü Bölüm, B”de yer alan açıklamalar.

⁵⁵⁰ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul*, 413; Cenk Akil, “Basit Yargılama Usulünde Dosya Üzerinden Nihai Karar Verilip Verilemeyeceği (HMK m. 320/1) Üzerine Düşünceler,” *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, 7/75, (2012), 15.

dosya üzerinden karar verir. İlk duruşma hariç tüm yargılama kural olarak iki duruşmada tamamlanır, duruşmalar arası vakit de bir aydan fazla olamaz. Bunlar dışında basit yargılamada mahkeme dosyası bir kez takipsiz bırakılabilir; dosyanın ikinci kez takipsiz bırakılmanın yaptırımı, davanın açılmamış sayılmasıdır (HMK m. 317). Son olarak, basit yargılamada sözlü yargılama aşaması bulunmamaktadır (HMK m. 321). İcra mahkemesine arz edilen hususlar ivedi işlerden sayıldığından şikâyetin adli tatilde de incelenmesi mümkündür (HMK m. 103/1-h, İİK m. 18/1).

Aksine bir düzenleme bulunmadığı takdirde icra mahkemesi, şikâyet konusunun mahiyetini ve kapsamını dikkate alarak icra ve iflas dairesinin açıklama yapmasına ve duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını takdir eder (İİK m. 18/3). Şikâyet başvurusunun karara bağlanabilmesi için icra dosyası ve şikâyet dilekçesi yeterli ise icra mahkemesinin duruşma yapmasına gerek olmayıp şikâyeti dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir⁵⁵¹. Buna örnek olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte senedin kambiyo senedi niteliğine haiz olmadığı yönündeki şikâyet başvurusu verilebilir. Çünkü bu şikâyet başvurusunda kambiyo senedinin sadece şekli incelenmesinden dahi sonuç alınır. İcra mahkemesi şikâyet incelemesini dosya üzerinden incelemek yönünde takdir hakkını kullanırsa Yargıtay⁵⁵² ve doktrine⁵⁵³ göre adil yargılanma ve silahların eşitliği ilkesi gereğince şikâyet dilekçesini şikâyet aleyhine olan ilgililere tebliğ etmeli ve bu kişilerin de görüşünü almalıdır.

Bununla birlikte karşı tarafın savunması ve ileri süreceği deliller şikâyet hakkında verilecek karara etkili olabilecek ise ve bunların duruşma açılarak değerlendirilmesi somut olayın şartlarına daha uygunsa şikâyetin duruşmalı olarak yapılması zorunlu nitelik taşır⁵⁵⁴. Bu noktada şikâyet başvurusunda bulunan kişinin yargılamanın duruşmalı olarak

⁵⁵¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 341; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 79; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 69.

⁵⁵² YHGK, 01/03/2022, E. 2020/2-728, K. 2022/237, UYAP, E.T. 28/04/2023; Yarg. 12. HD, 06/06/2012, E. 2012/18443, K. 2012/36081, UYAP, E.T. 28/04/2023.

⁵⁵³ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 360-361; Basım, “Şikâyet”, 190-191

⁵⁵⁴ “Bu hâli ile takip dosyasında usulüne göre tanzim edilmiş zabıtlar ve dosyanın içeriğine, şikâyet konulu olayın özelliği ile şikâyet nedenlerine göre icra mahkemesince duruşma yapılmaksızın şikâyet kesin olarak çözümlenerek sonuçlandırılmaz. Şikâyet konulu işlemde hukukî yararı bulunan alacaklıya şikâyet dilekçesinin tebliğ edilmesi, İİK’nın 18. maddesi uyarınca takdir hakkının duruşma açılması yönünde kullanılması, alacaklının savunması ve sunabileceği delilleri incelenerek, borçlunun vefatı ile takibi şikâyetçiye yöneltme hakkının bulunup bulunmadığının tespit edilerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gereklidir. Takdir hakkının duruşma yapılması yönünde kullanılması yukarıda açıklanan hukukî dinlenilme hakkının da bir gereğidir. Alacaklının herhangi bir belge sunmadan şikâyetçiye takip borçlusunun mirasçısı sıfatıyla takibe dahil edilmesini talep etmesi ve icra

yapılması veya şikâyetin dosya üzerinden incelenmesi yönündeki talepleri hâkimi bağlayıcı olmayıp, bu konuda karar verilmesi icra mahkemesinin takdirine bırakılmıştır⁵⁵⁵. İcra mahkemesi duruşma yapılmasını gerekli gördüğü takdirde tarafları en kısa süre içerisinde duruşmaya çağırır, gelmeseler dahi şikâyeti inceleyip karara bağlar. Duruşmalar ise ancak zorunluluk halinde ve otuz günü geçmemek üzere ertelenebilir (İİK m. 18/ 3). Şikâyete ilişkin incelemede taraflar duruşmaya gelmeseler bile icra mahkemesi şikâyeti inceleyip karar vereceğinden taraflar duruşmaya gelmedikleri takdirde dosyanın takip edilmemesi nedeniyle işlem den kaldırılmasına karar verilemez⁵⁵⁶.

İcra mahkemesi duruşma yapılmayan işlerde işin kendisine geldiği günden itibaren en geç on gün içinde gereken kararı verir (İİK m. 18/3). Ancak şikâyet dilekçesinin ilgililere tebliğ edilmesi halinde bu süre karşı tarafın cevap dilekçesini verdiği veya cevap süresinin dolduğu tarihten itibaren başlayacaktır⁵⁵⁷.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte takibin infaz edilmiş olması şikâyetin esastan incelenmesine engel olmaz. Takip konusu senet alacağı alacaklıya ödenmiş olsa da icra mahkemesi şikâyet sebeplerini inceleyip esas hakkında karar vermelidir⁵⁵⁸.

müdürlüğünün de bu talebi kabul etmesi, şikâyetin niteliği dikkate alındığında icra mahkemesinin takdir hakkını duruşma açılmamasından yana kullanması ve dosya üzerinden karar vermesi için hukuka uygun bir gerekçe olarak kabul edilemez. Şu hâle göre takip dosyasında borçlu Ahmet Cam'ın mirasçılık belgesi ve şikâyetçinin mirasçı olup olmadığına ilişkin bir karar bulunmadığından, duruşma açmak suretiyle şikâyet sonunda hakkı haleldar olabilecek alacaklıya savunma hakkını kullanma ve varsa delillerini ileri sürme imkânı verilmesi karara etkili olabileceğinden kanunun amacına uygun düşer.” YHGK, 05/10/2021, E. 2017/12-723, K. 2021/1147, UYAP, E.T. 28/04/2023.

⁵⁵⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 341-344; Basım, “Şikâyet”, 187-188.

⁵⁵⁶ Pekcanitez vd., *İcra ve İflas*, 70; Arslan vd., *İcra ve İflas*, 84; “İİK'nun şikâyet üzerine yapılacak yargılama usulünü belirleyen 18/son maddesinde, icra mahkemesinin aksine hüküm bulunmayan hallerde, duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını takdir edeceği, duruşma yapılmasının uygun görülmesi halinde ilgilileri en yakın zamanda duruşmaya çağıracağı ve gelmeseler bile gereken kararı vereceği düzenlenmiştir. Somut olayda, borçlu vekilinin İcra Mahkemesi'ne başvuru dilekçesindeki mükerrer takip yapıldığı iddiaları şikâyet niteliğindedir. Bu durumda, mahkemece taraflar gelmeye bile işin esası incelenerek, oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, yukarıda açıklanan yasal düzenlemeye rağmen HMK'nun 150. maddesi uygulanarak dosyanın işlem den kaldırılması ve ikinci aşama olarak da davanın açılmamış sayılması yönünde hüküm kurulması isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, 20.05.2021, E. 2021/3370, K. 2021/5055, UYAP, E.T. 28/04/2023.

⁵⁵⁷ Basım, “Şikâyet”, 192.

⁵⁵⁸ Muşul, *Şikâyet*, 605-606; “Şikâyetçi tarafından açıkça şikâyetten vazgeçilmedikçe dosya borcunun ödenmiş olması, icra mahkemesince işlemiş faiz miktarı ve oranına ilişkin şikâyetin incelenmesine engel teşkil etmez. Her dava ve şikâyet yapıldığı andaki şartlara göre değerlendirilmelidir. O halde mahkemece, işlemiş faiz miktarı ve oranına ilişkin şikâyetin esası incelenerek sonucuna göre olumlu veya olumsuz bir karar verilmesi gerekirken, dosya borcunun ödenmesi sebebiyle davanın konusu kalmadığından karar verilmesine yer olmadığına şeklinde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, 19/11/2019, E. 2019/12757, K. 2019/16733, UYAP, E.T. 26/04/2023.

C. Şikâyet İncelemesinde İspat ve Deliller

HMK m. 190 gereğince ispat yükü Kanun'da özel bir düzenlemeye yer verilmedikçe iddia edilen vakiya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkarana aittir. İcra mahkemesi şikâyet hakkında karar verirken tarafların ileri sürmüş oldukları delilleri değerlendirir⁵⁵⁹. İİK'da şikâyet başvurusu halinde icra mahkemesine hangi delillerin ileri sürülebileceği ve yine icra mahkemesinin hangi delillere dayanarak şikâyeti çözeceği hususunda bir açıklamaya yer verilmemiştir. O halde İİK'da şikâyet yönünden icra mahkemesine sınırlı bir incelemeyi şart koşan bir düzenleme olmadığı için icra mahkemesi şikâyet incelemesinde şikâyetin niteliğine göre; tanık dinleyebilir⁵⁶⁰, bilirkişiye başvurabilir⁵⁶¹, keşfe dahi karar verebilir^{562 563}. Tarafların yanında icra mahkemesi de kendiliğinden delil toplayabilir. Buradaki amaç ise tarafların ileri sürdükleri vakıaların açıklanmasına yönelik olup, araştırma tarafların ileri sürmediği vakıalar hakkında olamaz⁵⁶⁴.

Genel şikâyet yargılamasının kapsamına ilişkin bu açıklamalar kambyo senetlerine mahsus haciz yargılaması için de aynı şekilde geçerlidir. Ancak yine de belirtmek gerekir ki özellikle kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipteki şikâyet başvurularının konusunun çoğu zaman yukarıda açıkladığımız özel şikâyet sebeplerine⁵⁶⁵ ilişkin olması ve bu şikâyetlerin de sadece icra dosyası ile kambyo senedi üzerinde yapılabilecek incelemeyle neticeye vardiırılabilir nitelikte olması nedeniyle tanık, bilirkişi ve keşif delillerinin şikâyet yargılamasında kullanılması nadiren karşılaşılabilecek bir durum olacaktır⁵⁶⁶.

İİK m. 170/a-2'ye göre süresinde yapılan şikâyet dolayısıyla icra mahkemesi, önüne gelen dosyalarda takibin dayanağı olan kambyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı

⁵⁵⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 366.

⁵⁶⁰ “dinletilmek istenen tanıklar dinlenmeksizin karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan hükmün bozulması gerekmiştir.”, Yarg. 12. HD, 04/10/2022, E. 2022/8917, K. 2022/9757, UYAP, E.T. 26/12/2022; Yarg. 12. HD, 01/06/2022, E. 2022/4658, K. 2022/6605, UYAP, E.T. 26/12/2022.

⁵⁶¹ Yarg. 12. HD, 10/11/2022, E. 2022/4530, K. 2022/11922, UYAP, E.T. 26/12/2022.

⁵⁶² YHGK, 06/02/2013, E. 2012/12-603, K. 2013/211, UYAP, E.T. 26/12/2022.

⁵⁶³ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 71; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 83-84; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 68-69; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 59.

⁵⁶⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 371.

⁵⁶⁵ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “İkinci Bölüm, A/1, 2” de yer alan açıklamalar.

⁵⁶⁶ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 289; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 374; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 377; Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 374; Kuru ve Aydın, *İcra ve İflas*, 269; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 377.

veya alacaklının kambyo hukuku kapsamında takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını re'sen dikkate alarak yapılan takibi iptal edebilecektir. Böylece icra mahkemesi, önüne gelen şikâyet doğrudan senedin vasfına veya senet alacaklısının takip hakkına ilişkin olmasa dahi bu hususlardaki eksiklikleri re'sen inceleyecektir⁵⁶⁷. Bu çerçevede İİK'nın icra mahkemesine tanıdığı bu re'sen inceleme yetkisinin usulü anlamda da re'sen araştırma ilkesi ile tamamlanması gerektiği düşünülebilir. Ancak yukarıdaki duruma benzer şekilde re'sen incelemenin kapsamına sadece kıymetli evrakın senet niteliği ile alacaklının takip hakkı girdiğinden icra hakiminin dosyada mevcut senet haricinde başkaca bir delil aramaya ihtiyacı olmayacaktır.

D. Şikâyet Sonucu Verilebilecek Kararlar

İcra mahkemesi, şikâyet başvurusu üzerine, şikâyet konusu işlemleri İİK ve kambyo hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler uyarınca inceleyip bir karara varır. İcra mahkemesi bu noktada ilgili şikâyeti usulden veya esastan reddedebilir ya da süresinde ve haklı sebeple şikâyet yoluna başvurulmuşsa şikâyeti kabul edebilir⁵⁶⁸. Bunun dışında aşağıda⁵⁶⁹ açıklanacak hallerin varlığı halinde istisnai olarak takibi iptal de edebilir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki şikâyet üzerine verilen icra mahkemesinin kesinleşen kararı maddi anlamda kesin hüküm etkisini haiz değildir, yalnızca o takip bakımından kesin hüküm etkisi doğurur⁵⁷⁰. Şöyle ki; kesin hüküm, aynı dava konusu nedeniyle aynı taraflar arasında açılmış ve bu konuda hüküm verilmiş olması halinde, yeniden aynı sebepli ve taraflarının aynı kişiler olduğu bir dava açılmasının önüne geçen hukuki engeldir⁵⁷¹. Kesin hükmün bağlayıcılığı kamu düzeninden kaynaklandığından mahkemece yargılamanın her aşamasında re'sen gözetilir⁵⁷². Kesin hüküm, yargılama sonrası tespit edilen hakkın korunmasını, hukuk güvenliğini ve hukuk barışına ulaşılmasını amaçlar⁵⁷³. Kesin hüküm maddi ve şekli kesin hüküm olarak ikiye

⁵⁶⁷ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 289-290; Arslan vd. *İcra ve İflas*, 374-375; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 389.

⁵⁶⁸ Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 51; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 60.

⁵⁶⁹ Detaylı açıklama için bkz. Aşağıda, “Üçüncü Bölüm, D-3”de yer alan açıklamalar.

⁵⁷⁰ Arslan vd. *İcra ve İflas*, 86; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 59.

⁵⁷¹ Arslan, vd. *Medeni Usul*, 757, Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 95; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 35; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 63.

⁵⁷² Ahmet Cahit İyilikli, *Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm*, (Ankara, Yetkin Yayınları, 2016), 171.

⁵⁷³ Derya Belgin Güneş, “Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Bakımından Etkileri” (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018), 104; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 64.

ayrılmaktadır⁵⁷⁴. Şekli anlamda kesin hüküm, mahkeme tarafından verilen nihaî karara karşı başvurulabilecek kanun yolunun bulunmamasıyla veya tarafların kanun yollarını tamamen tüketmesi ile ortaya çıkmaktadır. Maddi anlamda kesin hüküm ise hem şekli anlamda kesin hükmü içinde barındıran hem de bir başka mahkemece dahi değiştirilmesi veya o hükmün kapsamındaki vakıa ve taleplerin sonraki bir yargılamada tekrar görülebilmesi kural olarak mümkün olmayan kararlardır⁵⁷⁵. Önceki bir yargılamanın sonraki açısından maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için bu davaların taraflarının, dava sebeplerinin ve dava konusunun aynı olması gerekir⁵⁷⁶. Takip hukuku bakımından kesin hüküm ise ilgili icra takibi ve aynı alacak için daha sonra gerçekleştirilecek bir icra takibi açısından kesin hükmün sonuçlarını doğuran kararlardır⁵⁷⁷. İcra mahkemesinin kararları “*takip hukuku bakımından*” kesin hükmün sonuçlarını doğururken kural olarak⁵⁷⁸ “*maddi anlamda*” kesin hüküm niteliğine haiz değildir⁵⁷⁹. Bunun sebebi ise icra mahkemesinin takip hukukuna göre vermiş olduğu kararların maddi hukuka göre uyuşmazlığı çözmeyp takibin devam edip etmeyeceğine ilişkin olması nedeniyledir. Bu durum ise icra mahkemesinin diğer mahkemeler gibi her türlü delili inceleyip genel hükümler çerçevesinde inceleme yapamamasından kaynaklanır. Sonuç olarak icra mahkemesi tarafından şikâyet üzerine verilen bir karar kesinleşmişse bu karar aynı konuda, aynı icra müdürlüğü işlemine karşı açılmış başkaca bir şikâyet yargılaması yönünden takip hukuku açısından kesin hüküm oluşturur⁵⁸⁰.

⁵⁷⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 505-508; Muşul, *Şikâyet*, 631; Halman Çetin, *Şikâyet*, 305-306; Karşı, *İcra*, 115-120; Abulfaz Sadıkhzade, “Kesin Hükümün Olumlu Etkisi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 8; Tuğçe Polat, “Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020) 21; Güneş, “Ceza Mahkemesi Kararları”, 105; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 65.

⁵⁷⁵ Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 95; Arslan, vd. *Medeni Usul*, 757, Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 35; Polat, “Hukuk ve Ceza Mahkemesi” 21.

⁵⁷⁶ Pekcanitez, vd. *Medenî Usûl*, 456; Kuru, *Medenî Usûl*, 587; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medenî Usûl*, 559.

⁵⁷⁷ Arslan, vd. *Medeni Usul*, 757, Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 95; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 35.

⁵⁷⁸ İcra mahkemesinin ihalenin feshi talebinin reddi kararı, istihkak davası hakkında verdiği kararlar ve İİK m. 89 gereğince açılan tazminat davasında verdiği kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 43-44; Muşul, *Şikâyet*, 636; Basım, “Şikâyet”, 196, dn.721.

⁵⁷⁹ Arslan vd. *Medenî Usul*, 757, Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 95; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 35; Yarg. 12. HD, 01/11/2022, E. 2022/4027, K. 2022/11362, UYAP, E.T. 21/11/2022; Yarg. 3. HD, 20/09/2022, E. 2022/4888, K. 2022/6781, UYAP, E.T. 21/11/2022; YHGK, 08/06/2022, E. 2019/12-175, K. 2022/873, UYAP, E.T. 21/11/2022 .

⁵⁸⁰ Muşul, *Şikâyet*, 631-632; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 288; Uyar, Uyar ve Uyar, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*, 565-566; Basım, “Şikâyet”, 197; YHGK, 01/01/2023, E. 2019/11-118, K. 2022/47,

Bu açıklamalar sonrasında aşağı kısımda icra mahkemesinin verebileceği kararlar ayrı ayrı açıklanacaktır.

1. Şikâyetin Kabulü

İcra mahkemesi, ileri sürülen şikâyet sebeplerini haklı bulup şikâyeti kabul ederse işlemin iptaline (kaldırmasına, bozulmasına) veya düzeltilmesine ya da yerine getirilmeyen yahut sürüncemede bırakılan işlemin yerine getirilmesine karar verir⁵⁸¹.

İcra mahkemesi, işlemi kanuna aykırı bulursa veya olaya uygun bulmazsa işlemin iptaline karar verir. İşlemin iptali kararı geçmişe etkili olup; işlemi, yapıldığı andan itibaren geçersiz kılar. İcra mahkemesi şikâyet başvurusundan sonra işlemin durdurulmasına ilişkin ara karar kurmamışsa ve bu süreçte şikâyet konusu işlem yapılmaya devam olunmuşsa hem iptal edilen işlemin hem de bununla ilgili olarak yapılan sonraki işlemlerin de iptaline karar vermelidir. İcra mahkemesinin buradaki yetkisi işlemin iptali veya düzeltilmesi ya da yerine getirilmeyen yahut sürüncemede bırakılan işlemin yerine getirilmesi ile sınırlıdır. Mahkeme, icra ve iflas dairesinin yerine geçerek yeni bir işlem tesisinde bulunamaz⁵⁸²⁵⁸³. Bu nedenle icra ve iflas dairesi tarafından iptal sonrası gerçekleştirilen yeni işlem de yeniden şikâyete konu olabilecektir⁵⁸⁴.

UYAP, E.T. 01/01/2023; Yarg. 3. HD, 24/09/2019, E. 2019/2593, K. 2019/7075, UYAP, E.T. 01/01/2023.

⁵⁸¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 391-401; Muşul, *Şikâyet*, 615-626; Halman Çetin, *Şikâyet*, 9-11; Karşı, *İcra*, 105.

⁵⁸² Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 391-401; Muşul, *Şikâyet*, 615-626.

⁵⁸³ “O halde mahkemece, yukarıda yazılı gerekçelerle limit ipoteğine dayalı ilamlı takip yapılamayacağına yönelik şikâyet in kısmen kabulü icra emrinin iptali ile yetinilmesi gerekirken, yazılı şekilde takibin iptaline hükmolunması; bunun yanı sıra gerek resmi senet gerekse takipte dayanan hesap kat ihtarnamesi ve cevap dilekçesi içeriğinden aynı taşınmazda aynı alacağın teminatı olarak tesis edildiği anlaşılan ipotekler için tek bir takip yapılması usul ve yasaya uygun ise de takipte tek bir icra emri düzenlenmiş olup limit ipoteği yönünden icra emrinin iptaline karar verilmesi sebebiyle, aynı taşınmazdaki karz ipoteğini de kapsayacak şekilde icra emrinin tümünden iptaline karar verilmesi gerekirken diğer şikâyet nedenleri incelenerek icra emrinin düzeltilmesi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, 11/01/2023, E. 2022/9966, K. 2023/93, UYAP, E.T. 04/05/2023.

⁵⁸⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 392; Muşul, *Şikâyet*, 617; “Mahkemece, yukarıda açıklanan ilkeler gözetilerek, şikâyet nedenleri ve buna karşı şikâyet olunanların cevapları tartışılıp, İİK’nın 17/1. madde hükmü uyarınca iptal nedenlerinin gerekçede gösterilmesi ve hüküm fıkrasında sadece iptal kararı verilmesi gerekirken, bu yönde yeterli tartışma yapılmadan hüküm kurulması HMK’nın 297/1-c maddesi hükmüne aykırı olmuş; hüküm fıkrasında, ayrıca sıralamanın nasıl yapılacağına gösterilmesi, HMK’nın hüküm fıkrasında gerekçeye ait herhangi bir sözün tekrar edilmemesine ilişkin 297/2. maddesine aykırı olarak gerekçenin hüküm bölümünde yeniden tekrar edilmesi anlamına geldiği gibi, icra müdürünün yerine geçmek suretiyle sıra cetvelinin düzenlenmesi anlamına da geldiğinden doğru olmamış, hükmün bu nedenlerle de bozulması gerekmiştir.” Yarg. 23. HD, 03/12/2013, 2013/5385 2013/767, UYAP, E.T. 30/04/2023.

İcra mahkemesi kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip özelinde ise şikâyet sonucunda takip dayanağı senedin kambiyo senedi vasfını haiz olmadığını, alacaklının takip hakkı bulunmadığını, senedin vadesi henüz gelmeden takibe konulduğunu ve takip talebinin İİK m. 58'deki kayıtları içermediğini tespit ederse takibin iptaline karar verecektir⁵⁸⁵. Takip talebine kambiyo senedi ve protesto evrak aslının sunulmaması halinde ise mahkeme takip talebinin değil, yalnızca ödeme emrinin iptaline karar vermelidir⁵⁸⁶.

Şikâyet başvurusuna konu işlem, hatalı olmasına rağmen iptal edilmesine gerek yoksa icra mahkemesi işlemi düzeltmekle yetinir. Uygulamada çoğunlukla basit maddi hesap hatalardan biri olan faizin yanlış hesaplanması sebebiyle icra emrinin düzeltilmesine karar verilmektedir⁵⁸⁷. Düzeltme sonucunda, “işlemin iptali” kararının aksine, icra mahkemesi icra ve iflas dairesi işlemini bizzat kendisi düzeltir ancak bu karara karşı ise şikâyet yoluna başvurulamaz. Söz konusu karar, istinaf edilebilir bir karar

⁵⁸⁵ Pekcanitez ve Simil, Şikâyet, 396; Ülgen vd. Kıymetli Evrak, 368-380; “Ancak, İİK’nın 58. maddesinin 3. fıkrasında, alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün, alacak veya teminat yabancı para ise, alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizinin, takip talebinde belirtilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yine aynı kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinde alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere, 58. maddeye göre takip talebine yazılması lazım gelen kayıtların ödeme emrinde bulunması gerektiği belirtilmiştir. Yabancı para alacağının Türk parasıyla tutarının gösterilmemesi, kamu düzeni ve devletin hükümlerlik hakları ile ilgili olup, süresiz şikâyet nedeni olduğu gibi, mahkemece de, takibin her safhasında doğrudan doğruya göz önünde tutulmalıdır. (Hukuk Genel Kurulu’nun 12/05/1999 tarih ve 99/12-271 Esas, 99/301 Karar sayılı kararı) Somut olayda, takip talebinde ve ödeme emrinde yabancı para alacağının Türk parası karşılığının belirtilmediği anlaşılmakla bu nedenle takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, bu hususun değerlendirilmemesi nedeniyle ilk derece mahkemesi kararı isabetli değildir.” İzmir BAM, 8. HD, 31/01/2022, E. 2022/2767, K. 2022/273, UYAP, E.T. 30/04/2023.

⁵⁸⁶ Ülgen vd. Kıymetli Evrak, 372-374; “Somut olayda 02/01/2013 tarihli icra müdürlüğünün yazısından da anlaşılacağı üzere takibe dayanak çek aslı takip açılırken icra müdürlüğünce görülüp arkası kaşelendikten sonra alacaklı vekiline iade edildiği, ödeme emrine itiraz süresi boyunca çek aslının icra kasasında saklanması gerekirken bu hususa uyulmadığı anlaşılmakla, ödeme emrinin iptali ile yetinilmesi gerekirken takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, 18/09/2013, E. 2013/22456, K. 2013/28965, UYAP, E.T. 30/04/2023; “İİK’ın 167/2.maddesi gereğince, alacaklı, takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar tasdikli örneğini eklemeye mecburdur. Somut olayda icra müdürlüğünün 27.05.2013 tarihli tutanağından da anlaşılacağı üzere takibe dayanak bono aslının, ödeme emrine itiraz süresi boyunca icra kasasında saklanması gerekirken bu hususa uyulmadığı anlaşılmakla, bu durumda ödeme emrinin iptali ile yetinilmesi gerekirken mahkemece takibin iptaline karar verilmesi isabetsiz olup, mahkeme kararının bu nedenle bozulması gerekir ise de, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması gerekmektedir.” Yarg.12. HD, 16/01/2014, E. 2013/34814, K. 2014/86, UYAP, E.T. 30/04/2023.

⁵⁸⁷ “İlk derece mahkemesince fazla talep edilen faiz tespit edilerek icra emri bu kısım yönünden düzeltilmiş ve işleyecek faiz hususunda da hüküm kurulmuş olmakla, İlk Derece Mahkemesince icra emrinin düzeltilmesi ile yetinilmesi doğru olup..” Yarg. 12. HD, 13/05/2019, E. 2018/7674, K. 2019/7873, UYAP, E.T. 04/05/2023.

ise istinaf kanun yoluna başvurulabilir. Oysa işlemin iptalinde icra mahkemesi iptal kararıyla yetinmesi gerektiği için icra ve iflas dairesi yeni bir işlem tesis edecektir. Bu işleme karşı ise yine şikâyet yoluna başvurulabilecektir. Şunu da belirtmek gerekir ki icra mahkemesinin düzeltme kararına karşı icra ve iflas dairesi yeni bir ödeme emri tanzim ederse ve bu ödeme emri de icra mahkemesinin kararından farklı olursa buna karşı da şikâyet yoluna başvurulabilir. İşlemin düzeltilmesine ilişkin icra mahkemesi kararı geçmişe etkili olmayıp kararın verildiği andan itibaren hukuki sonuç doğurur⁵⁸⁸.

İcra mahkemesi bir hakkın yerine getirilmemesine veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasına ilişkin şikâyet başvurusunu haklı bulursa yerine getirilmeyen ve sebepsiz sürüncemede bırakılan işlemin yapılmasını emreder. Yapılan işlemin iptalinde olduğu gibi icra mahkemesi yine burada da icra ve iflas dairesi yerine geçerek işlem hakkında kendisi bir karar veremez⁵⁸⁹. İcra dairesi İİK m. 17 gereğince icra mahkemesinin verdiği bu karara bağlıdır, işleme karşı koyamaz. Dolayısıyla yapılması gereken işlemi yerine getirmek zorundadır.

Kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyet başvurusunun kabul edilmesi halinde itirazdan farklı olarak, şikâyet eden yararına tazminata hükmedilmez⁵⁹⁰.

İcra mahkemesine şikâyet yoluna başvurulduğunda şikâyet eden kişi maktu karar harcı ödemelidir⁵⁹¹. Ancak başvuru harcının alınabilmesi konusunda ikili bir ayırım yapılmıştır. Bu ayırım Harçlar Kanunu m. 13/d düzenlemesinden kaynaklanmaktadır. Şöyle ki söz konusu hükme göre şikâyet konusu işlemin yapılmasında icra memurunun kusuru varsa şikâyet harçtan muaftır. Fakat işlemin yapılmasında icra memurunun kusuru yoksa şikâyet başvurma harcına tabidir. Bununla birlikte şikâyet yoluna başvurulduğu anda her halükârda maktu başvurma harcı alınır. Çünkü şikâyet başvurusunda bulunulduğunda anda icra memurunun kusuru olup olmadığı tespit edilemez. Kusurun varlığı şikâyet incelemesi sonucunda anlaşılabacağından şikâyetin kabulüne karar verildiği

⁵⁸⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 399-401; Muşul, *Şikâyet*, 618.

⁵⁸⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 401; Muşul, *Şikâyet*, 623; “İcra Dairesince satış talebinin reddine ilişkin karar verilmedikçe ve bu husus şikâyet konusu yapılmadıkça İcra Mahkemesinin İcra Dairesi yerine geçerek satışa karar vermesinin hukuken olanaksız olduğunu” YHGK, 11/04/2018, E. 2017/8-2495, K. 2018/759, UYAP, E.T. 30/04/2023.

⁵⁹⁰ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 401; Basım, “Şikâyet”, 199; “İpoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan ilamlı icra takiplerinde icra mahkemesince şikâyet üzerine verilen kararlarda taraflar lehine tazminata hükmedilmez.” İstanbul BAM, 22. HD, 09/12/2022, E. 2021/697, K. 2021/3385, UYAP, E.T. 30/04/2023.

⁵⁹¹ Üstündağ, *İcra*, 56; Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 107.

zaman başta alınan başvurma harcı şikâyet edene iade edilir. Şikâyet başvurusu maktu karar ve ilam harcına da tâbidir⁵⁹². Ancak burada da Harçlar Kanunu m. 13/d gereğince şikâyetin kabulüne karar verilirse karar ve ilam harcı şikâyet edene iade edilir⁵⁹³.

Şikâyetin kabulüne karar verilmesi halinde şikâyet eden kendisini vekil ile temsil ettirmiş ise şikâyet eden lehine, işlemin yapılmasına katkısı bulunan şikâyet olunan karşı taraf aleyhine vekâlet ücreti ve yargılama gideri ödenmesine karar verilir⁵⁹⁴. Özellikle belirtmek gerekir ki şikâyetin kabul edildiği her sürecin sonunda vekâlet ücretine ve yargılama giderine hükmedilmez. Çünkü yalnızca lehine işlem yapıldığı için şikâyetin karşı tarafında bulunan kişilerden olunması şikâyetin kabulü halinde bu kişi aleyhine vekâlet ücreti ve yargılama gideri hükmedilmesi sonucunu doğurmaz. Bu nedenle hakkaniyet gereğince şikâyetin kabulü halinde işlemin kanuna veya olaya aykırı yapılmasında katkısı olmayan kişi aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmemeli, yargılama giderleri şikâyet eden üzerinde bırakılmalıdır. Böyle bir ihtimalde ise şikâyet eden yaptığı giderleri ve vekâlet ücretini İİK m. 5 gereğince işlemi yapan icra organı (yani Adalet Bakanlığı) aleyhine açacağı dava ile isteyebilir⁵⁹⁵. Ancak bazı hallerde karşı tarafın işlemin kanuna veya olaya aykırı olarak yapılmasında bir katkısı olabilir. Bu durumda ise karşı tarafın şikâyet incelemesinde şikâyet başvurusu neticesinde ortaya çıkan yargılama giderleri ve vekâlet ücretinden sorumlu tutulması adil olandır⁵⁹⁶.

2. Şikâyetin Reddi

İcra mahkemesi yapılan değerlendirme neticesinde şikâyet başvuru nedenlerini yerinde bulmazsa şikâyeti usulden reddedebileceği gibi esastan da reddedebilir. Şikâyetin esastan veya usulden reddedilmesi halinde şikâyet edenden karar ve ilam harcı alınır. Ancak şikâyetin kabulünde olduğu gibi burada da bu konuda İİK’da herhangi bir düzenleme olmadığından şikâyet olunan lehine tazminata hükmedilmez. Ayrıca karşı taraf kendisini vekille temsil ettirmiş ise şikâyet eden aleyhine maktu vekâlet ücretine karar verilir⁵⁹⁷. Şikâyetin usulden veya esastan reddi halinde daha öncesinde ara kararla

⁵⁹² Harçlar Kanunu, 1 sayılı tarife, A- III-2-a.

⁵⁹³ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 409-410.

⁵⁹⁴ Üstündağ, *İcra*, 58-59; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 413; Basım, “Şikâyet”, 199.

⁵⁹⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 415.

⁵⁹⁶ Halman Çetin, *Şikâyet*, 7.

⁵⁹⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 407-420; Basım, “Şikâyet”, 198.

verilen işlemin icrasının durdurulması yönünde bir karar verilmişse bu karar da kendiliğinden kalkar⁵⁹⁸.

a. Şikâyetin Usulden Reddi

Şikâyet koşullarının eksik olması halinde şikâyet esastan incelenmeksizin doğrudan usulden reddedilir. Şikâyet koşullarının neler olduğu hususuna; icra mahkemesinin görev ve yetkisi, taraf ve dava ehliyeti, dava takip yetkisi, hukuki yarar, şikâyet süresi örnek olarak verilebilir⁵⁹⁹.

Şikâyetin konusuz kalması da usuli bir karar olması nedeniyle bu başlık altında değerlendirilmelidir⁶⁰⁰. Şikâyet başvurusundan sonra ortaya çıkan bir olay sonucunda söz konusu şikâyet konusuz kalabilir. İcra dairesinin şikâyet konusu işlemi kendiliğinden değiştirmesi veya şikâyetin geri alınması, takipten feragat edilmesi, takip borcunun ödenmesi bu duruma örnek verilebilir. Şikâyetin konusuz kalması halinde karar verilmesine yer olmadığına karar verilir. Davanın konusuz kalması halinde icra mahkemesi karar verilmesine yer olmadığı kararında yargılama gideri ve vekâlet ücretini HMK m. 331/1 gereğince şikâyetin yapıldığı tarihte tarafların haklılık durumuna göre takdir eder⁶⁰¹.

b. Şikâyetin Esastan Reddi

Şikâyet başvurusunun incelenmesi sonucunda şikâyet koşullarının mevcut olduğunun anlaşılması halinde şikâyetin esastan incelenmesine geçilir. Şikâyet edenin dayandığı vakıalardan işlemin olaya uygun olmadığı sonucu çıkarılamıyorsa şikâyetin esastan reddine karar verilir⁶⁰².

⁵⁹⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 391; Basım, “Şikâyet”, 198.

⁵⁹⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 386; Aydın, *Kambiyo Senetlerine Mahsus*, 533; Basım, “Şikâyet”, 197.

⁶⁰⁰ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 394; Basım, “Şikâyet”, 198; “*Asıl dava, alacaklının memur muamelesini şikâyeti, birleşen dava ise alacaklının İİK’nin 99. maddesine dayalı istihkak iddiasının reddi talebine ilişkindir. Bölge Adliye Mahkemesince dosya hakkında karar verildikten sonra, 21.09.2018 tarihinde icra dosyasının alacaklının takipten vazgeçmesi nedeniyle işlem den kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, istihkak iddia edilen menkuller üzerindeki haciz de kalkacağından konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilerek, yargılama gideri ile vekalet ücreti yönünden de 6100 sayılı HMK’nin 331. maddesinin 1. fıkrası uyarınca davanın açıldığı tarihteki tarafların haklılık durumuna göre karar verilmesi için kararın bozulması gerekmiştir.*” Yarg. 8. HD, 08/04/2021, E. 2019/5550, K. 2021/3313, UYAP, E.T. 30/04/2023.

⁶⁰¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 407-420; Basım, “Şikâyet”, 203.

⁶⁰² Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 384-390.

3. Takibin İptali

İcra mahkemesi İİK m. 170/a/2 gereğince kendi nezdinde süresinde yapılan şikâyet ve itirazlar neticesinde takip konusu kambiyo senedinin bu vasfını haiz olup olmadığını ve alacaklının takip hakkı bulunmadığını tespit ederse re'sen ve tarafların talebi ile bağlı olmadan takibi iptal etmelidir. Bu kapsamda takibin iptali için İİK m. 170/a/2'de iki önemli husus şart kılınmıştır. Birincisi icra mahkemesine süresi içerisinde başvuru yapılmış olmalıdır. İİK m. 170/a/2'nin uygulanabilmesi için gerekli olan ikinci önemli husus ise icra mahkemesine icra ve iflas dairesi işlemine karşı şikâyet ve/veya imza ya da borca itiraz yoluyla başvuruda bulunulmuş olmalıdır. Örneğin icra mahkemesine İİK m. 89/4 hükmüne dayanılarak tazminat talebi başvurusunda bulunulduğunda icra mahkemesi hâkimi tarafından icra takibini yetkili alacaklının başlatmadığı anlaşılrsa dahi icra mahkemesi takibi iptal edemez.

Ancak icra mahkemesinin İİK m. 170/a/1 fıkrasından kaynaklanan re'sen inceleme yükümlülüğü İİK m. 170/a/3 fıkrasının söz konusu olduğu hallerde kaldırılmıştır. Bu durumda borçlu her ne suretle olursa olsun imza inkârı itirazını geri almış veya borcu kısmen ya da tamamen kabul etmiş ise İİK m. 170/a/2 hükmü artık uygulama alanı bulmayacaktır. Başka bir deyişle icra mahkemesi senet kambiyo senedi vasfını haiz olmasa da veya alacaklının kambiyo hukuku kapsamında takip hakkı bulunmasa da takibin iptaline karar veremeyecektir⁶⁰³.

E. Şikâyet Sonucu Verilebilecek Kararlara Karşı Başvurulabilecek Kanun Yolları

İcra mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı taraflardan birinin talebiyle kanun yollarına başvurulabilir. Bu başvurular “*olağan*” ve “*olağanüstü kanun yolları*”, “*Anayasa Mahkeme'sine bireysel başvuru*” ve “*Avrupa İnsan Hakları Mahkeme'sine başvuru*” şeklinde gerçekleşebilir.

⁶⁰³ Ülgen vd. *Kıymetli Evrak*, 378; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas*, 327; Yardım, “Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz”, 93; Basım, “Şikâyet”, 195-196.

1. Olağan Kanun Yolları

Olağan kanun yolu kavramı hükmün şekli anlamda kesinleşmesine kadar başvurulabilecek kanun yolunu ifade etmektedir⁶⁰⁴. İcra hukuk mahkemesinde olağan kanun yolları istinaf ve temyiz olmak üzere iki çeşittir⁶⁰⁵. 5311 sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁶⁰⁶ ile İİK'ya bölge adliye mahkemeleri ve istinafa dair düzenlemeler de eklenmiştir. Bu Kanun sonucunda icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru yolu açılmıştır. Bu Kanun her ne kadar 01/07/2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olsa da Bölge Adliye Mahkemelerinin henüz kurulmamış olması nedeniyle 20/07/2016 tarihine kadar⁶⁰⁷ fiilen uygulama alanı bulamamıştır. Bu nedenle 5311 sayılı Kanunun 29. maddesiyle İİK'ya eklenen Geçici m. 7 gereğince Bölge Adliye Mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında karar kesinleşinceye kadar Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümlerin uygulanması gerekecektir. Bu durumda 20/07/2016 tarihinden sonra verilen kararlara karşı gidilebilecek olağan kanun yolları önce istinaf, daha sonra ise temyizdir⁶⁰⁸.

İstinaf kanun yolu ilk derece mahkemelerinin verdiği kararların hukuki ve maddi denetimlerinin yapıldığı olağan kanun yoludur (HMK m. 341). Kural olarak icra mahkemesinin vereceği tüm kararlara karşı istinaf kanun yolu açıktır. Ancak bu kuralın bazı istisnaları da vardır. Bunlar, İİK m. 363/1'de⁶⁰⁹ sayılan tahdidi kararlar, takip konusu alacak miktarının istinaf parasal sınırının⁶¹⁰ altında kaldığı kararlar ve İİK'da verildiği anda kesin olduğu belirtilen kararlardır. İİK'da verildiği anda kesin olduğu belirtilen

⁶⁰⁴ Arslan, Medeni Usul, 600-608; Atalı, Ermenek, Erdoğan, *Medeni Usul*, 603; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 95.

⁶⁰⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 420; Muşul, *Şikâyet*, 641-643; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 76.

⁶⁰⁶ R.G., 5311 sayılı *İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, 02/03/2005, 25759.

⁶⁰⁷ 07/10/2015 gün ve 29525 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adalet Bakanlığı kararıyla Bölge Adliye Mahkemeleri 20/07/2016 tarihinde göreve başlamıştır.

⁶⁰⁸ Özbay, "Temyiz", 420- 421.

⁶⁰⁹ İİK m. 363'de sayılan "icra mahkemesince 85 inci maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103 üncü maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyenin içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilânının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263 üncü maddenin uygulanma biçimi, iflâs idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflâs idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı, iflâs idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36 ncı maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararlar" kesin kararlardır, istinafa ve temyiz kanun yoluna başvurulamaz.

⁶¹⁰ İstinaf kanun yoluna başvurabilmek için 2023 yılı itibariyle icra mahkemesi kararındaki takip konusu alacağın 41.710,203 TL'lik parasal sınırı geçmesi gereklidir <https://legalbank.net/> E.T. 30/04/2023.

kararlara İİK m. 134/4 uyarınca ihalenin feshine ilişkin taleplerde icra mahkemesinin vermiş olduğu görevsizlik veya yetkisizlik kararı, m. 97/5 gereğince istihkak iddiası üzerine icra mahkemesi tarafından takibin devamına dair verilen karar, İİK m. 363/1 gereğince sıra cetveline şikâyet üzerine icra mahkemesinin verdiği karar ve İİK m. 128/a/5 gereğince kıymet takdirine ilişkin şikâyet üzerine icra mahkemesinin verdiği kararlar örnek verilebilir.

İcra mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği ve Kanunda kesin olduğu belirtilen kararlar aynı takip dosyasında, aynı taraflar arasında ve aynı konuda sonradan ileri sürülen şikâyet yönünden kesin hüküm sonucu doğurur.

İİK m. 363 gereğince verildiği anda kesin olmayan, parasal sınırın altında kalmayan ve İİK m. 363/1’de sayılmayan, icra mahkemesi kararlarına karşı “*tefhim veya tebliğden itibaren on gün içerisinde*” HMK m. 342 vd.’da öngörülen usul izlenmek suretiyle istinaf kanun yoluna başvurulabilir⁶¹¹. Tefhim kavramı, kararın “*tüm unsurları ve gerekçesiyle birlikte*” açıklanmasını ifade etmektedir (HMK m. 321/2).

İcra mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı şikâyet eden veya karşı tarafın yanı sıra ilgili mahkeme kararı ile hukuki yararı ihlal edilen kişiler de istinaf yoluna başvurabilir⁶¹². İstinaf yoluna başvuru dilekçeyle yapılır (HMK m. 342/1). Bu dilekçe kararı veren icra mahkemesine verilebileceği gibi başka yer icra mahkemesine de verilebilir. İstinaf dilekçesi verildikten sonra ise verildiği mahkemenin Bölge Adliye Mahkemesi başvuru defterine kaydolur (HMK m. 343). Şikâyet bir dava⁶¹³ olmadığı için şikâyetle asli veya fer’i müdahillik söz konusu olmaz⁶¹⁴. İcra mahkemesi kararları kesinleşmeden icra edilebilecek kararlar arasında yer aldığı için istinaf yoluna başvurulması satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz, satış dışındaki icra işlemleri

⁶¹¹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 428; “İİK’nın 363/1. maddesi gereğince, icra mahkemesi kararları aleyhine yüze karşı verilen hüküm bakımından tefhim, yoklukta verilen hüküm bakımından tebliğden itibaren 10 günlük yasal sürede istinaf yoluna başvurulacağı açık kanun hükmüdür. Somut olayda, karar 14.10.2021 tarihinde taraf vekillerine tefhim edilmiş olup, davacı vekili süre tutum dilekçesi sunmamış, ardından 10 günlük istinaf başvuru süresi geçtikten sonra 19.11.2021 tarihinde vekillikten çekilmiş, davacı asıl istinaf dilekçesini 10 günlük istinaf süresi geçtikten sonra 21.12.2021 tarihinde sunduğundan, davacının istinaf başvurusunun süre yönünden reddine karar vermek gerekmiştir. Ayrıca istinafa konu karar, hüküm tarihindeki istinaf sınırına göre, takip miktarı itibari ile de kesindir.” İstanbul BAM 23. HD, 07/03/2022, E. 2022/54, K. 2022/273, UYAP, 30/04/2023.

⁶¹² Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 435; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 216.

⁶¹³ Detaylı açıklamalar için bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-3.”de yer alan açıklamalar.

⁶¹⁴ Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 216.

devam eder (m. 363/4)⁶¹⁵. İstinaf yoluna başvurulması halinde istisnai haller⁶¹⁶ dışında teminat karşılığı dahi icra işlemlerinin durdurulmasına karar verilemez⁶¹⁷.

İİK m. 366/1 gereğince istinaf incelemesi HMK' ya göre yapılacaktır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyet halinde verilen icra mahkemesi kararının istinaf incelemesi, bölge adliye mahkemesi tarafından re'sen dikkate alınması gereken kamu düzenine aykırılık halleri ve İİK m. 170/a/2 dışında, başvuranın dilekçesinde belirttiği istinaf sebepleriyle sınırlı olarak yapılır (HMK m. 355)⁶¹⁸. Bölge adliye mahkemesince yapılacak incelemede uygulanacak yargılama usulü aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usulüne göredir (HMK m. 360). Öyleyse şikâyete karşı istinaf yoluna başvurulduğunda bölge adliye mahkemesi basit yargılama usulü uygulayacaktır.

İstinaf mahkemesi, HMK hükümleri uyarınca yaptığı incelemeyi on beş gün içinde karara bağlamalıdır (İİK m. 366/1). İstinaf incelemesi sonucunda icra mahkemesinin verdiği karar usul ve esas yönünden hukuka uygun bulunursa istinaf başvurusu esastan reddedilecektir. Ayrıca istinaf başvurusunun süresinde olmadığı veya kesin karara karşı yapıldığı anlaşılırsa bu hallerde de istinaf başvurusu usulden reddedilecektir⁶¹⁹.

İcra mahkemesi kararının istinaf başvurusuyla incelenmesi sonucunda icra mahkemesi kararında usul veya esas yönünden hukuka aykırılık tespit edilirse “*icra mahkemesi kararının kaldırılması ve dosyanın icra mahkemesine gönderilmesine*”⁶²⁰

⁶¹⁵ Muşul, *Şikâyet*, 55; Basım, “Şikâyet,” 218.

⁶¹⁶ İİK m. 97/14, m. 269c/3, m. 276/3.

⁶¹⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 437; Basım, “Şikâyet”, 218.

⁶¹⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 440.

⁶¹⁹ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 442; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 285-287.

⁶²⁰ “Mahkemece yapılan yargılama neticesinde, her ne kadar yukarıda yazılı gerekçe ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip başlatıldığı, itirazın 5 günlük yasal sürede yapılmadığı gerekçesi ile itirazın süre aşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmiş ise de, takip kambiyo senetlerine mahsus takip olmayıp, çeke dayalı ilamsız takiptir. İlamsız takiplerde İİK'nun 62. maddesi gereğince itiraz etmek isteyen borçlu, itirazını ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde dilekçe ile veya sözlü olarak icra dairesine bildirmeye mecburdur. O halde mahkemece, borçlu tarafından usulüne uygun olarak yapılmış bir itiraz bulunup bulunmadığı değerlendirilerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.

Açıklanan bu nedenlerle davacının istinaf isteminin kabulü ile mahkemece verilen kararın HMK'nun 355, 353/(1)-a-6. maddeleri uyarınca kaldırılmasına dair..” Erzurum 3. HD, 17/04/2023, E. 2021/692, K. 2023/579, UYAP, E.T. 04/05/2023.

veya “icra mahkemesi kararının kaldırılarak talebin kabulüne”⁶²¹ ya da “icra mahkemesi kararının kaldırılarak talebin reddine”⁶²² karar verilebilir^{623 624}.

Takip konusu alacağın miktar ve değerinin 238.730,00 TL’lik⁶²⁵ sınırı geçmesi şartıyla tarafların talebiyle istinaf mahkemesi kararı temyiz edilebilir⁶²⁶ (İİK m. 364/1). Ancak bölge adliye mahkemelerinin HMK m. 353/1 gereğince verdiği kararlar kesin nitelikte olup temyiz edilemez.

İcra ve İflas Kanunu’nda bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı temyiz yoluna başvuru süresi düzenlenmemiştir. 5311 sayılı Kanun’la değişik 364. maddenin ikinci fıkrasında bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurunun ve bu başvurunun incelemesinin HMK’ya göre yapılacağı düzenlenmiştir. O halde ilk derece mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği kararın istinaf incelemesi sonucu bölge adliye mahkemesinin vermiş olduğu karara karşı kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir (HMK m. 361/1). Temyiz süresi tebliğ tarihinden itibaren

⁶²¹ “Dairemizce yapılan değerlendirmelere göre; takip konusu 27.500.- TL bedelli, 30.12.2020 vade tarihli senette tanzim yeri bulunmadığı gibi şikâyetçi borçlunun adı yanında da idari bir birimin yazılı olmadığı, bu durumda anılan senet kambiyo vasfında olmayıp İİK’nın 170/a maddesine göre kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile icra takibi başlatılmasının mümkün olmadığı, ilgili maddede tazminat öngörülmediğinden borçlu vekilinin tazminat yönünden istinaf isteminin yerinde olmadığı, ancak alacaklı kambiyo vasfı olmayan senede dayalı olarak takip başlatmakta kusurlu olduğundan borçlu lehine vekâlet ücreti ve yargılama giderine hükmedilmesi gerekirken bu hususta yazılı şekilde sonuca gidilmesinin yerinde olmadığı anlaşıldığından şikâyetçi borçlu vekilinin istinaf talebinin kısmen kabulüne karar vermek gerekmiş, aşağıdaki hüküm kurulmuştur.” Ankara BAM 19. HD, 13/04/2023, E. 2023/416, K. 2023/811, UYAP, E.T. 04/05/2023.

⁶²² “Somut olayda, her ne kadar ilk derece mahkemesince çekin arka yüzünde lehtarın cirosunun bulunmadığı ve ciro zincirinin kopuk olduğu gerekçesiyle senedin kambiyo senedi niteliği olmadığından İİK’nın 170/a-2. maddesi gereğince takibin iptaline karar verilmiş ise de; dosya içerisinde mevcut aslı gibidir onaylı çek suretinin incelenmesinde; Atılı İnş. San. ve Tic. A.Ş.; Ayk Yol Yapı İnş. San Tic A.Ş ve Silahtaroglu Yol Yapı ve Mad. A.Ş.’nin iş ortaklığının lehtar olduğu ve çekin arka yüzünde iş ortaklığına ait kaşenin ve kaşenin üstünde imzanın mevcut olduğu görülmektedir. Yukarıda belirtilen nedenlerle ilk derece mahkemesince, takibe dayanak çekte lehtarın cirosunun olmadığı gerekçesiyle takibin iptali isabetsiz olup, borçlunun iş ortaklığının çek keşide etme yetkisi bulunmadığı ve çekteki iş ortaklığı kaşesi üzerindeki imzanın sahte olduğu yönündeki itiraz ve şikâyetlerin incelenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin kabulü yönünde hüküm tesisi yerinde olmayıp, HMK’nun 353/1(a)-6. maddesi gereğince esas incelenmeksizin kararın kaldırılması ve dosyanın kararı veren mahkemeye gönderilmesi gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur” Gaziantep BAM, 09/05/2017, E. 2017/280, K. 2017/1136, UYAP, E.T. 04/05/2023.

⁶²³ Bu karar şikâyet başvurusu sonrası ilk derece mahkemesinin şikâyetin kabulü veya işlemin düzeltilmesi kararının istinafi sonucunda, bölge adliye mahkemesi tarafından bu kararın doğru bulunmaması durumunda bölge adliye mahkemesinin ilk derece icra mahkemesi yerine geçerek “şikâyet talebinin reddine” karar vermesi sonucu verilir. Detaylı açıklama için bkz. Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 443.

⁶²⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 442-443; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 287-289; Basım, “Şikâyet”, 219.

⁶²⁵ Temyiz kanun yoluna başvurabilmek için 2023 yılı itibariyle icra mahkemesi kararındaki takip konusu alacağın 238.730,00 TL’lik parasal sınırı geçmesi gereklidir <https://legalbank.net/> E.T. 30/04/2023

⁶²⁶ Özbay, “Temyiz” 420- 421.

başlayacağı için bölge adliye mahkemesi istinaf incelemesini duruşmalı yapıp kararı tefhim etse dahi süre tebliğ tarihinden itibaren başlayacaktır⁶²⁷. Temyiz başvuru dilekçesi kararı veren icra mahkemesine veya başka yer icra mahkemesine verilebileceği gibi temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesine de verilebilir (HMK 365). Temyiz incelemesi dosya üzerinden yapılır (HMK m. 369/2). İstinaf mahkemesi kararına karşı temyize başvurulması halinde, bu başvuru satıştan başka hiçbir icra işlemi durmaz (İİK m. 363/4). Temyiz incelemesi on beş gün içerisinde karara bağlanır (İİK m. 366/1). Yargıtay temyiz başvurusuna yaptığı ön inceleme sonucunda temyiz talebini kabul ederse temyiz talebini esastan inceler. Bu durumda ise “bozma”, “onama” ve “düzelterek onama” şeklinde üç tür karar verebilir⁶²⁸. Yargıtay’ın bozma kararına karşı bölge adliye mahkemesi “uyuma” kararı verirse artık bozma kararında açıklanan hususlar doğrultusunda işlem yapıp karar vermelidir. Bu karara karşı da ilgili hukuki yollara başvurabilmek mümkündür. Yargıtay’ın bozma kararına karşı bölge adliye mahkemesi uyuma yerine “direnme” kararı da verebilir. Direnme kararına karşı ise daha önce temyize başvuran taraflar yine temyiz yoluna başvurabilir. Direnme kararının temyiz incelemesini kararına direnilen daire yapar. İncelemeyi yapan daire direnme kararını yerinde görürse kararını düzeltir, yerinde görmezse dosyayı Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna gönderir ve incelemeyi Hukuk Genel Kurulu yapar. Hukuk Genel Kurulunun vermiş olduğu karar kesin olup bu karara uymak zorunludur (HMK m. 373).

2. Olağanüstü Kanun Yolları

Mahkeme kararının kesinleşmesinden sonra başvurulabilen kanun yoluna olağanüstü kanun yolu denilmektedir. İlk derece mahkemesi kararı olağan kanun yollarının tüketilmesi yoluyla veya bu yola hiç başvurulmadan da kesinleşmiş olabilir. Bu durumda bu kararlara karşı olağanüstü kanun yoluna gidilebilir. Olağanüstü kanun yolları, “yargılamanın yenilenmesi kanun yolu” ve “kanun yararına temyiz kanun yolu”dur⁶²⁹.

“Kanun yararına temyiz”, ilk derece mahkemesinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş kararlara ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla kesin olarak verdiği kararlar ile yine bu

⁶²⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 446.

⁶²⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 448; Basım, “Şikâyet”, 222.

⁶²⁹ Arslan vd, *Medeni Usul*, 600-608; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 95.

sıfatla verdikleri ve temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı bu kararların yürürlükteki hukuka aykırı olduklarından bahisle gidilebilen bir yoldur (HMK m. 363). O halde kanun yolu denetiminden geçmeden kesinleşme iki şekilde olabilmektedir. Birincisi nihai kararın kanun yoluna başvurusunun mümkün olmadığı kesin kararlardır. İkincisi ise istinaf ya da temyiz yolu açık olmasına rağmen süresi içerisinde istinaf veya temyize başvurulmadan kesinleşmiş nihai kararlardır⁶³⁰.

Kanun yararına temyize Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kendiliğinden veya tarafların talebi ile başvurabilir (HMK m. 363/1). Kanun yararına bozma talebini Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesi inceleyip karar verir (HMK m. 363/2). Karar verildiğinde ise bu kararın bir örneği Adalet Bakanlığı'na gönderilerek Resmi Gazete'de yayınlanması sağlanır (HMK m. 363/2). Kanun yararına temyiz başvurusu kabul edildiği takdirde verilen karar sadece yargılama hatasını tespit kararı olup hüküm taraflar bakımından değişmemekte ve hukuki sonuçları ortadan kalkmamaktadır (HMK m. 363/2).

Şikâyet hakkında verilen ve kanun yolu denetiminden geçmeden kesinleşen icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına temyiz yolunun uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Doktrinde bir görüşe⁶³¹ göre maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen kararların sonradan düzeltilebilecek nitelikte olması nedeniyle kesin hüküm teşkil etmeyen şikâyet başvuruları aleyhine kanun yararına temyiz yoluna başvurulamaz. Nitekim bu doğrultuda Yargıtay'ın eski tarihli bir kararında da HUMK m. 427'de ifade edilen “*hüküm*” sözcüğüne bağlı kalınarak dar yorumla kanun yararına temyiz yolunun sadece hüküm niteliği taşıyan kararlara karşı gidilebilen bir yol olduğu belirtilmiştir. Kararın devamında icra mahkemesi kararlarının hüküm niteliği taşımadığını ve kesin hüküm teşkil etmediğini bu sebeple de kanun yararına temyiz yoluna gidilemeyeceği açıklamıştır⁶³².

Bu görüşü eleştirenler kanun koyucunun HUMK m. 427'de yer alan “*hüküm*” ifadesini icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurusunun engellenmesi amacıyla bilinçli olarak kullanılmadığına işaret etmektedirler⁶³³. Söz

⁶³⁰ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 457; Basım, “Şikâyet”, 223.

⁶³¹ Kuru, *El Kitabı*, 82.

⁶³² Yarg. 13. HD, 03/11/1977, E. 1977/9191, K. 1977/9125, Lexpera, E.T. 01/05/2023,

⁶³³ Berkin, *İcra Hukuku Rehberi*, 107; Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 458; Basım, “Şikâyet”, 223.

konusu görüşü savunanlara göre eğer kanun koyucu bu durumu engellemek isteseydi İİK'ya buna ilişkin özel bir hüküm koyabilirdi. Ayrıca yine kanun koyucunun böyle bir amacı olsaydı HUMK m. 427/6'daki "hüküm" ibaresinin aksine HMK m. 363/1'de "karar" ibaresi kullanmazdı.

Bizim de katıldığımız görüşe⁶³⁴ göre icra mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı hataların tespiti, aynı hataların tekrarlanmaması ve kuralların yeknesak uygulanmasını sağlamak için kanun yararına temyiz yoluna başvuru yolu açık olmalıdır. Nitekim Yargıtay da yeni tarihli kararlarında şikâyet hakkındaki icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurunun mümkün olduğunu belirtmiştir⁶³⁵.

"Yargılamanın yenilenmesi" ise sadece kesin hüküm teşkil eden kararlara karşı tarafların talebi ile gidilebilecek olağanüstü bir kanun yoludur (HMK m. 376)⁶³⁶. Yargılamanın yenilenmesi sayesinde bir mahkemenin verdiği karar kanunda gösterilen sebepler dolayısıyla yine aynı mahkeme tarafından yeniden incelenir, baştan bir yargılama yapılır. İİK'da kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte icra mahkemesinin verdiği kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulup başvurulamayacağına dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kural olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte icra mahkemesinin verdiği kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilmesi mümkün değildir⁶³⁷. Ancak icra mahkemesinin kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte bazı istisnai kararları da maddi anlamda kesin hüküm ifade ettiği

⁶³⁴ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 458; Kiraz, *İtirazın Kaldırılması*, 354.

⁶³⁵ "Borçlu Yılmaz Demirkan vekilinin şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurarak ihalenin feshini istediği, daha sonra aynı vekilin 27.09.2012 havale tarihli dilekçesi ile davadan feragat ettiği, mahkemece feragat nedeniyle davanın reddine ve davacı taraf kendisini bir vekil ile temsil ettirdiğinden davacı yararına 400 TL maktu vekalet ücretine hükmedildiği anlaşılmaktadır. 2012 Yılı Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin Davanın konusuz kalması, feragat, kabul ve sulhte ücret başlıklı 6. maddesi; Anlaşmazlık, davanın konusuz kalması, feragat, kabul ve sulh nedenleriyle, delillerin toplanmasına ilişkin ara kararı gereğinin yerine getirilmesinden önce giderilirse, Tarife hükümleriyle belirlenen ücretlerin yarısına, karar gereğinin yerine getirilmesinden sonra giderilirse tamamına hükmolunur şeklindeki hükmü gereği, davalı yararına vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, feragat nedeniyle davanın reddedilen davacı lehine vekalet ücretine hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı bulunduğundan, açıklanan nedenlerle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma talebinin kabulü gerekmiştir." Yarg. 12. HD, 10.02.2014, E. 2014/1316, K. 2014/3105, UYAP, E.T. 01/05/2023.

⁶³⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 452; Arslan vd., *Medeni Usul*, 601; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 47; Muşul, *Şikâyet*, 670-671; Kiraz, *İtirazın Kaldırılması*, 352; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 108.

⁶³⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 452-456; Arslan vd., *Medeni Usul*, 601; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 47; Muşul, *Şikâyet*, 670-671; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 108.

için bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulabilir. Bu kararlar ihalenin feshi isteminin reddi, istihkak davası neticesinde verilen kararlar ve İİK m. 89 gereğince açılan tazminat davası sonucunda verilen kararlarıdır⁶³⁸.

3. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun⁶³⁹ m. 45'e göre *"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."* O halde bireysel başvurunun temel hak ve özgürlüklerin kamu gücü tarafından ihlâlî durumunda başvurulabilen bir müessese olduğu söylenebilir.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45 ilâ 51. maddelerinde bireysel başvurunun yöntem ve usulleri ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Bireysel başvuruya; ihlale yol açtığı belirtilen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler başvurabilir. Ancak bireysel başvuru yoluna kamu tüzel kişileri başvuramaz. Özel hukuk tüzel kişileri de sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edilmesi nedeniyle başvuruda bulunabilir. Yabancı uyruklular ise yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklar dışındaki hak ihlalleri nedeniyle başvuruda bulunabilir (6216 Sayılı Kanun m. 46).

Bireysel başvuruda bulunabilmek için öngörülen başvuru yollarının tamamının tüketilmesi gerekir (Anayasa m. 148). Burada bahsedilen başvuru yolları idarî ve yargısal yollardır. Bir mahkeme kararına karşı bireysel başvuruda bulunulacaksa ve karar verildiği anda henüz kesinleşmiş değilse, öncelikle istinaf ve temyiz kanun yollarının tüketilmesi gerekir. Kanun yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz günlük süre içerisinde bireysel başvuru yoluna gidilebilir. Şayet verilen kararda başvuru yolu öngörülmemişse süre,

⁶³⁸ Kuru, *El Kitabı*, 723; Pekcanıtez ve Simil, *Şikâyet*, 452/456; Arslan vd, *Medeni Usul*, 601; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas*, 47; Muşul, *Şikâyet*, 670-671; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 108; *"İcra mahkemesi kararları kesin hüküm teşkil etmeyeceği cihetle istihkak davaları ile ihalenin feshi isteminin reddine ilişkin kararlar dışındaki hükümler yönünden yargılanmanın yenilenmesi yoluna gidilmesine yasal olanak bulunmamasına, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan kararda yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun mahkeme kararının İİK. 366. ve HUMK. 438. maddeleri uyarınca onanmasına.."* Yarg. 12. HD, 10/06/2014, E. 2014/14353, K. 2014/16838, UYAP, E.T. 01/05/2023.

⁶³⁹ R.G., 6216 Sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 30/03/2011, 27894.

ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren başlar. Bireysel başvuruya doğrudan veya mahkemeler ya da yurt dışı temsilcilikleri vasıtasıyla başvurulabilir (6216 Sayılı Kanun md. 47).

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için bireylerin medenî haklarına ve yükümlülüklerine yönelik bir uyuşmazlığa taraf olunması yahut bir suç isnadı kapsamında haklarında bir kararın verilmiş olması şartı aranmaktadır. O halde adil yargılanma hakkının ihlâline yönelik olarak bu iki şarttan birinin olmadığı durumlar başvuruya konu olmaz.

Hukukî niteliği tartışmalı olan şikâyet yukarıda⁶⁴⁰ da bahsedildiği üzere bir dava olarak kabul edilemez. Ancak Anayasa Mahkemesi şikâyet de adeta bir dava gibi yaklaşmaktadır. Bunun sebebi ise şikâyetin, sonuçta bir yargılama faaliyeti olması, somut olayda ilgilinin hakkının etkilenebilmesi, şikâyet incelemesi neticesinde adil yargılanma hakkının ihlâl edilme ihtimali olarak karşımıza çıkmaktadır⁶⁴¹. Anayasa Mahkemesi icra mahkemesinin şikâyet neticesinde vermiş olduğu kararların adil yargılanma hakkı açısından bireysel başvuruya konu olup olmayacağına ilişkin birçok başvuruda değerlendirmede bulunmuştur⁶⁴². Bu başvurularda icra mahkemesinin şikâyet üzerine vermiş olduğu kararların maddi anlamda kesin hüküm oluşturmamasının başvurunun kabul edilebilirliğini etkilemediği görülmüştür. Anayasa Mahkemesi, icra mahkemesinde şikâyet sonucu verilen kararları medenî haklara ve yükümlülüklerle yönelik uyuşmazlıklar kapsamında şikâyet başvuru sonucunun kişilerin haklarını ne ölçüde etkilediğine göre değerlendirme yaparak karar vermektedir⁶⁴³. Ayrıca Anayasa Mahkemesi şikâyet konusu karara karşı yapılan bireysel başvuru incelemesinde kişinin, şikâyet yargılama sürecinde adil bir biçimde yargılanıp yargılanmadığını da değerlendirmeye çalışmaktadır. Adil yargılanma hakkı özünde hukukî dinlenilme hakkı, gerekçeli karar hakkı, silahların eşitliği ilkesi, aleniyet ilkesi gibi yargısal temel hakları barındırmaktadır. Anayasa Mahkemesi'ne gelen icra mahkemelerinin şikâyet üzerine vermiş olduğu kararlarda

⁶⁴⁰ Detaylı açıklama için bkz. yukarıda “Birinci Bölüm, B-3”de yer alan açıklamalar.

⁶⁴¹ Gündoğdu, “Hukuki Dinlenilme”, 113.

⁶⁴² AYM, K. 2014/19289 (27/10/2016). <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T. 01/05/2023; AYM, K. 2014/14955 (17/05/2016). <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T. 01/05/2023.

⁶⁴³ Gündoğdu, “Hukuki Dinlenilme”, 104.

silahların eşitliği, hukukî dinlenilme hakkı bakımından konunun ele alındığı kararlara sıklıkla rastlanılmaktadır⁶⁴⁴.

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru sonucunda üç çeşit karar verebilir. Bunlar, başvuruya konu kararla ilgili başvuru talebinin yerinde olmadığı ve adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğinin anlaşılması nedeniyle başvurunun reddi kararı veya mahkeme kararının adil yargılanma hakkını ihlal etmesi nedeniyle karardan kaynaklı ihlâlin ve bu ihlâlden doğan sonuçların ortadan kaldırılması için yeniden yargılama kararı ya da yeniden yargılama halinde hukukî yarar bulunmaması nedeniyle başvuran lehine tazminat kararı şeklindedir⁶⁴⁵.

4. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Başvuru

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve ek protokolleri esas alarak yargısal denetim yapan bir uluslararası mahkemedir. AİHM, Avrupa Konseyi tarafından 21/01/1959 tarihinde kurulmuş olup 11 No'lu Ek Protokolün yürürlüğe girdiği 01/11/1998 tarihinden itibaren bireylerin ve devletlerin Sözleşme'nin ihlal edildiği iddiasıyla başvuruda bulunabildiği bir yargılama merciidir. Türkiye'de 18/03/1954 tarihinden beri AİHS'e ve 01/11/1998 tarihinden beri 11 No'lu Ek Protokol'e taraf olup AİHM'in yargı yetkisini tanımaktadır. Anayasa m. 138/4 gereğince AİHM tarafından verilen kararlar bağlayıcı niteliktedir. AİHM'e AİHS ve ek protokolle güvence altına alınmış bir hakkın ihlal edildiğini ileri süren devletler ve bireyler başvurabilir (AİHS m. 33-34).

AİHM'e başvuru süresi başvuru sahibinin iç hukuk yollarını tüketmesi ve kesin karar tarihinden itibaren dört aydır⁶⁴⁶ (AİHS m. 35). AİHM'e başvuru mahkemenin resmi internet sitesinde yer alan başvuru formunun doldurulması ve posta yoluyla AİHM'e iletilmesi şeklindedir⁶⁴⁷.

⁶⁴⁴ AYM, K. 2013/4073 (21/1/2016). <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T. 01/05/2023; AYM. K. 2013/4075, (10/03/2016). <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T. 01/05/2023; AYM. K. 2013/3078, (21/01/2016). <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T. 01/05/2023.

⁶⁴⁵ Gündoğdu, "Hukukî Dinlenilme", 109.

⁶⁴⁶ 01/02/2022 tarihinden önce başvuru süresi altı aydı. İlgili süre, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Değişiklik Getiren 15 No'lu Protokolün 4. Maddesi ile değiştirilmiştir. Bkz. Faruk Bilir, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Yapısı ve 14 Nolu Protokol", *AÜHF*, 55/1, (2006), 137.

⁶⁴⁷ Linos- Alexandre Siciłianos, Maria- Andriani Kostopolou, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Bireysel Başvuru- Usul Rehberi*, İstanbul, Sena Ofset Ambalaj ve Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti, 2021), 34-35.

İcra hukuk mahkemesinin kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyet başvuru incelemesinde AİHS ve ek protokolde güvence altına alınan haklardan biri veya birkaçı ihlal edilmiş ise bu karara karşı iç hukuk yolları tüketildikten sonra AİHM'e başvurulabilir. AİHM, başvuru üzerine yapacağı ilk incelemede, bireysel başvurunun süresinde yapıp yapılmadığını, iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğini inceler (AİHS md. 35). Bu nedenlerden biri dahi eksik ise kabul edilemezlik kararı verilir. Başvuruda bu iki şart sağlanmış olsa da başvuru; Sözleşme veya ilgili Protokol hükümleri dışında kalıyorsa, açık bir şekilde dayanaktan yoksunsa veya suistimal mahiyetinde ise yine kabul edilemezlik kararı verilir. Aynı şekilde başvuruda başvuranın önemli bir mağduriyeti bulunmuyorsa başvuru kabul edilemez sayılmaktadır (14 Nolu Protokol m. 12)⁶⁴⁸.

Eğer başvuru kabul edilebilir ise esas hakkında incelemeye geçilir. Esas inceleme aşamasında başvuru ile hak ihlalinde bulunan devlet temsilcisi uzlaştırılmaya çalışılır. Uzlaşma; başvuruda bulunanın iç hukuktaki davasından vazgeçmesi, sözleşmeye taraf olan davalı devletin AİHS'e aykırı olan iç hukuk kuralının Sözleşmeye aykırılığını gidereceğine dair taahhüde bulunması veya başvuruda bulunanın durumunun eski hale getirilmesi ya da belirli bir miktar tazminat ödenmesi şeklinde olabilir⁶⁴⁹. Taraflar uzlaşırlarsa başvuru kayıttan düşer. Ancak uzlaşamazlarsa esas hakkında incelemeye devam edilir⁶⁵⁰.

Mahkeme ilk inceleme sonucunda başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verirse ve taraflar uzlaşmamışlarsa ihlale ilişkin esas hakkındaki kararını verecektir. Buna göre Mahkeme iki tür karar verebilir: Şikâyetle bulunulan devletin, başvurucaunun AİHS'de ve ek protokollerde yer alan hakkını ihlal ettiğine kanaat getiririrse başvurunun kabulüne kararı verir ve davalı devlet aleyhine tazminat hükmeder. İkincisi ise başvurucaunun şikâyet ettiği devlet tarafından ihlal edilen bir hakkının olmadığına kanaat getirirse başvurunun reddine karar verir⁶⁵¹.

⁶⁴⁸ Bilir, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi", 145.

⁶⁴⁹ Bilir, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi", 151.

⁶⁵⁰ Bilir, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi", 137.

⁶⁵¹ Bilir, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi", 151.

F. Şikâyet Sonucu Verilen Kararın İcrası

Şikâyet üzerine icra mahkemesinin vermiş olduğu kararın icrası için şekli açıdan kesinleşmesi beklenilmez, icra ve iflas dairesi karar doğrultusunda işlemi yerine getirmelidir⁶⁵². Ancak İİK’de bazı kararların istisnai olarak kesinleşmeden icra edilemeyeceği belirtilmiştir⁶⁵³. Bu duruma örnek olarak İİK m. 134/8 verilebilir. İlgili maddeye göre ihalenin feshine ilişkin şikâyetin kabul veya reddi hakkındaki karar kesinleşene kadar ihale bedeli ve nemaları hak sahiplerine verilmez, bankada muhafaza altına alınır. Hak sahiplerine ödeme yapılması için kararın kesinleşmesi beklenir.

İcra mahkemesinin şikâyet talebini reddetmesi halinde İİK m. 22 gereğince icra durdurulmuşsa işlemin icrasına devam olunur. Verilen red kararına karşı kanun yoluna başvurulması da işlemin icrasını engellemez. Ancak istinaf veya temyiz başvurusu sonucunda üst dereceli mahkeme, mahkemenin kararını kaldırır veya bozarsa işlem olduğu yerde durur; fakat bu durum icranın eski hale iadesini sağlamaz. Kaldırma veya bozma kararından sonra bu karar doğrultusunda yeni bir karar verilmesi gereklidir. Bu kararın kesinleşmesi sonucunda o zamana kadar yapılan işlemler geri alınır (İİK m. 40, m. 366/4). Ayrıca icra mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği karardan dönmesi veya bu kararı değiştirmesi de mümkün değildir. Bu kararın değiştirilmesi ancak ilgili kanun yollarına başvuru yapılması ile mümkündür⁶⁵⁴.

İcra mahkemesinin icra ve iflas dairesinin işlemini iptal etmesi halinde işlem kendiliğinden ortadan kalkmaz. İptal edilen işlemin icra ve iflas dairesi tarafından ortadan kaldırılması gerekir⁶⁵⁵. İcra veya iflas daireleri ile şikâyete tabi diğer icra organları, icra mahkemesinin vermiş olduğu karar doğrultusunda işlem yapmak zorunda olup bu karara

⁶⁵² “Somut olayda; borçlunun ihalenin feshi nedeni olarak belirttiği husus İİK’nun 134. maddesinde düzenlenen ihalenin feshi nedenleri arasında yer almamaktadır. Kaldı ki; İİK’nun 22. maddesi nazara alındığında Sapanca İcra Hukuk Mahkemesinin 2016/23 Esas sayılı dosyasından verilmiş icranın durdurulması kararı da bulunmadığından, taşınmazın ihaleye çıkartılabilmesi için meskeniyet şikâyetine konu ilamın kesinleşmesinin beklenilmesine gerek olmadığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının belirtilen nedenle bozulması gerekmektedir.” ilgili karar için bkz. Yarg. 12. HD, 21/01/2019, E. 2018/10024, K. 2019/580, UYAP E.T. 06/06/2023; Yarg. 12. HD, 13/09/2018, E. 2018/3489, K. 2018/7961, UYAP E.T. 06/06/2023; Antalya BAM, 12. HD, 11/04/2029, E. 2018/2376, K. 2019/1086, UYAP E.T. 06/06/2023. Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 515; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 74; Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas*, 128.

⁶⁵³ Muşul, *Şikâyet*, 630.

⁶⁵⁴ Kuru, *El Kitabı*, 116; Üstündağ, *İcra*, 55; Acar, *İcra Mahkemesi Kararları*, 21.

⁶⁵⁵ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 515; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 7.

karşı direnemez⁶⁵⁶. İcra memuru şikâyet üzerine verilen karar doğrultusunda işlem yapmaktan imtina ettiği takdirde icra mahkemesi işlemi yapmaktan çekinen memura disiplin cezası verilmesini isteyerek memuru zorlama yetkisine sahiptir⁶⁵⁷. Ancak icra mahkemesinin şikâyet hakkındaki kararı icra memuru tarafından yerine getirilirken kararın verilmesinden sonraki olaylar mahkemenin kararını ortadan kaldıracak nitelikte ise mahkeme kararı yerine yeni bir işlem yapılabilir. Bu durumda mahkemenin kararına uymamak değil, değişen yeni olaylara göre işlem tesis etmek söz konusu olur. Buna örnek olarak haczedilmezlik şikâyetinin icra mahkemesince kabul olmasına rağmen karar verildikten sonra borçlunun şikâyete konu malın haczedilmesine muvafakat vermesi veya bu malın haczedilmesinden feragat etmesi hali verilebilir⁶⁵⁸.

⁶⁵⁶ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 515; Pekcanitez vd. *İcra ve İflas*, 72; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, *İcra ve İflas*, 74; Ercan, *Uygulamalar İçin İcra ve İflas*, 128.

⁶⁵⁷ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 515.

⁶⁵⁸ Pekcanitez ve Simil, *Şikâyet*, 516.

SONUÇ

Kambiyo senetleri kolayca devredilebilir, asıl alacaktan bağımsız alacağı temsil eden, alacağın varlığını ispat zorunluluğu olmayan ve güvenli ödeme aracı olarak kabul edilen senetlerdir. Kambiyo senetleri TTK'da sınırlı sayıda öngörülmüş olup poliçe, bono ve çekten oluşmaktadır. Kambiyo senetlerinin bu özellikleri nedeniyle İİK bu senetlerin takibi için özel bir takip yolu belirlemiştir.

Cebri icra; borçlunun borcunu kendi rızası ile yerine getirmediği durumda, alacaklının talebi ile devletin yetkili organları ve devlet kuvveti aracılığıyla, fiilen ve zorla yerine getirilmesine imkân sağlayan faaliyetlerin tamamıdır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip İİK m. 167-170 hükümleri arasında düzenlenmiş olup cüz'i icranın bir çeşidi olan özel bir ilamsız cebri icra türüdür.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, takibin aşamaları bakımından genel haciz yoluyla takibe paralel şekilde düzenlenmekte olup takip talebi, ödeme emri, takibin kesinleşmesi, haciz, paraya çevirme ve paraların paylaşılması aşamalarından oluşmaktadır. Bu takip yolunda alacaklı genel haciz yoluna göre sürelerin kısa olması ve itirazın kural olarak takibi durdurulmaması nedeniyle alacağına daha hızlı ve kolay şekilde kavuşmaktadır. Bununla birlikte alacağı kambiyo senedine dayanan alacaklı, alacağı ile ilgili ister kambiyo senedine dayalı takip isterse de genel haciz yoluyla takip yapmakta serbesttir.

İcra memuru kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebi ibraz edildiğinde kambiyo senetlerine özgü takibin koşullarının takip talebinde bulunup bulunmadığını re'sen inceler. Eğer takip talebi bu şartları taşıyorsa ödeme emri hazırlar ve borçluya tebliğ eder. İcra memuru bu takip yolu için alacağın dayanağı kambiyo senedinin bu vasfı haiz olup olmadığını, kambiyo senedinin vadesinin gelip gelmediğini, alacaklının takip hakkı bulunup bulunmadığını, kambiyo senedi aslının tevdi edilip edilmediğini, takip talebinin İİK m. 58'deki kayıtları içerip içermediğini ve takip talebinde hangi takip yolunun seçildiğinin belirtilip belirtilmediğini resen inceler. Bu şartlarda bir eksiklik bulunduğu halde takip başlatılmışsa veya tüm takip sürecine ilişkin icra ve iflas dairesinin kanuna veya olaya uygun olmayan, sebepsizce yerine getirilmeyen veya sürüncemede bırakılan yahut kamu düzenine aykırı bir işlemi mevcutsa ilgililer şikâyet yoluna başvurabilir.

Şikâyet, hukuka aykırı olarak yapılan icra memuru işleminin iptali veya düzeltilmesini sağlamakla birlikte bu kurumun hukuki niteliği hususunda birden farklı görüş vardır. Bu görüşler; icra memuru işlemlerinin hukuki niteliği, icra mahkemesi ve dairesi arasındaki organizasyon yapısı ve icra mahkemesinin uyguladığı hukuk kurallarına dayanarak şikâyeti farklı şekillerde tasnif etmişlerdir. Ancak her görüşün ortak noktası şikâyetin bir dava olmadığına ilişkindir.

Bu görüşlerden birincisi; icra ve iflas dairesi ile icra mahkemesi arasındaki ilişkinin ilk derece mahkemesi-istinaf/temyiz mahkemesi arasındaki ilişkiye benzerliğinden ve icra memurlarının işlemlerinin yargısal işlem olduğu iddiasından yola çıkarak şikâyetin kanun yolu olduğudur. Ancak bu görüş maddi hukuk yönünden inceleme yapmayan ve karşı tarafa savunma hakkı vermeyen icra memurlarının işlemlerinin yargısal işlem olarak adlandıramayacağı, ayrıca şikâyetin de dar anlamda bir kanun yolundan beklenen erteleyici etkiyi haiz olmadığı ileri sürülerek reddedilmektedir.

Şikâyetin hukuki niteliği hakkındaki ikinci görüş ise şikâyetin idari bir yol olduğudur. Bu görüşe göre şikâyet; icra memuru bir uyuşmazlık çözmediğinden ve Türkiye’de olmayıp İsviçre özelinde icra mahkemesi de daha üst bir makama tabi olduğundan idari bir yol olarak adlandırılmaktadır. Ancak bu görüş; Türk hukukundaki icra organları arasındaki ilişkiye uymadığından, ayrıca icra memuru işlemlerinin yargısal nitelikteki işlemleri de olduğu ifade edildiğinden reddedilmektedir.

Şikâyetin hukuki niteliği hakkındaki üçüncü görüş, şikâyetin kendine özgü bir yol olduğunu savunur. Bu görüş, ilk iki görüşe göre daha geniş bir alana konumlansa da bu görüş de icra memur işlemlerinin vasıflandırılması sorununu çözemediğinden eleştirilmektedir.

Bu konudaki son görüş şikâyetin bir hukuki çare olduğunu savunur. Bu görüş öncelikle icra memur işlemlerini idari işlem olarak kabul etse de şikâyet yolunun adli yargı sahasında varlık göstermesi ve idari yargıdaki iptal davalarından birden çok noktada farklılığı haiz olmasını dikkate alarak şikâyeti idari yol olarak nitelendirmez. Bu noktada bu görüş, diğer üç görüşe göre daha geniş bir çerçeveyi kabul ederek şikâyeti bir hukuki çare olarak adlandırır. Hukuki çare, kanun yolu kavramının dar tanımının aksine bir hakkın yerine getirilmesini engelleyen hususu ortadan kaldırmaya yarayan her türlü

hukuki aracı ifade eder. Bizce de bu kabul şikâyetin hukuki niteliğini en uygun şekilde açıklayan görüştür. Bu konuda son olarak belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi'nin şikâyeti dava olarak nitelendirdiği birden çok kararı olsa da Anayasa Mahkemesi'nin bu adlandırmasını yukarıdaki tartışmalardan vareste yaptığı ve bu görüşlerde yer alan temellere dayanmadığı mevcut kararlardan kolayca anlaşılmaktadır.

Şikâyet yoluna başvurabilecekler; takip alacaklısı, borçlusu ve bu kişilerin cüzi ve külli halefleridir. Hukuki yararı bulunduğu veya Kanunun cevaz verdiği hallerde üçüncü kişiler de şikâyet eden olabilir. Ancak şikâyet yolunda şikâyet olunanın kim olduğu bu derecede net değildir ve öğretilerde bu konuda tartışmalar bulunmaktadır. Bir görüş şikâyetin pasif tarafının işlemle ilgisi olan kişilerden oluştuğunu belirtirken, diğer bir görüş şikâyet olunanın kural olarak icra ve iflas dairesi olduğunu iddia etmektedir. Bizim savunduğumuz görüşte ise şikâyetle pasif tarafa ihtiyaç duyulmadığı, çünkü bu yolda bir uyumazlıktan bahsedilemeyeceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte son görüş uyarınca karşı tarafın gösterilmemiş olması veya yanlış gösterilmesi halinde şikâyet reddedilmeyecek, ayrıca HMK m. 119/2 veya HMK m. 124 gibi düzenlemeler şikâyet yolunda uygulama alanı bulamayacaktır.

İşlemin kanuna aykırı olması, işlemin hadiseye aykırı olması, bir hakkın nedensiz yerine getirilmemesi ve bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması İİK'de belirtilen şikâyet sebeplerini oluşturur. Öğreti ve Yargıtay kararları ile bu şikâyet sebeplerinin arasına kamu düzenine aykırılık hali de eklenmiştir. Belirtilen ilk iki şikâyet sebebi için şikâyet süresi kural olarak yedi gündür. Kanun'da yer alan diğer iki şikâyet sebebine ise bu eylemler sürmeye devam ettiğinden ve bu durumda da süre giden bir ihlal vakasından bahsedilebileceğinden süresiz olarak dayanılabilir. Benzer bir hal kamu düzenine aykırılıkta da bulunmaktadır. Şöyle ki; bu tür aykırılıklarda tarafların, üçüncü kişilerin ve kamunun menfaatleri ciddi derecede zarara uğradığından bu tür işlemler için da süresiz olarak icra mahkemesine başvurulabilecektir.

İcra ve İflas Kanunu'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip için özel bir şikâyet prosedürü düzenlenmemiştir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte İİK m. 16 vd. hükümlerine açıkça atıfta bulunmamış ise de şartlar oluştuğu takdirde bu takip yolunda da genel hükümlere göre süresiz veya yedi günlük şikâyet yoluna başvurulabilir. Ancak genel hükümlerin dışında bu takip yoluna özgü özel şikâyet

sebepleri bulunmaktadır. Bunlar senedin kambyo senedi vasfına sahip olmaması, alacaklının yetkili hamil olmaması, senedin vadesinin gelmemesi ve senet aslı ile protesto çekilmesinin şart olduğu hallerde protesto evrakının takip talebine eklenmemesidir.

Borçlu takip konusu kambyo senedinin bu vasfı haiz olmadığını veya alacaklının takip hakkının bulunmadığını iddia ediyorsa buna ilişkin şikâyetini beş gün içerisinde icra mahkemesine ileri sürmelidir (İİK m. 168/3, m. 170/a). Kambyo senedinin bu vasfı haiz olmadığına yönelik şikâyetle TTK'da bu senetler için belirtilen sıkı ve sınırlı sayılmış şekil şartları incelenerek sonuca varılır. Senedin kambyo senedi vasfını haiz olabilmesi poliş için TTK m. 671 vd. bono için TTK m. 776 vd. çek için ise TTK m. 780 vd. ile Çek Kanunu'nun hükümlerinde yer alan birtakım unsurları taşımasına bağlıdır. Bu unsurların bir kısmı zorunlu unsur olup bunların bulunmaması halinde senet kıymetli evrak vasfını yitirecekken, bir kısım unsur yönünden ise bunların alternatiflerinin bulunması yeterli olup, alternatif olan unsurun da eksikliği halinde senet kıymetli evrak niteliğini kaybedecektir. Bir de ihtiyari unsurlar vardır ki bunların varlığı veya yokluğu senedin kıymetli evrak vasfını herhangi bir şekilde etkilemez.

Alacaklının takip hakkının bulunmadığı yönündeki şikâyetle ise alacaklının senetten doğan alacağı talep edebilmeye yetkili olup olmadığı ile kambyo senedinin ibraz süreleri içerisinde ibraz edilip edilmediği ve/veya ödememe durumunun usulünce tespit ettirilip ettirilmediği incelenecektir. Senedin yetkili hamilinin belirlenmesinde senedin türüne göre (nama, emre ya da hamiline olmasına göre) usulüne uygun devir işlemlerinin yapıp yapılmadığı önem arz eder. Örneğin kanunen emre yazılı olarak düzenlenmiş olan bir kambyo senedi ciro edilmemişse yetkili hamil lehtardır. Senet ciro edilmişse kopuk olmayan ciro zincirinde senedin en son ciro edildiği kişi yetkili hamildir (TTK m. 686/1; m. 778/1-a, m. 790). Bununla birlikte senet bedelini ödemiş ciranta aval veren ve senet bedelini araya girme suretiyle ödeyen kişi de yetkili hamil sıfatını haizdir.

Ayrıca sonuç olarak şunu belirtmeliyiz ki icra mahkemesi İİK m. 170/a/2 gereğince kendi nezdinde süresinde yapılan şikâyet ve itirazlarda kambyo senedi vasfına veya yetkili hamillğe ilişkin şikâyet olmasa dahi takip konusu kambyo senedinin bu vasfı haiz olup olmadığını ve alacaklının takip hakkı bulunup bulunmadığını tespit ederse re'sen takibi iptal etmelidir.

Alacaklının takip talebine kambiyo senet aslı ile protesto çekilmesi gereken hallerde protesto evrakını eklememiş olması halinde şikâyet süresi yedi gündür. Takip talebine kambiyo senet aslının eklenmesi zorunluluğu açıkça İİK’da düzenlenmiştir. Ancak bu zorunluluğun birtakım istisnaları vardır. Şöyle ki; muhatap bankanın kısmi ödeme yaptığı hallerde çek aslı banka tarafından muhafaza altına alınacağından bu tür bir durumda, aynı kambiyo senedine dayanılarak hem iflas hem de haciz yoluyla takipte bulunulduğunda ve kambiyo senedinin bir ceza soruşturması veya kovuşturmasına konu olduğunda artık kambiyo senedinin aslının icra dosyasına sunulması zorunluluğu aranmayacaktır. Senet aslının dosyaya sunulması zorunluluğu belirtildiği üzere Kanunda açıkça yer almakla birlikte protesto evrakı için böyle bir düzenlemenin yer almadığı görülmektedir. Aslında 538 sayılı Kanun Tasarısında varsa protestonun da dosyaya eklenmesi şart koşulmuşken Tasarı Adalet Komisyonuna geldikten sonra ilgili maddeden protestonun dosyaya eklenmesi zorunluluğu kaldırılmıştır. Bununla birlikte müracaat borçlularına başvuruda bulunabilmek için protestonun çekilmesi kural olarak zorunda olduğundan ve bu hususun eksikliği halinde kambiyo hukuku çerçevesinde hamilin takip hakkı olup olmadığı tespit edilemeyeceğinden hem öğreti hem de uygulama protesto aslının da takip talebine eklenmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak bu zorunluluğun da istisnaları mevcuttur. Bu istisnalar; TTK’de düzenlenen protestodan muafiyet halleri ile çek özelinde kıymetli evrak üzerinde muhatap bankanın veya takas odasının yazılı beyanlarının mevcut olması durumudur.

Kambiyo senedinin vadesi gelmediği halde icra müdürü borçluya ödeme emri göndermişse borçlu yedi günlük şikâyet süresi içerisinde şikâyet yoluna başvurabilir. Poliçe ve bonoda vade: belirli bir günde, düzenleme gününden belli bir süre sonra, görüldüğünde, görüldükten belli bir süre sonra olarak düzenlenebilir. Çekte ise vadeden değil kısa ibraz sürelerinden söz edilir. Çünkü çek kredi değil bir ödeme aracıdır. Ancak ticaret hayatında çekin kredi aracı olarak kullanılması için çekin düzenleme tarihinin ileri tarihli olarak belirlendiği, böylece çekte fiili olarak bir vadenin yaratıldığı görülmektedir. Bu tür hallerde TTK m. 795/2 gereğince ibraz tarihinde ödeme yapılması düzenlenmiştir. Ancak ÇekK Geçici m. 3/5 ve 7341 sayılı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla bu hükmün uygulanması 31/12/2023’e bırakılmış, bu tarihe kadar ileri tarihli çekin ödenmek üzere bankaya ibrasının geçersiz olacağı hüküm altına alınmıştır. Bu noktada düzenleme tarihinden önce ibraz edilen ve banka tarafından da karşılığı olmadığı

tespit edilen çeke dayanılarak takip talebinde bulunulmuşsa icra memuru bu takip talebini reddetmelidir. Aksi takdirde bu durum şikâyet konusu olacaktır.

Takip talebi İİK m. 58'deki kayıtları içermemesine rağmen borçluya ödeme emri çıkarılmışsa şikâyet süresi yedi gün olarak uygulanacaktır.

İcra takibinde bir hakkın yerine getirilmemesi ve sebepsiz sürüncemede bırakılması söz konusu ise şikâyet süreye tabi değildir. Bir başka süresiz şikâyet sebebi de doktrin ile yargı içtihatlarıyla geliştirilmiş olan kamu düzenine aykırılık halidir.

Şikâyet yolunda görevli mahkeme, icra mahkemesiyken; yetkili mahkeme kural olarak şikâyet konusu işlemi yapan icra ve iflas dairesinin bağlı bulunduğu mahkemedir. Buradaki yetki kesin nitelikte olup kamu düzenine ilişkindir. Şikâyetinde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvurulup başvurulamayacağı hususu da üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Öncelikle belirtmek gerekir ki dava şartı olan arabuluculuk bu konuda herhangi bir kanuni düzenleme bulunmadığından kaldı ki klasik anlamda anlaşılan (davacı, davalı sıfatında) bir uyuşmazlık da olmadığından şikâyet yolunda uygulanmayacaktır. Bununla birlikte şikâyet yolunda bir uyuşmazlıktan bahsedilemeyeceğinden kanımızca ihtiyari arabuluculuk da mümkün değildir. Aynı nedenle tahkimin de şikâyet yolunda uygulanmasının mümkün olmadığını savunmaktayız.

Şikâyetinde uygulanan yargılama usulü, basit yargılama usulüdür. Ancak şikâyet yolunun kendine has tabiatı, bu hukuki çarede bir uyuşmazlığın mevcut olmayışı ve icra iflas sisteminin ivedilik ihtiyacı HMK'da düzenlenen basit yargılama usulünün birtakım kurallarını esnetmiş, değiştirmiştir. Yine şikâyet bir dava olmadığından her ne kadar aksi yönde kararlar olsa da bu yolda dava şartlarından bahsedemeyiz. Ancak şikâyetinde öncelikle incelenen usuli koşullar bulunmaktadır. Bunlar mahkemenin görevi ve yetkisi, medeni hakları kullanma ehliyeti, hukuki yarar ve şikâyetin süresidir. İcra mahkemesi, şikâyet konusunun mahiyetini değerlendirerek duruşma yapılmasına gerek olmadan dahi karar verebilir. Özellikle kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte şikâyetler çoğu zaman kambiyo senetlerine ilişkin olacağından duruşma açılmadan verilen kararlara sıklıkla rastlanacaktır. Ancak Yargıtay bu durumda adil yargılanma hakkını esas alarak şikâyet dilekçesini şikâyet aleyhine olan ilgililere tebliğ edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

İcra mahkemesi sayılan bu şikâyet sebeplerine ilişkin yaptığı inceleme sonucunda şikâyet başvurusunun haklı olmadığına kanaat getirirse şikâyetin reddine karar verir. Şikâyeti haklı bulur ise şikâyetin kabulüne karar verir. İcra mahkemesi istisnai bazı hallerde ise genel haciz yoluyla takipten farklı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte yukarıda saydığımız dört tür özel şikâyet sebeplerinin somut olayda mevcut olması halinde takibin iptaline karar verir. Bu kararlara karşı alacak miktarının istinaf ve temyiz için gereken parasal sınırın altında kalmaması şartıyla istinaf ve temyiz yoluna başvurulabilir.

Şikâyet yolunda olağanüstü kanun yollarına da başvurulup başvurulamayacağı değerlendirilmelidir. Öncelikle ihalenin feshi talebinin reddi kararları hariç olmak üzere şikâyet üzerine verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm oluşturmayacaktır. Bu noktada belirtilen karar haricinde şikâyet sonucu verilen kararlarda yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilmesi mümkün değildir. Şikâyet sonucu verilen kararlarda kanun yararına temyize gidilip gidilemeyeceği ise tartışmalı olmakla birlikte bir görüş HUMK m. 427’de yer alan “*hüküm*” kelimesi nedeniyle şikâyet sonucu verilen kararlarda bu olağanüstü kanun yoluna gidilemeyeceğini savunmaktadır. Bizim de katıldığımız diğer bir görüş bu kullanımın bilinçli olmadığını, zaten HMK m. 363’te “*hüküm*” değil “*karar*” kelimesinin kullanıldığını, ayrıca bu yolun amacının da kuralların yeknesak uygulanmasını sağlamak olduğunu da belirterek şikâyet sonucu verilen kararlarda da kanun yararına temyize gidilebileceğini ileri sürmektedir. Son olarak yukarıda belirtilen olanaklar dışında diğer şartlar oluştuğu ve özellikle kural olarak iç hukuk yolları tüketildiği takdirde şikâyet yolunun çözüm bulamadığı veya doğrudan şikâyetten kaynaklanan hak ihlalleri iddiasıyla Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvuru yoluna gitmek de mümkündür.

Şikâyet sonucunda verilen kararın icrası için kararın şekli anlamda kesinleşmesi gerekmemektedir. İcra dairesi karar doğrultusunda işlem tesis etmek zorundadır, bu kararın aksini yapamaz, bu karara karşı direnemez. Ancak şikâyet hakkında karar verildikten sonra takibi ilgilendiren ve mahkemenin kararını ortadan kaldıracak nitelikteki olaylar gerçekleşirse icra memuru mahkeme kararı yerine yeni bir işlem tesis edebilir. Bu durum mahkemenin kararına direnmek olmayıp değişen durumlara göre işlem tesis etmek olur.

KAYNAKÇA

- Acar, Ayşe Ece. *İcra Mahkemesi Kararlarına Karşı İstinaf Kanun Yolu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022.
- Akil, Cenk. *İstinaf Kavramı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2010.
- Akil, Cenk. “Basit Yargılama Usulünde Dosya Üzerinden Nihai Karar Verilip Verilemeyeceği (HMK m. 320/1) Üzerine Düşünceler”. *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*. 7/75 (2012): 14-19.
- Akil, Cenk. “Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları (28.02.2018 Tarih Ve 7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklere Göre”, *TBB Dergisi*, 141/2019: 227-257.
- Akkaya, Tolga. *Medeni Usul Hukukunda İstinaf*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.
- Aksu, Özge. “Ticari Uyuşmazlıkların Arabuluculuk Yolu İle Çözümü (İngiltere Örneği ve Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde Bir Değerlendirme)”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Akteke, Mustafa Yasir. “Kambiyo Senetlerinde Def’iler”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Aktepe, Sezin. “İpoteğin Alacağa Bağlı Hak Olması ve Diğer Özellikleri”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6/12 (2007/2): 177-193.
- Akyel Kasırğa, Şeyma. “İcra Takibinde Derdestlik”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Ansay, Sabri Şakir. *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*. Ankara: İstiklal Matbaası, 1960.
- Arslan, Firdevs. “Kambiyo Senetlerinde Aval”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6/1(2020):93-132.
- Arslan, Ramazan vd. *İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Arslan, Ramazan. *İcra ve İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1984.
- Arslan, Ramazan vd. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan. *İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Aydemir, Fatih. “1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu M. 12’de Düzenlenen İlam Niteliğinde Belge ve Bu Belgeye İlişkin Olarak Uygulamadaki Hukuki Sorunlar”. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 23/34 (2019): 309-356.
- Aydın, Muzaffer. *Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Şikâyet*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.
- Basım, Aybüke. “Borçlunun Kambiyo Hukuku Bakımından Şikâyeti” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Berkin, Necmettin M. “Cebri İcra Faaliyetinden Sorumluluk”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*. 37/1-4 (1972): 217-241.
- Berkin, Necmettin M. *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 1980.

- Bilge, Necip ve Ergun Önen. *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1978.
- Bilgeç, Hakan. “Yetki Sözleşmesinin Ticaret Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 25/3, (2021): 39-68.
- Bilir, Faruk. “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Yapısı ve 14 Nolu Protokol”, *AÜHFD*. 55/1, (2006): 135-156.
- Bozer, Ali ve Celal Göle. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Türkiye İş Bankası AŞ Vakfı), 2021.
- Bozkurt, Tamer. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Boztosun, Esmâ Hande. “İcra Hukukunda Süresiz Şikâyet Sebepleri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Budak, Ali Cem. *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, İstanbul: Oniki levha yayınları, 2010.
- Can, Mehmet Çelebi. “Türk Borçlar Kanunu’nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği - Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21/3(2017): 35-74.
- Can, Mertol. *Kıymetli Evrak Hukuku*, Ankara: İmaj Yayınları, 2019.
- Çelik, Ümmü Gülsüm. “Çekte Düzenleme Yeri ve İbraz Süreleri”. *Dicle Akademi Dergisi*, 2/2 (2022): 95-133.
- Çiftçi, Pınar. *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.
- Deynekli, Adnan. *Türk Hukukunda Kambyo Senetlerine Özgü İflâs Yoluyla Takip*. Ankara: Turhan Yayınevi, 2005.
- Direnisa, Efe. “İcra Müdürünün Kambyo Senetlerine Özgü Haciz veya İflâs Yoluyla Takibin Şartlarına İlişkin Yapması Gereken İncelemenin Kapsamı ve Sınırları”. *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 4/1 (2022): 117-164.
- Ekmekçi, Ömer vd. *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2019.
- Ercan, İsmail. *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021.
- Erdoğan, Vildan. Hüseyin Zorlu. “İcra Hukukunda İradi Taraf Değişikliği”. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*. 7/2 (2022): 1119-1160.
- Ersen Perçin, Gizem. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinden Arabuluculuğun Hukuksal Düzenlemelerdeki Yeri”. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 31/2(2012): 177-201.
- Eroğlu, Orhan. “İpoteğin Paraya Çevrilmesine İlişkin Takipte İcra Müdürünün Yapması Gereken İşlemler ve Alması Gereken Tedbirler”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 18/2 (2021): 891-930.
- Ersoy, Ayşe Nur. “Çek Ve Ödenmesine İlişkin Sorunlar”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Fak, Alican. “Çek Alacaklarının Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takibi” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Görgün, Şanal vd. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.

- Görgün, Şanal, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu. *İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Güler, Fulya. “Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- Gündoğdu, Süleyman Burak. “Anayasa Mahkemesinin İcra ve İflâs Hukukundaki Şikâyet Müessesesine Hukukî Dinlenilme Hakkı Açısından Yaklaşımı”. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*. 9/18 (2021): 89-116.
- Güneş, Derya Belgin. “Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Bakımından Etkileri” Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- Güral, Jale. “Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 8/3(1951): 435-478.
- Halman Çetin, Emine. *İcra İflas Hukukunda Şikâyet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.
- Helvacı, Mehmet. “Kambiyo Senetlerinde Def’iler”. *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan*, C.1, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007.
- Helvacı, Mehmet. “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*. 71/2 (2013): 165-191.
- İyilikli, Ahmet Cahit. *Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Karaahmetoğlu, İsmail Özgün. “Bonoda Düzenleme Yeri”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25/2 (2021): 165-209.
- Karaman Coşgun, Özlem. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Teşebbüs Kavramı ve Tacir Sayılmasının Sonuçları”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. 21/1 (2015): 107–166.
- Karamanlioğlu, Argun. “Kambiyo Senetlerinde Düzenleyenin İmzası ve Bulunmamasının Sonuçları”. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 1/2(2013), 89-116.
- Karşlı, Abdurrahim. *İcra Hukuku Ders Kitabı*. İstanbul: Alternatif Yayınları, 2010.
- Karşlı, Abdurrahim. *İcra ve İflas Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2022.
- Kaya, Sedat. *Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip*. Ankara: Adalet Yayınları, 2020.
- Kayar, İsmail. *Ticaret Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- Kayıhan, Şaban. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.
- Kaynak, Seda. “Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz Yargılaması”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Kiraz, Taylan Özgür. *Yargı Kararları İle Birlikte İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması*. Ankara: Adalet, 2013.
- Kuru, Baki ve Burak Aydın. *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.

- Kuru, Baki. “Almanca Düzenlenmiş Polişe ve Bonoya Dayanarak Türkiye’de İlamsız İcra Takibi Yapılması (İlamsız İcra)”. *Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65. Yaş Armağanı*. Ankara: 1988.
- Kuru, Baki. *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Kuru, Baki. *İcra ve İflas Kanunu Hakkında Düşünceler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1962.
- Meriç, Nedim. *Türk- İsviçre Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracat Yolları*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Muşul, Timuçin. *İcra İflas Hukukunda Şikâyet*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Narbay, Şafak. *Çekte İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan 'Yer' Kavramına 'De Lege Lata' ve 'De Lege Ferenda' Çözüm Önerileri*, Ünal Tekinalp'e Armağan, C.1, İstanbul 2003.
- Narbay, Şafak ve Şengül Al Kılıç. “Yargıtay 11’inci Hukuk Dairesi’nin 23.01.2017 Tarih ve 2017/38 Esas, 2017/444 Karar Sayılı Kararı Çerçevesinde Şirketin Yetkili Temsilcisi Aracılığıyla Düzenlenen Bonolarda Asıl Borçlu Sıfatının Belirlenmesi Üzerine Düşünceler”. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78/1 (2020):193-223.
- Narbay, Şafak ve Zehra Güney. “6728 Sayılı Kanun’un Çeke İlişkin Hükümlerinin "Çekte Şekil Şartları" Bakımından Değerlendirilmesi”. *Terazi Hukuk Dergisi*. 12/126 (2017): 42 - 60.
- Olgaç, Senai ve Haydar Köymen. *İçtihatlarla İcra ve İflas Kanunu*. Ankara: Hak Kitapevi, 1965.
- Özbay, İbrahim. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İstinaftan sonraki Temyiz Sistemimizde Temyiz Edilebilen ve Edilemeyen Kararlar”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 69/1-2 (2011): 411-428.
- Özbay, İbrahim. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10/3-4 (2006): 459-475.
- Özçelik, Volkan. *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.
- Özekes, Muhammet. *100 Soruda Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi İstinaf ve Temyiz*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Öztaş, Fırat. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınevi, 2021.
- Öztaş, Fırat. “Ticari Senetlerde Birden Fazla Lehtar Gösterilmesi”, *Batider*. 9/4 (1978): 1019-1024
- Öztaş, Fırat. “Ticari Senetlerde İmzaların İstiklâli İlkesi”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*. 10/2 (1979): 391-396.
- Pekcanitez, Hakan vd. *İcra ve İflas Hukuku (Ders Kitabı)*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021.
- Pekcanitez, Hakan ve Cemil Simil. *İcra İflas Hukukunda Şikâyet*. İstanbul: Vedat kitapçılık, 2017.
- Pekcanitez, Hakan. *İcra- İflas Hukukunda Şikâyet*. Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 1986.
- Polat, Tuğçe. “Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

- Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp. *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2021.
- Postacıoğlu, İlhan E, Sümer Altay. *İcra Hukuku Esasları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010.
- Reisoğlu, Seza. *Çek Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2011.
- Sadıkxzada, Abulfaz. “Kesin Hükmün Olumlu Etkisi”. Yayımlanmamış Yükseklikans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Seviğ, Vasfi Raşit. *Türk İcra ve İflas Kanunu C. I*. Ankara: İş ve Ekonomi Matbaası, 1966.
- Tanrıver, Süha. “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Ve Özellikle Arabuluculuk” *TBB Dergisi*, 19/64 (2006):151-178.
- Tanrıver, Süha. *Medeni Usul Hukuku*. C.1 Ankara: Yetkin yayınları, 2021.
- Taş Korkmaz, Hülya. *İflas Masası*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2010.
- Tikveş, Özkan. *İçtihatlarla Açıklamalı İcra ve İflas Kanunu (Şerh)*. İstanbul: Acar Matbaacılık Tesisleri, 1990.
- Tüzemen Atik, Ebru. “Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalar Etkisi”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Dergisi*. 25/2 (2021): 3-48.
- Uğur, Aynaz. "Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Çeke İlişkin Sorunlar". *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 8/1 (2013): 259-275.
- Uyar, Talih. “Genel Haciz Yolu İle İlamsız Takiplerde Yetkili İcra Dairesi”. *TBB Dergisi*, 56, (2005): 328-340.
- Uyar, Talih. “İcra Hukukunda Bono’nun (Emre Muharrer Senet’in) Geçerlilik Koşulları”. *TBB Dergisi*, 74, (2008): 290-325.
- Uyar, Talih. “İcra Hukukunda Süreler”, *TBB Dergisi*, 55, (2004): 239-260.
- Uyar, Talih, Alper Uyar ve Cüneyt Uyar. *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*. Ankara: Bilge Yayınevi, 2021.
- Ülgen, Hüseyin vd. *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.
- Ülgen, Hüseyin vd. *Ticari İşletme Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019.
- Üstündağ, Saim. *İcra Hukukunun Esasları*. İstanbul: Filiz Yayınevi, 2004.
- Varol, Gökçe. “İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü”. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Dergisi*. 6/2 (2020): 435-465
- Vural, Seven. “Hamiline Yazılı Çekte Ciranta Tarafından Konan Bedeli Teminattır Kaydının Hukuki Sonucu”. *DEÜHFD*. 5/2 (2003): 143-158.
- Yardım, Mehmet Ertan. “Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Yasan, Mustafa. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.
- Yıldırım, Mehmet Kamil ve Nevhis Deren Yıldırım. *İcra ve İflas Hukuku*. İstanbul: Beta, 2021.
- Yılmaz, Ejder. *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Yılmaztekin, Ahmet Ertan. “İcra-İflas Hukukunda Şikâyet Sebepleri Ve Süresi”. *İzmir Barosu Dergisi*. 87/2 (2022): 459-488.

KANUN, YÖNETMELİK, TASARI VE RAPORLAR

718 sayılı Adalet Komisyonu Raporu, 7, (05.10.2022), <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c041/tbmm22041052ss0372.pdf>.

Adalet Komisyonu Gerekçesi, MMTD, Dönem 1, Toplantı 2, S. Sayısı: 461, 49, (20.04.2023) mm__01036058ss0461ek01.pdf (tbmm.gov.tr)

Resmi Gazete, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, 22/11/2001, 24607.

Resmi Gazete, 492 Sayılı Harçlar Kanunu, 17/07/1964, 11756.

Resmi Gazete, 5311 sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 02/03/2005, 25759.

Resmi Gazete, 6216 Sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 30/03/2011, 27894.

Resmi Gazete, 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, 22/06/2012, 28331.

Resmi Gazete, 5941 Sayılı Çek Kanunu, 20/12/2009, 27438.

Resmi Gazete, İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 14.09.2022, 31953.

Tasari Gerekçesi, MMTD, Dönem 1, Toplantı 2, S. Sayısı: 461, 20, (20.04.2023), mm__01036058 ss0461ek01.pdf (tbmm.gov.tr)

Tasari ve Adalet Komisyonu Metni Karşılaştırması, MMTD, Dönem 1, Toplantı 2, S. Sayısı: 461, 158, (20.04.2023), mm__01036058ss0461ek01.pdf (tbmm.gov.tr) .

İNTERNET ERİŞİM KAYNAKLARI

<http://www.turkhukuk sitesi.com>, E.T. 23/04/2023.

<https://app.e-uyar.com>, E.T. 17/03/2023.

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr>, E.T. 17/03/2023.

Yargıtay, yargitay.gov.tr, E.T. 19/11/2022.

YÜKSEK MAHKEME KARARLARI

Anayasa Mahkemesi, K. 1965/57 (26 Ekim 1965), <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Anayasa Mahkemesi, K. 1966/33 (20 Eylül 1966), <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Anayasa Mahkemesi, K. 2012/68 (22 Kasım 2012), <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Anayasa Mahkemesi, K. 2013/4073 (21 Ocak 2016), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Anayasa Mahkemesi, K. 2013/3078, (21 Ocak 2016), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Anayasa Mahkemesi, K. 2013/4075, (10 Mart 2016), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Anayasa Mahkemesi, K. 2014/14955 (17 Mayıs 2016), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Anayasa Mahkemesi, K. 2014/19289 (27 Ekim 2016), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesi, K. 2022/1480, (27 Ekim 2022), UYAP.

Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi, K. 2021/2260, (20 Ekim 2021), UYAP.

Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi, K. 2023/926, (5 Nisan 2023), UYAP.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi, K. 2022/1681, (26 Mayıs 2022), UYAP.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesi, K. 2021/3385, (09 Aralık 2022), UYAP.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi, K. 2022/2565 (17 Kasım 2022), UYAP.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi, K. 2022/273, (07 Mart 2022), UYAP.

İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi, K. 2022/273, (31 Ocak 2022), UYAP.

Konya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi, K. 2021/1293, (28 Eylül 2021), UYAP.

Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi, K. 2021/411, (12 Mart 2021), UYAP.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, K. 2015/9507 (28 Eylül 2015). <https://www.forumadalet.net/index.php?topic=253.0>

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 2006/12549, (12 Haziran 2006).

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 2015/9616 (13 Nisan 2015), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 1979/9067 (27 Kasım 1979).

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 1985/89424, (12 Kasım 1985), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 1991/4403 (4 Nisan 1991). <https://www.forumadalet.net/index.php?topic=253.0>

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 1999/13391 (28 Ekim 1991), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2002/1929, (31 Ocak 2002), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2004/1905, (3 Şubat 2003), <https://app.e-uyar.com>

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2005/404, (21 Şubat 2005), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2006/17094 (22 Eylül 2006), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2006/17207 (25 Eylül 2006), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2006/4930 (10 Şubat 2006), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2007/ 4183 (8 Mart 2007), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2007/3939, (5 Mart 2007), <http://www.turkhukuksitesi.com>

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2007/9565, (10 Mayıs 2007), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2008/14501, (7 Temmuz 2008), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2008/5470, (20 Mart 2008), <https://app.e-uyar.com>.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2009/1493, (26 Şubat 2009), <https://app.e-uyar.com>.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2010/174, (12 Ocak 2010), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2010/3582, (18 Şubat 2010), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2011/11974, (7 Haziran 2011), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2012/19034 (4 Haziran 2012) <https://app.e-uyar.com>
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2012/22039, (22 Haziran 2012), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2012/36081, (6 Haziran 2012), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2013/23272, (20 Haziran 2013), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2013/25727, (9 Temmuz 2013), <https://app.e-uyar.com>.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2013/28965, (18 Eylül 2013), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2013/32989(22 Ekim 2013), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2013/5589, (25 Şubat 2013), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2013/8791 (10 Haziran 2013), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2014/16838, (10 Haziran 2014), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2014/3105, (10 Şubat 2014), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2014/86, (16 Ocak 2014), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2015/228, (12 Ocak 2015), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2015/28564, (17 Kasım 2015), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2015/29941, (1 Aralık 2015), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2015/729 (14 Ocak 2016), karararama.yargitay.gov.tr.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2016/13343, (5 Mayıs 2016), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2016/24199, (24 Kasım 2016), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2016/25227 (12 Aralık 2016), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2016/3489, (11 Şubat 2016), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2016/7077 (10 Mart 2016), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2017/13747, (7 Kasım 2017), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2018/3060, (22 Mart 2018), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2018/310, (21 Nisan 2018), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2018/8347, (14 Mart 2023), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2019/1050, (24 Ocak 2019), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2019/14054 (7 Temmuz 2019), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2019/16733, (19 Kasım 2019), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2020/6888 (14 Eylül 2020), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2021/2465 (4 Mart 2021), yargitay.gov.tr.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2021/5055, (20 Mayıs 2021), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2021/5189, (24 Mayıs 2021), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2022/11362, (01 Kasım 2022), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2022/11922, (10 Kasım 2022), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2022/4658, (1 Haziran 2022), UYAP.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2022/8917, (4 Ekim 2022), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2023/1655, (14 Mart 2023), UYAP.
Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, K. 2023/329, (19 Ocak 2023), UYAP.
Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, K. 1977/9125, (3 Kasım 1977), Lexpera.
Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, K. 2013/767, (3 Aralık 2013), UYAP.
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, K. 2019/7075, (24 Eylül 2019), UYAP.
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, K. 2022/6781, (20 Eylül 2022), UYAP.
Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, K. 2013/4219 (25 Mart 2013), <https://app.e-uyar.com>
Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, K. 2014/7221, (15 Nisan 2014), UYAP.
Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, K. 2015/19145, (26 Ekim 2015), UYAP.
Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, K. 2021/3313, (8 Nisan 2021), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 1972/104, (16 Şubat 1972), <https://legalbank.net>
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2005/561 (5 Ekim 2005), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2008/495 (16 Temmuz 2008), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2008/495, (16 Temmuz 2008), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2012/147 (14 Mart 2012), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2012/725 (17 Ekim 2012), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2013/211, (6 Şubat 2013), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2013/214 (6 Şubat 2013), <https://app.e-uyar.com>
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2016/798, (15 Haziran 2016), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2018/759, (11 Nisan 2018), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2020/855 (10 Kasım 2020), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2021/1147 (5 Ekim 2021), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2021/1147, (5 Ekim 2021), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2022/12 (18 Ocak 2022), <https://app.e-uyar.com>
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2022/232 (1 Mart 2022), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2022/47, (1 Ocak 2023), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 2022/873, (8 Haziran 2022), UYAP.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K. 99/301, (12 Mayıs 1999).
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, K.1992/5, (14 Aralık 1992), <https://app.e-uyar.com>

ÖZ GEÇMİŞ

Fatma Cansel POLAT KEKÜLLÜOĞLU	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Atatürk Üniversitesi
Fakülte	Hukuk Fakültesi
Bölümü	Hukuk
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Anabilim Dalı	
Programı	